

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

WIZARA YA MIFUGO NA UVUVI

**HOTUBA YA WAZIRI WA MIFUGO NA UVUVI
MHESHIMIWA LUHAGA JOELSON MPINA (MB),
KUHUSU MAKADIRIO YA MAPATO NA
MATUMIZI YA FEDHA YA WIZARA YA
MIFUGO NA UVUVI KWA
MWAKA 2020/2021**

*Meli ya Buah Naga 1 iliyokamatwa ikifanya uvuvi haramu katika Ukanda
wa Uchumi wa Bahari Kuu Tanzania*

Waziri wa Mifugo na Uvuvi Mhe. Luhaga Joelson Mpina (Mb) na Mhe. Jokate Mwegelo Mkuu wa Wilaya ya Kisarawe wakati wa uzinduzi wa chanjo ya homa ya mapafu ya ng'ombe (CBPP) kitaifa tarehe 02 Septemba 2019, katika Wilaya ya Kisarawe, Mkoani Pwani. Dozi moja ya chanjo hiyo ni Shilingi 250.

Katibu Mkuu Mifugo Prof. Elisante Ole Gabriel akizungumza mara baada ya kukagua shamba darasa la malisho bora ya mifugo katika Halmashauri ya Wilaya ya Ikungi, Mkoani Singida na kuwaasa viongozi wa mkoa yote nchini kuhakikisha wanatenga maeneo na kushirikiana na wataalam wa Wizara ya Mifugo na Uvuvi ili kuwapatia elimu wafugaji kuhusu kilimo bora cha malisho

MHE. LUHAGA JOELSON MPINA
WAZIRI WA MIFUGO NA UVUVI

MHE. ABDALLAH HAMIS ULEGA
NAIBU WAZIRI WA MIFUGO NA UVUVI

PROF. ELISANTE OLE GABRIEL
KATIBU MKUU MIFUGO

DKT. RASHID ADAM TAMATAMAH
KATIBU MKUU UVUVI

**HOTUBA YA WAZIRI WA MIFUGO NA UVUVI
MHESHIMIWA LUHAGA JOELSON MPINA (MB)
KUHUSU MAKADIRIO YA MAPATO NA
MATUMIZI YA FEDHA YA WIZARA YA
MIFUGO NA UVUVI KWA
MWAKA 2020/2021**

YALIYOMO

VIFUPISHO VYA MANENO.....	X
A. UTANGULIZI.....	1
B. SEKTA YA MIFUGO (FUNGU 99)	6
HALI HALISI YA SEKTA YA MIFUGO	6
UTEKELEZAJI WA MPANGO NA BAJETI YA MWAKA 2019/2020 NA MPANGO NA BAJETI YA MWAKA 2020 /2021.....	10
Maeneo ya Kipaumbele katika Mwaka 2019/2020	10
Makusanyo ya Maduhuli	11
Fedha Zilizoidhinishwa kwa Ajili ya Matumizi ya Kawaida na Maendeleo 2019/2020	11
Matumizi ya Bajeti ya Kawaida.....	12
Matumizi ya Bajeti ya Maendeleo.....	12
Sera, Sheria na Kanuni Katika Sekta ya Mifugo	13
<i>Sera, Mikakati na Programu</i>	13
<i>Sheria na Kanuni</i>	14
Uzalishaji wa Mifugo wa Masoko	17
<i>Huduma ya Uhimilishaji</i>	17
<i>Uzalishaji na Usambazaji wa Mitamba</i>	19
<i>Uzalishaji wa Kuku na Mayai</i>	20
<i>Uzalishaji wa Nguruwe</i>	22
Haki Miliki za Waboreshaji Mbari za Wanyama	24
Biashara ya Mifugo na Mazao Yake	25
<i>Biashara ya Mifugo</i>	25
<i>Udhibiti wa Biashara ya Mifugo na Mazao yake (Operesheni Nzagamba)</i>	26

Kodi, Ada na Tozo Katika Sekta ya Mifugo.....	28
Zao la Ngozi	29
Machinjio ya Dodoma.....	32
Rasilimali za Malisho, Vyakula na Maji kwa Mifugo.....	34
<i>Malisho, Vyakula na Maji kwa Mifugo</i>	34
Ustawi wa Wanyama.....	37
Utatuzi wa Migogoro Baina ya Wafugaji na Watumiaji Wengine wa Ardhi	38
Huduma ya Afya ya Mifugo	49
<i>Magonjwa ya Mifugo</i>	49
<i>Uzalishaji na Usambazaji wa Chanjo</i>	53
Kuimarisha Uchunguzi na Upatikanaji wa Taarifa za Magonjwa ya Mifugo	54
Baraza la Veterinari Tanzania.....	55
Utafiti, Mafunzo na Ugani	59
<i>Uratibu wa Utafiti na Mafunzo</i>	59
<i>Huduma za Ugani wa Mifugo</i>	63
Taasisi Zilizochini ya Wizara	66
<i>Kampuni ya Ranchi za Taifa</i>	66
<i>Bodi ya Nyama Tanzania</i>	68
<i>Bodi ya Maziwa Tanzania</i>	70
<i>Wakala wa Maabara ya Veterinari</i>	74
<i>Taasisi ya Utafiti wa Mifugo Tanzania</i>	77
<i>Wakala wa Mafunzo ya Mifugo</i>	82
C SEKTA YA UVUVI (FUNGU 64).....	85
HALI YA SEKTA YA UVUVI.....	85
MAPATO NA MATUMIZI YA FEDHA KWA MWAKA 2019/2020.....	89

Makusanyo ya Maduhuli kwa Mwaka 2019/2020	89
Makusanyo ya Maduhuli kwa Mwaka wa Fedha 2019/2020 (Pie Chart)	90
Makadirio ya Ukusanyaji wa Maduhuli kwa Mwaka 2020/2021.....	91
Fedha Zilizoidhinishwa.....	91
Matumizi ya Bajeti ya Kawaida.....	91
Matumizi ya Bajeti ya Maendeleo.....	92
MAENEO YA VIPAUMBELE KATIKA MPANGO NA BAJETI YA MWAKA 2020/2021.....	93
UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU KATIKA MWAKA 2019/2020 NA MPANGO WA MWAKA WA FEDHA 2020/2021.....	94
Sera, Sheria na Kanuni	94
MWENENDO WA UVUNAJI WA RASILIMALI ZA UVUVI.....	98
USIMAMIZI NA UDHIBITI WA RASILIMALI ZA UVUVI NA MAPAMBANO DHIDI YA UVUVI HARAMU	101
HIFADHI ZA BAHARI NA MAENEO TENGEFU	112
UVUVI KATIKA BAHARI KUU	113
UJENZI WA BANDARI YA UVUVI	119
UKUZAJI VIUMBE MAJI.....	122
UTHIBITI WA UBORA NA USALAMA WA MAZAO YA UVUVI.....	126
HUDUMA ZA UGANI WA UVUVI.....	129
TAASISI YA UTAFITI WA UVUVI	
TANZANIA - TAFIRI	133
WAKALA WA ELIMU NA MAFUNZO YA UVUVI - FETA	137

MIRADI YA MAENDELEO YA SEKTA YA UVUVI	141
I Mradi wa Usimamizi Shirikishi wa Rasilimali za Uvuvi Kusini Magharibi mwa Bahari ya Hindi (SWIOFish)	141
II Mradi wa Usimamizi wa Samaki wanaopatikana katika Tabaka la Juu la Maji	143
D MASUALA MTAMBUKA KATIKA SEKTA YA MIFUGO NA UVUVI.....	146
Dawati la Sekta Binafsi la Wizara	146
Utawala Bora, Jinsia na UKIMWI	149
Teknolojia ya Habari na Mawasiliano	151
Mawasiliano Serikalini	154
Mazingira na Mabadiliko ya Tabianchi	155
Ushirikiano wa Kikanda na Kimataifa.....	157
Uwekezaji na Uwezesaji katika Sekta ya Mifugo na Uvuvi..	160
Gawio la Serikali katika Sekta ya Mifugo.....	166
Michango katika Shughuli za Kijamii	167
E HITIMISHO	168
Shukrani.....	168
F MUHTASARI WA MAOMBI YA FEDHA KWA MWAKA WA FEDHA 2020/2021	171
Fungu 99: Sekta ya Mifugo	174
Fungu 64: Sekta ya Uvuvi	174

VIAMBATISHO.....	176
Kiambatisho Na. 1: Uzalishaji wa Mazao ya Mifugo kuanzia mwaka 2013/2014 hadi 2019/2020	176
Kiambatisho Na. 2: Viwanda vya Kusindika Maziwa kwa mwaka 2019/2020.....	177
Kiambatisho Na. 3: Mauzo ya Ngozi na Bidhaa zake Nje ya Nchi kati ya Mwaka 2018/2019 na 2019/2020	186
Kiambatisho Na. 4: Kanuni Zilizotungwa, na Faida za Kutungwa Kanuni Hizo	187
Kiambatisho Na. 5a: Usambazaji wa Mbegu za Madume Bora kutoka Kituo cha NAIC na Uhimilishaji Julai 2019 hadi Aprili, 2020	188
Kiambatisho Na. 5b: Uhimilishaji katika Kambi za Uhimilishaji Kuanzia Mwezi Julai 2019 hadi Aprili, 2020	190
Kiambatisho Na. 6: Uzalishaji wa Mitamba katika Mashamba ya Serikali kuanzia mwaka 2012/2013 hadi 2019/2020.....	191
Kiambatisho Na. 7a: Orodha ya Vitotoleshi na Uwezo wa Uzalishaji kwa Wiki	191
Kiambatisho Na. 7b: Uzalishaji katika Mashamba ya Kuku mwaka 2019/2020.....	193
Kiambatisho Na. 8a: Idadi ya Vifaranga vya Kuku Vilivyosambazwa na Kampuni ya AKM Glitters	194
Kiambatisho Na. 8b: ikundi vilivyopatiwa vifaranga vya kuku na Kampuni ya AKM Glitters.....	195
Kiambatisho Na. 9: Wadau wa Uboreshaji Mbari za Mifugo	195
Kiambatisho Na. 10: Idadi ya mifugo Iliyokaguliwa katika Maeneo ya Kimkakati mwaka 2019/2020	196
Kiambatisho Na. 11: Orodha ya Kampuni Zilizopatiwa Leseni za Maghala ya Kuhifadhia Ngozi mwaka 2019/2020.....	197

Kiambatisho Na. 12:Uzalishaji wa Hei katika Mashamba ya Serikali na Mashamba ya Sekta Binafsi mwaka 2019/2020.....	198
Kiambatisho Na. 13:Orodha ya Viwanda vya Kutengeneza Vyakula vya Mifugo Vilivyosajiliwa hadi kufikia mwaka 2019/2020	200
Kiambatisho Na. 14:Takwimu za Mifugo Iliyokamatwa Kwenye Hifadhi za Wanyamapori, Misitu na Mapori Tengefu na ya Akiba Mwaka 2018/2019	208
Kiambatisho 15a:Maeneo ya Serikali yaliyomegwa na Kupewa Vijiji kwa ajili ya Kilimo, Makazi na Ufugaji.....	209
Kiambatisho Na. 15b:Maeneo Yaliyoainishwa kwa Ajili ya Kupangiwa Matumizi Mengine Baada ya Kufutwa na Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania	210
Kimbatisho Na. 15c:Maeneo ya Malisho Yaliyotengwa kutoka katika Mashamba ya Wizara na Taasisi zake mwaka 2019/2020.....	215
Kiambatisho Na.16:Orodha ya Magonjwa ya Kipaumbele na Sababu ya Kuyadhibiti.....	216
Kiambatisho Na. 17a:Majosho Yanayokarabatiwa na Wizara katika mwaka 2019/2020.....	217
Kiambatisho Na. 17b: Idadi ya Majosho Yaliyokarabatiwana na Mapya Yanayojengwa kwa Mwaka 2019/2020	225
Kiambatisho Na. 18:Idadi ya Majosho yenye Akaunti Benki na Yasiyo na Akaunti mwaka 2019/2020.....	233
Kiambatisho Na. 19:Idadi ya Michovyo na Aina ya Mifugo Iliyooreshwa katika mwaka 2019/20.....	234
Kiambatisho Na. 20:Bei Elekezi kwa Chanjo za Magonjwa ya Mifugo ya Kipaumbele Zinazozalishwa Nchini na TVLA (Bei katika Shilingi)	236
Kiambatisho Na. 21:Bei Elekezi kwa Chanjo za Magonjwa ya Mifugo ya Kipaumbele zinazoagizwa Nje ya Nchi (Bei katika Shilingi).....	237

Kiambatisho Na. 22: Vituo vya Afya ya Wanyama Vilivyopo na Vilivyo Kaguliwa mwaka 2019/2020	238
Kiambatisho Na. 23: Orodha ya Vituo Vilivyofungwa Kutoa Huduma Kwa Mwaka 2019/2020.....	239
Kiambatisha Na. 24: Orodha ya wachunaji na wataalam wa ngozi waliojengewa uwezo katika Mikoa ya Kanda Mashariki, Kaskazini na Ziwa katika mwaka 2019/2020.....	245
Kiambatisha Na. 25: Wadau wa Tasnia ya Nyama Waliokaguliwa katika mwaka 2019/2020	246
Kiambatisha Na. 26: Idadi za Machinjio Zilizokaguliwa na Kufungwa katika mwaka 2019/2020	247
Kiambatisho Na. 27: Idadi ya Dozi za Chanjo Zilizotengenezwa na Kusambazwa.....	248
Kiambatisho Na. 28: Nguvu ya Uvuvi na Uvunaji wa Samaki Mwaka 2019/2020	251
Kiambatisho Na. 29: Uzalishaji wa Vifaranga vya Samaki Mwaka 2019/2020.....	252
Kiambatisho Na. 30: Uwingi wa Samaki Nchini Mwaka 2019/2020.....	254
Kiambatisho Na. 31: Changamoto Zinazoikabili Sekta na Mikakati ya Kukabiliana nazo.....	255
Kiambatisho Na. 32: REVENUE REPORT 2019/2020 - FROM JULY 2019 TO 27TH APRIL, 2020.....	257
Kiambatisho Na. 33: Mauzo ya Samaki na Mazao ya Uvuvi nje ya Nchi kwa kipindi cha Julai 2019 hadi Machi, 2020	258
Kiambatisho na. 34a: Mauzo ya Samaki na Mazao ya Uvuvi nje ya Nchi (Ziwa Victoria) kwa kipindi cha Julai 2019 hadi Machi, 2020	261
Kiambatisho Na. 34b: Mauzo ya Sangara na Mazao yake nje ya Nchi kwa kipindi cha Julai 2019 hadi Machi, 2020	263

Kiambatisho Na. 35: Mauzo ya Mabondo nje ya Nchi kwa kipindi cha Julai 2019 hadi Machi, 2020.....	265
Kiambatisho Na. 36: Ulinganifu wa Mwenendo wa Uingizaji Samaki Nchini mwaka 2018/2019 na 2019/2020 katika kipindi cha Mwezi Julai hadi Machi.	265
Kiambatisho Na. 37: Matokeo ya Doria na Operesheni katika mwaka 2017/2018, 2018/2019 na 2019/2020	266
Kiambatisho Na. 38: Mgawanyo wa samaki wachanga waliokamatwa kwenye operesheni mbalimbali ...	269
Kiambatisho Na. 39: Orodha ya meli za China zilizokiuka masharti ya leseni za uvuvi wa Bahari Kuu na faini	273
Kiambatisho Na. 40: Mchanganuo wa miradi 10 itakayotekelezwa na TAFICO.....	275
Kiambatisho Na. 41: Programu ya Maandalizi na Utekelezaji wa Mradi wa IFAD	276
Kiambatisho Na. 42: Orodha ya Viwanda Vikubwa na vya Kati vya Uchakataji wa Mazao ya Uvuvi.....	276
Kiambatisho Na. 43: Idadi ya wadau waliopata mafunzo rejea.....	280
Kiambatisho Na. 44: Matokeo ya tathmini ya kufahamu waliko wahitimu wa FETA kuanzia mwaka 2010 hadi mwaka 2019	281
Kiambatisho Na. 45: Tafiti zilizofanyika katika maeneo mbalimbali yakiwemo Maziwa Makuu, Bahari, Mabwawa na ufugaji wa samaki kwa Wizara kupitia Taasisi ya Utafiti wa Uvuvi Tanzania (TAFIRI)	281
Kiambatisho Na. 46: Mafunzo ya muda mfupi yaliyotolewa na FETA mwaka 2019/2020	292
Kiambatisho Na. 47: Machinjio za Kisasa na Viwanda vya Kusindika Nyama vilivyopo Mwaka 2019/2020.....	293

Kiambatisho Na. 48: Viwanda vya Kusindika Nyama Vinavyofanya kazi Mwaka 2019/2020.....	295
Kiambatisho Na.49:Viwanda na Machinjio za Kisasa vinavyoendelea Kujengwa Mwaka 2019/2020....	297
Kiambatisho Na. 50:Machinjio/Viwanda vya Nyama Visivyofanyakazi Mwaka 2019/2020	298
Kiambatisho Na. 51:Utoaji wa Gawio kwa Serikali na Uchangiaji wa Huduma za Jamii kutoka Taasisi, Wakala na Bodi za Serikali mwaka 2019/2020	300

VIFUPISHO VYA MANENO

AAT	Aquaculture Association of Tanzania
ACGG	African Chicken Genetic Gains
ADGG	African Dairy Genetic Gains
ANSAF	Agriculture non - state Actors Forum
ASARECA	The Association for Strengthening Agricultural Research in Eastern and Central Africa
ASDP	Agricultural Sector Development Programme
AU/IBAR	African Union Inter-African Bureau for Animal Resources
BMGF	Bill and Melinda Gates Foundation
BBSRC	Biotechnology and Biological Sciences Research Council
BMUs	Beach Management Units
BRAC	Building Resources Across Communities
CBPP	Contegous Bovine Pleuropneumonia
CCPP	Contegous Caprine Pleuropneumonia
CIAT	International Center for Tropical Agriculture
CSA	Climart Smart Agriculture
COSTECH	Commission for Science and Technology
DANIDA	Danish International Development Agency
DfID	Department for International Development, UK
DIDES	Dodoma Institute of Development and Entrepreneurship Studies
DSFA	
EA	Deep Sea Fishing Authority
EBARR	Environmental Audit Ecosystem Based Adaptation for Rural Resilience
EAC	East African Community
EADD	East Africa Dairy Development
EEZ	Exclusive Economic Zone
EIA	Environmental Impact Assessment
EPA	Economic Partnership Agreement
EU	European Union
FADs	Fish Aggregating Devices
FAO	Food and Agriculture Organization of United Nation
FETA	Fisheries Education and Training Agency
GCLA	Government Chemist Laboratory Authority
GIS	Geographical Information System
GN	Government Notice
GTZ	German Technical Cooperation Agency

HPT	Heifer Project Tanzania
IAEA	International Atomic Energy Agency
ICT	Information Communication Technology
IFAD	International Fund for Agricultural Development
ILC	International Land Coalition
ILO	International Labor Organization
ILRI	International Livestock Research Institute
IOC	Intergovernmental Oceanographic Commission
IOTC	Indian Ocean Tuna Commission
IORA	Indian Ocean Rim Association
IRDP	Intergraded Rural Development Project
ISS	Institute of Social Studies
IWC	International Whaling Commission
JICA	Japan International Cooperation Agency
JTFCA	Japan Tuna Fisheries Cooperative Association
KMFRI	Kenya Marine and Fisheries Research Institute
KOICA	Korea International Cooperation Agency
LITA	Livestock Training Agency
LMU	Livestock Multiplication Unit
LSD	Lumpy Skin Disease
MATT	Multi - Agency Task Team
MCS	Smart Fish Marine Stewardship Council
MCU	Maziwa Cooperative Union
MOET	Multiple Ovulation and Embryo Transfer
MOF	Ministry of Ocean and Fisheries - South Korea
MoU	Memorandum of Understanding
MPRU	Marine Park and Reserve Unit
NADSP	National Aquaculture Development Strategic Plan
NAFIRRI	National Fisheries Resource Research Institute - Uganda
NAIC	National Artificial Insemination Center
NARCO	National Ranching Company
NBS	National Bureau of Statistics
NECAI	National Egyptian Company for Africa Investment
NORAD	Norwegian Agency for Development Cooperation
OC	Other Charges
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development
OFCE	Overseas Fisheries Cooperation of Japan
OFMP	Octopus Fishery Management Plan
OIE	World Organization for Animal Health

OPRAS	Open Performance Review and Appraisal System
OSNP	Operation Save Nile Perch
PAC	Public Accounts Committee
PAID	Private Partnership for Artificial Insemination Delivery Project
PER	Public Expenditure Review
PRM	Participatory Rangeland Management Plan
SACCOS	Savings and Credit Cooperative Societies
SADC	Southern Africa Development Cooperation
SADCAS	Southern Africa Development Community Accreditation Services
SAGCOT	Southern Agricultural Growth Corridor of Tanzania
SDC	Swiss Agency for Development and Cooperation
SIDA	Swedish International Development Cooperation Agency
SRMP	Sustainable Range Management Project
STCW - F	Standards of Training, Certification, and Watch keeping for Fishing Vessel
SUA	Sokoine University of Agriculture
SWIOFC	Southwest Indian Ocean Fisheries Commission
SWIOFish	South West Indian Ocean Fisheries Governance and
TAEC	Shared Growth
TAFIRI	Tanzania Atomic Energy Commission Tanzania Fisheries Research Institute
TALIRI	Tanzania Livestock Research Institute
TAPIFA	Tanzania Piggery Farmers Association
TBS	Tanzania Bureau of Standards
TEHAMA	Teknolojia ya Habari na Mawasiliano
TFDA	Tanzania Food and Drugs Authority
TIB	TIB Development Bank
TIC	Tanzania Investment Centre
TLMP	Tanzania Livestock Master Plan
TOT	Training of Trainers
TVI	Tanzania Vaccine Institute
TVLA	Tanzania Veterinary Laboratory Agency
UHT	Ultra-Heat Treatment
UKIMWI	Upungufu wa Kinga Mwilini
UNDP	United Nation Development Programme
UNICEF	United Nations International Children's Emergency Fund
UNIDO	United Nations Industrial Development Organization

UNU	United Nations University
USAID	United States Agency for International Development
VMS	Vessel Monitoring System
VVU	Virusi vya Ukimwi
WHO	World Health Organization
WIOMSA	Western Indian Ocean Marine Science Association
WSPA	World Society for Protection of Animals
WWF	World Wildlife Fund

**HOTUBA YA WAZIRI WA MIFUGO NA UVUVI
MHESHIMIWA LUHAGA JOELSON MPINA (MB)
KUHUSU MAKADIRIO YA MAPATO NA
MATUMIZI YA FEDHA YA WIZARA YA
MIFUGO NA UVUVI KWA
MWAKA 2020/2021**

A. UTANGULIZI

1. *Mheshimiwa Spika*, naomba kutoa hoja kwamba, kutokana na taarifa iliyowasilishwa ndani ya Bunge lako Tukufu na Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge inayosimamia Kilimo, Mifugo na Maji iliyochoambua Bajeti ya Wizara ya Mifugo na Uvuvi (Fungu 99 – Mifugo na Fungu 64 – Uvuvi) Bunge lako Tukufu sasa lipokee na kujadili Mapitio ya Utekelezaji wa Mpango na Bajeti kwa mwaka 2019/2020. Aidha, naliomba Bunge lako Tukufu likubali kupitisha Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Fedha ya Wizara ya Mifugo na Uvuvi kwa mwaka wa fedha 2020/2021.
2. *Mheshimiwa Spika*, Awali ya yote namshukuru Mwenyezi Mungu kwa kuniwezesha kusimama mbele ya Bunge lako Tukufu kuwasilisha hotuba yangu siku ya leo. Aidha, kwa heshima na unyenyekevu mkubwa namshukuru sana **Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli**, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa

Tanzania kwa kuendelea kuniamini kushika wadhifa huu. Pia, nampongeza Mheshimiwa Rais kwa kuiongoza nchi yetu kwa uhodari na umahiri mkubwa kwa takriban miaka mitano (5) tangu aingie madarakani. Katika kipindi hicho tumeshuhudia maendeleo makubwa ya kiuchumi na kijamii, umahiri na uhodari wake katika kuiongoza nchi yetu umegusa na kulisimua Taasisi za Kimataifa, Afrika na Dunia pia amekuwa kiongozi wa mfano na gumzo kila kona Mungu ambariki Rais wetu ili aendeleze mapambano ya kutafuta maendeleo ya kweli ya Watanzania, Waafrika na Dunia.

3. *Mheshimiwa Spika*, nampongeza Mheshimiwa Rais kwa hatua anazochukua katika kipindi hiki kigumu cha janga la ugonjwa wa *CORONA (COVID - 19)* unaoambukizwa na Virusi vya Corona, Rais wetu amewaondolea hofu watanzania na kuweka msimamo usioyumba katika kukabiliana na janga hili jambo lililoweza watanzania kuendelea na shughuli zao za kiuchumi huku wakichukua tahadhari ya kujikinga na ugonjwa huo.

4. *Mheshimiwa Spika*, nawapongeza Mheshimiwa **Samia Suluhu Hassan**, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mheshimiwa **Dkt. Ally Mohamed Shein**, Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa

Baraza la Mapinduzi na Mheshimiwa **Kassim Majaliwa Majaliwa**, Mbunge wa Jimbo la Ruangwa na Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa namna wanavyomsaidia Mhe. Rais kuiongoza vema nchi yetu kwa hekima na busara.

5. *Mheshimiwa Spika*, aidha, napenda kuchukua fursa hii kuwashukuru na kuwapongeza, Mheshimiwa **Kassim Majaliwa Majaliwa**, Mbunge wa Jimbo la Ruangwa na Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa kuwasilisha hotuba yake iliyotoa mwelekeo wa utendaji wa sekta zote katika Serikali. Pia, namshukuru na kumpongeza **Mheshimiwa Dkt. Philip Isdor Mpango (Mb)** Waziri wa Fedha na Mipango, kwa wasilisho lake la Mpango wa Bajeti ambao umefafanua vizuri mipango na mikakati ya Serikali katika mwaka wa fedha 2020/2021 wenye lengo la kuimarisha na kuboresha huduma za kiuchumi na kijamii nchini.
6. *Mheshimiwa Spika*, napenda pia kukupongeza wewe binafsi, Naibu Spika na Wenyeviti wa Bunge kwa kuliongoza vizuri Bunge letu Tukufu. Uongozi wenu bora umewezesha Bunge la **11** kutekeleza majukumu yake kikamilifu kwa kuzingatia Sheria, Kanuni, Taratibu na Miongozo.

7. *Mheshimiwa Spika*, naomba kuishukuru Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Kilimo, Mifugo na Maji chini ya Mwenyekiti wake **Mhe. Mahamoud Hassan Mgimwa**, Mbunge wa Mufindi Kaskazini na Makamu wake **Mhe. Dkt. Christine Gabriel Ishengoma**, Mbunge wa Viti Maalum wa Mkoa wa Morogoro kwa ushirikiano, maelekezo na ushauri mzuri walioutoa wakati wa kupitia Taarifa ya Utekelezaji wa Mpango na Bajeti ya Wizara kwa mwaka 2019/2020 na Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Fedha kwa mwaka wa fedha 2020/2021. Aidha, napenda kuwapongeza Mhe. Justine Monko, Mbunge wa Singida Kaskazini, Mhe. Miraji Mtaturu, Mbunge wa Singida Mashiriki, Mhe. Dkt. John Daniel Pallangyo, Mbunge wa Arumeru Mashariki kwa kuchaguliwa na kisha kuapishwa na Bunge lako Tukufu ili wawatumikie wananchi waliowachagua.
8. *Mheshimiwa Spika*, Wizara ilipokea kwa masikitiko makubwa taarifa za vifo vya **Mhe. Balozi. Dkt. Augustine Philip Mahiga**, Mbunge wa Kuteuliwa na Waziri wa Sheria na Katiba; **Mhe. Ajali Rashid Akbar**, Mbunge wa Newala Vijijini; **Mhe. Askofu Dkt. Getrude Pangalile Rwakatare**, Mbunge wa Viti Maalum Morogoro; na **Mhe. Richard Mganga Ndassa**, Mbunge wa Sumve; Naungana na Waheshimiwa Wabunge

wenzangu kutoa salaam za pole kwa familia za marehemu, ndugu na wananchi ambao walikuwa wanatumikiwa na Wabunge hao. Mwenyezi Mungu aziweke roho za marehemu mahali pema peponi, AMINA. Aidha, naomba nitumie fursa hii kuwapa pole Waheshimiwa Wabunge waliopata ajali mbalimbali na waliougua katika kipindi cha mwaka 2019/2020.

Napenda pia kuwapa pole wale waliopoteza ndugu zao na wapendwa wao kutokana na Ugonjwa wa *Corona (COVID - 19)*(*COVID - 19*), ninawaomba kila la kheri wale ambao wameambukizwa ugonjwa huo ili Mungu awape afya njema mapema iwezekanavyo. Tuendeleo kuzingatia maelekezo ya kitaalamu yanayotolewa na viongozi mbalimbali kwa ajili ya tahadhari huku tukiendelea kufanya kazi kwa bidii ili uchumi wetu usitetereke.

9. *Mheshimiwa Spika*, ninaomba nichukue nafasi hii ya pekee kumpongeza Mhe. Mwigulu Lameck Nchemba (Mb) kwa kuteuliwa kuwa Waziri wa Sheria na Katiba katika Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.
10. *Mheshimiwa Spika*, pia nichukue nafasi hii kumshukuru Naibu Waziri wa Wizara ya Mifugo na Uvuvi **Mhe. Abdallah Hamis Ulega**, Mbunge wa Jimbo la Mkuranga kwa jinsi

alivyonisaidia katika kuiongoza wizara hii hakika wananchi wa Mkuranga wamepata mwakilishi makini ndani ya Bunge na Serikali na ninaamini kwamba wataendelea kumuunga mkono, pia nawashukuru Makatibu Wakuu wa Wizara **Dkt. Rashid Adam Tamatamah** (Uvuvi) na Prof. **Elisante Ole Gabriel** (Mifugo) kwa kuwa kiungo kikubwa cha watumishi na kuwezesha kutekeleza majukumu ya wizara kwa ufanisi. Aidha, ninawashukuru kwa dhati na kuwapongeza watumishi wote wa Wizara yangu kwa kazi nzuri mnayofanya.

11. *Mheshimiwa Spika*, naomba kwa mara nyingine tena niwapongeze na kuwashukuru wananchi wa Jimbo ninaloliwakilisha, yaani jimbo la Kisesa, lililopo Mkoa wa Simiyu, kwa kunichagua na kwa ushirikiano wanaoendelea kunipa katika kuwawakilisha na kuwatumikia katika Bunge hili Tukufu.

B. SEKTA YA MIFUGO (FUNGU 99)

HALI HALISI YA SEKTA YA MIFUGO

12. *Mheshimiwa Spika*, katika Mwaka 2019/2020 idadi ya mifugo hapa nchini inakadiriwa kuongezeka ikilinganishwa na mwaka 2018/2019 ambapo idadi ya ng'ombe imeongezeka kutoka **milioni 32.23** hadi **milioni 33.4**, mbuzi kutoka

milioni 20 hadi **milioni 21.29** na kondoo kutoka **milioni 5.5** hadi **milioni 5.65**. Aidha, kuku wameongezeka kutoka **milioni 79.1** hadi **milioni 83.28** ikiwa kuku wa asili wameongezeka kutoka **milioni 38.5** hadi **milioni 38.77**, kuku wa kisasa wameongezeka kutoka **milioni 40.6** hadi **milioni 44.51**, nguruwe kutoka **milioni 2** hadi **milioni 2.14** na punda kutoka **636,997** hadi **657,389** (Taarifa ya Uchambuzi wa Sekta ya Mifugo Tanzania 2016/2017 - 2031/2032). Aidha, Sekta ya Mifugo katika mwaka 2019 ilikua kwa asilimia **5** na kuchangia asilimia **7.4** katika Pato la Taifa ikilinganishwa na kukua kwa asilimia **4.9** na kuchangia asilimia **7.2** katika Pato la Taifa mwaka 2018.

13. *Mheshimiwa Spika*, uzalishaji wa maziwa umeongezeka kwa asilimia **12.1** kutoka lita **bilioni 2.7** mwaka 2018/2019 hadi kufikia lita **bilioni 3.0** mwaka 2019/2020 (Taarifa ya Uchambuzi wa Sekta ya Mifugo Tanzania 2016/2017 - 2031/2032), ambapo kati ya hizo, lita **bilioni 2.1** zilitokana na ng'ombe wa asili na lita **bilioni 0.9** zilitokana na ng'ombe wa kisasa (Kiambatisho Na. 1). Aidha, kati ya ng'ombe **milioni 33.4** waliopo nchini ng'ombe wa maziwa ni **milioni 1.95** (TLMP).

14. *Mheshimiwa Spika*, usindikaji wa maziwa umeongezeka kutoka lita **milioni 70.9** mwaka

2018/2019 hadi lita **milioni 74.3** mwaka 2019/2020 sawa na ongezeko la asilimia **4.8**. Hadi sasa, kuna viwanda vya kusindika maziwa **99** kati ya hivyo, viwanda **91** vinafanya kazi na viwanda **8** havifanyi kazi kutokana na sababu mbalimbali ikiwemo migogoro miongoni mwa wanaushirika na kushindwa katika ushindani wa kibiashara (**Kiambatisho Na. 2**)

15. *Mheshimiwa Spika*, uzalishaji wa zao la nyama umeongezeka kutoka tani **690,629** mwaka 2018/2019 hadi tani **701,679.1** mwaka 2019/2020 sawa na ongezeko la asilimia **1.6** (**Kiambatisho Na. 1**). Kati ya hizo, tani **486,736.1** za nyama ya ng'ombe, tani **95,964.2** za nyama ya mbuzi na kondoo, tani **80,601.3** za nyama ya kuku na tani **38,377.4** za nyama ya nguruwe. Aidha, ng'ombe walionenepeshwa wameongezeka kutoka ng'ombe **371,200** mwaka 2018/2019 hadi kufikia ng'ombe **512,256** mwaka 2019/2020 sawa na ongezeko la asilimia **38**.

16. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 uzalishaji wa mayai umeongezeka kutoka mayai **bilioni 3.58** mwaka 2018/2019 hadi mayai **bilioni 4.05** mwaka 2019/2020 sawa na ongezeko la asilimia **13.3** (**Kiambatisho Na. 1**). Ongezeko hilo limesababishwa na kuongezeka kwa vituo vya kutotolesha vifaranga vya kuku.

17. *Mheshimiwa Spika*, hadi kufikia tarehe 30 Aprili 2020 jumla ya kilo za ngozi **16,746,589.36** (ng'ombe - **14,449,075.49**, mbuzi - **1,775,298.5** na kondoo - **522,215.38**) zenye thamani ya shilingi **bilioni 23.9** zimezalishwa ikilinganishwa na kilo **16,012,800.71** (ng'ombe - **13,904,620.27**, mbuzi - **1,653,669.26** na kondoo - **454,511.17**) zenye thamani ya shilingi **bilioni 22.8** zilizozalishwa mwaka 2018/2019.
18. *Mheshimiwa Spika*, hadi kufikia tarehe 30 Machi, 2020 jumla ya vipande vya ngozi vyenye uzito wa Kilo **6,747,011** (ng'ombe - **5,948,791**, mbuzi/kondoo **114,904** na punda - **683,317**) vyenye thamani ya shilingi bilioni **12.90** viliuzwa nje ya nchi, katika nchi za Ghana, China, Pakistani, Indonesia, Ethiopia, Nigeria na Italy (**Kiambatisho Na. 3**) ikilinganishwa na kilo **5,384,735.79** (ng'ombe - **4,588,579.56**, mbuzi/kondoo **660,369.69** na punda - **114,800.00**) vyenye thamani ya shilingi bilioni **13.0** vilivyouzwa nje katika nchi za Nigeria, Ghana, Ethiopia, China, Italy, Kenya, India, Misri, Uturuki, Pakistani na Benin mwaka 2018/2019.

UTEKELEZAJI WA MPANGO NA BAJETI YA MWAKA 2019/2020 NA MPANGO NA BAJETI YA MWAKA 2020 /2021

Maeneo ya Kipaumbele katika Mwaka 2019/2020

19. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 maeneo ya kipaumbele katika Mpango na Bajeti ya Wizara kupitia Idara Kuu ya Mifugo (Fungu 99) yatakayotekelezwa ni pamoja na:-

- (i) Kuimarisha afya ya mifugo;
- (ii) Kuwezesha upatikanaji endelevu wa rasilimali za vyakula vya mifugo na maji kwa ajili ya mifugo;
- (iii) Kuboresha kosaafu ya mifugo ili kuongeza tija na uzalishaji;
- (iv) Kuboresha biashara ya mifugo ndani na nje;
- (v) Kuimarisha huduma za utafiti wa mifugo, huduma za ugani na mafunzo kwa wafugaji na maafisa ugani;
- (vi) Kuanzisha na kuimarisha vikundi na vyama vya ushirika vya mazao ya mifugo;
- (vii) Kusimamia na kuratibu shughuli za taasisi zilizo chini ya Wizara;
- (viii) Kuboresha masuala ya rasilimali watu;
- (ix) Kuboresha utekelezaji wa sera, sheria na kanuni katika sekta ya mifugo; na

- (x) Kuimarisha uratibu na usimamizi wa wataalamu wa sekta ya mifugo.

Makusanyo ya Maduhuli

20. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Wizara kupitia Fungu 99 ilitarajia kukusanya kiasi cha shilingi **50,000,000,000.00**. Hadi kufikia tarehe 30 Aprili, 2020 kiasi cha shilingi **38,501,236,284.25** kimekusanywa sawa na asilimia 77 ya lengo la makusanyo kwa mwaka 2019/2020. Hata hivyo, makusanyo hayo ni sawa na asilimia **92.41** ya makusanyo yaliyolengwa kukusanywa ndani ya kipindi cha miezi kumi (10) ambayo ni shilingi **bilioni 41.66**. Makusanyo hayo hadi Aprili, 2020 (**38,501,236,284.25**) yameongezeka kwa shilingi **6,361,524,248.03** ikilinganishwa na kipindi kama hicho mwaka 2018/2019 ambapo makusanyo yalifikia shilingi **32,139,712,036.22**

Fedha Zilizoidhinishwa kwa Ajili ya Matumizi ya Kawaida na Maendeleo 2019/2020

21. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Wizara kupitia Fungu 99 ilitengewa jumla ya shilingi **31,774,378,000.00**. Kati ya Fedha hizo, shilingi **28,774,378,000.00** ni fedha za Matumizi ya Kawaida na shilingi **3,000,000,000.00** ni fedha kwa ajili ya kutekeleza Miradi ya Maendeleo.

Matumizi ya Bajeti ya Kawaida

22. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Fungu 99 lilitengewa jumla ya shilingi **28,774,378,000.00**. Hadi kufikia tarehe 30 Aprili, 2020, jumla ya shilingi **22,146,054,084.63** zilikuwa zimetolewa, ambazo ni sawa na asilimia **76.96** ya bajeti iliyotarajiwa kwa miezi kumi na miwili, ikiwa ni sawa na asilimia **92.36** ya kipindi cha miezi kumi (yaani hadi 30 Aprili, 2020). Kati ya hizo, shilingi **12,783,043,056.50** ni kwa ajili ya Mishahara ya Watumishi wa Wizara (PE) na shilingi **9,363,011,028.13** ni kwa ajili ya Matumizi Mengineyo (OC).

Matumizi ya Bajeti ya Maendeleo

23. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Wizara kupitia Fungu 99 ilitengewa jumla ya shilingi **3,000,000,000.00** kwa ajili ya Matumizi ya Maendeleo zikiwa ni fedha za ndani ili kutekeleza Programu ya Kuendeleza Sekta ya Kilimo Awamu ya Pili (ASDP II). Hadi kufikia tarehe 30 Aprili, 2020 kiasi cha shilingi **328,821,307.00** (sawa na asilimia **10.9**) kilipokelewa kutoka Wizara ya Fedha na Mipango

Sera, Sheria na Kanuni Katika Sekta ya Mifugo

Sera, Mikakati na Programu

24. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 Wizara imeendelea kutoa elimu kuhusu Sera ya Taifa ya Mifugo ya mwaka 2006 na Mpango Kabambe wa Kuendeleza Sekta ya Mifugo Tanzania (Tanzania Livestock Master Plan - TLMP). Jumla ya wadau **7,835** walipata elimu hiyo kupitia Maonesho ya Sabasaba, Nanenane na Siku ya Chakula Duniani. Aidha, Wizara imesambaza nakala **150** za Sera ya Taifa ya Mifugo na nakala **120** za Fursa za Uwekezaji kwa wadau katika Sekta ya Mifugo. Vilevile, Wizara imeendelea kutekeleza Programu ya Kuendeleza Sekta ya Kilimo Awamu ya Pili (*Agriculture Sector Development Programme – ASDP II*).
25. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara itaendelea kutekeleza Programu ya Kuendeleza Sekta ya Kilimo Awamu ya Pili (*Agriculture Sector Development Programme – ASDP II*) na kuandaa Mpango Mkakati wa Wizara kwa mwaka 2020/2021 hadi 2025/2026, kukamilisha tathmini ya Sera ya Taifa ya Mifugo ya mwaka 2006 na kufanya ufuatiliaji na tathmini ya utekelezaji wa miradi ya mifugo, Wakala, Bodi na Taasisi zilizo chini ya Wizara.

Sheria na Kanuni

26. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imeendelea kupitia Sheria za sekta ya mifugo kwa ajili ya kuboresha mazingira na kuwezesha ukuaji wa sekta ya mifugo ambapo marekebisho ya Sheria za Ustawi wa Wanyama SURA 154 na Sheria ya Magonjwa ya Mifugo SURA 156 yamefanyika kupitia *Written Laws Miscellaneous Amendments Act 2019, Act No.14 of 2019*. Aidha, marekebisho ya Sheria za Tasnia ya Maziwa SURA 262 na Sheria ya Tasnia ya Nyama SURA 412 yamefanyika kupitia *Written Laws Miscellaneous Amendments, Act 2020, Act No.1 of 2020*.
27. *Mheshimiwa Spika*, mapendekezo ya marekebisho ya Sheria ya Nyanda za Malisho na Rasilimali za Vyakula vya Mifugo SURA 180 yaliyopo katika Muswada wa Marekebisho ya Sheria Mbalimbali (Written Laws Miscellaneous Amendments Act 2020) tayari yameshasomwa kwa mara ya kwanza katika kikao cha Bunge la Mwezi Januari, 2020.
28. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imeandaa Kanuni mbalimbali chini ya Sheria ya Magonjwa ya Wanyama SURA 156 na kutangaza katika Gazeti la Serikali kwa ajili ya kuanza kutumika ili kutatua changamoto mbalimbali katika Sekta ya Mifugo (**Kiambatisho Na. 4**), kanuni hizo ni:-

- (i) *Animal Diseases (Acaricide Application and Management) Regulations, 2019 GN. No. 955;*
- (ii) *Animal Diseases (Hatcheries and Breeding Flock Farms) Regulations, 2019 GN. No.956;*
- (iii) *Animal Diseases (Artificial Breeding) Regulations, 2020 GN. No.118*
- (iv) *Animal Diseases (Regional Veterinary Officers and District Veterinary Officers) Notice, 2019 GN. No.66; na*
- (v) *The Animal Diseases (Vaccines and Vaccination) Regulations, 2020 GN. Na. 180*

29. **Mheshimiwa Spika,** Wizara imefanya marekebisho ya tozo katika Kanuni za Magonjwa ya Wanyama (*Animal and Animal Products Movements Control*) 2020 na kuwasilishwa Wizara ya Fedha na Mipango. Aidha, kanuni mbalimbali chini ya Sheria ya Veterinari SURA 319 zimeandaliwa na kutangazwa katika Gazeti la Serikali kwa ajili ya kuanza kutumika. Kanuni hizo ni:-

- (i) *The Veterinary (Appointment of Veterinary Inspectors) Notice,2020 GN No.132;*
- (ii) *The Veterinary (Cancellation of Veterinarians) Notice, 2020 GN No. 133; na*
- (iii) *The Veterinary (Registration of Veterinarians and Veterinary Practise Facility (Amendment) Regulations, 2020 GN No. 134.*

30. *Mheshimiwa Spika*, chini ya Sheria ya Tasnia ya Nyama SURA 412 kanuni mbalimbali zimeandaliwa na kutangazwa katika Gazeti la Serikali kwa ajili ya kuanza kutumika. Kanuni hizo ni:-

- (i) *Meat Industry (Import and Export of Livestock, Meat and Meat Products) (Amendment), 2019 GN.No.538;*
- (ii) *Meat Industry (Registration of Meat Industry Stakeholders) (Amendment), 2019 GN.No.677; na*
- (iii) *Meat Industry (Inspection of Meat Industry Stakeholders Activities) 2019 GN.No.739.*

31. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 Wizara imeandaa Kanuni chini ya Sheria ya Tasnia ya Maziwa (SURA 262), Ustawi wa Wanyama (SURA 154) na Taasisi ya Utafiti wa Mifugo Tanzania (SURA 434) ambazo zimepitiwa na kuwasilishwa kwa Mwanasheria Mkuu wa Serikali. Kanuni hizo ni:-

- (i) *The Dairy Industry (Registration of Dairy Industry Stakeholders)(Amendment) Regulations, 2020;*
- (ii) *The Dairy Industry (Raw Milk Transportation) (Amendment)Regulations, 2020;*
- (iii) *The Dairy Industry (Treatment and Disposal of Unfit Milk) (Amendment) Regulations, 2020;*

- (iv) *The Dairy Industry (Duties and Powers of the Inspectors and Analysts) (Amendment) Regulations, 2020;*
- (v) *The Dairy Industry (Raw Milk Grading and Minimum Quality and Safety Requirement) (Amendment) Regulations, 2020;*
- (vi) *The Dairy Industry (Import and Export of Milk and Milk Products) (Amendment) Regulations, 2020*
- (vii) *The Animal Welfare (Impounded Animal) Regulations, 2020*
- (viii) *The Animal Welfare (Humane Slaughter and Killing of Animals) Regulations, 2020 and*
- (ix) *Livestock Research Regulations, 2020*

32. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara itaendelea kuratibu na kuboresha Sheria, Kanuni na Taratibu kuhusu ubora wa bidhaa za mifugo, pembejeo na huduma za kisheria.

Uzalishaji wa Mifugo wa Masoko

Huduma ya Uhimilishaji

33. *Mheshimiwa Spika*, Wizara kwa kushirikiana na TAMISEMI pamoja na *Public Private Partnership for Artificial Insemination Delivery (PAID)*, *African Dairy Genetic Gain (ADGG)* pamoja na Kituo cha Taifa cha uhimilishaji (NAIC) imeandaa na kutekeleza Muundo wa Biashara ya Uhimilishaji (Dairy Business Model) na kufanya majaribio

katika maeneo ya mfano (Pilot areas) ya Kawe na Mabwepande katika Manispaa ya Kinondoni; Chanika na Kinyerezi katika Manispaa ya Ilala Jijini Dar es Salaam. Aidha, lengo la *Dairy Business Model* ni kuzijengea uwezo Halmashauri na wafugaji kuweza kumudu gharama za uhimilishaji kibiashara pindi muda wa utekelezaji wa miradi ya PAID na ADGG utakapomaliza muda wake. Pia, jumla ya ng'ombe **76,612** wamehimilishwa katika Mikoa **21** ya Tanzania Bara (**Kiambatisho Na. 5a**).

34. *Mheshimiwa Spika*, kati ya ng'ombe waliohimilishwa, ng'ombe **4,668** wamehimilishwa bure na Wizara kupitia kambi za uhimilishaji zilizoanzishwa katika Mikoa ya Dodoma, Simiyu, Katavi, Geita na Kagera (**Kiambatisho Na.5b**) ambapo kiwango cha ushikaji mimba "*conception rate*" ni asilimia **60**. Kambi za uhimilishaji zimechochea hamasa kubwa kwa wananchi kuhimilisha mifugo yao ili kuboresha mbari za mifugo. Aidha, Wizara inaendelea kufuatilia viwango vya ushikaji mimba kutoka kwenye mikoa husika.

35. *Mheshimiwa Spika*, Serikali imeandaa Kanuni za Uhimilishaji *Animal Diseases (Artificial Breeding) Regulations, 2020 GN. No.118* ambazo zimetoa bei elekezi ya kuhimilisha ng'ombe isiyozidi shilingi **10,000** kwa mpandisho mmoja

bila kichocheo (Hormone) ikilinganishwa na gharama ya shilingi **25,000** kabla ya kanuni hiyo. Ili kuwezesha mafanikio na ufanisi wa kanuni hizi Wizara imetekeleza yafuatayo:-

- (i) Wahimilishaji **37** katika Halmashauri **8** wamejengewa uwezo kwa vitendo kuhusu uhimilishaji.
 - (ii) Wataalam wa uhimilishaji waliopata mafunzo ya uhimilishaji kwa nadharia na vitendo wameongezeka kutoka **333** 2018/2019 hadi kufikia wataalam **441** mwaka 2019/2020.
 - (iii) Lita **7,441.25** za kimiminika baridi cha Naitrojeni zilisambazwa kwenye Vituo vya Kanda vya Uhimilishaji.
36. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara itaendelea kuimarisha Kituo cha Taifa cha Uhimilishaji (NAIC), Vituo saba (7) vya Kanda vya Uhimilishaji na kuwezesha kambi za uhimilishaji kuhimilisha ng'ombe 100,000 katika Mamlaka za Serikali za Mitaa (LGAs).

Uzalishaji na Usambazaji wa Mitamba

37. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 jumla ya mitamba **18,255** ya maziwa imezalishwa kati ya hiyo mitamba **2,349** wametoka kwenye Mashamba ya Serikali (**Kiambatisho Na. 6**) na mitamba **15,906** kutoka

kwa wafugaji binafsi ikilinganishwa na mitamba **619** iliyozalishwa na kuuzwa kutoka katika Mashamba ya Serikali na mitamba **14,460** kutoka kwa wafugaji binafsi mwaka 2018/2019.

38. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara itanunua mitamba **53** ya boran wazazi kwa ajili ya Shamba la Kuzalisha Mitamba Nangaramo (LMU) na madume matano (**5**) ya Friesian kwa ajili ya Shamba la Kuzalisha Mitamba Kitulo (LMU). Aidha, uhamasishaji wa wadau ili kuwekeza kwenye mashamba binafsi kwa ajili ya kuongeza uzalishaji wa mitamba unaendelea.

Uzalishaji wa Kuku na Mayai

39. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, jumla ya vifaranga **70,323,000** vimezalishwa na kusambazwa nchini. Kati ya hivyo, vifaranga **60,463,872** ni wa nyama, vifaranga **7,860,000** ni wa kuku chotara hususan *Sasso* na *Kroiler* na vifaranga **1,999,128** ni wa kuku wa mayai ikilinganishwa na vifaranga **50,928,000** vilivyozalishwa mwaka 2018/2019. Aidha, Wizara ilitoa vibali vya kusafirisha nje ya nchi vifaranga vya kuku wazazi **850,000** wa nyama na mayai katika nchi za Kenya, Rwanda, Burundi, Jamhuri ya Kidemokrasia ya Congo, Comoro, Malawi, Korea Kusini na Uturuki. Vilevile, Wizara imetoa vibali maalum vya kuingiza kuku

wazazi **750,000** wa nyama na mayai kutoka Uholanzi, Ufaransa, Zambia na India ikilinganishwa na vifaranga wa kuku wazazi **556,616** vilivyoingizwa nchini mwaka 2018/2019.

40. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, vituo vya kutotolesha vifaranga vimeongezeka kutoka vituo **19** mwaka 2018/2019 hadi kufikia vituo **26**. Vituo hivyo vipo katika mikoa ya Dar es Salaam (**7**), Iringa (**2**), Njombe (**1**), Pwani (**11**), Kilimanjaro (**2**), Arusha (**1**), Mbeya (**1**) na Mwanza (**1**). Aidha, mashamba ya kuku wazazi nchini yameongezeka kutoka **16** hadi **20** katika kipindi hicho yenye uwezo wa kutunza zaidi ya kuku wazazi **1,200,000** (**Kiambatisho Na. 7a na 7b**).

41. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 Wizara kwa kushirikiana na Kampuni ya AKM Glitters imewezesha upatikanaji wa vifaranga **81,160** katika vikundi **151** kutoka Mikoa ya Dar es Salaam, Dodoma, Pwani na Rukwa (**Kiambatisho Na. 8a na 8b**). Aidha, vikundi **27** vya wafugaji kuku na kaya **950** zimepatiwa vifaranga **8,500** katika Wilaya za Bagamoyo (**4,500**) na Sumbawanga (**4,000**). Pia, mtandao wa wanawake **400** wanaofuga kuku katika Wilaya ya Mkuranga wamepatiwa vifaranga **5,700**.

42. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara itaendelea kuratibu na kusimamia uzalishaji wa kuku, vifaranga na mayai. Vilevile, Wizara itaendelea kuhamasisha ulaji wa mayai ili kuongeza kiwango cha ulaji kwa mtu kwa mwaka.

Uzalishaji wa Nguruwe

43. *Mheshimiwa Spika*, Wizara inaendelea kuhamasisha sekta binafsi kuwekeza katika ufugaji na biashara ya nguruwe ambapo hadi kufikia tarehe 30 Aprili, 2020 jumla ya tani **38,377.4** za nyama ya nguruwe zimezalishwa ikilinganishwa na tani **37,773** zilizozalishwa mwaka 2018/2019 sawa na ongezeko la asilimia **1.6**. ongezeko hili limetokana na kuimarishwa kwa mashamba ya Serikali ya Ngerengere na Kitulo ili yaweze kuendelea kuzalisha mbegu bora za nguruwe. Aidha, Chama cha Wazalishaji Nguruwe nchini (Tanzania Piggery Farmers Association - TAPIFA) kimeendelea kuhamasisha wafugaji wa nguruwe kujiunga na chama ambapo mpaka mwezi Aprili 2020 jumla ya wanachama 220 wanaofuga nguruwe wanaofikia takriban **200,000**. Pamoja na mafanikio tajwa hapo juu, tasnia hii bado inakabiliwa na gharama kubwa ya vyakula, upatikanaji wa mbegu bora na uhaba wa machinjio na viwanda. Hivyo, Wizara kwa

kushirikiana na TAPIFA inaendelea kukabiliana na changamoto kama ifuatavyo:-

- (i) Kuagiza mbegu bora za nguruwe aina za *Camborough, Duroc, Peatrain, Large White* na *Topic* kutoka nchi za Zambia, Rwanda, Afrika ya Kusini na Ufaransa;
- (ii) Kupunguza gharama za vyakula vya nguruwe kwa kusimika mitambo ya kisasa ya kuchanganya vyakula;
- (iii) Kujenga machinjio ya kisasa ya nguruwe katika mkoa Dar es Salaam; na
- (iv) Kuanza usindikaji wa nyama ya nguruwe katika Kiwanda cha *Happy Sausage* kilichopo Sakina Arusha.

44. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara itahimiza sekta binafsi kuzalisha na kusambaza mbegu bora za nguruwe kwa wafugaji ili kuongeza uzalishaji wa nguruwe na bidhaa zake. Aidha, Wizara itaendelea kuhamasisha uwekezaji katika uzalishaji, usindikaji na biashara ya nguruwe. Pia, Wizara itaendelea kuimarisha mashamba yake ya Ngerengere, Kitulo na Mabuki ili yaweze kuendelea kuzalisha mbegu bora za nguruwe. Vilevile, Wizara itaendelea kuimarisha Chama cha Wazalishaji Nguruwe nchini TAPIFA kwa lengo la kuboresha kosaafu za nguruwe.

Haki Miliki za Waboreshaji Mbari za Wanyama

45. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Wizara imeendelea na taratibu za kutunga Sheria ya Mbari za Mifugo ili kuanzisha Mfumo wa Kisheria wa Kulinda Haki za Wagunduzi wa Mbari mpya za Wanyama, hifadhi ya kosaafu zilizopo nchini na kusimamia ubora wa mbegu za mifugo. Uwepo wa mfumo huo utatoa hamasa kwa wadau wa sekta binafsi na ya umma kuwekeza kwenye ugunduzi wa mbari mpya za wanyama, uzalishaji wa wanyama bora wa mbegu na kuzalisha mbari zenye tija zaidi katika uzalishaji wa mazao ya mifugo. Vile vile, mfumo huo unalenga kutoa na kulinda haki miliki kwa wagunduzi wa mbari mpya ili waweze kufaidika na uwekezaji wao. Aidha, Sheria hiyo itaanzisha utaratibu wa kuhifadhi na kuendeleza mbari zilizopo nchini pamoja na kuhakikisha upatikanaji wa mbegu bora za wanyama.

46. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 Wizara imetambua wadau wanane (8) wa uboreshaji wa mbari za mifugo katika mikoa ya Manyara, Kilimanjaro, Mbeya, Tanga na Morogoro (**Kiambatisho Na. 9**). Aidha, Wizara imetambua vyama vitatu (3) vya wadau wa uzalishaji wa mbari za mbuzi katika mikoa ya Kilimanjaro, Manyara na Morogoro. Kazi

wanazofanya wadau hao ni pamoja na kuhifadhi (conservation) mbari za wanyama wa asili, kudumisha ubora wa mbegu za mifugo na kuzalisha mbari mpya za wanyama zenye tija katika uzalishaji wa maziwa, nyama na mayai. Pia, Wizara inaendelea kushirikiana nao katika hatua za kukamilisha uzalishaji mbari mpya.

47. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara itafanya tambuzi yakinifu (characterization) ya mbari za wanyama zilizopo nchini, kusajili na kutunza daftari la mbari za wanyama, wanyama wa mbegu na waboreshaji mbari katika mikoa mitatu (3).

Biashara ya Mifugo na Mazao Yake

Biashara ya Mifugo

48. *Mheshimiwa Spika*, Wizara kwa kushirikiana na Wizara ya Viwanda na Biashara imeendelea kuratibu biashara ya mifugo na mazao yake ndani na nje ya nchi. Katika mwaka 2019/2020 jumla ya ng'ombe **1,513,926** mbuzi **1,733,463**, kondoo **299,157** na punda **198,000** wenye thamani ya shilingi **trilioni 1.06** waliuzwa katika minada mbalimbali hapa nchini ikilinganishwa na ng'ombe **2,006,816**, mbuzi **1,491,251**, kondoo **341,814** na punda **124,000** wenye thamani ya shilingi **trilioni 1.3** waliouzwa katika minada

mbalimbali hapa nchini mwaka 2018/2019. Sababu za kushuka kwa biashara hii ni pamoja na mwaka 2019/2020 kuwa na mvua nyingi hivyo kuathiri biashara ya mifugo katika minada. Aidha, hadi tarehe 30 Aprili, 2020 jumla ya Shilingi **5,217,369,393.2** zilikusanywa kama Maduhuli ya Serikali. Pia, Wizara imetoa mafunzo kwa watendaji **26** wa minada kuhusu Sheria na Kanuni za Uendeshaji wa Minada, ikiwa ni pamoja na matumizi ya PoS na taratibu za ukusanyaji na uwasilishaji wa maduhuli ya Serikali.

***Udhibiti wa Biashara ya Mifugo na Mazao yake
(Operesheni Nzagamba)***

49. ***Mheshimiwa Spika, kabla ya Operesheni Nzagamba kulikuwa na ukwepaji mkubwa wa kulipa maduhuli ya Serikali yahasuyo biashara ya mifugo na mazao yake; uingizaji holela wa bidhaa mbalimbali kinyume cha Sheria, Kanuni na Taratibu; na uuzwaji wa bidhaa zisizokidhi viwango. Katika mwaka 2019/2020 Wizara imeendelea kutekeleza operesheni Nzagamba ili kudhibiti utoroshaji wa mifugo na mazao ndani na nje ya nchi na upotevu wa mapato katika maeneo matano ya kimkakati ambayo ni: - Nzega (Tabora), Lamadi (Simiyu), Babati (Manyara), Longido (Arusha) na Handeni (Tanga). Kupitia operesheni hiyo hadi kufikia 30***

Aprili, 2020 mafanikio yafuatayo yamepatikana:-

- (i) **Jumla ya shilingi 5,516,568,128** zimekusanywa ikiwa ni tozo ya kusafirisha mifugo nje ya nchi shilingi **2,993,977,500**; tozo ya kusafirisha vyakula vya mifugo nje ya nchi shilingi **885,101,260**; vibali kusafirisha mifugo nchini shilingi **1,495,853,468**; na faini kwa makosa ya ukiukwaji wa Sheria, Kanuni na Taratibu katika biashara ya mifugo na mazao yake shilingi **141,635,900 (Kiambatisho Na. 10)**;
- (ii) Jumla ya ng'ombe **392,661**, mbuzi na kondoo **676,715** walikaguliwa ambapo jumla ya mifugo **3,363** (ng'ombe, mbuzi na kondoo) iliyokuwa inatoroshwa kwenda nje ya nchi bila kulipiwa vibali na ushuru ilikamatwa na kutozwa faini yenye jumla ya shilingi **141,635,900**. Aidha, ng'ombe **44,791**, mbuzi na kondoo **220,033** waliuzwa nje ya nchi. Pia, ng'ombe **354,906**, mbuzi na kondoo **243,435** walikatiwa vibali ndani ya nchi na jumla ya tani **56,986.48** za vyakula vya mifugo zilisafirishwa nje ya nchi;
- (iii) Udhhibiti wa utoroshaji wa mifugo na mazao yake nje ya nchi umesaidia kuhamasisha ujenzi wa viwanda vipya vya nyama, maziwa na ngozi;
- (iv) Udhhibiti wa uingizaji wa mazao mifugo

ambapo jumla lita za maziwa 5,621.3, kilo 303.69 za nyama na bidhaa zake, trei za mayai 1,012 zilikamatwa zikiwa zimeingizwa nchini kinyume cha Sheria; na

- (v) Kuhamasisha matumizi ya mizani katika minada na uanzishaji wa ushirika wa wafanyabiashara wa mifugo.

50. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara itajenga minada miwili ya upili; na mmoja wa mpakani; na kukarabati minada ya upili na mipakani na kuwezesha utekelezaji wa doria sita (6) za Mikakati ya Kudhibiti Upotevu wa Mapato yatokanayo na Biashara ya Mifugo na Mazao yake (Operesheni Nzagamba).

Kodi, Ada na Tozo Katika Sekta ya Mifugo

51. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 kutokana na malalamiko kutoka kwa wadau juu ya viwango vikubwa vya kodi, ada, ushuru na tozo Wizara imesikia kilio hicho na kufanya mapitio ya kanuni zake za tozo (*Animal and Animal Products Regulations, 2007*) ili kuondoa malalamiko na kukabiliana na hali ya sasa. Mabadiliko hayo yatabainishwa katika Hotuba ya Waziri wa Fedha atakapowasilisha Bungeni Bajeti ya Serikali.

52. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara itaendelea kutathmini kodi, tozo na ada

mbalimbali zitakazoonekana kuwa kero kwa wazalishaji na wafayabiashara ya mifugo na mazao yake ili kuzifuta au kuzifanyia marekebisho.

Zao la Ngozi

53. *Mheshimiwa Spika*, hadi kufikia tarehe 30 Aprili 2020 jumla ya kilo za ngozi **16,746,589.36** (ng'ombe **14,449,075.49**, mbuzi **1,775,298.5** na kondoo **522,215.38**) zenye thamani ya shilingi **bilioni 23.9** zimezalishwa ikilinganishwa na kilo **16,012,800.71** (ng'ombe **13,904,620.27**, mbuzi **1,653,669.26** na kondoo **454,511.17**) zenye thamani ya shilingi **bilioni 22.8** zilizozalishwa mwaka 2018/2019. Kilo za ngozi za ng'ombe 25,500 zenye thamani ya shilingi **milioni 14.4** na kilo za ngozi za mbuzi na kondoo **114,500** zenye thamani ya shilingi **milioni 202.7** zimesindikwa ikilinganishwa na kilo za ngozi ya ng'ombe **972,866.04** zenye thamani ya shilingi **bilioni 2**, kilo za ngozi za mbuzi na kondoo **386,135** zenye thamani ya shilingi **milioni 867.9** na kilo **114,800** za punda zenye thamani ya shilingi **milioni 157.2** zilizosindikwa mwaka 2018/2019. Upungufu wa kilo zilizosindikwa umesababishwa na katazo la uingizaji wa ngozi zilizochakatwa kwa kutumia *chromine* na *sulphide* katika soko la Ulaya. Hivyo, Wizara inahamasisha wenye viwanda vya ngozi kubadilisha teknolojia ya usindikaji kutoka

kwenye matumizi ya *chromine* na *sulphide* kwenda kwenye usindikaji unaozingatia usalama wa mazingira kwa kutumia teknolojia ya kutumia mimea aina ya mimosa (vegetable tanning).

54. *Mheshimiwa Spika*, Wizara kwa kushirikiana na wadau wengine inaendelea kutekeleza Mkakati wa Kuendeleza Tasnia ya Ngozi (Leather Sector Development Strategy 2016 - 2020). Katika mwaka 2019/2020 mafanikio yaliyopatikana ni:-

- (i) Kuanzisha kituo cha kutoa leseni na vibali vya kusafirisha ngozi nje ya nchi cha Dodoma na kuimarisha kituo cha Dar es Salaam. Hivyo, hadi Aprili 2020 jumla ya kampuni **17** zimepatiwa leseni za usajili wa maghala ya kuhifadhia ngozi (Premises License) na vibali vya kusafirisha ngozi nje ya nchi kwa lengo la kuwezesha biashara ya ngozi (**Kiambatisho Na. 11**);
- (ii) Serikali imeweka mikakati madhubuti ya kampeni za uhimilishaji, uogeshaji mifugo, chanjo na upatikanaji wa maji na malisho, pia, uhamasishaji wa ujenzi wa machinjio za kisasa na viwanda vya kusindika mazao ya mifugo ambapo mikakati hii imesaidia upatikanaji wa ngozi bora kwa ajili ya uchakataji na usindikaji viwandani.
- (iii) Visu maalum vya kuchunia ngozi za wanyama

vimegawiwa kwa wachunaji wa ngozi wenye leseni katika Kanda za Mashariki, Kaskazini na Ziwa. Jitihada zinaendelea ili kugawa visu hivyo maalum katika kanda zote nane nchini.

- (iv) Ili kuwezesha upatikanaji wa ngozi bora kulingana na mahitaji ya wachakataji na wasindikaji wa ngozi, wakaguzi wa ngozi **113** wameteuliwa na wachunaji ngozi **735** wamejengewa uwezo.
- (v) Udhibiti wa utoroshaji na udanganyifu katika biashara ya ngozi kwa kutoza asilimia **80** ya usafirishaji wa ngozi ghafi na asilimia **10** ya usafirishaji wa ngozi zilizosindikwa kufikia hatua ya kati (wet blue) umeimarisha biashara ya ngozi nchini.

55. *Mheshimiwa Spika*, hatua zinazoendelea kuchukuliwa na Serikali zimechochea uwekezaji mkubwa katika tasnia ya ngozi, kwa mfano, ujenzi wa Kiwanda cha Ngozi cha Karanga Moshi wenye thamani ya shilingi **bilioni 75** umekamilika kwa asilimia **80** na ujenzi wa Kiwanda cha ACE Leather Morogoro wenye thamani ya Shilingi **bilioni 23** (Dola za Kimarekani **milioni 10**) umakamilika kwa asilima **90**. Pia, machinjio **30** zimejengwa na zinaendelea kujengwa katika maeneo mbalimbali nchini.

56. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara itaendelea kuwezesha utekelezaji wa Mpango Shirikishi wa Kuendeleza Tasnia ya Ngozi kwa kuvijengea uwezo vikundi vya wazalishaji wa bidhaa za ngozi katika mikoa ya Mwanza, Kagera, Geita, Simiyu, Mara na Shinyanga. Aidha, Wizara itaendelea kurasimisha wadau waliopo kwenye mnyororo wa thamani wa zao la ngozi ambao ni wakaguzi, waweka madaraja na wachunaji. Pia, Wizara itafanya mapitio ya Sheria ya Biashara ya Ngozi Na. 18 ya mwaka 2008 na kanuni zake na kuhuisha Mkakati wa Kuendeleza Tasnia ya Ngozi wa 2016 hadi 2020.

Machinjio ya Dodoma

57. *Mheshimiwa Spika*, tangu machinjio ya Dodoma ilipokabidhiwa kwa Kampuni ya TMCL mwaka 2008, utendaji wake umekuwa siyo wa kuridhisha. Aidha, majengo, miundombinu ya machinjio, mitambo na vifaa imechakaa bila ukarabati wowote; kuongezeka madeni; kutengeneza hasara kila mwaka na haijawahi kutoa gawio Serikalini. Pia, usimamizi dhaifu na ubadhilifu wa fedha umepelekea Serikali kupata hasara ya shilingi **bilioni 42.28** kwa kipindi cha miaka 11. Kutokana na udhaifu huo wa uendeshaji na uchakavu wa machinjio, Wizara ya Mazingira ya UAE inayosimamia ubora wa nyama iliifutia machinjio ithibati ya kuuza

nyama katika nchi za Falme za Kiarabu (UAE). Kwa kuwa Serikali ilifanya jitihada nyingi kunusuru machinjio hii bila mafanikio, mnamo tarehe 27 Desemba, 2019, Wizara ilirejesha Machinjio hiyo Serikalini. Kutokana na uamuzi huo, kumekuwepo na mafanikio makubwa ambapo ndani ya muda wa miezi minne, uchinjaji wa mifugo umeongezeka kutoka wastani wa ng'ombe **41** kufikia wastani wa ng'ombe **125** kwa siku. Pia, makusanyo ya mapato yameongezeka kutoka wastani wa shilingi **39,843,788** hadi shilingi **90,279,000** kwa mwezi. Katika kipindi cha miezi minne Wizara imeweza kulipia gharama za uendeshaji ikiwemo kulipa mishahara ya watumishi na kupata faida ambayo sehemu yake kiasi cha shilingi **milioni 70** kimetolewa kama gawio kwa Serikali. Hii ni mara ya kwanza kwa Serikali kupata gawio kutoka katika machinjio hiyo. Aidha, Kampuni ya NICOL na NARCO wamekubaliana kuvunja Kampuni ya TMCL bila kwenda Mahakamani. Pia, Serikali inaendelea na ukarabati ili kurejesha ithibati ya kuuza nyama nchi za UAE.

58. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara itaendelea kuimarisha machinjio ya Dodoma kwa kuweka usimamizi wa machinjio hiyo chini ya taasisi za LITA na NARCO.

Rasilimali za Malisho, Vyakula na Maji kwa Mifugo

Malisho, Vyakula na Maji kwa Mifugo

59. *Mheshimiwa Spika*, Wizara inaendelea kutekeleza Mkakati wa Upatikanaji wa Malisho na Maji pamoja na kukamilisha maandalizi ya miongozo ya usimamizi wa rasilimali hizo. Katika mwaka 2019/2020, Wizara imeendelea na hatua za awali kwa ajili ya ujenzi wa lambo katika Kijiji cha Chamakweza (Bagamoyo), Visima virefu katika Vijiji vya Mpapa (Manyoni) na Nsolanga-Ismani (Iringa) na ukarabati wa malambo katika Kijiji cha Kimana (Kiteto), Kijiji cha Narakauo (Simanjiro) na kijiji cha Kimokoa (Longido).
60. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara itachimba visima virefu vinne (4) katika Halmashauri za Tanganyika (Tanganyika) na Tunduru (Mkowela). Pia, itakarabati malambo 10 yaliyopo katika Halmashauri za Longido (Kemokoa), Simanjiro (Narakauo), Bukombe (Bukombe), Butiama (Bukabwa), Igunga (Igunga), Kiteto (Kimana), Kishapu (Mwalata), Chunya (Isewe), Kilindi (Lengusero) na Meatu (Isebanda). Pia, Wizara itaendelea kushirikiana na Wizara ya Maji ili miradi ya maji kwa ajili ya binadamu izingatie miundombinu ya maji kwa ajili ya mifugo, na Wizara ya Ujenzi, Mawasiliano

na Uchukuzi ili uchimbaji wa mashimo kwa ajili ya malighafi ya ujenzi wa barabara yachimbwe kimkakati ili yaweze kutumika kama malambo baada ya miradi ya ujenzi kukamilika.

61. *Mheshimiwa Spika*, katika kuboresha lishe na upatikanaji wa uhakika wa malisho kwa mifugo, Wizara inaendelea kutoa elimu kwa wafugaji na wadau wengine kuhusu uzalishaji na uhifadhi wa malisho. Katika mwaka 2019/2020, Jumla ya marobota **380,765** ya hei yamezalishwa kati ya hayo marobota **326,655** yamezalishwa katika mashamba ya Serikali (**Kiambatisho Na. 12**) na marobota **54,110** yamezalishwa kutoka mashamba ya Sekta Binafsi.
62. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 jumla ya tani **127.3** za mbegu bora za malisho na vipandikizi zimezalishwa katika mashamba ya Serikali ikilinganishwa na tani **12.1** za mbegu za malisho zilizozalishwa katika mashamba ya Serikali mwaka 2018/2019. Ongezeko hili limetokana na uzalishaji wa tani **115.2** za vipandikizi zilizozalishwa kwa wingi kutokana na uwepo wa mvua za kutosha misimu ya vuli na masika na Serikali kuwekeza katika ununuzi wa vitendea kazi yakiwepo matrekta na *harrow* kwa ajili ya shamba la Serikali la mbegu za malisho lililopo Vikuge Kibaha, mkoani Pwani.

63. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, viwanda vipya **11** vya kutengeneza vyakula vya mifugo vimeongezeka na kufanya viwanda vya vyakula vya mifugo kufikia **105** ikilinganishwa na viwanda **94** katika mwaka 2018/2019 (**Kiambatisho Na. 13**). Aidha, katika kuhakikisha upatikanaji wa vyakula vya mifugo vyenye ubora na viwango stahiki unakuwepo, Wizara imeteua Wakaguzi **129** waliopo katika Mamlaka za Serikali za Mitaa **109** na **20** ngazi za Mikoa. Pia, ukaguzi wa maeneo ya kuzalisha, kuhifadhi na kuuza vyakula vya mifugo umefanyika katika mikoa ya Arusha, Dar es Salaam, Iringa, Kilimanjaro, Morogoro, Mbeya, Mwanza, Njombe, Pwani, Ruvuma na Songwe. Jumla ya maeneo **11** ya kuzalisha vyakula, matano (**5**) ya kuhifadhi na **36** ya kuuzia vyakula vya mifugo yamekaguliwa na wadau wamepatiwa vyeti vya usajili baada ya kukidhi vigezo.

64. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara itaendelea kusimamia na kudhibiti ubora na usalama wa vyakula vya mifugo kwa kufanya ukaguzi katika maeneo **75** ya uzalishaji, uhifadhi na uuzaji wa vyakula vya mifugo ikiwa ni pamoja na kutoa mafunzo rejea kwa wakaguzi **159** wa vyakula vya mifugo na maeneo ya malisho. Pia, itaendelea kuimarisha mashamba ya Serikali ya kuzalisha mbegu za malisho na

kuwezesha urasimishaji wa aina 10 za mbegu hizo.

Ustawi wa Wanyama

65. *Mheshimiwa Spika*, kumekuwa na matukio ya ukamataji holela wa mifugo usiyozingatia ustawi na haki za wanyama ambazo ni chakula, maji, malazi, matibabu na uhuru wa kuonesha tabia za uasili. Ukamataji huo umekuwa ukifanywa na Serikali za Vijiji, Halmashauri za Wilaya na Mamlaka za Hifadhi. Ukamataji huu umekuwa ukiambatana na utesaji wa wanyama ikiwemo mifugo kukatwa mapanga, mifugo kupewa sumu na kusababisha vifo pasipo kuzingatia Sheria ya Ustawi wa Wanyama Na. 19 ya mwaka 2008 (Animal Welfare Act No. 19/2008); Sheria ya Magonjwa ya Wanyama Na. 17 ya mwaka 2003 (Animal Diseases Act No. 17/2003) na Sheria ya Nyanda za Malisho Na. 10 ya mwaka 2010 (the Grazingland and Animal Feed Resources Act, No. 10/2010). Jumla ya mifugo **14,668,323** (ngómbe **14,667,175**, mbuzi **718**, kondoo **248** na punda **182**) ilikamatwa kati ya mwaka 2017 na 2019 hususan kutoka mikoa ya Tabora, Mbeya, Dodoma, Geita na Rukwa (**Kiambatisho Na. 14**). Mikoa mingine ambayo kumekuwepo na matukio ya ukamataji wa mifugo kwenye hifadhi za maliasili ni pamoja na Katavi, Mara, Morogoro, Iringa, Simiyu, Tanga,

Shinyanga, Manyara, Singida, Arusha,
Kilimanjaro, Kigoma na Pwani.

66. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021
Wizara itaendelea kuratibu na kusimamia haki
na ustawi wa wanyama.

Utatuzi wa Migogoro Baina ya Wafugaji na Watumiaji Wengine wa Ardhi

67. *Mheshimiwa Spika*, katika kutatua migogoro
baina ya wafugaji, wakulima na watumiaji
wengine wa ardhi, **Mhe. Rais Dkt. John Pombe
Joseph Magufuli** aliamua kuunda timu ya
Mawaziri nane (8) iliyoongozwa na Mhe.
William Vangimembe Lukuvi Waziri wa Ardhi,
Nyumba na Maendeleo ya Makazi, Mbunge wa
Isimani ili kupata ufumbuzi wa migogoro ya
ardhi katika maeneo ya wafugaji, wakulima na
watumiaji wengine wa ardhi (Kiambatisho Na.
15b-i). Timu hiyo ilizunguka nchi nzima kwenye
maeneo yenye migogoro kwa kutumia ndege
maalum ya kijeshi. Ambapo baadaye Mhe. Rais
alitoa maagizo yafuatayo:

- i. Kurasimisha vijiji **920** ambavyo
vinamigogoro ya matumizi ya ardhi na
hifadhi, mashamba, ranchi, mapori ya akiba,
na vyanzo vya maji visiondolewe katika
maeneo vilipo;

- ii. Kufuta baadhi ya maeneo ya hifadhi za misitu na maeneo tengefu na kuagiza yagawiwe kwa wananchi kwa ajili ya mifugo, kilimo na makazi. Jumla ya Mapori Tengefu **12** yenye jumla ya ekari **707,659.94** yamefutwa na misitu saba (7) yenye ukubwa wa ekari **46,247.56** imefutwa.
 - iii. Hifadhi za misitu 14 na mashamba 16 yasiyoendelezwa yamegwe na kugawiwa kwa wananchi kwa shughuli za mifugo, kilimo na makazi.
 - iv. Kuweka mwongozo wa matumizi kwa maeneo ya mita 500 katika maeneo ya kinga (*buffer zone*) na mita 60 katika hifadhi ya vyanzo vya maji ili ziendele kutumiwa na wananchi kwa namna ambayo haitaathiri mazingira (**Kiambatisho Na. 15b-ii**).
68. *Mheshimiwa Spika*, hivi sasa Wizara nane (8) za kisekta ikiwemo Ofisi ya Rais TAMISEMI, Ofisi ya Makamu wa Rais - Mazingira, Wizara ya Mifugo na Uvuvi, Wizara ya Ardhi, Nyumba na Maendeleo ya Makazi, Wizara ya Maliasili na Utalii, Wizara ya Maji, Wizara ya Kilimo, Wizara ya Katiba na Sheria (Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali) zinaendelea kutekeleza maagizo ya Mhe. Rais ambapo utekelezaji wake uko katika hatua mbalimbali.

69. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 Wizara yangu ilifanya ziara katika Halmashauri 152 kwa lengo la kukutana, kusikiliza na kutatua changamoto zinazowakabili wafugaji. Ziara hizo zilipokelewa kwa vilio kwa baadhi ya maeneo ambayo yana migogoro sugu baina ya wafugaji na watumiaji wengine wa ardhi. Naomba nitoe maelezo kwa muhtasari kuhusu migogoro hiyo kama ilivyowasilishwa wakati wa ziara:

- i. Migogoro kati ya wakulima na wafugaji;
 - a. Wafugaji wanaingiza mifugo yao katika mashamba ya wakulima na kuharibu mazao;
 - b. Wafugaji kuvamia vyanzo vya maji, kuwapiga na kuwaumiza wakulima na kukataa kuwalipa fidia;
 - c. Wakulima kuvamia na kufanya shughuli za kilimo katika maeneo yaliyotengwa kwa ajili ya kulishia mifugo;
 - d. Wakulima kuziba njia za mifugo za kwenda katika malisho, maji, joshu na mnadani, kukata mapanga, kushikilia kwa muda mrefu mifugo; na

- e. Baadhi ya watendaji wa Serikali kulalamikiwa kwa kutokutenda haki na kufanya upendeleo wanapoletewa malalamiko ya wakulima na wafugaji.
- ii. Migogoro kati ya Mamlaka za uhifadhi, mashamba ya Serikali na wafugaji.
 - a. Wafugaji kuvamia na kuingiza mifugo ndani ya maeneo ya hifadhi na mashamba ya Serikali na kusababisha uharibifu mkubwa wa mazingira na kueneza magonjwa baina ya mifugo na wanyama pori;
 - b. Kutanua mipaka ya hifadhi na kujumuisha maeneo ya malisho kwenye hifadhi, hifadhi kutokuwa na alama na mipaka inayoonekana hali inayopelekea mifugo kukamtwa hata ikiwa nje ya hifadhi;
 - c. Maeneo ya malisho kubadilishiwa matumizi bila kuzingatia mahitaji, uanzishwaji wa WMA's na kukatazwa matumizi mseto katika maeneo hayo kumechangia kupungua kwa maeneo ya malisho nchini;
 - d. Mifugo kushikiliwa kwa muda mrefu

bila kupatiwa huduma muhimu kama maji, malisho, chanjo na matibabu ambapo inapelekea mifugo mingi kufa ikiwa inashikiliwa;

- e. Wafugaji wanaposhinda kesi mahakamani hawarudishiwi mifugo yao na pengine hurudishiwa mifugo pungufu kinyume na hukumu za mahakama;
- f. Baadhi ya maaskari wa hifadhi wamekuwa wakipiga risasi mifugo ili kuwakomoa wafugaji na kupoteza ushahidi, mifugo kuuzwa kiholela wakati imeshikiliwa;
- g. Ukamataji holela wa mifugo usioshirikisha uongozi wa vijiji na wamiliki wa mifugo umepelekea kutofautiana kwa idadi ya mifugo inayokamatwa na inayofikishwa mahakamani;
- h. Wanyama pori wakali kama Simba, Chui na Tembo wamekuwa wakishambulia mifugo bila kupata msaada au fidia yoyote;

- i. Baadhi ya Mamlaka za Miji zimekuwa zikilazimisha wafugaji kuhamisha mifugo yao bila kuzingatia haki zao katika umiliki wa ardhi;
- j. Wafugaji kulalamikia kutozwa faini kubwa kinyume cha Sheria pale mifugo yao inapokamatwa katika maeneo yasiyoruhusiwa,

70. *Mheshimiwa Spika*, Wizara iliweza kutatua baadhi ya migogoro papo kwa papo, migogoro mingine inaendelea kufanyiwa kazi na baadhi ya migogoro hiyo imewasilishwa katika Wizara za kisekta na mamlaka husika kwa ajili ya utatuzi.

71. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 Wizara imeendelea kutatua Migogoro baina ya wafugaji na watumiaji wengine wa ardhi katika maeneo ya Vilima vitatu (Babati), Hifadhi ya Ngorongoro (Ngorongoro), Mvuha (Morogoro vijijini); Ranchi ya Ruvu (Bagamoyo); Kwala (Kibaha); Gwata (Kisarawe); Mindutulieni (Chalinze); Mkiu, Njopeka, Kisege, Chamgoi, Kifumangao, Mkuruwili na Mtongani (Mkuranga); Msaraza (Pangani), Katambuzi, Katera, Karukwanzi B, Ishaka Ibale na Nyakakoni (Kyerwa), Kahundwe (Karagwe), Ranchi ya Kongwa (Dodoma), Shamba la Kuzalisha Mitamba Hanga Ngadinda na

Muhukulu Lilahi (Ruvuma) na Shamba la Kuzalisha Mitamba Mabuki (Mwanza). Aidha, migogoro mikubwa **11** kati ya **17** (sawa na asilimia **64.7**) iliyodumu kwa muda mrefu imetatuliwa katika kipindi cha mwaka 2019/2020 katika Mikoa ya Pwani, Dodoma, Morogoro, Ruvuma, Mwanza na Geita. Migogoro iliyotatuliwa ni ya: Ranchi ya Ruvu, Ranchi ya Misenyi, Ranchi ya Kagoma, Kituo cha karantini Kwala, Ranchi ya Kongwa, Gwata Kisarawe, Ranchi ya Dakawa, Hifadhi ya Msitu wa Kigosi ya Geita, Mamlaka ya Pori la Akiba la Mkungunero la Chemba, lililokuwa Shamba la Mifugo Hanga la Madaba na Shamba la Kuzalisha Mitamba Mabuki Misungwi.

72. *Mheshimiwa Spika*, Wizara katika jitihada za kupata suluhisho la migogoro kati ya watumiaji mbalimbali wa ardhi imetekeleza yafuatayo:-

- (i) Imemega maeneo yenye ukubwa wa hekta **29,428.49**, katika mashamba na Ranchi za Taifa na kuwapatia wananchi maeneo hayo ili waweze kuendeleza shughuli za kilimo, ufugaji na makazi. Kati ya hekta hizo, hekta **1,800** kutoka katika shamba la Hanga Ngadinda (Ruvuma), hekta **2,208** kutoka Ranchi ya Ruvu, hekta **22,201.094** kutoka Ranchi ya Misenyi, hekta **80.4** kutoka shamba la Taasisi ya Utafiti wa Mifugo - Kongwa na

hekta **3,139** kutoka Kituo cha Karantini cha Kwala (**Kiambatisho Na. 15a**).

- (ii) Imefanya ziara katika Halmashauri **152** zenye mifugo ili kusikiliza, kutoa elimu na kutatua migogoro hiyo. Juhudi hizi zimesaidia kupunguza mauaji na kukatana mapanga na hivyo kurejesha amani na utulivu katika maeneo yenye migogoro. Aidha, Jumla ya migogoro **304** imetatuliwa kupitia ziara za viongozi wa Wizara.
- (iii) Inafanya upimaji wa mashamba yote ya Serikali na kuweka mipaka na alama zinazoonekana ambapo hadi mwezi Aprili, 2020 jumla ya mashamba **8** yenye ukubwa wa hekta **23,066.94** yamepimwa na kuwekewa alama zinazoonekana. Mashamba hayo ni Hangangadinga (4,200), Mahukuru Lilahi (3,100), Chibe (2,054), Shishiyu (3,170), Mkwese (5,036), Kinyangiri (3,419.94), Nachingwea (1,497) na Kelema (590). Zoezi la upimaji linaendelea kwa mashamba yaliyobaki. Pia, Halmashauri za Wilaya zimeitikia wito wa kutenga maeneo kwa ajili ya malisho ambapo jumla ya hekta **2,818,687.17** zimetengwa na hekta **108,427.49** zimepimwa.
- (iv) Imeunda timu ya watalam kwa ajili ya utatuzi wa migogoro ambayo inazunguka nchi

nzima kutatua migogoro sugu. Timu hiyo inajumuisha wataalam kutoka Ofisi ya Rais – TAMISEMI, Wizara za Ardhi Nyumba na Maendeleo ya Makazi, Mambo ya Ndani; Usalama wa Taifa, Mwanasheria Mkuu wa Serikali na Chama cha Wafugaji. Toka kuzinduliwa kwa timu hiyo mwaka 2018 mafanikio makubwa yamepatikana ambapo jumla ya migogoro sugu 45 imetatuliwa na hivyo kuleta amani na utulivu kwa wananchi.

(v)Wizara inazifanyia mapitio Sheria ya Ustawi wa Wanyama Na. 19 ya mwaka 2008 (Animal Welfare Act No. 19); Sheria ya Magonjwa ya Wanyama Na. 17 ya mwaka 2003 (Animal Diseases Act No. 17) na Sheria ya Nyanda za Malisho Na. 10 ya mwaka 2010 (the Grazingland and Animal Feed Resources Act, No. 10) ili ziweze kutoa ulinzi wa kutosha wa ustawi endelevu wa mifugo. Pia, Wizara imetunga Kanuni za Ukamataji Mifugo (*The Animal Welfare (Impounded Animal)Regulations, 2020*) ambayo imeweka mwongozo wa namna ya kukamata wanyama, kuwatunza na kuwapa mahitaji muhimu ikiwemo malisho, dawa, chanjo na maji.

73. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara itaendelea kutoa elimu kuhusu ufugaji wa mifugo wenye tija, kudhibiti na kutatua

migogoro kati ya wafugaji na watumiaji wengine wa rasilimali ardhi inayojitokeza katika maeneo mbalimbali nchini. Vilevile, Wizara itaendelea kushirikiana na Ofisi ya Rais TAMISEMI, Wizara ya Ardhi, Nyumba na Maendeleo ya Makazi na Wizara ya Katiba na Sheria ili kuhakikisha kuwa migogoro ya ardhi inazuiwa na kutatuliwa.

74. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Wizara katika kuhakikisha wafugaji wanapata maeneo ya malisho imetenga na kuwapangisha wafugaji kwa muda wa mwaka mmoja mmoja jumla ya hekta **78,470.97** kutoka kwenye taasisi zake ikiwemo TALIRI (**2,501.03**), NARCO (**59,290**), Vituo vya Kupumzishia Mifugo (**13,679.94**) na Mashamba ya Kuzalisha Mitamba (**3,000**). Hadi sasa jumla ya ng'ombe **54,852** mbuzi na kondoo **11,578** wanachungwa katika maeneo ya Serikali (**Kiambatisho Na. 15c**).

75. *Mheshimiwa Spika*, Wizara kwa kushirikiana na Tume ya Taifa ya Mipango ya Matumizi ya Ardhi imeandaa na kutekeleza mipango ya matumizi ya ardhi ya vijiji kwa lengo la kupata ardhi kwa ajili ya matumizi mbalimbali ikiwa ni pamoja na maeneo ya malisho. Jumla ya vijiji **23** vimetenga hekta **29,786.0** katika Wilaya **8** za Kilindi (**2,109.98**), Handeni (**3,380.01**), Namtumbo (**11,076.8**), Songea (**6,353.52**), Nyasa (**198.78**), Mbinga (**1,493.66**), Ruangwa (**407.52**),

Liwale (1,216) na Mpwapwa (3,549.72) na kufikia idadi ya vijiji 1,875 ukilinganisha na vijiji 1,852 mwaka 2018/2019 vilivyopimwa na kuandaliwa mipango ya matumizi ya ardhi. Hivyo, maeneo yaliyotengwa kwa ajili ya malisho kwa sasa yamefikia hekta 2,818,687.17 ikilinganishwa na hekta 2,788,901.17 katika mwaka 2018/2019.

76. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara itaainisha, kutenga, kupima na kutangaza hekta 1,500,000 kwenye Gazeti la Serikali maeneo ya malisho yaliyotambuliwa na Mamlaka za Serikali za Mitaa kwa ajili ya ufugaji endelevu. Aidha, itapima na kutenga vitalu katika eneo la Mwisu II Mkoani Kagera lenye ukubwa wa hekta 121,643.94 kwa ajili kuvimilikisha kwa wafugaji wazawa kwa utaratibu wa mikataba maalumu ili kuweza kufuga kisasa na kibiashara. Kazi ya upimaji na uwekeaji vigingi vya mpaka iko kweye hatua ya mwisho. Aidha, natumia fursa kuupongeza uongozi wa Mkoa wa Kagera ukiongozwa na Mkuu wa Mkoa Mhe. Brig. Jen. Michael Gaguti kwa ushirikiano mzuri katika kufanikisha zoezi hili muhimu ambalo sasa litatatua changamoto ya mgogoro wa wafugaji na watumiaji wengine wa Ardhi uliodumu kwa muda mrefu.

Huduma ya Afya ya Mifugo

Magonjwa ya Mifugo

77. *Mheshimiwa Spika*, Magonjwa mbalimbali ya mifugo yamekuwa kikwazo katika uzalishaji na biashara ya mifugo. Wizara kwa kushirikiana na wadau mbalimbali imeendelea kuchukua hatua mahsusi katika kukabiliana na magonjwa **13** ya kimkakati (**Kiambatisho Na. 16**) kwa kuzingatia Sera, Sheria, Kanuni na haki na ustawi wa wanyama katika utoaji wa tiba na kinga. Magonjwa hayo ni pamoja na:-

- (i) magonjwa yaenezwayo na wadudu (Kupe na Mbungó) ambayo ni pamoja na Ndigana Kali, Ndigana Baridi, Mkojo Mwekundu na Moyo Maji yanayosababisha asilima **72** ya vifo vya mifugo.
- (ii) magonjwa ya mlipuko na kuvuka mipaka ambayo ni pamoja na Ugonjwa wa Miguu na Midomo, Homa ya Nguruwe, Mdondo, Homa ya Mapafu ya Ng'ombe (CBPP), Homa ya Mapafu ya Mbuzi (CCPP), Homa ya Bonde la Ufa, Mafua Makali ya Ndege, Sotoka ya Mbuzi na Kondoo, Kimeta, Kutupa Mimba, Mapele Ngozi na Kichaa cha Mbwa.

78. *Mheshimiwa Spika*, Wizara kwa kushirikiana na wadau iliendelea kutekeleza mikakati ya kudhibiti magonjwa ya mifugo yaenezwayo na

wadudu. Katika mwaka 2019/2020 mafanikio yafuatayo yamepatikana:-

- (i) Wizara ilizindua kampeni ya pili ya kuogesha mifugo ambayo ilifanyika tarehe 29 Oktoba 2019 katika Wilaya ya Mlele Halmashauri ya Mpimbwe.
- (ii) Jumla ya majosho **542** yamekarabatiwa na Wizara (**162**) na Halmashauri (**380**) na mapya **85** yamejengwa (**Kiambatisho Na. 17a**) na (**Kiambatisho Na. 17b**).
- (iii) Katika mwaka 2019/2020 Wizara ilinunua jumla ya lita **12,549.50** za dawa za kuogesha mifugo aina ya Paranex (Alphacypermethrin) na TikTik (Amitraz) zenye thamani ya Shilingi **440,714,750** ili kuendeleza zoezi la uogeshaji mifugo. Dawa hizi zilisambazwa kwenye majosho **1,738** katika Halmashauri **152** za Mikoa **25** ya Tanzania bara.
- (iv) Kamati **1,036** za usimamizi na uendeshaji wa majosho zimeundwa, kati ya hizo **260** zimefungua akaunti benki (**Kiambatisho Na. 18**).
- (v) Jumla ya michovyoy **211,037,290** imefanyika ambapo michovyoy **149,954,080** ya ng'ombe, **45,477,778** ya mbuzi na kondoo **15,605,431** (**Kiambatisho Na. 19**).

79. *Mheshimiwa Spika*, Wizara iliandaa kanuni na mwongozo wa uogeshaji ambao unatoa maelezo ya namna ya uogeshaji mifugo. Kanuni na mwongozo huo viliainisha majukumu mbalimbali ya wadau ikiwemo bei elekezi ya kuogesha mifugo ya shilingi **50** kwa ng'ombe na shilingi **10** kwa mbuzi au kondoo.

80. *Mheshimiwa Spika*, Wizara kwa kushirikiana na wadau iliendelea kutekeleza mikakati ya kudhibiti magonjwa ya mifugo ya mlipuko na yanayovuka mipaka. Katika mwaka 2019/2020 mafanikio yafuatayo yamepatikana:-

(i) Utoaji wa chanjo umefanyika kwa mbuzi na kondoo **2,557,870** dhidi ya Ugonjwa wa Sotoka ya Mbuzi na Kondoo; ng'ombe **5,557,587** dhidi ya Ugonjwa wa Homa ya Mapafu ya Ng'ombe (CBPP); ng'ombe **1,036,769**, mbuzi **680,906** na kondoo **192,906** dhidi ya Ugonjwa wa Kimeta; ng'ombe **162,843** dhidi ya Ugonjwa wa Kutupa Mimba; mbwa **812,712** na paka **4,152** dhidi ya ugonjwa wa Kichaa cha Mbwa na Ng'ombe **12,419** dhidi ya Ugonjwa wa Miguu na Midomo.

(ii) Maeneo Huru ya Magonjwa ya Mifugo (Disease Free Compartments) yenye ukubwa wa hekta **266,857** yameainishwa katika Ranchi za Taifa na vitalu vya watu binafsi kama maeneo yatakayo kuwa huru kwa Ugonjwa wa Miguu na Midomo. Aidha, sampuli **900** zimechukuliwa

katika maeneo hayo na zinafanyiwa uchunguzi ili kubaini aina ya vinasaba (serotype) vya ugonjwa vilivyopo ili kuwezesha utengenezaji wa chanjo.

(iii) Jumla ya dozi **47,347,700** za Chanjo ya Matone ya Ugonjwa wa Mdondo (I₂) zimezalishwa na kusambazwa kwenye Mikoa yote nchini ikilinganishwa na dozi **38,245,800** zilizozalishwa katika mwaka 2018/2019. Chanjo hiyo inastahimili hali ya joto hivyo inaweza kutumiwa na wafugaji wa kuku vijijini bila kuharibika.

81. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka wa fedha 2020/2021 Wizara itaendelea kutekeleza mikakati ya kudhibiti magonjwa ya mifugo kwa kununua dawa za ruzuku za kuogeshea mifugo lita **19,700**, kukarabati majosho **125** na kujenga majosho mapya **20** ili kuwezesha kuongeza uogeshaji wa mifugo kutoka michovyo **milioni 211** hadi michovyo **milioni 405**. Pia, itaendelea kuzalisha chanjo za magonjwa 13 na kusimamia utekelezaji wa utoaji wa chanjo kwenye Halmasahuri zote nchini. Vilevile, katika udhibiti wa Ugonjwa wa Homa ya Nguruwe itahamasisha ufugaji bora wa nguruwe kwa kutengeneza mabanda bora, kutoa elimu na kupulizia dawa za kua virusi kwenye mabanda.

Uzalishaji na Usambazaji wa Chanjo

82. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Wizara imeandaa utaratibu wa manunuzi ya pamoja (bulk procurement) ya chanjo zote zinazohitajika na ambazo hazijaanza kuzalishwa hapa nchini ili kuongeza upatikanaji wa chanjo kulingana na kalenda ya chanjo, kulinda ubora wa chanjo na kupunguza gharama ya chanjo kwa wafugaji. Sambamba na mpango huo, Wizara imeandaa bei elekezi ya chanjo zote za magonjwa ya kipaumbele zinazozalishwa nchini na zitakazoagizwa kutoka nje ya nchi kuanzia ngazi ya uzalishaji, maduka yanayosambaza pamoja na bei atakayolipa mfugaji kwa kuzingatia Kanuni ya Chanjo na Uchanjaji ya mwaka 2020 GN.180 Animal Disease (Vaccine and Vaccination) Regulations, 2020 GN. No 180). Lengo la bei elekezi ni kuhakikisha kuwa kila mfugaji anachanja mifugo yake kwa kufuata Sheria ili kudhibiti magonjwa hayo kuanzia tarehe 01 Julai, 2020.

83. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara itaendelea kutekeleza utaratibu na usimamizi wa bei elekezi za chanjo **13** za magonjwa ya kimkakati na ununuzi wa chanjo kwa pamoja (Bulk Procurement) kwa chanjo zote ambazo hazizalishwi nchini. Aidha jitihada hizi za serikali zitapelekea kupunguza gharama za

chanjo kwa asilimia 60. Nitumie nafasi hii kutangaza bei elekezi ambazo wadau wote watapaswa kuzifuata na kuzizingatia (Kiambatisho Na.20 na 21).

Kuimarisha Uchunguzi na Upatikanaji wa Taarifa za Magonjwa ya Mifugo

84. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 Wizara kupitia Vituo vinane (8) vya Kanda vya Uchunguzi na Ufuatiliaji wa Magonjwa ya Mifugo kwa kushirikiana na Mamlaka za Serikali za Mitaa imeendelea kuimarisha ufuatiliaji wa magonjwa na utoaji wa taarifa za magonjwa ya mifugo. Jumla ya wataalam **108** kutoka Halmashauri **70** wamepatiwa mafunzo na vifaa vya kielektronik (smartphone) kwa ajili ya ufuatiliaji na utoaji wa taarifa za magonjwa ya mifugo kupitia Mfumo wa *Event Mobile Application* (EMAi).

85. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha kuanzia Julai 2019 hadi Aprili 2020 jumla ya matukio **537** ya magonjwa mbalimbali ya mifugo yalitolewa taarifa katika maeneo mbalimbali yakilinganishwa na matukio **1,025** yaliyotolewa taarifa katika mwaka 2018/2019 nchini. Pia, katika matukio hayo mifugo **605,722** ikiwemo ngómbe **432,521**, mbuzi **140,180** na kondoo **32,021** ilipatwa na magonjwa na **221,733** kufa

kutokana na magonjwa hayo. Mifugo iliyokufa kwa magonjwa ni ngómbe **198,010**, mbuzi **21,203** na kondoo **2,520** ambapo mifugo iliyopatwa na magonjwa imepungua kwa asilimia **29** ikiwa ni mifugo **853,180** (ngómbe **627,155**, mbuzi **185,038** na kondoo **40,987**). Aidha, mifugo iliyokufa imepungua kwa asilimia **37** ikilinganishwa na mifugo iliyokufa kwa magonjwa mwaka 2018/2019.

86. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara itaendelea kuimarisha upatikanaji wa taarifa za magonjwa ya mifugo kwa kuwezesha kutoa mrejesho wa kitaalamu juu ya udhibiti wa magonjwa yanayoambukiza binadamu kutoka kwa wanyama na matumizi sahihi ya pembejeo za Wanyama katika Halmashauri **30** na kuwezesha uchanjaji wa wanyama **25,000,000** dhidi ya magonjwa ya kipaumbele **13**. Aidha, Wizara itaimarisha huduma za uchunguzi na matibabu kwa kujenga kliniki na maabara katika Mamlaka za Serikali za Mitaa **10**.

Baraza la Veterinari Tanzania

87. *Mheshimiwa Spika*, Wizara kupitia Baraza la Veterinari Tanzania (Veterinary Council of Tanzania – VCT) ina jukumu la kusimamia maadili ya wataalam wa afya ya wanyama na viwango vya huduma ya wanyama

zinazotolewa na wataalam hao. Katika kipindi cha tarehe 1 Julai, 2019 hadi 30 Aprili, 2020, Wizara, kupitia Baraza la Veterinari Tanzania imetekeleza yafuatayo:-

- (i) Vituo vya kutoa huduma ya afya ya wanyama **928** vimekaguliwa kati ya **1,900** vilivyotarajiwa kukaguliwa katika mikoa 17. Ukaguzi huu ulilenga kuhakikisha vituo vya afya ya wanyama vinatoa huduma stahiki na zinazokidhi matarajio ya wafugaji (**Kiambatisho Na. 22**);
- (ii) Vituo 40 vya kutolea huduma ya afya ya wanyama vimefungwa kutokana na kukosa sifa (**Kiambatisho Na. 23**);
- (iii) Watoa huduma sita (**6**) wasio na sifa waliokamatwa kwenye minada katika Mikoa ya Singida na Simiyu wakiuza dawa kinyume na taratibu na kuchukuliwa hatua za kisheria ;
- (iv) Madaktari wa mifugo **59** wamesajiliwa kati ya **60** waliotarajiwa kusajiliwa na vituo vya afya ya wanyama **250** vimesajiliwa kati ya **400** vilivyotarajiwa kusajiliwa;
- (v) Wataalam wasaidizi **200** wameandikishwa kati **500** waliotarajiwa kuandikishwa na kuorodhesha, wasaidizi wa wataalam **305** wameorodheshwa kati ya **500** wanaotarajiwa kuorodheshwa;
- (vi) Leseni 64 zimetolewa kwa wakaguzi wa

nyama, wataalam wa maabara na wahimilishaji kati ya leseni 200 zilizotarajiwa kutolewa;

- (vii) Jumla ya maeneo ya kutolea huduma ya afya ya wanyama 1,730 yamesajiliwa, ikiwemo Hospitali moja (1) ya wanyama iliyopo SUA - Morogoro; Kliniki (18); maabara (2) na vituo vya afya ya wanyama (1,709) link <https://www.mifugouvuvi.go.tz/publications/39>.
- (viii) Vyuo viwili (2) vipya vimekaguliwa na kutambuliwa kuwa na sifa ya kutoa mafunzo ya Astashahada na Stashahada za afya na uzalishaji wa wanyama ambavyo ni (1) Tanzania Research and Career Development Institute (TRACDI), kilichopo Nzughuni, Dodoma na (2) KARUCO kilichopo Kagera. Vyuo hivyo vitaanza kutoa mafunzo katika mwaka wa masomo 2020/2021.
- (ix) Chuo cha Mahinya (Ruvuma) kimekaguliwa na kuelekezwa kukamilisha hatua zilizobakia za maandalizi kabla ya kutambuliwa.

88. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 Wizara kupitia Baraza la Veterinari Tanzania imeweka utaratibu kwa wahitimu wote wa shahada ya veterinari kupitia mafunzo kwa vitendo (internship) ya mwaka mmoja (1) na

wale wa Stashahada ya afya na uzalishaji wa wanyama miezi sita (6) kama ilivyoelekezwa katika Sheria ya Veterinari (SURA 319). Lengo la mpango huu ni kuwajengea weledi na umahiri zaidi wahitimu wote wa Udaktari wa Wanyama na Stashahada ya Afya na Uzalishaji wa Wanyama katika kuwahudumia wafugaji. Utaratibu huu utanza kutekelezwa katika mwaka 2020/2021.

89. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka wa fedha 2020/2021 Wizara kupitia Baraza la Veterinari Tanzania itaendelea kusimamia utekelezaji wa Sheria ya Veterinari (SURA 319) na Kanuni zake kwa kusajili madaktari wa mifugo **70**; vituo vya huduma ya afya ya wanyama **400**; kuorodhesha na kuandikisha wataalam wasaidizi **1,000**; na kutoa leseni kwa wakaguzi wa nyama, wahimilishaji na wataalam wa maabara za veterinari **200**. Aidha, Baraza litaendelea kusimamia maadili ya wataalam na viwango vya utoaji huduma ya mifugo kwa kufanya ukaguzi wa vituo vya kutoa huduma ya mifugo katika Halmashauri zote nchini na kusimamia mafunzo kwa vitendo na ya kujiendeleza kwa wataalam kwa kushirikiana na Mamlaka za Serikali za Mitaa.

Utafiti, Mafunzo na Ugani

Uratibu wa Utafiti na Mafunzo

90. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imeendelea kuratibu na kusimamia shughuli za Utafiti na Mafunzo ya Mifugo nchini kupitia Taasisi ya Utafiti wa Mifugo (TALIRI) na Wakala wa Vyuho vya Mafunzo ya Mifugo (LITA). Aidha, Wizara, imeandaa Ajenda ya Kitaifa ya Utafiti wa Mifugo ya miaka mitano (Livestock Research agenda 2020 -2025) iliyoinduliwa tarehe 16 Novemba, 2019. Lengo la Ajenda hii ni kutekeleza vipaumbele vya Serikali, katika kutekeleza ajenda hii kwa ufanisi Wizara imeandaa kanuni za utafiti (Livestock Research Regulations 2020) na Kanzidata ya Watafiti wa Mifugo Nchini (National Livestock Research Database). Matokeo makubwa yanayotarajiwa ni pamoja na:-

- (i) Kufungua makabati yaliyoficha tafiti zilizofanyika miaka iliyopita kuanzia mwaka 2010, kuziorodhesha na kuwezesha kuwafikia wadau ili kutatua changamoto za Sekta ya Mifugo. Katika mwaka wa fedha 2019/2020 jumla ya tafiti **279** zimeorodheshwa.
- (ii) Kupanua wigo wa utafiti kwa kuzitambua na kuziorodhesha tafiti mbalimbali zinazofanywa na watafiti nchini

ikijumuisha wanafunzi wa Shahada za Uzamili na Uzamivu.

- (iii) Kuweka msingi wa kisheria katika kusimamia na kutoa wajibu na majukumu kwa watafiti kuzingatia vipaumbele vilivyowekwa na Serikali katika kufanya tafiti mbalimbali nchini.
- (iv) Kuwezesha ukusanyaji wa tafiti zote za mifugo zinazofanyika kila mwaka na kuzisambaza kwa wadau, hali ambayo itawezesha wadau mbalimbali kupata taarifa za utafiti kwa urahisi na kwa wakati, pia, kwa upande wa Serikali itasaidia kutunga na kurekebisha sera, sheria, kanuni na miongozo.
- (v) Kuimarisha ushirikiano na mahusiano ya taasisi za utafiti.

91. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 Wizara imeandaa Mpango Mkakati wa Uendelezaji na Uhifadhi wa Kosaafu na Uboreshaji wa Mbari za Mifugo (National Compact Strategies and Action Plan to Implement Global Plan of Action for Animal Genetic Resources in Tanzania). Utekelezaji wa mkakati huo utasaidia:-

- (i) Kuweka miongozo ya kutambua kabila, koo na mbari za mifugo na kufanya uchambuzi yakinifu wa kosaafu (characterization)

- pamoja mifumo ya uzalishaji mifugo nchini;
- (ii) Kukuza utumiaji endelevu wa kosaafu kwa kupitia teknolojia za kisasa na maarifa asilia;
 - (iii) Kutengeneza mfumo imara na wa uhakika wa Uhifadhi Kosaafu za Mifugo nchini; na
 - (iv) Kushawishi jamii za kimataifa katika kuimarisha uwezo wa Taasisi zetu zinazohusika na uendelezaji mbari.

92. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 Wizara ilifuatilia ajira za wahitimu (tracer study) wa Vyuo vya mafunzo ya Mifugo nchini katika kipindi cha miaka mitano iliyopita (2014 – 2019). Lengo la ufuatiliaji huo ilikuwa ni kutambua kiwango cha wahitimu walioajiriwa katika sekta za umma na binafsi ndani ya sekta ya mifugo na kuainisha changamoto. Aidha, ufuatiliaji huu umebainisha changamoto kubwa kuwa ni upungufu wa mafunzo ya ujasiriamali katika mitaala na ukosefu wa mitaji kwa wahitimu. Serikali inaendelea kuzitafutia ufumbuzi changamoto hizi ili kuwawezesha wahitimu wengi kujiajiri katika sekta ya mifugo kwa kuhakikisha vituo atamizi (incubation centres), mafunzo kazini (internship) na kupitia upya mitaala.

93. *Mheshimiwa Spika*, Wizara, imeandaa Mitaala mitatu (3) ya kozi fupi za umahiri katika Tasnia za maziwa, nyama na ngozi. Lengo la mitaala hii

ni kuwezesha upatikanaji wa wataalam mahususi katika viwanda vya Uchakataji na Usindikaji wa mazao yatokanayo na mifugo. Walengwa wa mafunzo haya ni wataalamu wa mifugo na wajasiriamali katika Mnyororo wa thamani wa Sekta ya Mifugo. Mafunzo haya yatatolewa katika Kampasi za LITA na hivyo kutatua tatizo la uhaba wa Wataalamu hawa wa umahiri.

94. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara itaendelea kuratibu na kusimamia utoaji wa mafunzo ya mifugo kwa vyuo vya Serikali na Binafsi vinavyotumia Mitaala ya Wizara iliyopitishwa na Baraza la Taifa la Elimu ya Ufundi (NACTE). Vyuo binafsi vya Mifugo vinavyotumia Mitaala ya Wizara ni pamoja na Igabiro (Muleba), Hagafilo (Njombe), Kilacha (Moshi), Visele (Mpwapwa), CANRE (Ubungo) na Kaole (Bagamoyo). Aidha, Wizara itaendelea kuwaandaa wakufunzi wa vyuo vya mifugo kutoa mafunzo kwa kutumia mfumo wa Weledi na Stadi Stahiki (yaani Competency-based Education and Training - CBET). Aidha, Wizara kwa kushirikiana na Taasisi na vitengo itaanzisha kanzidata ya TEHAMA (ICT) ya Mafunzo na Ugani. Lengo ni kurahisisha upatikanaji wa taarifa za mafunzo na ugani.

Huduma za Ugani wa Mifugo

95. *Mheshimiwa Spika*; idadi ya watumishi wa ugani kwa sekta ya mifugo bado ni ndogo ikilinganishwa na mahitaji. Mahitaji ya wataalam wa Ugani wa mifugo kwa sasa ni Wagani **17,848** kwa mchanganuo ufuatao; ngazi ya Mkoa **52**, Halmashauri za Wilaya **1,643**; Kata **3,834** na vijiji **12,319**. Aidha, Wagani wa mifugo waliopo kwa sasa katika Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa ni **3,795** na hivyo kuwa na upungufu wa Wagani **14,053** kwa kada za uzalishaji, afya ya mifugo na nyanda za malisho. Serikali itaendelea kuongeza idadi ya Maafisa Ugani kadiri ya upatikanaji wa fedha.

96. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Wizara imeendelea kutoa elimu ya mafunzo rejea na maarifa mapya kuhusu uzalishaji wa kibiashara kama ifuatavyo:-

- (i) Wadau **8,158** katika Halmashauri **25** wakiwemo wafugaji **6,030** maafisa ugani **471**, wanafunzi wa shule za sekondari na msingi **1,433**, wakuu wa shule za sekondari na msingi **87** na watendaji wa kata na vijiji **137**. Hivyo, hili ni ongezeko la asilimia 77.4 kutoka **1,840** katika mwaka 2018/2019 hadi kufikia **8,158** mwaka 2019/2020. Mafunzo hayo yametolewa katika Halmashauri za

Mvomero, Sumbawanga Mji, Sumbawanga Vijijini, Nkasi, Kalambo, Mpanda, Chato, Tanganyika, Mpimbwe, Nsimbo, Mlele, Meatu, Songwe, Ileje, Tunduma Mji, Mbozi, Momba, Mkuranga, Mbeya Jiji, Mbeya Vijijini, Mbarali, Chunya, Kyela, Busokelo na Rungwe. Mafunzo hayo yalibusu ufugaji bora wa mifugo ya aina mbalimbali.

- (ii) Wachunaji wa ngozi **735** na wataalam wa mifugo **94** wamejengewa uwezo kuhusu uchunaji bora wa ngozi unaozingatia mahitaji ya soko kutoka katika Mikoa nane (**8**) (**Kiambatisho Na. 24**).
- (iii) Vyama hai **40** vya ushirika wa wafugaji vimeratibiwa katika Mikoa ya Manyara (**2**), Iringa (**2**), Simiyu (**1**), Tanga (**8**), Kilimanjaro (**6**), Arusha (**7**), Singida (**1**), Mbeya (**11**) na Morogoro (**2**).
- (iv) Wafugaji na wadau **115,979** wamepatiwa elimu ya ufugaji bora wa kibiashara kupitia maonesho ya Saba Saba (**25,200**), Nane Nane (**75,089**) na Siku ya Chakula Duniani (**15,670**).
- (v) Machapisho mbalimbali kuhusu ufugaji bora vikiwemo vitabu **1,533**; vipeperushi **16,260**; majarida **500**; na mabango **150** yaliandaliwa na kusambazwa.

(vi) Jumla ya Wataalamu **117** walipata mafunzo ya kudhibiti kuenea kwa magonjwa yasiyokuwa na mipaka (Trans Boundary Animal Diseases - TADs) kwa ufadhili wa USAID.

(vii) Mashamba darasa **31** ya malisho yameanzishwa katika Halmashauri **13** za Ikungi, Itigi, Mkalama, Iramba, Singida Manispaa, Singida Vijijini, Manyoni, Monduli, Rungwe, Njombe vijijini, Mufindi, Kahama na Kishapu. Aidha, kwa sasa kuna jumla ya mashamba darasa **88** katika Halmashauri **37**.

97. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara itaendelea kutoa mafunzo rejea kwa wafugaji **181,000** katika Halmashauri **156** na Maafisa Ugani **200**, kuanzisha mashamba darasa **50** katika Halmashauri **30** na kusambaza teknolojia za ufugaji bora kupitia maonesho ya Nane Nane, Saba Saba na Siku ya Chakula Duniani. Aidha, Wizara itaandaa na kusambaza machapisho ya ufugaji bora, kuratibu utoaji wa huduma za ugani nchini, kuhamasisha uanzishwaji wa vyama vya ushirika wa wafugaji na kuandaa makala mbalimbali.

Taasisi Zilizochini ya Wizara

Kampuni ya Ranchi za Taifa

98. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 Wizara kupitia Kampuni ya Ranchi za Taifa (NARCO) imetekeleza majukumu yake ikiwa ni pamoja:

- (i) Kutunza jumla ya ng'ombe **14,742**, mbuzi **2,920**, kondoo **2,889**, nguruwe **259** na farasi **31**.
- (ii) Kuzalisha na kukuza ndama **4,781** ikilinganishwa na ndama **4,606** waliozalishwa na kukuzwa katika mwaka 2018/2019.
- (iii) Kununua ng'ombe **2,283** wenye thamani ya shilingi **1,369,800,000** kutoka kwa wafugaji wa asili kwa ajili ya kunenepesha kwa kutumia vyakula vya ziada ili kuzalisha nyama bora na hivyo kuwa sehemu ya soko la uhakika kwa wafugaji nchini ikilinganishwa na ng'ombe **1,343** walionunuliwa katika mwaka 2018/2019.
- (iv) Kuuza ng'ombe **4,998** wenye thamani ya shilingi **3,040,309,298** ikilinganishwa na ng'ombe **3,598** wenye thamani ya shilingi **2,572,000,000** waliouzwa katika mwaka 2018/2019. Kati ya ng'ombe hao waliouzwa, ng'ombe **2,283** walinunuliwa kutoka kwa wafugaji na kunenepeshwa na **2,715** walitoka kwenye ranchi.

- (v) Jumla ya ekari **6,771** zimefyekwa vichaka kwa ajili ya kuruhusu ukuaji wa malisho. Pia, Kampuni itanunua vifaa vya kisasa kwa ajili uandaaji wa mashamba ya malisho na kuvyeka vichaka.
- (vi) Kuweka mipaka ya kuonekana katika Ranchi za Missenyi, Ruvu na Uvinza.
- (vii) Kumega eneo lenye ukubwa wa hekta. **24,435.912** kutoka katika Ranchi za Missenyi (**22,201.094**) na Ruvu (**2,234.818** ha) kwa ajili ya matumizi ya kilimo, mifugo na makazi katika vijiji.
- (viii) Yapo maduka **7** ya nyama katika maeneo ya Bukoba, Dar es Salaam, Dodoma, Kongwa, Hai, Morogoro na Kalambo (Rukwa).

99. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Kampuni ya NARCO imepanga kutekeleza kazi zifuatazo:-

- (i) Kuzalisha ng'ombe **4,964**, mbuzi **1,937** kondoo **1,317** pamoja na kuzalisha na kuuza nyama tani **896**;
- (ii) Kununua jumla ya ng'ombe **6,000** wenye thamani ya shilingi **3,600,000,000** na kuuza jumla ya ng'ombe **7,996** kwa thamani ya shilingi **6,272,870,000**.
- (iii) Kufyeka vichaka ekari **2,696** na kupima na kuweka alama za mipaka inayoonekana katika ranchi **11** za Kagoma, Mabale,

Kitengule, Kikulula, Kongwa, Mzeri, West Kilimanjaro, Kalambo, Usangu, Mkata, Dakawa; na eneo la Mwisu II.

- (iv) Kutoa ushauri wa kitaalamu kwa wafugaji **500** katika vijiji vinavyozunguka Ranchi za NARCO; na mafunzo kwa vitendo kwa wanachuo **290** kutoka katika Vyuvo vya Mafunzo ya Mifugo hapa nchini.
- (v) Kufungua maduka mapya mawili (**2**) ya nyama katika Mikoa ya Mwanza na Arusha. Pia, itanunua magari mawili (**2**) yenye mfumo baridi (refrigerated trucks) kwa ajili ya kusafirisha nyama.

Bodi ya Nyama Tanzania

100. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Bodi ya Nyama Tanzania imeendelea kuratibu, kusimamia na kuendeleza tasnia ya nyama nchini ambapo mafanikio yafuatayo yamepatikana:-

- (i) Vibali **86** vya kuuza nyama nje ya nchi vilitolewa. Aidha, jumla ya tani **692.36** za nyama (nyama ya ng'ombe tani **142.18**, mbuzi tani **36.07** na kondoo tani **1.11**, punda na tani **513**) zenye thamani ya shilingi **2,985,609,691** (Dola za Marekani **1,298,091.17**) ziliuzwa nje katika nchi za Dubai, Iraq, Omani, Comoro, Hongkong na Vietnam ikilinganishwa na kiasi cha tani **1,207.93**

zenye thamani ya shilingi **5,207,057,286.21** zilizouzwa nje ya nchi katika mwaka 2018/2019.

- (ii) Vibali **36** vimetolewa kuingiza nyama ndani ya nchi yenye jumla ya tani **243.65** (nyama ya ng'ombe tani 195.12, nguruwe tani 48.53) na thamani ya shilingi **4,066,632,530** (Dola za Marekani **1,768,101.10**) kutoka Kenya, Afrika Kusini, Ubelgiji na Uingereza ikilinganishwa na kiasi cha tani **516.63** zenye thamani ya Shilingi **4,970,240,959.00** (Dola za Marekani **2,160,974.33**) zilizoingizwa nchini mwaka 2018/2019.
- (iii) Uingizaji wa mazao ya mifugo kutoka nje ya nchi umeshuka kwa asilimia **90**.
- (iv) Wadau wa nyama **757** wametambuliwa na kusajiliwa katika mikoa **21 (Kiambatisho Na. 25)**.
- (v) Jumla ya machinjio **31** zimekaguliwa. Kutokana na ukaguzi huo machinjio **8** zimefungwa kutokana na kushindwa kukidhi vigezo, machinjio hizo zipo katika mikoa tisa (**9**) (**Kiambatisho Na. 26**).
- (vi) Wadau wa nyama **706** wamepatiwa mafunzo juu ya uanzishaji vyama vya ushirika vya mifugo, uzalishaji wa nyama bora na salama, elimu ya biashara ya nyama, utambuzi na

usajili wa mifugo na fursa za uwekezaji katika tasnia ya nyama nchini.

101. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara kupitia Bodi ya Nyama itaendelea kuhamasisha uboreshaji mifugo ili kuimarisha mnyororo wa thamani katika tasnia ya nyama unaokidhi mahitaji ya soko la ndani na nje ya nchi; kuendelea kuhamasisha sekta binafsi kuwekeza zaidi katika ujenzi wa viwanda vya kuchakata na kusindika nyama ili kuziba pengo la mahitaji ya nyama nchini; kutoa mafunzo ya uzalishaji na uuzaji wa nyama kwa kuzingatia taratibu za usafi; kutambua na kusajili wadau wa tasnia ya nyama na vyama vyao.

Bodi ya Maziwa Tanzania

102. *Mheshimiwa Spika*, Wizara kupitia Bodi ya Maziwa Tanzania imeendelea kusimamia biashara ya maziwa ndani na nje ya nchi ili kuimarisha uzalishaji na biashara ya maziwa na mazao yake. Katika mwaka 2019/2020 jumla ya lita bilioni 3 za maziwa zilizalishwa na vibali **443** vimetolewa ili kuingiza maziwa yenye ujazo wa lita **11,725,859.84** vikiwa na thamani (FOB value) ya Shilingi **15,199,487,699** kutoka nchi za Afrika Kusini; Uganda; Kenya; United Arab Emirates; Uholanzi; na Ireland ikilinganishwa na vibali **692** vilivyotolewa mwaka 2018/2019 kuingiza maziwa yenye ujazo wa lita **18,617,659.07** vikiwa

na thamani (FOB value) ya Shilingi **26,224,025,033.80** sawa na upungufu wa asilimia **42.04**. Kupungua kwa kiasi cha maziwa kinachoingizwa nchini kumetokana na kuimarika kwa udhibiti wa uingizaji maziwa na mazao yake kutoka nje ya nchi kwa lengo la kulinda viwanda vya ndani, kuongezeka uzalishaji wa maziwa na kuimarika kwa viwanda vya ndani vya kusindika maziwa.

103. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 Bodi imeendelea kusimamia tasnia ya maziwa ambapo mafanikio yafuatayo yamepatikana:-

- (i) Programu ya Unywaji Maziwa Shuleni imeratibiwa katika shule **49** za mikoa ya Arusha, Kilimanjaro, Njombe, Mbeya na Tanga zenye wanafunzi **33,115**.
- (ii) Siku ya Unywaji Maziwa Shuleni imeadhimishwa kitaifa Mkoani Iringa tarehe 26 Septemba, 2019 ambapo jumla ya shule 10 zenye wanafunzi 3,400 zilishiriki na pakiti 600 za ujazo wa mililita 250 ziligawiwa kwa wanafunzi.
- (iii) Wadau 16,000 wamehamishwa kuwekeza katika tasnia ya maziwa kupitia maonesho ya Saba Saba, Wiki ya unywaji Maziwa shuleni, Nane Nane na Bonanza la michezo.

- (iv) ATM tatu (3) za maziwa zimezinduliwa katika mikoa ya Kilimanjaro na Arusha. Bodi ya Maziwa kwa kushirikiana na TAMPA imeingia makubaliano na Chuo Kikuu cha Dar es Salaam ili kudurufu mashine hizo na kusambazwa nchini baada ya kuthibitishwa ubora wake.
- (v) Wiki ya maziwa itaadhimishwa kielektroniki kuanzia tarehe 28 Mei hadi tarehe 1 Juni, 2020 kwa kuzingatia tahadhari na kujikinga na ugonjwa wa COVID 19.
- (vi) Wadau **250** wa maeneo ya Arusha, Dar es Salaam, Mwanza, Morogoro, Mbeya, Tanga na Pwani wamesajiliwa ikilinganishwa na wadau **63** waliosajiliwa katika mwaka 2018/2019.
- (vii) Ukaguzi umefanyika katika maeneo 160 ya kuzalisha, kusindika, kutunza na kuuza maziwa ikiwemo vioski (19), maduka (62), viwanda (17) na magari ya kusafirisha maziwa (62).
- (viii) Wadau 283 wamepatiwa mafunzo, kati ya hao 126 kuhusu usindikaji maziwa; 135 uzalishaji maziwa na 22 Udhhibiti wa Ubora wa Maziwa katika mikoa ya Arusha, Dar es Salaam, Mbeya, Mwanza, Morogoro na Pwani.

- (ix) Vikundi 18 vyenye wanachama 3,182 vimejengewa uwezo katika maeneo ya Kiutawala; Kiufundi na Usimamizi wa Fedha kutoka katika Mikoa ya Iringa (6); Njombe (4); Mbeya (3); Songwe (1); Morogoro (1); Pwani (1); Mwanza (1); na Dar es Salaam (1).
- (x) Vituo 10 vya kukusanyia maziwa vimejengwa kwa kushirikiana na sekta binafsi katika mikoa ya Ruvuma (6), Pwani (2) na Dar es Salaam (2).
- (xi) Kusimamia upatikanaji wa mkopo kutoka Benki ya Maendeleo ya Kilimo wenye thamani ya shilingi 241,742,000 kwa wafugaji 46 wa vyama vya CHAWAMU na UWAMWA vilivyopo Mkoani Tanga kwa ajili ya kununua mitamba 76 na ujenzi wa mabanda bora 25.

104. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara kupitia Bodi ya Maziwa Tanzania itaendelea kuimarisha na kujenga vituo **50** vya kukusanyia maziwa vyenye uwezo wa **lita 135,000** kwa siku katika maeneo yanayozalisha maziwa kwa wingi; kuhamasisha ujenzi wa mabanda bora ya ng'ombe wa maziwa; uwekezaji katika viwanda vya kusindika maziwa na mazao yake; uhamasishaji wa

uundaji wa ushirika wa wafugaji wa ng'ombe wa maziwa na kuwaunganisha wafugaji hao na taasisi za kifedha ili kupata mitaji na kufuga kwa tija. Aidha, Bodi itaendelea kuhamasisha unywaji wa maziwa kupitia wiki ya maziwa; unywaji wa maziwa shuleni na Bonanza la michezo.

Wakala wa Maabara ya Veterinari

105. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 Wizara kupitia Wakala wa Maabara ya Veterinari Tanzania (TVLA) imepata mafanikio yafuatayo:-

- (i) Idadi ya chanjo za mifugo zinazozalishwa imeongezeka kutoka chanjo nne (4) mwaka 2018/19 kufikia chanjo sita (6) mwaka 2019/2020;
- (ii) Jumla ya dozi **49,008,325** za chanjo za mifugo zimezalishwa na kusambazwa nchini ambapo Halmashauri **40** dozi **1,287,000**, wasambazaji wa pembejeo za mifugo na wachanjaji binafsi dozi **47,721,325 (Kiambatisho Na. 27)**;
- (iii) Ujenzi wa jengo jipya litakalotumika katika utengenezaji wa chanjo za bakteria umekamilika kwa asilimia **75**;
- (iv) Uchunguzi na utambuzi wa magonjwa ya mifugo katika sampuli **13,587** umefanyika ambapo magonjwa muhimu

- yaliyotambuliwa ni pamoja na Kichaa cha Mbwa, Kimeta, Ugonjwa wa Kutupa Mimba, Nagana, Ndigana Kali, Ndigana Baridi na Homa ya Mapafu ya Ng'ombe;
- (v) Uchambuzi wa ubora wa vyakula vya mifugo katika sampuli **1,260** umefanyika ambapo sampuli **46** sawa na asilimia **6** zilibainika kuwa na upungufu wa nishati na protini;
 - (vi) Kituo kipya cha Wakala kimeanzishwa katika Mji wa Sumbawanga kwa ajili ya kuhudumia Kanda ya Nyanda za Juu Kusini Magharibi;
 - (vii) Miradi ya kutokomeza ugonjwa wa malale inatekelezwa katika vijiji vya Emboreet, Loibor siret na Kimotorok katika Wilaya ya Simanjiro ambapo jumla ya mbung'o **5,000** na sampuli **770** za damu za ng'ombe zilikusanywa kwa lengo la kuangalia maambukizi ya ndorobo. Pia, utafiti unaendelea ili kubaini kemikali bora ya kufukuzia/kuvutia mbung'o na jamii ya inzi wasumbufu wa mifugo katika vijiji vya Mwangudo, Sungu, Makao na Mbushi katika Wilaya ya Meatu;
 - (viii) Utafiti katika maeneo ya utengenezaji wa chanjo ya Homa ya Mapafu ya Mbuzi (CCPP), uimarishaji wa ufugaji wa kuku wa kienyeji, udhibiti wa ndorobo na uimarishaji wa uwezo wa kudhibiti viini

vya magonjwa unaendelea. Utafiti huo umepata ufadhili wenye thamani ya shilingi **1,635,094,800** kutoka International Atomic Energy Agency (IAEA), Biotechnology and Biological Sciences Research Council (BBSRC), BIOINNOVATE na COSTECH.

- (ix) Jumla ya sampuli **82** za dawa za kuogesha mifugo zilifanyiwa uchunguzi ambapo sampuli **71** sawa na asilimia **87** kati ya hizo zilionekana kuwa zinafaa kwa matumizi.
- (x) Ujenzi wa Kliniki ya mifugo katika Wilaya ya Meatu umekamilika kwa asilimia **85**.

106. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara kupitia Wakala wa Maabara ya Veterinari itaongeza uzalishaji wa chanjo na itaanza kuzalisha wa aina tatu (**3**) mpya za chanjo ambazo ni Chanjo ya Ugonjwa wa Kichaa cha Mbwa, Sotoka ya Mbuzi na Kondoo na Homa ya Mapafu ya Mbuzi. Pia, Wakala utaendelea kuchunguza na kutambua magonjwa ya mifugo yanayotokea nchini kwa kupima sampuli **35,000**, kufanya uchambuzi wa ubora wa vyakula kwenye sampuli **5,000** na kuchunguza nguvu za dawa za joshu katika sampuli **300** kutoka maeneo yaliyoonisha usugu wa dawa za kuogesha mifugo. Aidha, TVLA itaendelea kufanya tafiti za magonjwa ya mifugo na wadudu waenezo magonjwa hayo. Pia,

TVLA itaanzisha kituo kipya cha uchunguzi na utambuzi wa magonjwa katika Mkoa wa Simiyu ili kuigawa Kanda ya Ziwa yenye mikoa sita (6) inayohudumiwa na kituo kimoja cha Mwanza.

Taasisi ya Utafiti wa Mifugo Tanzania

107. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 Wizara kupitia Taasisi ya Utafiti wa Mifugo (TALIRI) ilitekeleza miradi ya utafiti **39** katika nyanja za utafiti wa ng'ombe wa maziwa; ng'ombe wa nyama; mbuzi; kondoo; kuku; malisho; na sayansi ya jamii na uchumi. Mafanikio yaliyopatikana ni kama ifuatavyo:-

- (i) Ng'ombe bora wa maziwa **119** wenye mchanganyiko wa damu za *Sahiwal* na *Friesian* na *Danish Red*; (*Sahiwal* na *Mpwapwa*); *Mpwapwa* na *Danish Red* walizalishwa.
- (ii) Ng'ombe chotara wa nyama **77** wenye mchanganyiko wa damu za *Mpwapwa* na *Boran*; *Mpwapwa* na *Sahiwal*; na *Sahiwal*, *Mpwapwa* na *Boran* walizalishwa.
- (iii) Ng'ombe chotara **141** wenye sifa mchanganyiko ya kuzalisha nyama na maziwa (dual purpose) walisambazwa kwa wafugaji kwa ajili ya kuboresha uzalishaji katika mikoa nane (**8**) ikiwepo Pwani; Mwanza; Simiyu; Morogoro; Tanga; Geita;

Dodoma na Mbeya ikilinganishwa na ng'ombe **130** waliosambazwa katika mwaka 2018/2019.

- (iv) Ziara ya mafunzo kwa wafugaji **20** kutoka Halmashauri ya Longido kwenda nchini Kenya ili kujifunza na kupata uzoefu wa umuhimu wa uhimilishaji ilifanyika. Kutokana na ziara hiyo Ushirika wa Wafugaji wa Ng'ombe aina ya Sahiwal Longido (UWASALO) wenye wanachama **42** umeundwa kwa lengo la kuunganisha wadau na kurahisisha uratibu.
- (v) Jumla ya mbuzi **1,472** wamenenepeshwa kupitia Kituo Atamizi kinachoendeshwa na TALIRI kwa ushirikiano na PASS. Aidha, ujenzi wa mabanda **10** yenye uwezo wa kunenepesha mbuzi **2,000**, Ofisi **(1)**, machinjio (1), maduka ya kuuzia nyama (10) na mgahawa (1) umefanyika.
- (vi) Kupitia uhawilishaji kiinitete (MOET), jumla ya viinitete **34** vilivunwa na kupandikizwa kwa ng'ombe waleaji mimba **34**. Vilevile, mtambo wenye thamani ya shilingi **milioni 189** wa kuzalisha kimiminika cha hewa baridi ya Naitrojeni wenye uwezo wa kuzalisha lita **65** kwa siku umenunuliwa na kusimikwa kwenye maabara ya bayoteknolojia iliyopo Mpwapwa.

- (vii) Ufuatiliaji wa mwenendo wa uzalishaji kwa kutumia Teknolojia ya TEHAMA umefanyika kwa wafugaji **19,000** ambapo ng'ombe wa maziwa **179,197** wanafuatiliwa ufanisi wao katika mikoa ya Arusha (**31,803**); Kilimanjaro (**31,081**); Tanga (**59,589**); Iringa (**28,458**); na Mbeya (**28,262**). Mfumo huo unawezesha wafugaji kupata ushauri wa kitaalam kulingana na hali ya ng'ombe wake.
- (viii) Jumla ya vifaranga **2,400** vya kuku wa asili aina ya *Horasi* vilianguliwa kwa ajili ya tathmini ya ukuaji na uzalishaji. Utafiti huu wa kupata kuku wa asili utafanyika kwa kipindi cha miaka **5** hadi **8** kwa lengo la kupata kuku wenye wastani wa uzito wa kilo **1.5** katika umri wa wiki **16** na uwezo wa kutaga mayai **200** hadi **240** kwa mwaka.
- (ix) TALIRI imesambaza kuku chotara aina ya *Sasso* **32,000** na *Kroiller* **11,000** kwa kaya za wafugaji **1,864** katika Mikoa ya Dodoma, Tanga, Mtwara, Singida, Mbeya, Simiyu na Mwanza.
- (x) Ili kutekeleza utafiti wa kuku, TALIRI imenunua vifaa na mitambo mbalimbali vikiwemo; mashine ya kuangulia vifaranga (*egg incubator*) yenye uwezo wa kuatamisha mayai **5,280**, Vizimba (cages) tisa (**9**) vyenye

uwezo wa kubeba kuku **432**, Mashine ya kusaga na kuchanganya chakula cha kuku yenye uwezo wa kuchakata tani **1.0** hadi **1.5** kwa saa moja.

(xi) Wataalam **16** walipatiwa mafunzo ya uhimilishaji mbuzi ambapo mbuzi **181** wamehimilishwa kwenye Halmashauri ya Siha. Vilevile, mbuzi **134** walisambazwa kwa wafugaji katika maeneo ya Kwimba, Ulanga, Bariadi, Tanga, Pwani, Morogoro, Chato, Nyamagana, Meatu, Misungwi, Bagamoyo, Dodoma Mjini na Ilala. Aidha, mbuzi **119** aina ya *Malya*, *Gogo White*, *Sonjo Red* na *Pare White* walizalishwa.

(xii) Vitalu 90 vyenye aina sita (6) za Mikunde na nne (4) za nyasi kwa ajili ya majaribio ya urasimishaji wa mbegu za malisho vimestawishwa kwenye Vituo vya Mpwapwa, Uyole na Tanga.

108. *Mheshimiwa Spika*, Wizara kupitia TALIRI inatekeleza utafiti kwa kufuata Agenda ya Utafiti wa Mifugo nchini. Aidha, TALIRI imeanzisha kanzidata ya kitaifa ya tafiti za mifugo (*National Livestock Research Database*) ambapo jumla ya Tafiti **433** zimekusanywa kutoka Taasisi zinazofanya tafiti za mifugo nchini ambazo ni Vyuo Vikuu (**187**); Taasisi za Utafiti (**210**); Taasisi za Wizara (**27**) na Mashirika

yasiyo ya Serikali (9). Tafiti hizo zinapatikana kupitia tovuti ya TALIRI <http://research.taliri.go.tz>

109. *Mheshimiwa Spika*, Wizara kupitia TALIRI imebaini aina saba (7) za magugu sumbufu katika maeneo ya machunga nchini yanayohitaji kupata ufumbuzi kwa haraka. Magugu hayo ni Gugu la Kongwa (Mahata); Gugu la Siam (Amachabongo), Gugu caroti; Gugu la Cordifolia, Gugu la Jaegeri, Gugu mti Prosopis (Mrashia) na Gugu Ndulele. Aidha, TALIRI kwa kushirikiana na Chuo Kikuu cha Sokoine inafanya utafiti wa kudhibiti gugu “Mahata” kwa kutumia njia za kemikali, kibaiolojia na matumizi dawa za miti ya asili.

110. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara kupitia TALIRI itaratibu tafiti zote nchini, kutathmini na kuendeleza utafiti wa mifugo na malisho ili kuongeza tija katika uzalishaji wa maziwa, nyama, mayai na ngozi kuchangia uchumi wa viwanda. Aidha, Taasisi itaimarisha miundombinu ya mashamba ya utafiti katika kanda saba (7). Pia, TALIRI kwa ushirikiano na PASS itanenepesha mbuzi 4,000 na Kuzalisha mbuzi 1,500 kwa njia ya uhimilishaji. Vilevile, TALIRI kupitia Mradi wa ADGG, itafanya maonesho ya Gwaride la pili la ng’ombe bora wa Maziwa kwa njia ya TEHAMA

katika kipindi hiki cha Janga la ugonjwa wa *Corona (COVID - 19)*.

Wakala wa Mafunzo ya Mifugo

111. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 Wizara kupitia Wakala wa Mafunzo ya Mifugo (LITA) imedahili wanafunzi wa ngazi ya Astashahada na Stashahada **3,634** ukilinganisha na wanafunzi **2,536** waliodahiliwa mwaka **2018/2019**. Idadi hii ni ongezeko la wanafunzi **1,098**, sawa na asilimia **43.3**. Idadi ya wanafunzi wanaotarajiwa kuhitimu masomo katika mwaka 2019/2020 kutoka Vyuho vya Serikali ni **1,678** ukilinganisha na wanafunzi **1,208** waliohitimu mwaka 2018/2019, ikiwa ni ongezeko la wanafunzi **470**, sawa na asilimia **38.9**. Idadi ya wanafunzi wanaotarajiwa kuhitimu masomo kutoka vyuo binafsi ni **407**. Aidha, jumla ya wafugaji **594** wamepatiwa mafunzo ya muda mfupi katika Kampasi za Wakala ukilinganisha na wafugaji **363** waliopatiwa mafunzo katika mwaka 2018/2019, ikiwa ni ongezeko la wafugaji **231** sawa na asilimia **63.6**. Pia, jumla ya wafugaji **1,468** wamefikiwa na wanachuo wakati wa mafunzo yao kwa vitendo.

112. *Mheshimiwa Spika*, ili kukabiliana na ongezeko la wanafunzi waliodahiliwa katika mwaka huu na LITA, miundombinu mbalimbali

imeboreshwa. Miundombinu iliyokarabatiwa ni pamoja na Hosteli tatu (3) katika Kampasi ya Tengeru; Hosteli mbili (2) katika Kampasi ya Buhuri; Hosteli mbili (2) katika Kampasi ya Temeke; Hosteli moja (1) katika Kampasi ya Morogoro; Hosteli mbili (2) katika Kampasi ya Mpwapwa; Madarasa matatu (3) katika Kampasi ya Morogoro; Kumbi mbili (2) za mihadhara katika Kampasi za Morogoro na Mpwapwa; Maabara mbili (2) katika Kampasi za Tengeru na Temeke, Maktaba mbili (2) katika Kampasi za Madaba na Tengeru na vyoo vitano (5) katika Kampasi za Morogoro, Mabuki, Tengeru, Mpwapwa na Buhuri. Miundombinu iliyojengwa upya ni vyoo vitatu (3) vya wanafunzi katika Kampasi za Morogoro, Mabuki na Kikulula.

113. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 Wizara kupitia LITA imefanya utafiti wa ajira za wahitimu wa Vyuho vya Mifugo nchini (2014 - 2019). Katika kipindi tajwa wanafunzi **8,132** walihitimu masomo katika ngazi ya Astashahada, Stashahada na Shahada ambapo matokeo ya awali kwa wahitimu **776** sawa na asilimia **9.5** ya wahitimu wote ndio waliofanikiwa kuajiriwa katika Sekta za Umma (**651**), walioajiriwa katika Sekta Binafsi (**60**) na waliojajiri katika Sekta Binafsi (**65**) ndani ya Sekta ya Mifugo hadi sasa na asilimia **90.5**

hawajulikani kazi wanazofanya baada ya kuhitimu masomo yao. Aidha, changamoto kubwa zimeainishwa katika utafiti huu na maeneo pendekekezwa ya utatuzi yameainishwa ambapo Serikali inayafanyia kazi.

114. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara kupitia LITA itatekeleza yafuatayo:-

- (i) Kudahili wanafunzi **4,000** wa ngazi ya Astashahada na Stashahada.
- (ii) Kuboresha miundombinu mbalimbali ikiwemo mabweni/hostel, madarasa, maktaba, vyoo na maabara ili kuwezesha utoaji wa mafunzo ya muda mrefu na mfupi
- (iii) Kuandaa Mpango wa utoaji mafunzo ya muda mfupi kwa Wafugaji na wajasiriamali wengine ili kuongeza uzalishaji na tija katika Sekta ya Mifugo. Aidha, Mafunzo hayo yatatolewa katika miezi ya Machi, Aprili, Agosti, Septemba na Oktoba kila mwaka. Miongozo ya utekelezaji wa Mpango huu inaandaliwa kwa kushirikiana na chama cha wafugaji Tanzania ambapo katika awamu ya kwanza kaya **1,500** za wafugaji zitafikiwa. Lengo la mpango huu ni kuzifikia kaya za wafugaji **milioni 4.6** ndani ya miaka mitano ijayo.

C SEKTA YA UVUVI (FUNGU 64)
HALI YA SEKTA YA UVUVI

115. *Mheshimiwa Spika*, Sekta ya Uvuvi ni moja kati ya sekta muhimu za kiuchumi hapa nchini. Shughuli za uvuvi hapa nchini zinahusisha uvuvi kwenye maji ya asili na ukuzaji viumbe maji. Katika mwaka 2019, Sekta ya Uvuvi ilichangia asilimia **1.71** ya Pato la Taifa na imekua kwa asilimia **1.5** Aidha, Sekta ya Uvuvi huchangia katika kuwapatia wananchi uhakika wa chakula, lishe, kuongeza kipato, fedha za kigeni na kupunguza umaskini. Vilevile, inakadiriwa kuwa zaidi ya Watanzania milioni **4.5** wanategemea shughuli zinazohusiana na uvuvi.
116. *Mheshimiwa Spika*, shughuli za uvuvi kwenye maji ya asili huendeshwa na wavuvi wadogo ambao huchangia zaidi ya asilimia **95** ya samaki wote wanaozalishwa nchini na asilimia tano (**5**) iliyobaki huchangiwa na uvuvi wa kibiashara. Aidha, uvuvi wa kibiashara hufanyika katika maji ya Kitaifa kwa uvuvi wa samaki aina ya Kambamiti na kwenye Ukanda wa Uchumi wa Bahari kwa kuhusisha meli za kigeni. Katika mwaka 2019/2020 jumla ya wavuvi **202,053** wanaotumia vyombo vya uvuvi **58,930** walivua kiasi cha tani **392,933.0** za samaki zenye thamani ya shilingi trilioni **1.85** (**Kiambatisho Na. 28**).

117. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imeendelea kuhamasisha shughuli za Ukuzaji Viumbe Maji ambapo kwa mwaka 2019/2020, jumla ya vifaranga **21,676,187 (Kiambatisho Na. 29)** vimezalishwa kutoka katika vituo vya binafsi na Serikali ambapo uzalishaji wa mazao ya viumbe maji ulifikia tani **18,716.56**. Kati ya tani hizo, tani **17,233** ni za samaki wenye mapezi, tani **73.56** ni za Kambamiti, tani **1,410** ni za mwani pamoja na vipande **550** vya lulu kutoka kwa wakuzaji viumbe maji **28,009**.
118. *Mheshimiwa Spika*, samaki huchangia takriban asilimia **30** ya protini inayotokana na wanyama. Ulaji wa samaki kwa mtu kwa mwaka hapa nchini umeongezeka kutoka kilo **8.2** mwaka 2018/2019 hadi kufikia kilo **8.5** mwaka 2019/2020. Aidha, kwa mujibu wa Shirika la Chakula na Kilimo la Umoja wa Mataifa wastani wa ulaji samaki duniani kote ni kilo **20.3** kwa mtu kwa mwaka (FAO, 2018). Serikali itaendelea kuhamasisha ulaji wa samaki miongoni mwa watanzania.
119. *Mheshimiwa Spika*, kutokana na taarifa za utafiti, wingi wa samaki katika maji yetu umeongezeka kutoka tani **2,803,000** mwaka 2018/2019 hadi kufikia tani **3,274,165** mwaka 2019/2020 sawa na ongezeko la asilimia **16.8**. (**Kiambatisho Na. 30**). Ongezeko hilo limetokana na juhudi za Serikali katika

kuimarisha ulinzi na usimamizi wa rasilimali za uvuvi kupitia doria na operesheni maalum dhidi ya uvuvi na biashara haramu ya samaki na mazao yake ikiwa pamoja na kutoa elimu ya uvuvi endelevu.

120. *Mheshimiwa Spika*, pamoja na mafanikio yaliyopatikana, Sekta ya Uvuvi imeendelea kukabiliwa na changamoto mbalimbali zikiwemo:

- i. Kutokuwepo kwa Bandari ya Uvuvi na hivyo kupoteza mapato ambayo yangepatikana kutokana leseni na tozo kwa meli zinazovua katika Ukanda wa Uchumi wa Bahari;
- ii. Kutokuwa na meli za kutosha za kitaifa kwa ajili ya uvuvi katika Ukanda wa Uchumi wa Bahari;
- iii. Kuendelea kuwepo kwa uvuvi na biashara haramu ya samaki na mazao ya uvuvi;
- iv. Upotevu wa mazao ya uvuvi baada ya kuvunwa unaokadiriwa kufikia asilimia 40;
- v. Uhaba wa vifaranga na vyakula vya samaki vyenye ubora;
- vi. Uhaba wa Maafisa Ugani wa Uvuvi ikilinganishwa na mahitaji; na
- vii. Uhaba wa huduma za kifedha kwa ajili ya kuwawezesha wavuvi kukua na kutumia teknolojia za kisasa (**Kiambatisho Na. 31**).

121. *Mheshimiwa Spika*, katika kukabiliana na changamoto hizi Wizara imeandaa na kutekeleza mikakati mbalimbali ikiwemo:
- i. Kukamilisha upembuzi yakinifu wa ujenzi wa Bandari ya Uvuvi;
 - ii. Kukamilisha taratibu za kufufua Shirika la Uvuvi Tanzania (TAFICO 2018) na kununua meli za uvuvi katika maji ya kitaifa, pamoja na kutoa leseni kwa meli kubwa zinazomilikiwa na Sekta Binafsi;
 - iii. Kuongeza kasi ya utekelezaji wa Mkakati wa Usimamizi na Udhhibiti wa Rasilimali za Uvuvi Nchini;
 - iv. Kuendelea kuimarisha ushirikiano na Mamlaka za Serikali za Mitaa na Sekta Binafsi katika kujenga na kuboresha masoko, mialo na kuwekeza katika ujenzi wa viwanda vya kuongeza thamani ya mazao ya uvuvi na kutengeneza zana za uvuvi;
 - v. Serikali pamoja na Sekta Binafsi zitaendelea kuimarisha vituo vya kuzalisha vifaranga, kuongeza upatikanaji wa samaki wazazi na kuboresha vitotoleshi na kuhamasisha kuanzisha viwanda vya kuzalisha vyakula bora vya samaki;
 - vi. Kuongeza upatikanaji wa Maafisa Ugani wa Uvuvi kwa kuimarisha Wakala wa Elimu na Mafunzo ya Uvuvi na kuhamasisha Mamlaka

za Serikali za Mitaa na Sekta Binafsi kuajiri Wagani wa Uvuvi ili kukidhi mahitaji; na

vii. Kuimarisha Dawati la Sekta Binafsi la Wizara ili kuwaunganisha wavuvi na Taasisi za fedha kwa ajili ya kupata mikopo yenye masharti nafuu na kuwahamasisha wavuvi kuanzisha vyama vya ushirika ili waweze kukopesheka.

MAPATO NA MATUMIZI YA FEDHA KWA MWAKA 2019/2020

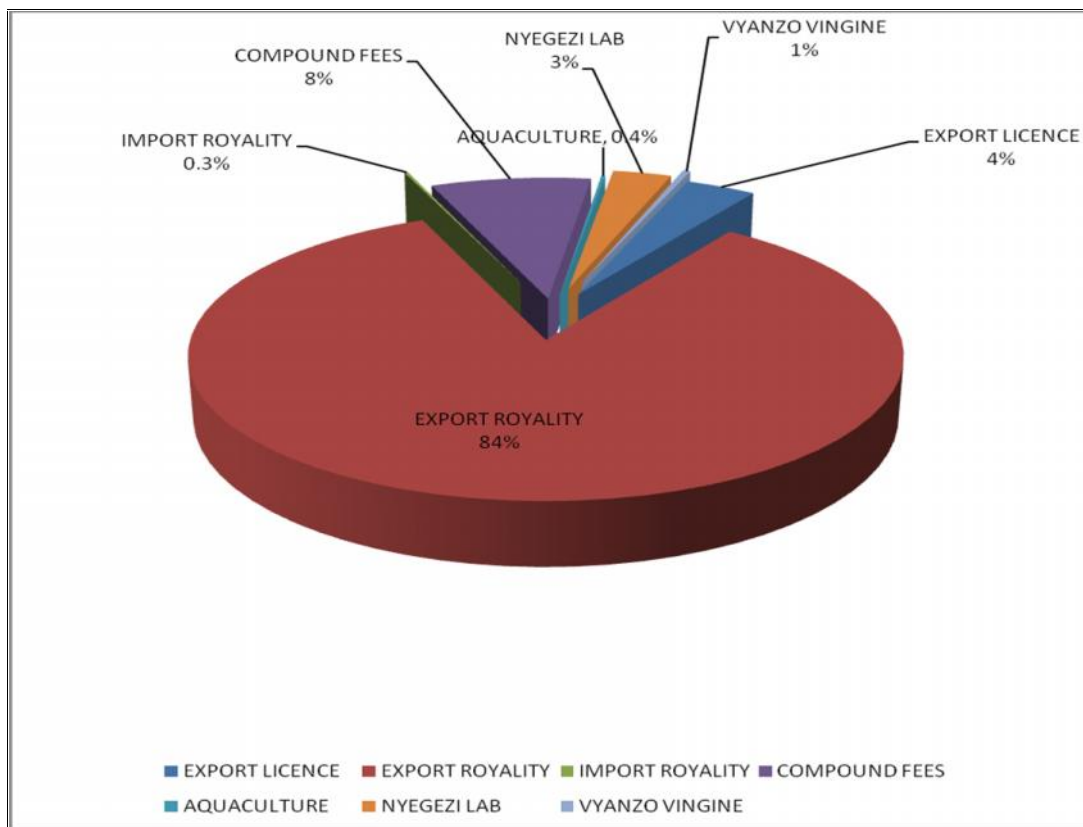
Makusanyo ya Maduhuli kwa Mwaka 2019/2020

122. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka wa fedha 2019/2020, Wizara ilitarajia kukusanya kiasi cha **Shilingi 32,301,458,000** kupitia Fungu 64. Hadi kufikia tarehe **30 Aprili, 2020** kiasi cha **Shilingi 24,484,806,549.62** sawa na asilimia **75.80** ya lengo zilikuwa zimekusanywa kutoka Sekta ya Uvuvi. Hata hivyo, makusanyo hayo ni sawa na asilimia **91** ya makusanyo yaliyolengwa kukusanywa ndani ya kipindi cha miezi kumi (**10**) ambayo ni shilingi **bilioni 26.9**. (**Kiambatisho Na. 32**).

123. *Mheshimiwa Spika*, fedha hizi zimekusanywa kutoka vyanzo vifuatavyo: leseni za kusafirisha samaki na mazao yake (*Export Licences*); leseni za uingizaji mazao ya uvuvi (*Import Licences*); ushuru wa mrabaha (*Export Royalty*); Mrabaha wa kuingiza mazao ya uvuvi nchini (*Import*

Royalty), leseni za uvuvi katika Ukanda wa Uchumi wa bahari Kuu, Tozo ya Maabara; leseni za uvuvi wa kambamiti, mauzo ya vifaranga vya samaki na faini kwa makosa mbalimbali ya ukiukwaji wa sheria za uvuvi.

Makusanyo ya Maduhuli kwa Mwaka wa Fedha 2019/2020 (Pie Chart)

Makadirio ya Ukusanyaji wa Maduhuli kwa Mwaka 2020/2021

124. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara kupitia Fungu 64 inatarajia kukusanya kiasi cha Shilingi **33,000,000,000**. Vyanzo vikuu vya fedha hizo ni pamoja na; leseni za kusafirisha samaki na mazao yake (*Export Licences*); leseni za uingizaji mazao ya uvuvi (*Import Licences*); ushuru wa mrabaha (*Export Royalty*); Tozo ya Maabara; mauzo ya vifaranga vya samaki; mauzo ya mazao ya uvuvi na faini kwa makosa mbalimbali ya ukiukwaji wa sheria za uvuvi.

Fedha Zilizoidhinishwa

125. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka wa fedha 2019/2020, Wizara ya Mifugo na Uvuvi kupitia Fungu 64 ilitengewa jumla ya Shilingi **33,127,378,551.00**. Kati ya fedha hizo, Shilingi **18,432,461,000.00** ni kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida na Shilingi **14,694,917,551.00** ni kwa ajili ya kutekeleza miradi ya maendeleo.

Matumizi ya Bajeti ya Kawaida.

126. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka wa fedha 2019/2020, Fungu 64 lilitengewa jumla ya Shilingi **18,432,461,000**. Kati ya fedha hizo, Shilingi **11,557,566,693** ni kwa ajili ya Mishahara

ya Watumishi wa Wizara (PE) na Shilingi **6,874,895,000** ni kwa ajili ya Matumizi Mengineyo (OC). Hadi kufikia tarehe **15 Aprili, 2020**, jumla ya Shilingi **12,668,326,728.20** zilikuwa zimetolewa, sawa na asilimia **68.72** kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida ambapo Shilingi **7,385,963,728.20** ni fedha za mishahara ya watumishi (PE) na shilingi **5,282,363,000.00** ni fedha za matumizi mengineyo

Matumizi ya Bajeti ya Maendeleo

127. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Wizara kupitia Fungu 64 ilitengewa kiasi cha Shilingi **14,694,917,551** kwa ajili ya kutekeleza miradi ya maendeleo ikiwa ni fedha za ndani na nje. Kati ya fedha hizo Shilingi **3,000,000,000.00** ni fedha za ndani na Shilingi **11,694,917,551** ni fedha za nje. Hadi kufikia tarehe **30 Aprili, 2020**, jumla ya Shilingi **6,783,584,061.19** sawa na asilimia **46.16** kutoka vyanzo vya ndani na nje zilitolewa kutekeleza miradi mbalimbali ya maendeleo. Kati ya fedha hizo, shilingi **426,312,537.92** ni fedha za ndani na shilingi **6,357,271,523.27** ni fedha za nje.

MAENEO YA VIPAUMBELE KATIKA MPANGO NA BAJETI YA MWAKA 2020/2021

128. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara kwa kushirikiana na wadau itatekeleza vipaumbele mbalimbali ili kuifikisha nchi yetu kwenye uchumi wa viwanda. Vipaumbele hivyo ni pamoja na:-

- i. Kuimarisha usimamizi, udhibiti na matumizi endelevu ya rasilimali za uvuvi;
- ii. Kuongeza na kudhibiti upotevu wa mapato ya Serikali yatokanayo na Sekta ya Uvuvi;
- iii. Kuimarisha usimamizi wa rasilimali za uvuvi katika Ukanda wa Uchumi wa Bahari na Bahari Kuu;
- iv. Kuimarisha usimamizi na uthibiti wa ubora, usalama na viwango vya samaki na mazao ya uvuvi;
- v. Kuimarisha miundombinu na kukuza biashara ya mazao ya uvuvi;
- vi. Kuboresha upatikanaji wa taarifa sahihi za Uvuvi na Ukuzaji Viumbe Maji;
- vii. Kuongeza upatikanaji wa vifaranga bora vya samaki; na
- viii. Kuimarisha Utafiti, Huduma za Ugani na Mafunzo ya Uvuvi.

UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU KATIKA MWAKA 2019/2020 NA MPANGO WA MWAKA WA FEDHA 2020/2021

Sera, Sheria na Kanuni

129. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 Wizara imefanya mapitio na kutunga Sera, Sheria na Kanuni mbalimbali zinazosimamia Sekta ya Uvuvi ikiwemo:

- i. Kuandaa Mpango Kabambe wa Kuendeleza Sekta ya Uvuvi na kusimamia utekelezaji wake (*Tanzania Fisheries Sector Development Master Plan*).
- ii. Sheria ya Uvuvi Na. 22 ya Mwaka 2003 imefanyiwa mapitio na marekebisho katika kifungu cha 8, 40, na 47 ili kuwa na adhabu zinazoendana na ukubwa wa makosa;
- iii. Muswada wa “Sheria ya Mamlaka ya Kusimamia na Kuendeleza Uvuvi wa Bahari Kuu - *The Deep-Sea Fisheries Management and Development Act, 2020*” umewasilishwa kwa mara ya kwanza katika Mkutano wa 17 wa Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Muswada huo unategemewa kuwasilishwa kwa mara ya Pili na ya Tatu katika Mkutano wa 19 wa Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania;

- iv. Sheria ya Uvuvi Na. 22 ya Mwaka 2003 imefumuliwa na kuandaliwa Sheria mbili zilizotenganisha masuala ya uvuvi na Ukuzaji Viumbe Maji, na pia kuondoa kasoro zilizopo ili kukidhi mahitaji ya sasa;
 - v. Sheria mpya ya Hifadhi za Bahari na Maeneo Tengefu inaandaliwa ili kuongeza wigo wa maeneo ya hifadhi hadi kwenye maji baridi;
130. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imepokea malalamiko mengi kutoka kwa wavuvi na wadau wa mazao ya uvuvi kuhusu utekelezaji wa Kanuni ya Uvuvi ya mwaka 2009, kwa kuwa Kanuni hizo zimepitwa na wakati na kwa kuwa tafiti mpya zimefanyika pamoja na mabadiliko ya sayansi na teknolojia, Wizara imezifumua Kanuni za Uvuvi za mwaka 2009 na kuandaa Kanuni mpya za Uvuvi za mwaka 2020. Baadhi ya mabadiliko makubwa yaliyofanyika katika Kanuni mpya ni kama ifuatavyo:
- i. Kuruhusu matumizi ya taa za nguvu ya jua (*solar*) katika maeneo ya mavuvi katika Ziwa Victoria, Ziwa Tanganyika, Ziwa Nyasa na Bahari ya Hindi;
 - ii. Kuruhusu matumizi ya nyavu za makila za kuunganisha kufikia ukomo wa macho 78 katika Ziwa Victoria na macho 144 katika Ziwa Tanganyika uvuvi wa samaki aina ya Sangara na Migebuka;

- iii. Kuruhusu matumizi ya *ringnet* katika uvuvi wa daga Ziwa Tanganyika umbali mita 1,000 kutoka mwaloni, peninsula na kisiwa;
- iv. Kuruhusu nyavu za makila za ukubwa wa macho ya inchi 1.5 kwa ajili ya uvuvi wa samaki aina ya vitui na mantura katika Ziwa Nyasa;
- v. Kuweka na kuzingatia kipimo kisichopungua sentimita 2 kwa samaki wabichi na sentiminta 3 kwa samaki waliokaushwa kutoka katika kipimo kilichokubalika kisheria kwa samaki aina ya Sangara;
- vi. Kuruhusu misimu ya uvuvi wa samaki aina ya Kambamiti katika kipindi cha kuanzia tarehe 1 Machi hadi tarehe 30 Septemba kwa Kanda ya Kaskazini na kuanzia tarehe 1 Aprili hadi tarehe 31 Agosti ya kila mwaka kwa Kanda ya Kusini;
- vii. Kuruhusu uuzwaji wa Pweza wenye uzito kuanzia gramu 440 baada ya kuchakatwa;
- viii. Kuruhusu uvuvi wa Kambakoche aina ya Pakupaku (Sandy lobster) kuanzia gramu 250;
- ix. Kuruhusu kuvuliwa kwa samaki jamii ya Perege wenye urefu kuanzia sentimita 20 katika Ziwa Rukwa, Ziwa Tanganyika, Ziwa Nyasa, Mabwawa ya Mtera na Nyumba ya Mungu;
- x. Kuruhusu samaki wasiochakatwa (*whole fish*) waliotolewa matumbo kuuzwa katika masoko ya Kikanda na Kimataifa;

- xi. Kuruhusu biashara ya mabondo chini ya urefu wa sentimita 12 au uzito wa gramu 13 kwa mabondo mabichi na urefu wa sentimita 8 au uzito wa gramu 4 kwa mabondo makavu; na
 - xii. Kuweka miongozo ya usimamizi wa uvuvi katika maji madogo kwenye maziwa ya Eyasi, Manyara, Kitangiri, Rukwa, Singidani, Basuto, Burigi na bwawa la Bahi na mto Kilombero.
131. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imesikia kilio cha wavuvi na kufanya maboresho ya ada mbalimbali za leseni. Mabadiliko haya yataonekana katika muswada wa Sheria ya Fedha ya mwaka 2020/2021. Uboreshaji wa ada za leseni na tozo za uvuvi unalenga kuhamasisha uwekezaji katika Sekta ya Uvuvi na kukuza biashara ya samaki na mazao yake.
132. *Mheshimiwa Spika*, Wizara ipo katika hatua za mwisho kutangaza Kanuni za kutekeleza Ajenda ya Taifa ya Utafiti wa Uvuvi na Ukuzaji Viumbe Maji ili kuongeza matumizi ya tafiti katika Sekta ya Uvuvi. Aidha, Wizara imeandaa na kufanya maboresho ya Kanuni za Tozo ya Hifadhi za Bahari na Maeneo Tengefu ambazo zinatarajiwa kuanza kutumika katika mwaka wa fedha 2020/2021.
133. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara itakamilisha mapitio ya Sheria ya Uvuvi

Na. 22 ya Mwaka 2003 na kuandaa Muswada wa Sheria mpya ya Uendelezaji Ukuzaji Viumbe Maji na Sheria ya Hifadhi za Bahari na Maeneo Tengefu. Aidha, itasimamia utekelezaji wa maboresho ya kanuni na tozo mbalimbali yaliyofanyika. Vilevile, Wizara itakamilisha kuandaa Mpango Kabambe wa Kuendeleza Sekta ya Uvuvi na kusimamia utekelezaji wake (*Tanzania Fisheries Sector Development Master Plan*).

MWENENDO WA UVUNAJI WA RASILIMALI ZA UVUVI

134. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imeendelea kusimamia uvunaji na matumizi endelevu ya rasilimali za uvuvi nchini. Katika kipindi cha kuanzia mwezi Julai, 2019 hadi mwezi Machi 2020 jumla ya tani **392,933.0** za samaki wenye thamani ya shilingi **trilioni 1.85** walivunwa ikilinganishwa na tani **389,459.40** zenye thamani ya shilingi **trilioni 1.83** zilizovunwa katika kipindi kama hiki mwaka 2018/2019 ambayo ni sawa na ongezeko la asilimia **0.89**. Ongezeko hilo limechangiwa na kuimarika kwa usimamizi wa Sekta ya Uvuvi uliopelekea kuongezeka kwa wingi wa samaki katika maji asili, hususan katika Ziwa Victoria.

135. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imeendelea

kuratibu na kusimamia biashara ya samaki na mazao ya uvuvi nje ya nchi kwa kuzingatia viwango vya kitaifa na kimataifa. Hadi kufikia mwezi Machi 2020, tani **32,388.88** za mazao ya uvuvi na samaki hai wa mapambo **102,458** wenye thamani ya shilingi **bilioni 436.96** waliuzwa nje ya nchi na kuiingizia Serikali mrabaha wa shilingi **bilioni 19.1 (Kiambatisho Na. 33)** ikilinganishwa na tani **38,114.72** za mazao ya uvuvi na samaki hai wa mapambo **46,098** wenye thamani ya shilingi **bilioni 491.15** waliouzwa nje ya nchi na kuliingizia Taifa mrabaha wa shilingi **bilioni 15.63** katika mwaka 2018/2019 kwa kipindi kama hicho. Hata hivyo, mauzo ya mazao ya uvuvi nje ya nchi yalifikia shilingi **bilioni 691** kuishia Juni, 2019.

136. *Mheshimiwa Spika*, sehemu kubwa ya mazao ya uvuvi yanayosafirishwa nje ya nchi ni kutoka Ziwa Victoria ambayo yamechangia tani **30,012.91** sawa na asilimia **92.66** ya mauzo yote. Mazao ya samaki aina ya Sangara yalikuwa tani **22,714.87** sawa na asilimia **70.13** ya mauzo yote yaliyosafirishwa nje ya nchi katika Mwaka 2019/2020 (**Kiambatisho Na. 34a na 34b**). Mazao mengine kutoka Ziwa Victoria yanajumuisha Daga na Furu. Aidha, mauzo ya mabondo yalipungua kwa asilimia **35.6** ambapo hadi kufikia mwezi Machi, 2020 mauzo ya mabondo nje ya nchi yalikuwa tani **569.43** zenye thamani

ya shilingi **bilioni 130.05** na kuingiza mrabaha wa shilingi **bilioni 3.93** ikilinganishwa na tani **884.30** zenye thamani ya shilingi **bilioni 178.31** zilizoingiza mrabaha wa shilingi **bilioni 2.87** mwaka 2018/2019 katika kipindi husika (**Kiambatisho Na.35**).

137. *Mheshimiwa Spika*, kushuka kwa kiasi cha mauzo ya mazao ya uvuvi nje ya nchi yakiwemo mabondo kumetokana na kuyumba kwa soko la bidhaa hizo kunakosababishwa na sababu mbalimbali zikiwemo ushindani katika soko na kwa sehemu kubwa mlipuko wa ugonjwa wa Corona. Aidha, kutokana na kuwepo kwa mlipuko wa ugonjwa wa Corona (COVID - 19) mashirika mengi ya ndege kama vile *Kenya Airways, Emirates, Qatar Airways* na *Ethiopia Airways* yaliyokuwa yakisafirisha bidhaa hizo yamesitisha safari zake. Vilevile, ndege za mizigo zimeweka masharti ya kuwepo kwa mzungu usiopungua tani nane (8) kutoka kiwanja cha ndege Mwanza na mzungu usiopungua tani **26** kutoka uwanja wa *Julius Nyerere International Airport*. Hali hiyo imesababisha kuchelewa kwa usafirishaji wa mizigo kutoka katika viwanja vya ndege hivyo. Pia, gharama ya usafirishaji wa bidhaa hizo imepanda kutoka dola za kimarekani **2.5** hadi kufikia **3.8** kwa kilo.

138. *Mheshimiwa Spika*, hadi kufikia mwezi Machi

mwaka 2020, jumla ya tani **8.18** za samaki wenye thamani ya shilingi **milioni 161.01** wameingizwa nchini ikilinganishwa na tani **7,760.12** zenye thamani ya shilingi **bilioni 15.31** zilizoingizwa nchini katika kipindi kama hiki mwaka 2018/2019 (**Kiambatisho Na. 36**). Uingizaji wa samaki kutoka nje umepungua kwa asilimia **99.9** kutokana na kuimarika kwa uzalishaji na upatikanaji wa samaki katika soko la ndani.

USIMAMIZI NA UDHIBITI WA RASILIMALI ZA UVUVI NA MAPAMBANO DHIDI YA UVUVI HARAMU

139. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Wizara imeendelea kuimarisha Kanda Kuu tatu (3) na Vituo 30 vya Usimamizi na Udhibiti wa Rasilimali za Uvuvi nchini kwa kuvipatia vitendea kazi na watumishi ili kupambana na uvuvi na biashara haramu ya mazao ya uvuvi. Aidha, Wizara imeanzisha vituo vipya vinne (4) vya Bwawa la Nyumba ya Mungu, Bwawa la Mtera, Ziwa Rukwa na Rorya ili kupanua wigo wa kupambana na uvuvi na biashara haramu ya mazao ya uvuvi.

140. *Mheshimiwa Spika*, Usimamizi na udhibiti wa rasilimali za uvuvi nchini ni jukumu la kila mtanzania kwa kuzingatia Katiba ya Nchi kama

ilivyoainishwa katika Ibara ya 26 na 27 na kwa mujibu wa sheria zingine za nchi. Pia, jukumu hili limeainishwa katika Ilani ya Uchaguzi ya Chama Cha Mapinduzi (CCM) ya mwaka 2015-2020. Lengo la usimamizi na udhibiti ni kuhakikisha kuwa rasilimali za uvuvi zinakuwa endelevu kwa ajili ya kizazi kilichopo na vizazi vijavyo.

141. *Mheshimiwa Spika*, kabla ya awamu ya tano kuanza uvuvi haramu katika maji yetu ulikuwa umekithiri kwa kiwango cha kutishia uwepo wa rasilimali za uvuvi. Mnamo mwezi Desemba, 2017 Wizara yangu ilifanya tathmini ya kina kuhusu Utendaji wa Sekta ya Uvuvi na kiwango cha Uvuvi haramu katika maeneo ya mavuvi na kubaini mambo yafuatayo:

- i. Kukithiri kwa uvuvi na biashara haramu ya mazao ya uvuvi katika Ziwa Victoria ambalo huchangia asilimia **64** ya mavuno ya samaki nchini. Aidha, tathmini hiyo ilibaini kuwa asilimia **96.6** ya samaki aina ya Sangara waliokuwa wanavuliwa walikuwa wachanga chini ya urefu wa sm **50**. Vilevile, samaki aina ya Sangara waliokuwa wanavuliwa ambao wanakidhi viwango kisheria walikuwa wamebaki asilimia **3** tu na samaki wazazi walikuwa wamebakia asilimia **0.4** tu;
- ii. Kuongezeka kwa matumizi ya zana haramu,

husususan makokoro toka **1,665** mwaka 2006 hadi kufikia makokoro **3,216** mwaka 2017 sawa na ongezeko la asilimia **93**; nyavu za timba ziliongezeka toka **4,801** mwaka 2006 hadi **19,382** mwaka 2017 sawa na ongezeko la asilimia **300**;

- iii. Kukithiri kwa matumizi ya milipuko katika uvuvi ukanda wa bahari na uvuvi holela katika Ukanda wa Uchumi wa Bahari (EEZ) na utoroshaji wa mazao ya bahari kwenda nje ya nchi;
 - iv. Upotevu wa mapato yatokanayo na Biashara ya mazao ya uvuvi nje ya nchi, mfano lango la Tunduma pekee tani **7,000** zilipitishwa kuelekea katika nchi jirani za Zambia na Malawi lakini ni tani **3,000** tu ndizo zilizolipiwa ushuru na kwa upande wa mpaka wa Kagera tathmini ilionesha kuwa takriban tani **100** zinatoroshwa kila wiki kuelekea katika nchi ya Uganda;
 - v. Vikundi vya Usimamizi wa Rasilimali za Uvuvi (BMU's) kutowajibika ipasavyo; na
 - vi. Ushirikiano hafifu kati ya BMUs, Serikali za Vijiji, Kata na Halmashauri Ngazi ya Wilaya.
142. *Mheshimiwa Spika*, kutokana na hali hiyo, Wizara yangu iliamua kuendesha doria na operesheni dhidi ya uvuvi haramu katika Ziwa

Victoria, Ziwa Tanganyika, Mabwawa ya Nyumba ya Mungu na Mtera na Bahari ya Hindi. Operesheni hizo zimedumu kwa kipindi chote cha miaka mitatu (2017/2018 hadi 2019/2020). Operesheni hizo ni pamoja na:

- i. Operesheni Sangara 2018 iliyofanyika Ziwa Victoria, Ziwa Tanganyika na Mabwawa ya Nyumba ya Mungu na Mtera;
- ii. Operesheni MATT iliyofanyika katika Mwambao wa Bahari ya Hindi; na
- iii. Operesheni Jodari iliyofanyika katika Ukanda wa Uchumi wa Bahari (EEZ)

143. *Mheshimiwa Spika*, matokeo ya mapambano dhidi ya uhalifu huo kwa kipindi cha miaka mitatu (2017/2018, 2018/2019 na 2019/2020) ni pamoja na kukamatwa nyavu haramu za makila **1,162,555**; makokoro **17,924**; nyavu za timba **69,437**; nyavu za dagaa **13,224**; kamba za kokoro zenye urefu wa mita **1,893,097**; ndoano **4,652,697**; nyavu za *ringnet* **1,375**; nyavu za tembea **6,953**; samaki wachanga kilo **423,882**; Kaa hai wachanga kilo **5,676**; mabomu vipande **4,583**; *detonator* **2,534**; mbolea ya urea kilo **626**; na watuhumiwa **14,384**. Aidha, vifaa vingine vilivyokamatwa ni pamoja na injini za boti **2,404**; magari **7,240**; pikipiki **704**; mitungi ya gesi **624** (**Kiambatisho Na. 37**).

144. *Mheshimiwa Spika*, kwa kipindi hicho chote cha miaka mitatu mfululizo (2017/2018 hadi

mwezi Machi, 2020), Wizara imefanikiwa kudhibiti uvuvi na biashara haramu ya mazao ya uvuvi kwa asilimia zaidi ya **80** katika maji baridi na asilimia **100** kwa uvuvi wa kutumia mabomu kwa ukanda wa pwani ya bahari yetu.

145. *Mheshimiwa Spika*, kufuatia operesheni JODARI iliyofanyika mwezi Januari hadi Februari, 2018 kwa kushirikisha Kikosi kazi cha Taifa cha Kuzuia na Kupambana na Uharibifu wa Mazingira (*National Multi-Agency Task Team - NMATT*), meli ya Buah Naga 1 ilikamatwa ikiwa na mapezi ya papa bila miili ambapo Mahakama Kuu Kanda ya Mtwara iliwahukumu mmiliki, nahodha na wakala kifungo cha miaka 20 au kulipa faini ya shilingi bilioni 1. Watuhumiwa hao walishindwa kulipa faini hiyo na wanatumikia kifungo. Aidha, meli ishirini (**20**) (**Kiambatisho Na. 39**) zenye kupeperusha bendera ya China zilikimbia bila kuhakikiwa mavuno (catch verification) na kushusha samaki wasiolengwa (*by-catch*) kabla ya kuondoka katika maji ya Tanzania kinyume na Kanuni za Uvuvi wa Bahari Kuu ya 10(1)(a) na 10(1)(c) ya Mwaka 2009 na marekebisho yake ya Mwaka 2016.

146. *Mheshimiwa Spika*, hatua mbalimbali zimefanyika kuhakikisha kuwa wamiliki wa meli hizo wanalipa faini, ikiwa ni pamoja na kuwaandikia barua wakala na wamiliki wa meli

hizo kuwataka kukubali makosa na kulipa faini kwa mujibu wa sheria za Mamlaka ya Kusimamia Uvuvi wa Bahari Kuu, kuwasilisha shauri hili katika Kamisheni ya Jodari ya Bahari ya Hindi (IOTC), na kufanya mazungumzo kati ya Ujumbe wa Tanzania na China kwenye IOTC mjini Hyderabad, India mwezi Juni 2019. Katika mazungumzo hayo ilikubalika kuwa kila upande ufanyie kazi makubaliano yaliyofikiwa kwa kuzishirikisha Serikali kwa hatua zaidi. Wizara ya Mifugo na Uvuvi kupitia Mamlaka ya Kusimamia Uvuvi wa Bahari Kuu tayari imefanya mawasiliano na Kiongozi wa Ujumbe wa China - IOTC ili kujua msimamo wa serikali ya China wa kuwataka wamiliki wa meli hizo kulipa faini ili ya jumla ya **shilingi bilioni 20** ili kulimaliza suala hilo kabla ya Mkutano wa IOTC unaotarajiwa kufanyika mwezi Novemba, 2020.

147. *Mheshimiwa Spika*, mapambano hayo yameleta mafanikio makubwa katika Sekta ya uvuvi na Taifa kwa ujumla. Mafanikio yaliyopatikana ni kama ifuatavyo:-

- i. Kuimarika kwa usimamizi na udhibiti wa rasilimali za uvuvi nchini, uvunaji wa rasilimali za uvuvi na hivyo kusababisha samaki kuongezeka kutoka tani **387,543** waliovuliwa mwaka 2017/2018 na kufikia tani **448,467** mwaka 2019/2020.
- ii. Kuongezeka kwa wingi wa samaki aina ya

Sangara kutoka tani **417,936** mwaka 2016 hadi kufikia tani **553,770** mwaka 2018 na tani **816,964** mwaka 2019, ikiwa ni ongezeko la asilimia **47.5**. Aidha, daga waliongezeka kutoka tani **660,333** mwaka 2018 kwa ziwa lote hadi kufikia tani **936,247** mwaka 2019 ikiwa ni ongezeko la asilimia **41.8** na kwa upande wa Tanzania daga waliongezeka kutoka tani **340,422** mwaka 2018 hadi tani **512,840** mwaka 2019.

- iii. Kupungua kwa samaki wachanga aina ya Sangara wenye urefu wa chini ya sentimita **50** kutoka asilimia **96.6** mwaka 2017 hadi kufikia asilimia **62.8** mwaka 2018;
- iv. Kuongezeka kwa samaki aina ya Sangara wenye urefu wa kuanzia sentimita **50** hadi **85** kutoka asilimia **3.3** mwaka 2017 hadi kufikia asilimia **32.0** mwaka 2018;
- v. Kuongezeka kwa samaki aina ya Sangara wenye urefu wa juu ya sentimenta **85** kutoka asilimia **0.4** mwaka 2017 hadi kufikia asilimia **5.2** mwaka 2018;
- vi. Kuongezeka kwa wastani wa urefu wa Sangara kutoka sentimeta **16** mwaka 2017 hadi kufikia sentimeta **25.2** mwaka 2018; na
- vii. Kupungua kwa uingizaji wa samaki kutoka nje ya nchi kutoka thamani ya shilingi bilioni **56** mwaka 2016/2017 hadi shilingi milioni **161.01** Machi, 2020 sawa na upungufu wa asilimia

- 99.7. Hivyo, kusaidia kupunguza matumizi ya fedha za nje katika mwaka 2019/2020;
- viii. Kuongezeka kwa upatikanaji wa samaki uliosababisha kushuka kwa bei ya mazao ya uvuvi katika soko la ndani toka wastani wa shilingi **9,000** kwa kilo ya samaki aina ya Sangara mwaka 2017/2018 hadi shilingi **4,500** mwaka 2019/2020. Vilevile, bei ya samaki aina ya Sato imeshuka kutoka wastani wa shilingi **9,500** mwaka hadi shilingi **7,500** mwaka 2019/2020.
148. *Mheshimiwa Spika*, Aidha, kuimarika kwa uzalishaji wa mazao ya uvuvi, kumewahamasisha wadau wa sekta kuanzisha viwanda vya kuchakata samaki hapa nchini, katika ukanda wa Ziwa Victoria ambako kuna viwanda tisa (**9**) vinavyofanya kazi, viwanda vipya vinne (**4**) viko kwenye hatua ya ujenzi, kuongezeka kwa maghala ya ugandishaji/kuhifadhia (*Cold rooms*) samaki na mazao ya uvuvi kutoka nane (**8**) mwaka 2017/2018 hadi **90** mwaka 2019/2020. Maghala hayo kwa sasa yanauwezo wa kuhifadhi wastani wa tani **350** kwa siku.
149. *Mheshimiwa Spika*, mafanikio mengine yaliyopatikana ni kuimarika kwa ukusanyaji wa maduhuli ya Serikali ambapo hadi kufikia tarehe 30 Juni, 2019 jumla ya Shilingi Bilioni **33.796**

zimekusanywa sawa na asilimia **156.94** ya lengo la kukusanya Shilingi **bilioni 21.534**. Vilevile, mauzo ya samaki nje ya nchi yameongezeka kutoka wastani wa shilingi **bilioni 379** kwa miaka miwili iliyopita na kufikia shilingi **bilioni 691.88** katika mwaka wa fedha 2018/2019 kiasi ambacho hakijafikiwa katika kipindi chochote kile.

150. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha mwaka 2019/2020 pekee, Wizara imeendesha operesheni maalum na doria zenye sikukazi **7,472** kwenye maji, nchi kavu na maeneo ya mipakani ambapo zana haramu mbalimbali zilikamatwa zikiwemo; nyavu za makila **166,177**, makokoro **808**, nyavu za timba **31,671**, nyavu za daga **547**, kamba za kokoro zenye urefu wa mita **149,071**, ndoano **12,000**, mitumbwi **736**, boti **56**, nyavu za *ring net* **204**, vyandarua **22**, katuli **10**, injini za boti **275** na kasia **8**. Pia, magari **8**, pikipiki **36**, baiskeli **6**, samaki wachanga kilo **28,450**, kaa hai wachanga kilo **30**, kambakoche hai wachanga kilo **46**, simbi kilo **22,000**, pamoja na watuhumiwa **2,040** walikamatwa na kufunguliwa kesi mahakamani na wengine kutozwa faini.

151. *Mheshimiwa Spika*, Wizara kwa kushirikiana na Kikosi Kazi cha Kitaifa cha Kudhibiti Uhalifu wa Mazingira (*National Multi-Agency Task Team - NMATT*) imeendesha operesheni nne (**4**) ambapo (**3**) zilifanyika katika Ukanda wa Pwani

na (1) katika Ukanda wa Ziwa Victoria. Aidha, jumla ya raia wa kigeni **25** walikamatwa katika Ukanda wa Ziwa Victoria. Pia, zana haramu mbalimbali zikiwemo; makokoro **105**, nyavu za makila **8,445**, nyavu za timba **201**, kamba za kokoro zenye urefu wa mita **20,705**, nyavu za *ring net* **55**, mitumbwi **30**, magari **5**, mitungi ya gesi **20** na watuhumiwa **101** walikamatwa.

152. *Mheshimiwa Spika*, nyavu haramu zilizokamatwa wakati wa doria na operesheni hizo ziliteketezwa kwa idhini ya Mahakama. Samaki wachanga waliokamatwa waligawiwa katika Taasisi za umma zikiwemo shule za Sekondari na kwenye vituo vya kulelea watoto na watu wenye mahitaji maalum (**Kiambatisho Na. 38**). Pia, vifaa mbalimbali vilivyokamatwa vikiwemo magari manne (**4**), baiskeli sita (**6**), pikipiki (**36**), injini (**275**), maboti (**56**) na mitumbwi (**680**) vilikabidhiwa kwa wahusika baada ya kukidhi matakwa ya kisheria.

153. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, utafiti wa kuangalia wingi na mtawanyiko wa samaki kwa kutumia njia ya mwanngwi (*Acoustic Survey*) katika Ziwa Victoria ulifanyika, ambapo matokeo yanaonyesha kuwa samaki aina ya dagaa waliongezeka kutoka tani **660,333** mwaka 2018 kwa ziwa lote hadi kufikia tani **936,247** mwaka 2019 ikiwa ni ongezeko la asilimia **41.8** na kwa upande wa Tanzania dagaa

waliongezeka kutoka tani **340,422** mwaka 2018 hadi tani **512,840** mwaka 2019. Aidha, samaki aina ya Sangara wameongezeka kutoka tani **553,770** mwaka 2018 hadi tani **816,694** kwa ziwa lote, mwaka 2019 ikiwa ni ongezeko la asilimia **47.5**. Kwa upande wa Tanzania, Sangara waliongezeka kutoka tani **301,460** mwaka 2018 hadi tani **422,076** mwaka 2019. Kuongezeka kwa wingi wa Sangara kunatokana na juhudi za Serikali katika kupiga vita uvuvi haramu.

154. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara kwa kushirikiana na wadau, itaendelea kuimarisha shughuli za usimamizi na ulinzi wa rasilimali za uvuvi kwa kufanya doria za kawaida zenye siku kazi **7,800**. Aidha, Wizara itafanya Operesheni Maalum kila robo mwaka na kuiwezesha NMATT kutekeleza majukumu yake kwa kufanya operesheni maalum **10**. Vilevile, Wizara itaimarisha vituo tisa (**9**) katika Ukanda wa Ziwa Victoria; Bahari ya Hindi na Mashariki; na Nyanda za Juu Kusini. Pia, itaendelea kufanya kaguzi kwenye maeneo ya bandari, mipakani, vizuizi, masoko na mialo ya kupokelea samaki.

HIFADHI ZA BAHARI NA MAENEO TENGEFU

155. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Wizara kupitia Kitengo cha Hifadhi za Bahari na Maeneo Tengefu (MPRU) iliendelea kulinda na kusimamia maeneo yaliyohifadhiwa katika Bahari ya Hindi ambayo ni Hifadhi za Bahari tatu (3) na Maeneo Tengefu (15) kwa kufanya jumla ya doria zenye sikukazi 797 hadi kufikia Machi, 2020 ikilinganishwa na doria zenye sikukazi 677 kwa kipindi kama hicho Machi 2019. Matokeo ya doria hizo ni kukamatwa kwa kilo 83 za makome, vipande 108 vya nyavu haramu, michinji 2 na fito 10 za mikoko iliyovunwa kinyume na sheria.
156. *Mheshimiwa Spika*, Wizara kupitia MPRU iliendelea kutoa gawio la maduhuli kwa Halmashauri na Vijiji vilivyomo ndani ya maeneo ya Hifadhi ambazo maduhuli hukusanywa. Katika mwaka 2019/2020, jumla ya shilingi 232,968,726 zilitengwa na kutolewa kwa ajili ya kugharamia shughuli za uhifadhi na miradi ya maendeleo katika vijiji vilivyomo ndani ya Hifadhi ya Kisiwa cha Mafia.
157. *Mheshimiwa Spika*, hadi kufikia mwezi Machi, 2020 jumla ya wageni 30,412 walitembelea maeneo ya Hifadhi za Bahari ikilinganishwa na wageni 46,304 kwa mwaka 2018/2019. Kupungua kwa idadi ya watalii katika maeneo

ya hifadhi kumetokana na mlipuko wa ugonjwa wa COVID 19 unaosababishwa na virusi vya Corona (COVID - 19) ambao umesababisha kusitishwa kwa safari za ndege za kimataifa na hivyo kuzuia kuja kwa watalii kutoka nje ya nchi.

158. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara kupitia MPRU itaendelea kulinda, kutunza na kusimamia mifumo ikolojia katika maeneo yaliyohifadhiwa kwa kufanya doria za sikukazi 800. Aidha, MPRU itaendelea kutekeleza Mkakati wa Kujitangaza na Kuongeza Mapato kwa kutangaza maeneo yaliyohifadhiwa ikiwa pamoja na vivutio vya utalii vilivyomo. Vilevile, MPRU itaboresha miundombinu katika maeneo ya utalii wa kiikolojia (*eco tourism*) ili kuvutia watalii kutoka ndani na nje ya nchi na hivyo kuongeza mapato.

UVUVI KATIKA BAHARI KUU

159. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 juhudi za kuimarisha ukusanyaji wa maduhuli kutokana na uvuvi wa Bahari Kuu zilifanyika ikiwa ni pamoja na Serikali kuondoa tozo ya Dola za Kimarekani 0.4 kwa kilo ya samaki wanaolengwa kutoka Bahari Kuu kwa kipindi cha mwaka mmoja kuanzia mwezi Novemba 2019 hadi Novemba 2020 kama ilivyoainishwa kwenye Tangazo la Serikali Na. 883 la mwaka

2019. Baada ya Serikali kuondoa tozo hiyo mashirika ya meli kutoka nchi za Ufaransa, Uhispania na Ushelisheli zilileta maombi ya leseni za uvuvi ili kufanya uvuvi katika Bahari Kuu. Hata hivyo, baada ya kutokea kwa mlipuko wa ugonjwa wa COVID 19 mashirika hayo yametoa taarifa za kusitisha nia hiyo. Aidha, Mamlaka imefanikiwa kutoa leseni za uvuvi wa Bahari Kuu kwa meli (2) zenye bendera ya Tanzania (AL-MAIDA na SEHEWA 02) na kuiingizia Mamlaka kiasi cha **Shilingi 31,920,817** zilizotokana na ada ya leseni. Vilevile, doria za anga zenye jumla ya masaa **72** zilifanyika na kuonesha kuwa hakukuwa na meli zenye kuvua katika Ukanda wa Uchumi wa Bahari (EEZ) nchini kinyume cha Sheria.

160. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Mamlaka inafanya tafiti tatu za *Analysis of Tuna and Tuna like species, Stock Structure and Genetic connectivity* na *Study on Oceanographic Factors influencing spatial distribution of Tuna and Tuna like species in Tanzania waters* katika EEZ zenye lengo la kutoa uelewa juu ya rasilimali inayopatikana na kuwezesha usimamizi endelevu. Vilevile, Mamlaka kupitia Taasisi ya Utafiti wa Uvuvi Tanzania (TAFIRI) inafanya tafiti za kutambua maeneo yenye samaki wengi katika EEZ na maji ya Kitaifa nchini katika pwani ya Tanga, Wete, Nungwi, Mkinga, Pangani, Bagamoyo,

Kinondoni, Mkuranga, Rufiji, Kibiti, Kilwa, Lindi, na Mtwara.

161. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Mamlaka imeendelea kuboresha Mfumo wa Takwimu za Uvuvi kwa kuongeza *moduli* tatu (3) za Ukaguzi wa Meli, Doria za majini, Dashboard na kuunganishwa na Mfumo wa kufuatilia mienendo ya meli (*Vessel Monitoring System - VMS*). Vilevile, Mamlaka imekamilisha mfumo wa malipo kwa njia za kielektroniki ambapo waombaji wa leseni za uvuvi watafanya malipo kwa njia ya mtandao (*online*), malipo kwa njia ya *QR Code* na kwa njia ya kuhamisha kutoka Benki yoyote duniani. Kwa kutumia mfumo huu mapato yote yataonekana katika mfumo Mkuu wa Serikali wa kukusanya mapato (GePG) hivyo kuongeza ufanisi katika ukusanyaji wa mapato.
162. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Mamlaka itafanya tafiti nyingine tatu zenye lengo la kutoa uelewa juu ya rasilimali inayopatikana na kuwezesha usimamizi endelevu katika Ukanda wa Uchumi wa Bahari. Tafiti hizo ni: *Tuna Biology, Economic profile* na *Pole and line fishery*. Vilevile, Mamlaka kwa kushirikiana na TAFIRI itaendelea kufanya tafiti za kutambua maeneo yenye samaki wengi katika EEZ na maji ya Kitaifa (*Potential Fishing Zones*).

163. *Mheshimiwa Spika*, Mamlaka itaendelea kusimamia ulinzi wa rasilimali za uvuvi Bahari Kuu kwa kuendesha doria za anga na majini na kuboresha Mfumo VMS. Aidha, Mamlaka itaandaa Mkakati wa kuongeza uwekezaji kwa kutoa vivutio mbalimbali kwa wawekezaji wazawa ikiwa pamoja na kuwaunganisha na masoko ya nje kwa ajili ya kuuza bidhaa zao. Vilevile, Mamlaka itandaa Mpango Biashara (*Business Plan*) utakaosaidia kuongeza mapato na kuiwezesha Mamlaka kuweza kujiendesha.

SHIRIKA LA UVUVI TANZANIA - TAFICO

164. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 Serikali inaendelea na Mkakati wa kufufua Shirika la Uvuvi Tanzania (*Tanzania Fisheries Corporation-TAFICO*) ili kuiwezesha Nchi kunufaika na rasilimali za uvuvi, hususan zile zilizopo katika Ukanda wa Uchumi wa Bahari na Bahari Kuu. Pamoja na mambo mengine Wizara imeendelea kuweka mipaka na alama zinazoonekana na kufanya ukarabati wa mali zilizofanyiwa tathmini yenye thamani ya **shilingi bilioni 118**.

165. *Mheshimiwa Spika*, Serikali imeandaa Mpango Biashara wa Shirika la Uvuvi Tanzania (*TAFICO Business Plan*). Lengo la Mpango huu ni kutoa mwelekeo wa kibiashara wa Shirika kwa kipindi cha miaka 10 ambapo utafanyika kupitia Serikali

na Sekta Binafsi kwa njia ya ubia. Mpango huu umeainisha miradi mikubwa mitatu kama ifuatavyo:

- i. Mradi wa uvuvi utakaojumuisha Meli ya Uvuvi wa Mishipi (*Longliner*), Meli ya Uvuvi Wavu wa Kuzungusha (*Purse Seiner*), na Meli ya Uvuvi wa Maji ya Ndani (*Territorial Waters Fishing Vessel*);
 - ii. Mradi wa Kuchakata samaki utakaojumuisha Kiwanda cha Kuchakata samaki (*Fish Processing Plant*), Kiwanda cha Kuzalisha Barafu (*Ice Making Plant*) na Ghala la Ubaridi la Kuhifadhia Samaki (*Cold Storage Facility*); na
 - iii. Mradi wa Ukuzaji Viumbe Maji (*Aquaculture*) utakaojumuisha Ufugaji Samaki kwenye Vizimba (*Cage Fish Farming*) katika Ziwa Victoria na Bahari ya Hindi, Ufugaji Samaki kwenye Mabwawa (*Pond Fish Farming*), Vitotoleshi vya Kuzalishia Vifaranga vya Samaki (*Fish Hatchery*) na Kiwanda cha Vyakula vya Samaki (*Fish Feed Plant*).
166. *Mheshimiwa Spika*, Miradi hiyo mitatu (3) itatekelezwa kupitia miradi midogo kumi yenye thamani ya jumla ya **Shilingi 89,282,057,278.00**. Miradi hiyo inatarajiwa kuanza kutekelezwa mwanzoni mwa mwaka 2020/2021 (**Kiambatisho Na. 40**).
167. *Mheshimiwa Spika*, katika mikakati ya kuiwezesha TAFICO, Serikali kupitia Programu

ya Maendeleo ya Uchumi na Jamii - Japan (*The Economic and Social Development Programme*) imepata msaada wa **shilingi bilioni 4.2** kwa ajili kutekeleza miradi mbalimbali ambapo tayari hatua za ununuzi zimeanza kama ifuatavyo:

- i. Ujenzi wa meli yenye urefu wa mita 20 itakayovua katika maji ya kitaifa;
- ii. Usimikaji wa mtambo wa kuzalisha barafu;
- iii. Ujenzi wa ghala la baridi la kuhifadhia samaki (*Cold room*);
- iv. Ukarabati wa karakana ya uhandisi; na
- v. Ununuzi wa gari maalum la kusambazia samaki na barafu (*Refrigerated Truck*).

168. *Mheshimiwa Spika*, Wizara inaendelea na Mazungumzo na Mfuko wa Maendeleo ya Kilimo Duniani (IFAD) ili kuweza kupata kiasi cha **Shilingi Bilioni 68.8** kwa ajili ya kununua meli mbili (2) za *longliner* na *purse seiner* zitakazogharimu kiasi cha **shilingi bilioni 55.9** ili kuliwezesha Shirika la TAFICO kuvua katika Bahari Kuu. Aidha, **shilingi Bilioni 12.9** zitatumika kuwezesha mradi wa ufugaji viumbe maji. Vilevile, katika vikao vilivyofanyika tarehe 24 Februari hadi 7 Machi 2020 kati ya wajumbe kutoka IFAD na Serikali waliweka ratiba ya utekelezaji na kukubaliana kuanza utekelezaji wa mradi huo mwezi Januari, 2021 (**Kiambatisho Na. 41**).

169. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021

Serikali itanunua Meli tatu (3) za Uvuvi na kuanza uvuvi wa Bahari Kuu na maeneo mengine; kujenga na kuendesha viwanda vya kuchakata mazao ya uvuvi; kuendelea na ukarabati wa majengo na miundombinu ya TAFICO itakayojumuisha gati la kuegeshea Meli za Uvuvi, kusimika mitambo ya barafu, maghala ya baridi pamoja na kuiwezesha TAFICO kuanza miradi ya ukuzaji viumbe maji.

UJENZI WA BANDARI YA UVUVI

170. *Mheshimiwa Spika*, Wizara inaendelea kufanya upembuzi yakinifu kwa ajili ya ujenzi wa Bandari ya Uvuvi kupitia Mtaalam Mwelekezi ambaye ni Kampuni ya M/S Sering Ingegneria ya Nchini Italia kwa gharama ya **shilingi 1,421,041,703.08**. Hadi sasa Mtaalam Mwelekezi amewasilisha Ripoti (*Interim Report*) ya kina ya ukusanyaji wa taarifa muhimu za maeneo yanayofaa kwa ajili ya ujenzi wa Bandari ya Uvuvi. Katika hatua ya ukusanyaji wa taarifa muhimu jumla ya maeneo kumi na moja (11) ya Mbegani-Bagamoyo, Ras Buyuni, Shangani-Mtwara, Bandari ya Lindi, Rushungi, Kilwa Masoko, Kilwa Kivinje, Moa-Tanga, Bandari ya Tanga, Mwambani-Tanga na Pangani yalifanyiwa tathmini kwa kuzingatia vigezo vya kimazingira/ikolojia.

171. *Mheshimiwa Spika*, Baadhi ya vigezo hivyo ni

uwepo wa miundombinu wezeshi kama vile barabara, upatikanaji wa eneo la kutosha, eneo kutokuwa kwenye hatari za athari za kimazingira (*exposure to extreme conditions*); matumizi ya ardhi kwenye eneo husika (*Land use*); na hali ya ikolojia ya pwani (*coastal ecology*). Aidha, vigezo vingine vilivyozingatiwa ni pamoja na ukaribu wa eneo kwenye kina kirefu cha maji; hitaji la kuwa na kinga maji (*breakwater*), kiasi cha mtaji na gharama za matengenezo; na hitaji la kuchimba ili kuongeza kina cha maji (*dredging*). Kwa kuzingatia vigezo hivyo, maeneo matatu (3) ya Mbegani-Bagamoyo, Kilwa Masoko na Bandari ya Lindi yamependekezewa. Kutokana na kazi hiyo Serikali imemlipa Mtaalam Mwelekezi asilimia 50 sawa na **shilingi 710,520,896.54** kulingana na Mkataba uliosainiwa.

172. *Mheshimiwa Spika*, ili kuendelea na hatua inayofuata, Serikali inakamilisha taratibu za kuchagua eneo moja kati ya matatu yaliyopendekezwa. Aidha, baada ya Serikali kufanya uamuzi wa eneo linalofaa kujenga Bandari ya Uvuvi Mtaalam Mwelekezi atafanya upembuzi wa kina (*bathymetric, topographic and geotechnical survey*) na kisha kuandaa michoro, kuainisha gharama za ujenzi na kuwasilisha taarifa ya mwisho (*Final Report*). Baada ya kuwasilisha taarifa ya mwisho

Mtaalam Mwelekezi atalipwa sehemu ya mwisho ya malipo ya asilimia 50 sawa na **shilingi 710,520,896.54** kulingana na mkataba uliosainiwa.

173. *Mheshimiwa Spika*, katika juhudi za kuwezesha ujenzi wa bandari ya uvuvi, mazungumzo yanaendelea baina ya Serikali ya Tanzania na Korea ya Kusini kwa ajili ya kupata ufadhili wa Ujenzi wa Bandari ya Uvuvi katika eneo litakalopendekezwa. Aidha, Randama ya Makubaliano (MoU) kati ya nchi hizi mbili umeandaliwa na taratibu za kuusaini zinaendelea.

174. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Serikali itakamilisha upembuzi wa kina na kuanza ujenzi wa Bandari ya Uvuvi katika eneo litakalochaguliwa. Aidha, uwepo wa Bandari ya Uvuvi utawezesha meli za uvuvi zinazovua katika Ukanda wa Uchumi wa Bahari ya Tanzania na Bahari Kuu kutia nanga, kushusha mazao ya uvuvi na kupata huduma mbalimbali zikiwemo mafuta na chakula. Aidha, kuwepo kwa Bandari ya Uvuvi kutawezesha ukuaji wa biashara ya mazao ya uvuvi, kuongeza ajira, kuchochea uwekezaji na ujenzi wa viwanda, kuongeza fedha za kigeni, kuongeza mchango wa Sekta ya Uvuvi katika Pato la Taifa na hivyo kuiwezesha nchi kunufaika kikamilifu na rasilimali za uvuvi.

UKUZAJI VIUMBE MAJI

175. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 Wizara imeendelea kuimarisha vituo vinne (4) vya Kuendeleza Ukuzaji Viumbe Maji vya Kingolwira - Morogoro, Mwamapuli - Tabora, Ruhila - Ruvuma na Nyengedi - Lindi ili kuongeza uzalishaji wa samaki kwa kufanya yafuatayo:

- i. Kununua samaki wazazi 27,640 na kuwagawanya katika vituo;
- ii. Kusimika happa net 60 kwa ajili ya kutunzia samaki wazazi; na
- iii. Kununua matanki 22 kwa ajili ya kulelea vifaranga na kukarabati mabwawa nane (8).

176. *Mheshimiwa Spika*, maboresho hayo yamesababisha kuongezeka kwa uzalishaji vifaranga kufikia **4,146,840** kutoka vifaranga **478,300** vilivyozalishwa kutoka katika vituo vya wizara, Taasisi zilizo chini ya Wizara na Taasisi zingine za Serikali katika mwaka 2018/2019 (**Kiambatisho Na. 29**). Aidha, vifaranga **1,500** vimepandikizwa katika bwawa linalomilikiwa na wananchi katika Wilaya ya Msalala ili kuongeza upatikanaji wa samaki katika maeneo hayo.

177. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imefanya kaguzi mbili (2) zenye sikukazi **88** katika vitotoleshi, mashamba ya ufugaji wa samaki na viwanda vya

kutengeneza vyakula vya samaki katika mikoa **11** nchini. Aidha, kaguzi nyingine mbili (**2**) zenye sikukazi **10** zimefanyika katika shamba la ufugaji wa kambamiti la *Alphakrust Limited* lililopo Mafia. Kaguzi hizo zilionesha kuwa wadau wa ukuzaji viumbe maji walio wengi wanafuata sheria na kanuni zilizopo.

178. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Wizara imeandaa miongozo saba (**7**) kuhusu: Uzalishaji Vifaranga vya Samaki; Uzalishaji Vyakula vya Samaki na Ulishaji; Ufugaji Samaki kwenye Vizimba; Ukulima wa Mwani; Ufugaji Samaki kwenye Mabwawa; Ufugaji wa Kaa na Udhibiti wa Magonjwa ya Samaki.

179. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Wizara imeendelea kuhamasisha jamii kuwekeza katika ukuzaji viumbe maji kwa kutoa elimu. Jumla ya wadau **7,072** walipata elimu ya mbinu bora za ufugaji wa samaki na kilimo cha mwani kupitia maonesho ya Nane Nane (**2,876**), Siku ya Chakula Duniani (**231**) na katika vituo vya Kuendeleza Ukuzaji Viumbe Maji (**3,965**) ikilinganishwa na wadau **6,695** waliopatiwa elimu kwa mwaka 2018/2019. Aidha, Wizara imeandaa na kusambaza vipeperushi **7,300** kuhusu kanuni bora za ukuzaji viumbe maji.

180. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imeendelea kuweka mazingira wezeshi ya uwekezaji katika

tasnia ya Ukuzaji Viumbe Maji. Katika mwaka 2019/2020, kumekuwa na ongezeko la vizimba **23** vya kufugia samaki na kufanya idadi ya vizimba kufikia **431** ikilinganishwa na vizimba **408** vilivyokuwepo mwaka 2018/2019. Mtawanyiko wa vizimba hivyo ni: Ziwa Victoria (**370**), Ziwa Tanganyika (**9**) na katika malambo mbalimbali nchini (**52**).

181. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara itakarabati na kujenga vituo sita (**6**) vya kuzalisha vifaranga vya samaki na kuendeleza ukuzaji viumbe maji katika maeneo ya Mwamapuli-Tabora, Ruhila-Ruvuma, Kingolwira-Morogoro, Nyengedi-Lindi, Machui-Tanga, na Rubambagwe-Geita. Aidha, vituo hivi vitazalisha vifaranga **milioni 8** na **tani 60** za samaki na pia vitakuwa mashamba darasa kwa ajili ya kutoa elimu ya ufugaji bora wa samaki. Vilevile, vitotoleshi vya sekta binafsi vitahamasishwa kuzalisha vifaranga **milioni 22** na hivyo kufikia jumla ya vifaranga **milioni 30** kwa mwaka kutoka wastani wa uzalishaji wa sasa ambao ni vifaranga milioni **22** kwa mwaka.

182. *Mheshimiwa Spika*, Wizara itaendelea kusimamia na kuendeleza matumizi ya teknolojia mpya za kuongeza thamani katika mazao ya viumbe maji bahari hususani mwani kwa mikoa ya Lindi, Mtwara, Pwani na Tanga pamoja na kuanzisha kituo kimoja (**1**) cha

Ukuzaji Viumbe Maji bahari katika ukanda wa Pwani.

183. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imeendelea kuhamasisha uzalishaji wa chakula cha samaki nchini kupitia sekta binafsi ambapo tani **58.45** zenye thamani ya shilingi **175,350,000** zimezalishwa na viwanda **12** vilivyopo nchini. Aidha, tani **276.7** za chakula cha samaki zenye thamani ya shilingi **1,125,062,200** zimeingizwa nchini.
184. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara itaendelea kusimamia na kutoa ushauri katika vitotoleshi **21** vya sekta binafsi na mashamba **100** ya ukuzaji viumbe maji katika mikoa ya Ruvuma, Kigoma, Mwanza, Mbeya, Katavi na Pwani. Pia, Wizara itaendelea kutoa mafunzo ya mbinu bora za ukuzaji viumbe maji na kuhamasisha uwekezaji. Aidha, Wizara itapandikiza vifaranga vya samaki katika malambo **12** yaliyoko kwenye mikoa ya Rukwa, Arusha, Mtwara, Ruvuma, Kilimanjaro, Simiyu, Dodoma, Kagera, Njombe, Shinyanga na Tabora.
185. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara itaendelea kufanya kaguzi zenye sikukazi **200** katika viwanda vya kutengeneza vyakula vya samaki, vitotoleshi vya vifaranga vya samaki, na mashamba ya ufugaji samaki

katika mikoa 11 nchini (Mwanza, Mara, Geita, Morogoro, Mbeya, Pwani, Dar es Salaam, Ruvuma, Kilimanjaro, Arusha na Kagera). Aidha, Wizara itaanzisha mashamba darasa manne (4) katika Halmashauri za Wilaya za Njombe, Mwanza, Meatu, na Mkuranga.

UTHIBITI WA UBORA NA USALAMA WA MAZAO YA UVUVI

186. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Wizara imeendelea kuthibiti ubora na usalama wa samaki na mazao yake kwa kufanya kaguzi katika mialo, masoko, viwanda na maghala ya kuhifadhi samaki na mazao yake ili kuchochea biashara ndani na nje ya nchi. Aidha viwanda 12 vya wachakataji wakubwa na viwanda vinne (4) vya wachakataji wa kati vimefanyiwa ukaguzi na kukidhi viwango vya ubora na usalama wa kuchakata mazao ya uvuvi kwa ajili ya soko la Kikanda, Kimataifa likiwepo Soko la nchi za Jumuiya ya Ulaya (**Kiambatisho Na. 42**). Aidha, viwanda vidogo 33 vya uchakataji, maghala 39 ya kuhifadhi samaki wakavu na maghala 34 ya kupokelea samaki hai yamefanyiwa ukaguzi na kukidhi viwango vya ubora na usalama. Pia, jumla ya kaguzi 7,520 za mazao ya uvuvi zilifanyika katika viwanda, maeneo ya mipakani, viwanja vya ndege na bandarini.

187. *Mheshimiwa Spika*, Wizara kwa kushirikiana na Mamlaka za Serikali za Mitaa imefanya kaguzi za kawaida **264** katika maeneo ya wachakataji wadogo na vyombo **862** vya usafirishaji wa mazao ya uvuvi. Pia, kaguzi **158** zimefanyika katika mialo ya Ukanda wa Ziwa Victoria, Ziwa Tanganyika na Pwani ya Bahari ya Hindi.
188. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 Wizara kupitia Maabara za Nyegezi-Mwanza na Dar es Salaam imefanya uhakiki wa ubora na usalama wa mazao ya uvuvi kwa kufanyia uchunguzi sampuli **2,848** za minofu ya samaki, dagaa, maji na udongo ili kubaini uwepo wa vimelea, kemikali na madini tembo. Matokeo ya chunguzi hizo yalibaini kuwa mazao hayo yamekidhi viwango vya usalama na ubora kwa ajili ya matumizi ya binadamu na wanyama.
189. *Mheshimiwa Spika*, Maabara Nyegezi-Mwanza imeendelea kupata hati ya umahiri katika kiwango cha ISO/IEC 17025:2017 kutoka Taasisi ya Ithibati ya Nchi za Jumuiya ya Maendeleo ya Kusini mwa Afrika-SADC (SADCAS). Aidha, idadi ya wataalam wa Maabara walioidhinishwa na kutambuliwa kimataifa wameongezeka kutoka **7** mwaka 2018/2019 hadi **11** mwaka 2019/2020.
190. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021,

Wizara itafanya kaguzi za kina **120** katika viwanda na kaguzi za kawaida **1,500** katika mialo, masoko, maghala, na vyombo vya usafirishaji mazao ya uvuvi; Wizara itahakiki usalama na ubora wa samaki na mazao yake kabla ya kusafirishwa ndani na nje ya nchi kwa kufanya kaguzi **8,080**. Pia, Wizara itatoa mafunzo kwa wadau **100** kuhusu teknolojia za kisasa, ufungashaji na uwekaji lebo unaozingatia uhifadhi wa mazingira, miundombinu inayohusika na upokeaji na uchakataji, utangazaji masoko na usafirishaji wa samaki na mazao ya uvuvi.

191. *Mheshimiwa Spika*, Wizara itaendelea kushirikiana na Mamlaka za Serikali za Mitaa kukarabati mialo **20** katika Ukanda wa Ziwa Victoria (**11**), Ukanda wa Pwani (**4**), Ziwa Tanganyika (**2**), Ziwa Nyasa (**2**) na Bwawa la Nyumba ya Mungu (**1**). Pia, Wizara itafanya ukarabati wa masoko ya samaki **15** katika mikoa ya Dar es Salaam, Mwanza, Iringa, Pwani, Ruvuma, Tanga, Kagera, Mtwara na Geita, ili kuhakikisha kuwa mahitaji ya msingi ya kulinda afya za walaji yanazingatiwa.

192. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara itaendelea kuboresha shughuli za Maabara katika maeneo yafutayo:

- i. Kuongeza idadi ya sampuli zitakazofanyiwa chunguzi kufikia **6,000** kwa minofu ya samaki,

dagaa, maji na udongo ili kubaini uwepo wa vimelea, kemikali na madini tembo ikilinganishwa na sampuli **2,848** zilizochunguzwa mwaka 2019/2020.

- ii. Kuboresha mifumo ya usimamizi ya maabara ili kuendelea kukidhi vigezo vya kiwango kipyaa cha ISO/IEC 17025:2017.
- iii. Kusimamia maabara ndogo za viwanda vya kuchakata samaki na kuhakiki mifumo ya uchakataji katika viwanda hivyo.

HUDUMA ZA UGANI WA UVUVI

193. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Wizara imeendelea kutoa huduma za ugani nchini licha ya kuwa na Wagani **677** ukilinganisha na hitaji la sekta ya kuwa na wagani **16,000** na hivyo kuwa na upungufu wa wagani **15,323**. Aidha, Wizara imeendelea kuwasiliana na Ofisi ya Rais - TAMISEMI ili kuzielekeza Mamlaka za Serikali za Mitaa kuajiri Maafisa Ugani. Vilevile, Wizara imeendelea kuhamasisha Sekta binafsi kuwekeza katika kutoa huduma za ugani ili kuongeza upatikanaji wa huduma hizo katika maeneo mbalimbali nchini.

194. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Wizara ilishiriki katika maonesho mbalimbali ya kitaifa ikiwa ni pamoja na Maonesho ya biashara

ya kimataifa – Sabasaba, Nanenane, na siku ya chakula Duniani ambapo zaidi ya wadau **33,742** walitembelea mabanda ya Wizara na kupata ufahamu juu ya Sera ya Taifa ya Uvuvi ya mwaka 2015, Sheria ya Uvuvi Na. 22 ya mwaka 2003 na kanuni zake na kupatiwa elimu ya Uvuvi na Ukuzaji viumbe maji kwa ujumla wake.

195. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Wizara imetambua Vyama vya Ushirika vya Wavuvi **102**, kuwezesha kuanzishwa kwa vyama vipya **14** na kuwezesha upatikanaji wa mikopo kwa vyama viwili (**2**). Vilevile, vyama vitano (**5**) vimepatiwa Injini za Boti **5** na vyama **14** viko katika hatua za mwisho za kupatiwa mikopo.
196. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Wizara imezindua Agenda ya Taifa ya Utafiti wa Uvuvi na Ukuzaji Viumbe Maji (*The Fisheries and Aquaculture Research Agenda 2020 – 2025*). Agenda hiyo imeainisha maeneo matano (**5**) ya vipaumbele ambavyo ni: mfumo wa ikolojia ya viumbe maji; uvuvi endelevu katika maji ya asili; Ukuaji wa tasnia ya Ukuzaji viumbe maji; Masoko na biashara ya samaki na mazao yake; na masuala mtambuka.
197. *Mheshimiwa Spika*, Wizara iliendelea kusambaza teknolojia mbalimbali za uvuvi na Ukuzaji Viumbe Maji kwa kufanya yafuatayo:

- i. Kutoa mafunzo rejea kwa wadau 5,008 wa Sekta ya Uvuvi katika Halmashauri 23 nchini (Kiambatisho Na. 43) kuhusu matumizi ya zana halali za uvuvi, ukuzaji bora wa Viumbe Maji na uhifadhi bora wa mazao ya uvuvi.
 - ii. Kuandaa na kurusha hewani vipindi 30 vya redio, vipindi 10 na makala 22 za luninga kupitia Shirika la TBC. Vipindi hivyo vilihusu ufugaji na upatikanaji wa vifaranga bora vya samaki; uchimbaji; utunzaji wa mabwawa na upandikizaji wa vifaranga pamoja na ufugaji wa samaki katika mabwawa na vizimba. Pia, nakala 11,250 za machapisho yaliyohusu ufugaji bora wa samaki, athari za uvuvi haramu na uhifadhi bora wa mazao ya uvuvi yalichapishwa na kusambazwa kwa wadau mbalimbali.
198. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Wizara kupitia FETA ilifanya tathmini ya kufahamu walipo wahitimu wa kada za uvuvi kwa kufanya ufuatiliaji (*Tracer Study*) kuanzia mwaka 2010 hadi mwaka 2019 waliohitimu katika vyuo vya FETA (**Kiambatisho Na. 44**), SUA na CKD. Matokeo ya tathmini hiyo yalionesha kuwa asilimia 28 ya vijana wote waliohitimu katika kipindi hicho hawana ajira. Aidha, Wizara inafanya mapitio ya mitaala ili kuhakikisha kuwa mafunzo yanayotolewa

yanakidhi mahitaji ya soko la ajira kwa wakati uliopo na baadae.

199. *Mheshimiwa Spika*, pia, Wizara imeelekeza vyuo vinavyotoa taaluma za Uvuvi na Ukuzaji Viumbe Maji kuweka mkazo katika mafunzo yanayohusu ujasiriamali, ubunifu na mafunzo kwa vitendo kwa wanafunzi waliodahiliwa katika vyuo hivyo. Vilevile, Wizara inandaa utaratibu wa kuwaunganisha wahitimu wasio na ajira na Dawati la Sekta Binafsi ili kupata mikopo yenye riba nafuu kwa ajili ya kuanzisha shughuli za ujasiriamali.
200. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara itaandaa na kurusha hewani vipindi **30** vya redio, **10** vya luninga kuhusu masuala ya Uvuvi na Ukuzaji Viumbe Maji. Aidha, Wizara itahamasisha na kutoa mafunzo rejea kwa wadau **25,000** ili kuwa na Uvuvi endelevu. Vilevile, Wizara itaendelea kusambaza matokeo ya tafiti za kiteknolojia kwa wadau mbalimbali na itawawezesha wanafunzi wa Uzamili na Uzamivu kufanya tafiti za kipaumbele zinazohusiana na masuala ya uvuvi na ukuzaji viumbe maji ili kuendeleza na kutekeleza Agenda ya Taifa ya Utafiti wa Uvuvi na Ukuzaji Viumbe Maji “2020-2025”.
201. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara itaendelea kuviwezesha vyama vya

ushirika vya wavuvi na wakuzaji viumbe maji kwa kuvipatia vifaa na zana za uvuvi ili kuongeza tija katika sekta. Aidha, Wizara itaendelea kushiriki na kuhamasisha wadau kushiriki katika maonesho ya Kitaifa (Sabasaba, Nanenane, Siku ya Chakula Duniani na Mvuvu day) ili waweze kujifunza teknolojia mbalimbali za uvuvi pamoja na kubadilishana uzoefu.

TAASISI YA UTAFITI WA UVUVI TANZANIA - TAFIRI

202. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 Wizara kupitia Taasisi ya Utafiti wa Uvuvi Tanzania (TAFIRI) imefanya tafiti mbalimbali ambazo zimesaidia katika kusimamia na kuendeleza Sekta ya Uvuvi nchini na kuchangia katika ukuzaji wa uchumi wa wananchi na Taifa kwa ujumla. Tafiti hizo zilifanyika kwa samaki wa maji ya asili na ukuzaji viumbe maji. Tafiti zilifanyika katika maeneo mbalimbali ikiwemo maziwa makuu, bahari, na mabwawa **(Kiambatisho Na. 45)**.

203. *Mheshimiwa Spika*, Wizara kupitia TAFIRI, imeandaa Agenda ya Utafiti wa uvuvi na ukuzaji viumbe maji (*National Fisheries and Aquaculture Research Agenda*), kanuni za utafiti wa uvuvi na ukuzaji viumbe maji (*Fisheries and Aquaculture Research Regulations*). Aidha, TAFIRI imeandaa kanzidata ya tafiti za uvuvi na ukuzaji

viumbe maji nchini (*National Fisheries and Aquaculture Research Database*), ambapo katika kipindi cha mwaka 2015 hadi 2020, TAFIRI imetoa machapisho **112**, na vyo vikiu vimezalisha tasnifu za Uzamili (*Master's*) na Uzamivu (PhD) **35** katika kipindi husika. Utekelezaji wa Agenda ya Utafiti ya Taifa utaleta faida zifuatazo:

- i. Kuwezesha kufungua makabati yaliyohifadhi tafiti zilizo fanyika miaka ya nyuma kutoka mwaka 2015 hadi 2020, kutafsiri matokeo na kuziorodhesha tafiti hizo pamoja na kuzifikisha kwa watumiaji;
- ii. Kupanua wigo wa kufanya tafiti kwa kuzitambua na kuziorodhesha tafiti zote kwenye masuala ya Uvuvi na Ukuzaji Viumbe Maji zinazofanywa na watafiti nchini kwa kujumuisha tafiti zinazofanywa na wanafunzi wa shahada za Uzamili (Masters) na Uzamivu (PhD) wakati wa kukamilisha masomo yao;
- iii. Kuweka misingi ya kisheria kwa kutoa miongozo, wajibu na majukumu kwa watafiti wote kuzingatia vipaumbele vilivyowekwa na Ajenda ya Utafiti;
- iv. Kuorodhesha na kuweka tafiti zote pamoja ili kurahisisha utunzaji, usambazaji na utumiaji wa taarifa zinazotokana na tafiti husika; na
- v. Kuwezesha uratibu wa shughuli za utafiti ili kupata muunganiko wa taarifa kuhusu tafiti za Uvuvi na Ukuzaji Viumbe Maji.

Taarifa zaidi za machapisho pamoja na tafiti mbalimbali za uvuvi na ukuzaji viumbe maji zinapatikana kwenye kiunganishi hiki: <http://tafiri.go.tz/publications.php?id=1>.

204. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, tafiti mbalimbali zimeendelea kufanyika. Kupitia Mradi wa SWIOFish utafiti wa uvuvi wa Pweza na mazingira yake katika maeneo ya Mtwara (Msangamkuu na Mgao), Tanga (Kwale na Mtambwe), Pwani (Jojo, Jibondo na Bwejuu) na Lindi (Songosongo) unaendelea ambapo matokeo ya utafiti yatasaidia katika uhifadhi na uvuvi endelevu wa rasilimali ya pweza. Pia, utafiti huu utasaidia katika mchakato wa kulipatia zao la Pweza Nembo ya Kiikolojia (*Eco-labeling*) inayotolewa na Taasisi ya *Marine Stewardship Council*.

205. *Mheshimiwa Spika*, Nembo ya Kiikolojia itasaidia Pweza wa Tanzania kuuzwa katika soko la Kimataifa na kuongeza thamani ya Pweza wetu katika soko la Dunia. Mpaka sasa zoezi la kupata Nembo ya Kiikolojia limefikia asilimia 79. Kwa sasa, Wizara kupitia TAFIRI na kwa kushirikiana na WWF inaandaa mkakati wa uvunaji wa Pweza (*Octopus Harvesting Strategy*) ambao utawezesha kuongeza asilimia hadi 81 kuelekea kupata Nembo ya Kiikolojia.

206. *Mheshimiwa Spika*, kupitia TAFIRI, Wizara kwa kushirikiana na Shirika la Uhifadhi wa Mazingira (*The Nature Conservancy - TNC*) imefanya utafiti ili kubaini madhara ya uvuvi wa *Ringnet* katika Ziwa Tanganyika. Matokeo ya utafiti huu yanaonyesha kuwa ringnet inaweza kutumika kuvua samaki katika Ziwa Tanganyika lakini ufanyike kuanzia umbali wa **mita 1,000** kutoka ufukweni na kwenye *visiwa*. Ruhusa hiyo inahusu uvuvi wa usiku tu.

207. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara kupitia TAFIRI itasimamia kikamilifu utekelezaji wa Ajenda ya Taifa ya Utafiti wa Uvuvi na Ukuzaji Viumbe Maji. Pia, itaendelea kufanya tafiti za ufugaji wa samaki nchini ili kupata mbegu bora ya samaki iliyoratibiwa kijenetiki; vyakula bora vya samaki vilivyotokana na malighafi asili inayopatikana katika eneo la wafugaji samaki; teknolojia bora na rahisi ya ufugaji samaki katika maeneo mbalimbali ya Tanzania na ufugaji wa vizimba katika Maziwa Makuu ya Victoria, Tanganyika na Nyasa.

208. *Mheshimiwa Spika*, TAFIRI itaendelea kufanya tafiti za kuendelea kujua wingi, aina na mtawanyiko wa samaki katika Maziwa Makuu (Victoria, Tanganyika na Nyasa), Maziwa ya Kati, Maziwa Madogo, mito na mabwawa; na kuainisha rasilimali za uvuvi katika Bahari ya

Hindi, hasa zile ambazo ni muhimu kwa chakula na uchumi kwa wavuvi na Taifa kwa ujumla.

209. *Mheshimiwa Spika*, TAFIRI itafanya tafiti katika Bahari ya kitaifa (*Territorial waters*) na katika Ukanda wa Uchumi wa Bahari (*Exclusive Economic Zone - EEZ*) kuchunguza bailojia, ikolojia na wingi wa makundi ya samaki aina ya jodari na jamii zake na mazingira ya bahari yanayovutia uwepo wa samaki hao wanaopatikana Bahari ya Hindi.

WAKALA WA ELIMU NA MAFUNZO YA UVUVI - FETA

210. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 Wakala wa Elimu na Mafunzo ya Uvuvi (FETA) imeendelea kutoa mafunzo mbalimbali katika Tashia ya Uvuvi. Katika kipindi hicho FETA ilidahili jumla ya vijana **1,103** kwa masomo ya Astashahada na Stashahada katika Kampasi za Mbegani, Nyegezi na Kigoma. Aidha, Wizara iliwezesha mafunzo ya muda mfupi kwa washiriki **2,176** yaliyofanywa na FETA (**Kiambatisho Na. 46**).

211. *Mheshimiwa Spika*, FETA imetoa mafunzo kwa washiriki kutoka nchi mbalimbali zikiwemo Kenya, Uganda, Afrika ya Kusini, Namibia, Angola, Malawi, Zambia, Jamhuri ya Somalia na

Madagascar. Aidha, katika kipindi cha mwaka 2018/2019 na 2019/2020, kupitia msaada kutoka Shirika la Ushirikiano wa Kimataifa la Japan (JICA), FETA ilitoa mafunzo kwa maafisa uvuvi **45** kutoka Jamhuri ya Somalia.

212. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Wizara kupitia FETA ilifanya tathimini ya kufahamu waliko wahitimu wa kada za uvuvi (*Tracer Study*) waliohitimu kuanzia mwaka 2010 hadi mwaka 2019 katika kampasi za FETA, SUA na CKD. Matokeo ya tathimini kwa vyuo vyote vitatu yalionesha kuwa asilimia **61** ya wahitimu hao wameajiriwa (Serikalini asilimia **52**, sekta binafsi asilimia **9**), asilimia **3** wamejiajiri, asilimia **36** hawana ajira. Matokeo ya tathimini kwa FETA yameonyesha kuwa asilimia **49** ya wahitimu hao wameajiriwa (Serikalini asilimia **23**, sekta binafsi asilimia **26**), asilimia **6** wamejiajiri, asilimia **28** hawana ajira na asilimia **17** wanaendelea na elimu ya juu. Maoni ya waliofuatiliwa yanaonesha kuwa elimu inayotolewa na vyuo husika inakidhi mahitaji ya Sekta.

213. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 FETA imejenga mifumo miwili ya utotoleshaji wa vifaranga vya samaki itakayokuwa na uwezo wa kutotolesha vifaranga **500,000** kwa wiki kwenye kampasi zake za Mikindani – Mtwara na Nyegezi – Mwanza. Aidha, FETA imezalisha

jumla ya vifaranga **2,767,400** katika vituo vyake vya Nyegezi – Mwanza, Mbegani – Pwani na Gabimori – Mara.

214. *Mheshimiwa Spika*, FETA ikishirikiana na TASAC ipo katika hatua za mwisho za kuridhiwa kwa Itifaki ya *Standards of Training, Certification and Watch Keeping for fish Vessels Personel* (STCW – F). Faida zitakazopatikana baada ya Itifaki hiyo kuridhiwa ni pamoja na:-

- i. Vyeti vitakavyotolewa kwa wahitimu wa vyuo vya mafunzo ya uvuvi nchini vitatambuliwa kimataifa;
- ii. Kuongezeka kwa fursa za ajira za kimataifa kwa wataalam wa vyombo vya uvuvi;
- iii. Uwepo wa wakaguzi na waangalizi (inspectors and observers) wenye weledi utahakikisha matumizi endelevu ya rasilimali za bahari;
- iv. Kuimarika kwa vyuo vya ndani vya mafunzo ya uvuvi na kutambulika kimataifa;
- v. Kuwa na viwango bora vya ufundishaji wa wanafunzi katika vyuo vya uvuvi nchini;
- vi. Kuimarika kwa usalama wa wafanyakazi katika vyombo vya uvuvi hivyo kupungua kwa ajali;
- vii. Kuimarika kwa ulinzi, usalama na uhifadhi wa mazingira ya bahari;
- viii. Kuimarika kwa upatikanaji wa takwimu na taarifa mbalimbali za uvuvi; na

ix. Wahitimu wa mafunzo ya uendeshaji wa meli na usalama kuwa na sifa ya kufanya kazi Bahari Kuu.

215. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara itahakikisha kuwa miundombinu ya kufundishia katika vituo vya FETA vya Gabimori - Rorya na Mikindani - Mtwara inaboreshwa ili kuanza kutoa mafunzo. Kwa sehemu kubwa, vituo hivi viwili, vitajikita katika kutoa elimu ya ufugaji samaki, kuzalisha vifaranga vya samaki na kuvisambaza kwa wananchi na kutoa huduma za ushauri na ugani katika Kanda husika. Aidha, FETA itaendelea kutoa elimu na mafunzo ya uvuvi, uchakataji na ufugaji samaki kwa nadharia na vitendo ili kuongeza tija katika Sekta ya Uvuvi.

216. *Mheshimiwa Spika*, vilevile, FETA imeandaa mpango wa kutoa mafunzo ya siku saba (7) kwa wadau wa Uvuvi na Ukuzaji Viumbe Maji 3,210. Mafunzo hayo yatakuwa yakitolewa katika kipindi cha miezi minne (4) katika kampasi za FETA husuan wakati wa likizo ya wanachuo.

MIRADI YA MAENDELEO YA SEKTA YA UVUVI

I Mradi wa Usimamizi Shirikishi wa Rasilimali za Uvuvi Kusini Magharibi mwa Bahari ya Hindi (SWIOFish)

217. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Wizara imeendelea kutekeleza Mradi wa Usimamizi Shirikishi wa Rasilimali za Uvuvi Kusini Magharibi mwa Bahari ya Hindi (SWIOFish) ambao unatekelezwa kwa kipindi cha miaka Sita (2015 hadi 2021). Mradi huo unafadhiliwa na Benki ya Dunia kwa thamani ya shilingi **39,486,528,000.00**. Lengo kuu la mradi huo ni kuimarisha usimamizi madhubuti wa uvuvi katika ngazi ya kijamii, kitaifa na kikanda. Katika mwaka 2019/2020, mradi umetenga kiasi cha shilingi: **11,094,917,551.00** kwa ajili ya utekelezaji wa kazi mbalimbali ikiwemo:

- i. Kuimarisha na kuijengea uwezo Wizara ya Mifugo na Uvuvi pamoja na Taasisi zake (TAFIRI, FETA na MRPU) kwa kuwezesha mafunzo mbalimbali na vitendea kazi kwa watumishi wake;
- ii. Ujenzi wa miundombinu ya kuimarisha sekta ya Uvuvi kama vile Maabara ya Utafiti wa Uvuvi Dar es Salaam, nyumba za watumishi katika Hifadhi ya Bahari ya Silikanti Tanga

(TACMP) na ofisi ya Hifadhi ya Bahari ya Kisiwa cha Mafia; ukarabati wa miundombinu ya soko la Feri - Dar es Salaam; na ujenzi wa Kituo cha Ukuzaji Viumbe Maji Bahari (National Mariculture Resource Centre) Kunduchi, Dar es Salaam.

- iii. Ununuzi wa Boti, vifaa vya doria, Vifaa vya utafiti - TAFIRI pamoja na kutoa mafunzo stahiki kwa walengwa;
- iv. Kuwezesha mafunzo kwa Vikundi 50 vya Ulinzi Shirikishi wa Rasilimali za Uvuvi (BMU) kuhusu masuala ya utawala bora na uongozi ikiwa pamoja na kuwanunulia vitendea kazi mbalimbali; na
- v. Kuwezesha mapitio ya Sheria ya Uvuvi, kutafsiri na kuchapisha Sera ya Uvuvi katika lugha ya Kiswahili.

218. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara kupitia mradi wa SWIOFish umetenga bajeti ya **shilingi 7,082,358,000** kwa ajili ya utekelezaji wa kazi mbalimbali ikiwemo: kuiwezesha TAFIRI kufanya tafiti za mavuvi ya kipaumbele; kuimarisha ushiriki wa jamii za wavuvi katika usimamizi na ulinzi wa Rasilimali za Uvuvi; kuwezesha Doria katika ulinzi wa rasilimali za uvuvi; kuiwezesha Kitengo cha Hifadhi za Bahari na Maeneo Tengefu (MPRU); kuimarisha Mfumo wa Taarifa zinazohusu Uvuvi kulingana na matakwa ya kikanda; na

kuwezesha kurejea Mpango wa Usimamizi wa Samaki wanaopatikana katika tabaka la juu la maji.

219. *Mheshimiwa Spika*, mradi wa SWIOFish utaboresha miundombinu mbalimbali ikiwemo: kuendelea na ujenzi wa maabara ya TAFIRI; kukamilisha ujenzi wa nyumba za watumishi wa MPRU Tanga; kuendelea na ujenzi wa jengo la ofisi MPRU - Mafia; ukarabati wa miundombinu ya soko la Feri - Dar es Salaam; na ujenzi wa Kituo cha Ukuzaji Viumbe Maji Bahari (*National Mariculture Resource Centre*) Kunduchi, Dar es Salaam.

II Mradi wa Usimamizi wa Samaki wanaopatikana katika Tabaka la Juu la Maji

220. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 Serikali kwa kushirikiana na Shirika la Chakula na Kilimo la Umoja wa Mataifa (FAO) inatekeleza Mradi wa Kuwezesha Utekelezaji wa Mpango wa Usimamizi wa Samaki wanaopatikana katika Tabaka la Juu la Maji (*Project to Support the Implementation of the Tanzania Small and Medium Pelagic Fisheries Management Plan*) katika Ukanda wa Bahari ya Hindi. Mradi huo utatekelezwa kwa kipindi cha miezi (18) kuanzia mwezi Agosti, 2019 kwa thamani ya shilingi 228,737,551. Lengo la Mradi huo ni kuimarisha uendelevu wa samaki

wanaopatikana katika Tabaka la Juu la Maji wakiwemo daga ambao huchangia takribani theluthi moja ya mavuno ya samaki wanaopatikana katika Bahari ya Hindi.

221. *Mheshimiwa Spika*, kupitia mradi huo Wizara imetekeleza kazi zifuatazo:-

- i. Kutoa mafunzo kuhusu Mzunguko wa Usimamizi wa Uvuvi kwa wadau 30 wanaohusika katika kutekeleza Mpango wa Usimamizi wa Samaki wanaopatikana katika Tabaka la Juu la Maji. Mafunzo hayo yalilenga kuimarisha uwezo wadau katika kutekeleza Mpango huo.
- ii. Kufanya maandalizi ya Mpango wa Mafunzo kwa kuzingatia dhana ya usimamizi wa uvuvi unaozingatia ikolojia na mazingira (Ecosystem Approach to Fisheries Management). Mpango huu utakaotumika kutoa mafunzo kwa wadau wanaohusiana na utekelezaji wa Mpango wa Usimamizi wa Samaki Wadogo na wa Kati Wanaopatikanakatika Tabaka la Juu la Maji ili kuimarisha usimamizi wa rasilimali hiyo;
- iii. Kufanya tathmini ya Mfumo wa Wizara wa Ukusanyaji, Uhifadhi na Uchakataji wa Takwimu za Uvuvi ili kubaini changamoto zilizopo. Kufahamika kwa changamoto hizi kutawezesha Serikali kuhuisha Mfumo uliopo na kuandaa Mkakati ya Usimamizi wa

Takwimu Nchini utakayowezesha upatikanaji wa takwimu na taarifa sahihi za uvuvi kwa wakati; na

- iv. Kufanya mapitio ya Mpango wa Usimamizi wa Samaki wanaopatikana katika Tabaka la Juu la Maji kwa kufanya tathmini ya hali halisi ya utekelezaji wa Mpango ili kubaini changamoto zilizojitokeza katika kipindi cha utekelezaji wa Mpango tangu ulipoandaliwa Mwaka 2013 pamoja na fursa mpya zilizopo kwa sasa. Taarifa hii itaiwezesha Serikali kuandaa Mpango mpya na kuweka mikakati ya usimamizi itakayoendana na hali halisi ya rasilimali husika.

222. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara itaendelea kutekeleza Mradi huo kwa kufanya yafuatayo:-

- i. Kutoa mafunzo kwa wadao 50 wakiwemo Maafisa Uvuvi Wilaya, Wakusanya Takwimu za Uvuvi na Vikundi shirikishi vya usimamizi wa rasilimali za Uvuvi (BMUs) kuhusu uvuvi endelevu; na
- ii. Kufanya utafiti kuhusu madhara yatokanayo na uvuvi wa samaki wasiolengwa (Bycatch) kwa samaki wanaopatikana katika tabaka la juu la maji.

D MASUALA MTAMBUKA KATIKA SEKTA YA MIFUGO NA UVUVI

Dawati la Sekta Binafsi la Wizara

223. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Wizara kupitia Dawati la Sekta Binafsi imeunganisha wadau wa sekta ya mifugo na uvuvi wanaohitaji huduma za mikopo na bima, hususan kutoka Benki ya Maendeleo ya Kilimo Tanzania (TADB). Katika mwaka 2019/2020, jumla ya Shilingi **bilioni 26.1** zimeidhinishwa na TADB ikiwa ni ongezeko la asilimia **8.7** ikilinganisha na shilingi **bilioni 17.3** zilizotolewa katika mwaka 2018/2019. Fedha zilizoidhinishwa na kutolewa katika mwaka 2019/2020 ziko katika mgawanyo ufuatao:-

- i. Uzalishaji wa mifugo na usindikaji wa nyama: kampuni 10 zimeomba mkopo ambapo kiasi cha fedha kilichoidhinishwa na TADB mpaka sasa ni shilingi bilioni 12.9 na shilingi bilioni 10.3 tayari zimetolewa
- ii. Uzalishaji wa maziwa na usindikaji: kampuni nane (8) na Vyama vya Ushirika vya Msingi viwili (2) vimeomba mkopo ambapo shilingi bilioni 12.2 zimeidhinishwa na shilingi bilioni 1.69 tayari zimetolewa.
- iii. Uvuvi na Ukuzaji Viumbe Maji: kampuni saba

(7) na Vyama vya Ushirika viwili (2) vimeomba mkopo ambapo shilingi milioni 944.2 zimepitishwa na shilingi milioni 323.8 tayari zimetolewa.

224. *Mheshimiwa Spika*, ili kuongeza upatikanaji wa mikopo kwa Sekta za Mifugo na Uvuvi, Dawati limefanikisha masuala yafuatayo:-

- i. Benki ya TPB imefungua dirisha maalum la mikopo kwa wavuvi. Uzinduzi wa dirisha hilo ulifanyika tarehe 23 Septemba, 2019 Ilemela, Mwanza.
- ii. Mfumo wa Utambuzi na Ufuatiliaji wa Wavuvi walio katika vyama vya ushirika unaoitwa “Uvuvi Data Base” umeandaliwa. Vyama vya Ushirika 9 na wavuvi 557 kutoka mikoa ya Mwanza, Geita na Kigoma wameingizwa katika mfumo huo utakaoweza taasisi za fedha kuwatambua na kuwafuatilia wakopaji hivyo kuvutia utoaji wa mikopo kwa wavuvi.
- iii. Shirika la Bima la Taifa (NIC) limekubali kutoa bima kwa mikopo na zana za uzalishaji katika sekta za mifugo na uvuvi.
- iv. Vijarida vya mnyororo wa thamani wa mazao saba (7) ya mifugo na uvuvi vimeandaliwa kwa kushirikiana na ASPIRES-USAID ili kutambua changamoto za uzalishaji katika Sekta za Mifugo na Uvuvi.

225. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 Wizara kupitia Dawati la Sekta Binafsi imeshughulikia hoja za kampuni za Sekta Binafsi kwa Taasisi za Serikali ili kuharakisha upatikanaji wa huduma zinazocheleweshia ufanisi. Pia, Dawati limeshiriki kwenye mijadala ya kisera iliyotoa fursa za kujengwa na upanuzi wa kiwanda cha maziwa cha *Galaxy Food and Beverages* (Arusha); kiwanda cha ngozi cha *ACE Leather Ltd* (Morogoro); kiwanda cha dawa za mifugo cha *Farm Access* (Arusha); viwanda vya nyama vya Nguru Hills (Morogoro); Tan Choice (Pwani); na Kiwanda cha Mabondo (Kagera). Vilevile, katika kipindi hiki cha Mlipuko wa CORONA (COVID - 19), Dawati limewaunganisha wasafirishaji wa mazao ya mifugo na uvuvi kusafirisha mazao nje ya nchi kupitia TAHA.

226. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara kupitia Dawati la Sekta Binafsi itaendelea kuainisha, kuratibu na kufuatilia changamoto na kuzitafutia ufumbuzi kwa haraka ili kuboresha mazingira ya uwekezaji na biashara katika Sekta za Mifugo na Uvuvi. Aidha, Dawati litaendelea kuhamasisha uwekezaji katika Sekta za Mifugo na Uvuvi ikiwemo: uwekezaji katika viwanda vya kusindika mazao ya mifugo (nyama, maziwa na ngozi), vyakula vya mifugo, ufugaji samaki

katika vizimba, mabwawa, uzalishaji wa vifaranga na vyakula bora vya mifugo na samaki.

Utawala Bora, Jinsia na UKIMWI

227. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Wizara imehamasisha watumishi kupima afya zao kwa hiari na kuwawezesha watumishi wanaoishi na Virusi vya UKIMWI kupata huduma ya lishe. Aidha, Wizara imetekeleza Mkakati wa Kuzuia na Kuziba Mianya ya Rushwa kwa kuanzisha mfumo wa malipo kwa njia ya kielektroniki katika vituo vyake pamoja na kutoa elimu kwa watumishi na wadau wa Sekta ya Mifugo na Uvuvi.

228. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Wizara imeajiri watumishi wapya **52** wakiwemo Maafisa Mifugo (**25**), Maafisa Uvuvi (**5**), Manahodha (**2**), Wateknolojia wa Maabara (**2**), Wahasibu (**2**) na watumishi wa Kada Mtambuka saba (**16**). Aidha, vikao vitatu (**3**) vya Kamati ya Ajira vimefanyika ambapo watumishi tisa (**9**) wamepandishwa vyeo, watano (**5**) wamethibitishwa kazini baada ya kumaliza vizuri muda wa majaribio. Pia, taarifa za kiutumishi na mishahara ya watumishi **465** zimehakikiwa kupitia Mfumo Shirikishi wa Taarifa za Utumishi na Mishahara (HCMIS) na

watumishi **53** wamepatiwa mafunzo ya Itifaki, Sheria, Kanuni na miongozo ya kazi. Vilevile, Mfumo Shirikishi wa Taarifa za Utumishi na Mishahara (HCMIS) na Mfumo wa Malipo ya Mishahara kwa watumishi (GSPP) imeendelea kusimamiwa. Aidha, watumishi **20** wamewezeshwa kushiriki mafunzo ya muda mrefu na watumishi **25** mafunzo ya muda mfupi.

229. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara itatekeleza Mkakati wa Kuzuia na Kuziba Mianya ya Rushwa na kuelimisha watumishi wote kuzingatia Sheria, Kanuni, Taratibu na Miongozo ya kazi katika Utumishi wa Umma. Pia, Mkataba wa Huduma kwa Mteja utafanyiwa mapitio na Mfumo wa Wazi wa Upimaji wa Utendaji Kazi (OPRAS) utasimamiwa. Aidha, Mfumo Shirikishi wa Taarifa za Utumishi na Mishahara (HCMIS) na Mfumo wa Malipo ya Mishahara ya watumishi (GSPP) itawezeshwa. Vilevile, michezo kwa watumishi mahali pa kazi itapewa umuhimu unaostahili.

230. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara itaajiri watumishi **235** wakiwemo **173** wa Sekta ya Mifugo na **62** wa Sekta ya Uvuvi, watumishi **111** wanatarajiwa kupandishwa vyeo na watumishi **23** wanatarajiwa kuthibitishwa kazini. Aidha, Wizara itafanya uhakiki wa

watumishi 465, watumishi 400 wataelimishwa kuhusu kupima afya zao kwa hiari na watumishi wanaoishi na Virusi vya UKIMWI watahudumiwa. Vilevile, vikao vinne vikiwemo viwili (2) vya Kamati ya Ajira na viwili (2) vya Baraza la Wafanyakazi vitawezeshwa, pia majukumu ya Vyama vya Wafanyakazi, michezo na mabonanza yatawezesha.

Teknolojia ya Habari na Mawasiliano

231. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 Wizara imeanzisha Mfumo wa Mawasiliano Kielektroniki (*e-office*) kwa ajili ya kuboresha utendaji kazi. Mfumo huo umewezesha kuongezeka kwa kasi ya utendaji kazi, kupunguza gharama za uendesaji wa ofisi, kuwezesha upatikanaji wa taarifa za ofisi kwa haraka. Aidha, watumishi 99 wa Wizara wamepatiwa mafunzo ya kutumia mfumo huu.

232. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Wizara imeendelea kutekeleza majukumu yake hususan ya ukusanyaji wa maduhuli ya Sekta ya Mifugo na Uvuvi kwa kutumia mifumo ya TEHAMA. Katika utekelezaji huo, Wizara kwa kushirikiana na Ofisi ya Rais - TAMISEMI imeanza kukusanya maduhuli kwa njia ya kielektroniki yatokanayo na vibali vya Afya ya Wanyama (Animal Health Movement Permit)

kupitia mfumo wa makusanyo wa *Local Government Revenue Collection Information System* (LGRCIS) ambao unasimamiwa na Ofisi ya Rais - TAMISEMI. Kupitia mfumo wa makusanyo wa TAMISEMI (LGRCIS) wastani wa makusanyo umeongezeka kutoka **Shilingi 1,884,822,638.55** kwa kipindi cha Julai hadi Aprili 2018/2019 hadi kufikia **Shilingi 3,795,970,430.02** kwa kipindi kama hicho 2019/2020; uwazi umeongeza kwenye makusanyo na umewezesha ufuatiliaji wa karibu wa makusanya yatokanayo na mifugo. Pia, mfumo huu umeisaidia upatikanaji wa taarifa za mifugo inayokaguliwa kwenye minada ya awali. Vibali vya Afya ya Wanyama ni kasma inayokusanywa na Mamlaka za Serikali Mitaa (MSM) kwenye minada **504** ya awali nchini. Aidha, mafunzo kuhusu matumizi ya mfumo wa makusanyo wa LGRCIS yametolewa kwa watumishi **163** kutoka Halmashauri **117** zenye minada ya awali.

233. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Wizara imeendelea kukamilisha ujenzi wa mfumo wa kielektroniki (*Fisheries Licence Online Application*) utakaowezesha wafanyabiashara wa samaki na mazao yake kuomba leseni na vibali vya kusafirisha samaki na mazao yake ndani na nje ya nchi. Lengo likiwa ni kuongeza ufanisi na kurahisisha biashara ya samaki na mazao yake. Aidha, wizara imeimarisha na kusimamia

Mfumo wa kukusanya maduhuli ya Serikali (*Fisheries Revenue Collection System*) ambao umeunganishwa na mfumo wa Serikali wa GePG (*Government Electronic Payment Gateway*) na Mfumo wa kielektroniki wa Kukusanya na Kutunza Takwimu za Uvuvi (*Electronic Catch Assessment Survey - eCAS*). Aidha, Wizara imesambaza mashine sita (6) za kielektroniki za kukusanyia maduhuli (*Point Of Sales - POS*) katika vituo vya kukusanyia mapato na hivyo kuwezesha idadi ya vituo vyenye POS kufikia 33.

234. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara imepanga kuboresha na kusimamia utekelezaji wa majukumu yake kwa kutumia mifumo ya kielektroniki katika ukusanyaji maduhuli yatokanayo na Sekta ya Mifugo na Uvuvi kwenye minada, masoko na mialo ili kuongeza ufanisi katika ukusanyaji wa maduhuli ya Serikali na kuboresha mazingira ya kufanya biashara. Pia, Wizara itaendelea kutumia mfumo wa *e-office* katika Idara na taasisi zake ili kufikia lengo la kutumia karatasi chache (*less paper*) na baadaye kutotumia karatasi (*paperless*).

Mawasiliano Serikalini

235. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020

Wizara imeendelea kutoa taarifa mbalimbali kwa wadau wa mifugo na uvuvi zikiwemo taarifa za uzinduzi wa kampeni za uogeshaji mifugo kupitia majosho, taratibu za uendeshaji wa minada ya mifugo nchini, uzinduzi wa ajenda za utafiti wa mifugo na uvuvi, uanzishwaji na uendeshaji wa mashamba darasa. Aidha, ufafanuzi wa masuala mbalimbali ya mifugo yanayopotoshwa katika jamii umetolewa ikiwemo ufafanuzi baada ya kuwepo taarifa zisizo za kweli juu ya Virusi vya Corona (COVID - 19) kuwa na uwezekano wa kusambazwa na mifugo wakiwemo kuku. Hivyo, Wizara ilitoa ufafanuzi kuwa mifugo haiwezi kusambaza virusi hivyo kwa binadamu. Vilevile, Wizara imerusha vipindi maalum 52 vya runinga kupitia Shirika la Utangazaji Tanzania (TBC 1) pamoja na vipindi vya redio kupitia TBC Taifa juu ya elimu mbalimbali kuhusu Sekta za Mifugo na Uvuvi.

236. *Mheshimiwa Spika* Wizara inavipongeza vyombo mbalimbali vya habari vikiwemo vituo vinavyorusha matangazo katika ngazi ya jamii (community radio and television stations), magazeti, redio, televisheni na mitandao ya kijamii, namna vinavyotoa ushirikiano mkubwa

kwa Wizara kwa kuhabarisha umma shughuli mbalimbali zinazofanywa na Wizara kupitia njia mbalimbali yakiwemo matangazo ya moja kwa moja (mubashara), pamoja na kusambaza taarifa za Wizara zinazotolewa na kusambaza kwa umma kwa kutumia vyombo vya habari.

237. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara itaendelea kutoa ufafanuzi na taarifa sahihi kwa wananchi juu ya mambo mbalimbali yanayohusu Wizara na taasisi zake pamoja na kuendelea kushirikiana na vyombo vya habari katika kuutarifu umma juu ya shughuli mbalimbali za Wizara. Aidha, Wizara itaendelea kuandaa vipindi maalum vya redio na televisheni na kuvitangaza ili kuwapatia wananchi fursa ya kupata taarifa mbalimbali hususan kwa wafugaji na wavuvi ili watumie vyema Sekta za Mifugo na Uvuvi katika kukuza uchumi wao na kuongeza pato la Taifa.

Mazingira na Mabadiliko ya Tabianchi

238. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imeendelea kusimamia hifadhi ya Mazingira katika sekta ya mifugo na uvuvi kwa kutoa mafunzo yanayohusu ufugaji unaohimili mabadiliko ya tabianchi kwa wawezeshaji **84** katika Halmashauri zote za Mikoa ya Dodoma na Singida. Aidha, Wizara imeendelea kushirikiana na Wizara ya Kilimo katika kutekeleza Mradi wa

Kukabiliana na Mabadiliko ya Tabianchi katika maeneo ya vijijini (*Ecosystem Based Adaptation for Rural Resilience in Tanzania*) katika Halmashauri za Mvomero (Morogoro), Mpwapwa (Dodoma), Kishapu (Shinyanga) na Simanjiro (Manyara). Jumla ya wafugaji **1,400** wamewezeshwa kuibua shughuli zinazoweza kufanyika katika mazingira ya maeneo yao ili kuwawezesha kuwa na ufugaji unaohimili mabadiliko ya tabianchi. Pia, imepata mafanikio makubwa katika kudhibiti uvuvi wa milipuko kwa asilimia **100**, ambao huchangia kuharibu mazalia ya samaki (matumbawe) katika mwambao wa Bahari ya Hindi.

239. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara itatoa mafunzo kwa wawezeshaji katika Halmashauri 32 nchini kuhusu ufugaji unaohimili mabadiliko ya tabianchi. Pia, Wizara itaendelea kushirikiana na Ofisi ya Makamu wa Rais - Mazingira na Wizara ya Kilimo katika kutekeleza Mradi wa Kukabiliana na Mabadiliko ya Tabianchi katika maeneo ya vijijini (*Ecosystem Based Adaptation for Rural Resilience in Tanzania*) katika Halmashauri za Mvomero (Morogoro), Mpwapwa (Dodoma), Kishapu (Shinyanga) na Simanjiro (Manyara). Pia, Wizara itashirikiana na Wizara ya Maji katika utekelezaji wa Mradi wa Kukabiliana na Athari za Mabadiliko ya Tabianchi wa Mkoa wa Simiyu utakaotoa maji

kutoka Ziwa Victoria kupitia Miji ya Bariadi, Mwandoya na Meatu (Simiyu). Mradi huu utasaidia kupunguza changamoto ya maji kwa ajili ya mifugo.

240. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 wizara itaendelea kufuatilia athari za mabadiliko ya Tabianchi katika maziwa makubwa na maziwa mengine. Aidha, wizara itaandaa jarida la kufundishia wavuvi na wafugaji wa samaki kuhusu utunzaji wa mazingira. Lengo ni kujenga uelewa wa masuala ya utunzaji wa mazingira kwa wavuvi na wafugaji samaki.

Ushirikiano wa Kikanda na Kimataifa

241. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Wizara imeendelea kuimarisha ushirikiano wa kikanda na kimataifa ili kuendeleza Sekta ya Mifugo na Uvuvi. Kupitia ushirikiano huo, nchi yetu inapata fursa ya kushiriki na kutekeleza Sheria, miongozo, mikataba, itifaki na taratibu mbalimbali za kikanda na kimataifa zenye lengo la kuimarisha Sekta ya Mifugo hususan udhibiti wa magonjwa ya mifugo na biashara ya mazao ya mifugo ikiwemo nyama, ngozi na maziwa.

242. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Wizara imeendelea kushiriki kwenye mikutano, makongamano na warsha mbalimbali zenye lengo la kujadili na kuweka mikakati ya pamoja ya

kusimamia Sekta ya Mifugo. Miongoni mwa mikutano hiyo ni Baraza la Sekta ya Kilimo na Usalama wa Chakula ambao ulijadili maeneo ya Sumu kuvu katika mazao ya Kilimo (*Aflatoxin*); Afya ya Mimea na Mifugo (*Sanitary and Phytosanitary*); Udhhibiti wa magonjwa ya mifugo yasiyo na mipaka (TADs); Taarifa ya Sera ya Uwekezaji kwa Nchi za Jumuiya ya Afrika Mashariki (*EAC Investment Policy*); Mkutano wa Eneo Huru la Biashara kwa Afrika (ACFTA); Baraza la Biashara na Uwekezaji la Jumuiya ya Afrika Mashariki; na Mkutano Mkuu wa SADC kuhusu uwekezaji katika viwanda.

243. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara itaendelea kushirikiana na Taasisi za kikanda na kimataifa ili kuendeleza Sekta ya Mifugo hususan uwekezaji na biashara ya mifugo na mazao yake. Vilevile, Wizara itaendelea kushiriki katika masuala ya kikanda, kimataifa na kutekeleza mikataba na itifaki mbalimbali za kikanda na kimataifa ambazo nchi yetu ni mwanachama.

244. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imeendelea kuimarisha mashirikiano ya kikanda na kimataifa ili kusimamia rasilimali za uvuvi katika maji tunayomiliki kwa pamoja na nchi nyingine. Katika mwaka 2019/2020, Wizara imeshiriki katika vikao na warsha mbalimbali

kupitia Taasisi za *Lake Victoria Fisheries Organisation* (LVFO) inayosimamia Ziwa Victoria, *Lake Tanganyika Authority* (LTA) inayosimamia Ziwa Tanganyika, pamoja na taasisi za IOTC, WIOMSA, SWIOFC, IORA zinazosimamia Ukanda wa Bahari ya Hindi.

245. *Mheshimiwa Spika*, kupitia mashirikiano hayo, Wizara inaratibu na kushiriki katika vikao vya kujadili Mkataba wa Shirika la Biashara Duniani (WTO) wa kuondoa ruzuku isiyoendana na usimamizi endelevu wa rasilimali za uvuvi. Mkataba huo unatarajiwa kukamilika mwezi Juni, 2020. Pia, kupitia LVFO wafanyabiashara wadogo 100 kutoka nchi za Tanzania (25), Kenya (25), Uganda (25) na Burundi (25) walipewa mafunzo kuhusu uchakataji, ufungashaji na kuongeza thamani katika mazao ya uvuvi.

246. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Wizara imeendelea kushiriki kwenye mikutano, makongamano na warsha mbalimbali za Kikanda na Kimataifa kwa lengo la kuweka mikakati ya kuendesha operesheni za pamoja dhidi ya Uvuvi Haramu Usioratibiwa na Usiotolewa Taarifa katika Ukanda wa Uchumi wa Bahari ya Hindi, Ziwa Victoria na Ziwa Tanganyika. Aidha, Tanzania ilishiriki katika mafunzo kuhusu mfumo wa kikanda wa kutoa taarifa ya utekelezaji wa Itifaki ya Uvuvi ya

Jumuiya ya Maendeleo ya nchi za Kusini mwa Afrika (SADC) yaliyofanyika nchini Zimbabwe. Pia, katika Mkutano wake wa 17, Bunge lako tukufu liliridhia Mkataba wa Kimataifa wa FAO wa kuzuia Uvuvi Haramu, Usioratibiwa na Usiotolewa Taarifa (*Port States Measures Agreement - PSMA*).

247. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara itaendelea kushirikiana na Taasisi za kikanda na kimataifa katika Sekta ya Uvuvi ili kuimarisha usimamizi endelevu wa rasilimali za uvuvi. Aidha, Wizara itaendelea kutekeleza mikataba na itifaki mbalimbali za kikanda na kimataifa ambazo nchi yetu ni mwanachama ikiwemo Itifaki ya PSMA.

Uwekezaji na Uwezeshaji katika Sekta ya Mifugo na Uvuvi

248. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Serikali kupitia Wizara imeendelea kuweka mazingira wezeshi kwa wawekezaji katika ujenzi wa viwanda vya kuchakata na kusindika mazao ya mifugo na bidhaa zake. Kutokana na jitihada hizo mafanikio yafuatayo yamepatikana:-

- i. Machinjio **21** zinazokidhi viwango vya kimataifa zenye uwezo wa kuchinja ng'ombe **3,160**, mbuzi na kondoo **5,650**, kuku **35,500**,

nguruwe **90** na punda **200** kwa siku zinafanya kazi (**Kiambatisho Na. 47**).

- ii. Viwanda tisa (**9**) vya kusindika nyama vyenye uwezo wa kusindika jumla ya tani **794** za nyama kwa siku vinafanya kazi (**Kiambatisho Na. 48**).
- iii. Machinjio za kisasa **10** zenye uwezo wa kuchinja ng'ombe **7,000**, mbuzi/kondoo **12,610** na kuku **3,000** kwa siku zinaendelea kujengwa na kukarabatiwa (**Kiambatisho Na. 49**).
- iv. Viwanda **11** visivyofanya kazi vyenye uwezo wa kuchinja ng'ombe **4,500**, mbuzi/kondoo **8,500**, kuku **5,000**, punda **200** kwa siku vimehamasishwa kuanza uzalishaji (**Kiambatisho Na. 50**).

249. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imeendelea kuhamasisha ujenzi wa viwanda vya nyama ili kuzalisha nyama safi na salama kwa ajili ya soko la ndani na nje ya nchi. Katika mwaka 2019/2020 ujenzi wa kiwanda cha *Tan Choice Limited* kilichopo Kibaha Mkoa wa Pwani umekamilika kwa asilimia **98**. Kiwanda hiki kitakuwa na uwezo wa kuchinja ng'ombe **1,000** na mbuzi **4,500** kwa siku. Pia, ujenzi wa kiwanda cha *Elia Foods Overseas Ltd* kilichopo Longido Mkoa wa Arusha umekamilika kwa asilimia **97**. Kiwanda kitakuwa na uwezo wa kuchinja ng'ombe **1,000** na mbuzi **4,000** kwa siku. Vilevile, ujenzi wa kiwanda cha *Binjiang Company Ltd*

kilichopo Manispaa ya Shinyanga umekamilika kwa asilimia **99**. Kiwanda kitakuwa na uwezo wa kuchinja ng'ombe **1,000** kwa siku.

250. *Mheshimiwa Spika*, Serikali kwa kushirikiana na Mfuko wa Hifadhi ya Jamii kwa Watumishi wa Umma (PSSSF) inaendelea na upanuzi wa kiwanda cha kuzalisha bidhaa za ngozi cha Gereza la Karanga ambapo kwa sasa upanuzi huo umefikia asilimia **80**. Aidha, upanuzi huo utakapokamilika utawezesha kiwanda hicho kusindika futi za mraba **12,500** za ngozi kwa siku; kuzalisha viatu vya kiraia jozi **4,000** kwa siku; kuzalisha soli za viatu **3,000** kwa siku; na kuzalisha bidhaa nyingine za ngozi zikiwemo mikanda, pochi na mabegi. Vilevile, kiwanda cha ACE Leather cha Morogoro kinapanuliwa kwa kuwekewa mtambo wa kisasa utakaowezesha kusindika ngozi kufikia hatua ya mwisho (finished leather) ambapo upanuzi huo umefikia asilimia **90**.

251. *Mheshimiwa Spika*, ili kuwa na chanjo za magonjwa ya mifugo za kutosha kulingana na mahitaji nchini, Wizara imeendelea kuhamasisha ujenzi wa viwanda vya kuzalisha chanjo za magonjwa ya mifugo ambapo katika mwaka 2019/2020 mafanikio yafuatayo yamepatikana:-

- i. Ujenzi wa jengo la kuzalishia chanjo za aina ya bakteria katika Kiwanda cha Serikali cha

uzalishaji Chanjo cha Kibaha (TVI) umefikia asilimia 75. Ujenzi wa jengo hilo utakapokamilika mwezi Juni, 2020 utawezesha kiwanda kuzalisha chanjo za Magonjwa 13 ya kipaumbele zinazohitajika hapa nchini ikiwemo chanjo mpya tatu (3) za Magonjwa ya Homa ya Mapafu ya Mbuzi, Sotoka ya Mbuzi na Kondoo na Kichaa cha Mbwa.

- ii. Ujenzi wa kiwanda kikubwa cha kuzalisha chanjo za mifugo cha Hester Biosciences Africa Limited cha Kibaha chenye thamani ya Dola za Kimarekani milioni 18 (Shilingi bilioni 41.4) unaendelea ambapo ujenzi umekamilika kwa asilimia 90. Kiwanda hicho kitakapo kamilika mwezi Juni, 2020 kitazalisha chanjo 27 zinazoagizwa kutoka nje ya nchi ambapo kwa mwaka kiwanda hiki kitaweza kuzalisha jumla ya dozi bilioni 1.5 kwa mwaka kwa ajili ya soko la ndani na soko la nje. Napenda kutumia fursa hii kuwapongeza kwa dhati wawekezaji hawa ambao wameunga mkono Serikali ya awamu ya tano katika kuwekeza kwenye Sekta ya Mifugo.

252. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020 Wizara imetoa mafunzo kuhusu Usimamizi Shirikishi wa Rasilimali za Uvuvi kwa Vikundi **11** vya Usimamizi Shirikishi wa Rasilimali za

Uvuvi katika Bwawa la Mtera (4) na Ziwa Victoria (7) katika Wilaya za Ilemela na Nyamagana (Mwanza).

253. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Wizara imehamasisha sekta binafsi kuwekeza katika viwanda vipya vinne (4) ambavyo vipo katika hatua za awali za ujenzi. Viwanda hivyo ni pamoja na Supreme Perch Ltd na Lake Star vya mkoani Kagera, Abajuko Enterprise Ltd cha mkoani Pwani na Pesca Perch Ltd cha mkoani Mwanza. Vilevile, idadi ya maghala ya ugandishaji/kuhifadhia mazao ya uvuvi (*cold rooms*) imeongezeka kutoka nane (8) mwaka 2017/2018 hadi 90 mwaka 2019/2020 na kupelekea kuongezeka kwa usambazaji na upatikanaji wa samaki na mazao ya uvuvi nchini na nje ya nchi. Maghala hayo kwa sasa yanauwezo wa kuhifadhi wastani wa tani 350 kwa siku.

254. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imeendelea kuhamasisha wavuvi na wadau wa uvuvi kujiunga pamoja na kuanzisha vyama vya ushirika ili waweze kukopesheka na kuongeza tija katika Sekta ya Uvuvi. Aidha, vyama vya ushirika vya wavuvi vimeunganishwa na taasisi za fedha ambapo mikopo iliyoombwa na kupitishwa ni shilingi bilioni 2.6 na mikopo iliyotolewa ni shilingi milioni 873.8. Pia, Wizara imehamasisha Benki ya Posta Tanzania -TPB

kuzindua Akaunti ya Wavuvi (*Wavuvi Account*) kwa ajili ya mikopo na bima mahususi kwa wavuvi hususan wavuvi wadogo. Juhudi hizi zinalenga kuboresha maisha ya wavuvi na kuongeza kipato ili waweze kuboresha maisha ikiwa ni pamoja na lishe.

255. *Mheshimiwa Spika*, katika kuhamasisha uwekezaji katika tasnia ya Ukuzaji Viumbe Maji, Wizara imetoa vibali **39** bila tozo yoyote katika mwaka 2019/2020. Vibali hivyo ni kama ifuatavyo: ufugaji samaki kibiashara (**11**), kuingiza nyavu za kutengeneza vizimba (**6**), kusafirisha mwani (**4**), kusafirisha lulu (**2**), kuingiza vifaranga vya samaki (**4**), kuingiza samaki wa mapambo (**5**), na kuingiza chakula cha samaki (**13**).

256. *Mheshimiwa Spika*, pia, jumla ya shilingi **milioni 4** zimetolewa kwa vikundi vya wafugaji samaki katika Wilaya za Mbarali na Chato. Vilevile, jumla ya injini **13** za kupachika za boti ambapo injini tatu (**3**) zenye uwezo wa *horsepower* **15** zimetolewa kwa vikundi vya wavuvi vya Magawa, Kisiju na Shungubweni katika wilaya ya Mkuranga. Pia injini kumi (**10**) za boti zenye uwezo wa *horsepower* 25 zimegawiwa katika kikundi cha wafugaji wa samaki Mwamapuli (**1**) kilichopo Wilaya ya Igunga, kikundi cha wavuvi Mbamba bay (**1**), kikundi cha wavuvi Kyela (**1**), Vita Fishing

Group, Msangamkuu-Mtwara (1), wakulima wa mwani Kweingoma-Handeni (1), Jiwezeshe Group Naumbu - Mtwara (1), Ukerewe (1), Nyamikoma-Busega (1), Kasanga-Kalambo (1) na Kaliua- Tabora (1).

257. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara imetenga shilingi **milioni 200** kwa ajili ya kusaidia wavuvi, wakuzaji viumbe maji na wadau wengine kupitia vyama Ushirika. Aidha, Wizara itaendelea kuhamasisha wavuvi na wadau wa uvuvi kuanzisha vyama vya ushirika pamoja na kuanzisha miradi ya kuwasaidia wavuvi wadogo.

Gawio la Serikali katika Sekta ya Mifugo

258. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Taasisi, Bodi na Wakala zilizopo chini ya Wizara ambazo ni NARCO, LITA, TALIRI, TVLA, Bodi ya Nyama Tanzania, Bodi ya Maziwa Tanzania, Machinjio ya Dodoma, TAFIRI, FETA na MPRU zimetoa gawio kwa Serikali lenye jumla ya shilingi **1,492,500,000 (Kiambatisho Na. 51)** ikilinganishwa na shilingi **520,000,000 kilichotolewa** mwaka 2018/2019. Aidha, Wizara imeendelea kuhamasisha uwepo wa tija katika taasisi hizo ili kuweza kuchangia zaidi mapato katika mfuko wa Serikali.

Michango katika Shughuli za Kijamii

259. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2019/2020, Taasisi, Bodi na Wakala zilizo chini ya Wizara zimetoa mchango wa shilingi **560,971,726 (Kiambatisho Na. 51)** ikilinganishwa na shilingi **411,793,383** zilizotolewa mwaka 2018/2019. Michango hiyo ni kwa ajili ya kuchangia shughuli za maendeleo ya jamii kwa kukarabati na kujenga miundombinu muhimu ikiwemo ukarabati wa majosho; kuchimba visima vya maji kwa matumizi ya binadamu na mifugo; kujenga kituo cha kukusanyia maziwa; kusaidia vyama vya ushirika vya wafugaji; uhifadhi na miradi ya maendeleo katika vijiji vilivyomo ndani ya hifadhi ya kisiwa cha Mafia; kutolewa injini za boti kwa vikundi 13 vya uvuvi; na mafunzo kwa jamii kuhusiana na shughuli za uvuvi na ulinzi wa rasilimali za uvuvi.

Mwenendo wa Ukusanyaji Maduhuli ya Serikali

260. *Mheshimiwa Spika*, mwenendo wa ukusanyaji maduhuli kwa Sekta za Mifugo na Uvuvi umekuwa ukiongezeka mwaka hadi mwaka ambapo katika mwaka wa 2019/2020 Wizara ilipangiwa kukusanya jumla ya **shilingi 82,301,458,000** hadi kufikia Aprili 2020 ilikuwa imekusanya kiasi cha **shilingi 62,985,042,833** sawa na asilimia **76.5** ya lengo. Vilevile,

ukusanyaji maduhuli uliongezeka kutoka wastani wa **shilingi bilioni 21** mwaka 2015/2016 hadi **shilingi bilioni 72** mwaka 2018/2019. Aidha, mapato ya Taasisi zilizo chini ya Wizara na mapato ya Halmashauri yanayotokana na shughuli za Mifugo na Uvuvi yameongezeka kwa kasi kubwa.

E HITIMISHO

Shukrani

261. *Mheshimiwa Spika*, kabla ya kuhitimisha hotuba yangu, napenda kuchukua fursa hii kuwashukuru wale wote waliochangia kwa namna moja au nyingine katika kuiwezesha Wizara kufanikisha majukumu yake. Mafanikio yaliyopatikana katika mwaka uliopita yametokana na ushirikiano na misaada ya kifedha na kiufundi kutoka kwa nchi wahisani, mashirika mbalimbali ya kitaifa na kimataifa, taasisi za fedha za kitaifa na kimataifa, taasisi za hiari zisizokuwa za kiserikali na mashirika ya kidini bila kusahau hamasa na ushiriki wa wananchi wakiongozwa na Waheshimiwa Wabunge na Madiwani.

262. *Mheshimiwa Spika*, napenda kuchukua fursa hii kuzitambua na kuzishukuru nchi za Australia, Austria, Brazil, Canada, Jamhuri ya

Czech, Hispania, Iceland, Ireland, Japan, Israel, Korea Kusini, Jamhuri ya Watu wa China, Marekani, Misri, Norway, Poland, Sweden, Ubelgiji, Ufaransa, Uholanzi, Uingereza, Ujerumani na Uswisi kwa kuchangia katika maendeleo ya Sekta za Mifugo na Uvuvi.

263. *Mheshimiwa Spika*, napenda pia kutambua na kuzishukuru jumuiya za kikanda ambazo ni Jumuiya ya Afrika Mashariki (EAC), Jumuiya ya Maendeleo ya Nchi za Kusini mwa Afrika (SADC), Umoja wa Nchi za Ulaya (EU). Aidha nashukuru taasisi za Kifedha na Wadau wa Maendeleo ambao ni Benki ya Dunia (WB), Benki ya Maendeleo ya Afrika (AfDB), Shirika la Kimataifa la Ushirikiano la Jamhuri ya Korea (KOICA), Shirika la Kimataifa la Ushirikiano la Jamhuri ya Japan (JICA), Shirika la Misaada la Ireland (Irish Aid), Shirika la Misaada la Marekani (USAID), Idara ya Maendeleo ya Kimataifa ya Uingereza (DfID), Taasisi ya Rasilimali za Wanyama ya Umoja wa Afrika (AU-IBAR), Shirika la Afya ya Wanyama Duniani (OIE), Shirika la Maendeleo ya Uswisi (SDC), Shirika la Ushirikiano la Ujerumani (GIZ), United Nations University (UNU), Shirika la Maendeleo la Denmark (DANIDA), na Shirika la Kimataifa la Maendeleo la Sweden (SIDA);

na mashirika ya FAO, WHO, IAEA, UNICEF, UNDP, UNIDO, SIDA, ILRI, CIAT, ASARECA na CCARDESA. Pia, natoa shukrani kwa Mifuko ya Kimataifa ya GEF na IFAD kwa michango yao katika kuendeleza Sekta za Mifugo na Uvuvi.

264. *Mheshimiwa Spika*, pia, napenda kushukuru Mashirika na Taasisi za hiari za *Bill and Melinda Gates Foundation*, *World Wide Fund for Nature (WWF)*, *Indian Ocean Commission (IOC)*, *South West Indian Ocean Fisheries Commission (SWIOFC)*, *Heifer Project Tanzania (HPT)*, *Overseas Fisheries Cooperation Foundation of Japan (OFCF)*, *Vetaid*, *Care International*, *OXFARM*, *Welcome Trust*, *World Vision*, *FARM Africa*, *Land O' Lakes*, *Building Resources Across Communities (BRAC)*, *World Society for Protection of Animals (WSPA)*, *Global Alliance for Livestock and Veterinary Medicine (GALVmed)*, *Institute of Social Studies (ISS)*, *International Land Coalition (ILC)*, *British Gas International*, *Sea Sense*, *Indian Ocean Tuna Commission (IOTC)*, *International Whaling Commission (IWC)*, *SmartFish*, *Marine Stewardship Council (MSC)*, Mashirika na Taasisi mbalimbali za humu nchini zinazojihusisha na uendelezaji wa Sekta za Mifugo na Uvuvi.

265. *Mheshimiwa Spika*, kwa namna ya pekee nimpongeze na kumshukuru sana Mheshimiwa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, **Dkt. John Pombe Joseph Magufuli**, kwa namna anavyoliongoza Taifa letu na anavyotusimamia katika kutekeleza majukumu ya Serikali. Nimewahi kukutana na kufanya kazi na viongozi wengi ndani na nje ya nchi yetu lakini Mheshimiwa Rais wewe ni Kiongozi na Mwalimu bora nakushukuru sana. Umenikabidhi majukumu ambayo nimeyatekeleza kikamilifu katika Wizara yangu na kuhakikisha kuwa ahadi ulizozitoa kwa Watanzania wakati unaomba kura mwaka 2015 zimetimia na kuhakikisha kuwa Ilani ya Uchaguzi ya CCM ya mwaka 2015 - 2020 imetekelezwa.

266. *Mheshimiwa Spika*, pia nichukue nafasi hii kuwapongeza Wafugaji na Wavuvi wote nchini kwa kazi nzuri wanazofanya za kutunza, kuzalisha na kulinda rasilimali za Taifa. Kazi wanazofanya ni nzuri na za heshima na kwamba Wizara yangu itaendelea kusimamia na kuunga mkono juhudi zao. Pia, niwashukuru wafanyabiashara, wawekezaji na wadau wote wa Sekta za Mifugo na Uvuvi kwa dhamira yao njema ya kuendeleza sekta hizi muhimu.

267. *Mheshimiwa Spika*, naomba kurejea tena kutoa shukrani zangu za dhati kwa **Mheshimiwa Abdallah Hamis Ulega**, Mbunge wa Jimbo la Mkuranga, Naibu Waziri wa Mifugo na Uvuvi kwa msaada wake wa karibu katika kusimamia kazi za Wizara. Aidha, napenda pia nitoe shukrani zangu kwa Katibu Mkuu Uvuvi, **Dkt. Rashid Adam Tamatamah** na Katibu Mkuu Mifugo, **Prof. Elisante Ole Gabriel**, Wakurugenzi pamoja na Watendaji wote wa Wizara na Taasisi kwa kazi nzuri sana wanazofanya. Nimefurahi sana kufanya kazi nanyi na ninawapongeza kwa kukubali mabadiliko na kukubali kuchapa kazi usiku na mchana kwa kauli mbiu ya “**masaa ni namba tu**” kwa manufaa ya Taifa letu, mmejinyima mengi kufikia mafanikio haya tunayojivunia. Mwandishi wa Kitabu cha *How Successful People lead*, **John C. Maxwell** alisema, nakuu “*nobody achieves anything great by giving the minimum. No teams win championship without making sacrifices and giving their best*” namuomba Mungu aendelee kuwabariki katika utumishi wenu.

268. *Mheshimiwa Spika*, naomba kutoa shukrani zangu za dhati kwa wananchi wa Jimbo la Kisesa ambao muda wote wameendelea kuniunga mkono katika kutekeleza majukumu yangu ya jimbo na kitaifa, nataka niwahakikishie

kuwa nipo tayari kuendelea kuwatumikia kwa juhudi, bidii, maarifa na ujasiri mkubwa na wasiwe na mashaka kunitwisha tena mzigo wa kuwatumikia. Wahenga walisema mzigo mzito mtwishe mnyamwezi na mimi Luhaga Joelson Mpina, kijana wenu wana Kisesa bado niko tayari na timamu kuwa ‘mnyamwezi’ wenu ili niendeleo kuwatumikia kwa hiyo nawaomba wananchi wa Kisesa kwenye kumbukumbu zenu muendeleo kubakia na jina la Luhaga Joelson Mpina.

269. *Mheshimiwa Spika*, wananchi wangu watakumbuka kuwa walinichagua nikiwa bado kijana mdogo hadi sasa sijawahi kuwaangusha, **JEMBE LIPO SHAMBANI**, muda ukifika niwahisheni ili tuendeleo kuyasaka maendeleo ya Jimbo letu kwa udi na uvumba, tumepania na hakuna kurudi nyuma.

F MUHTASARI WA MAOMBI YA FEDHA KWA MWAKA WA FEDHA 2020/2021

270. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara inaomba Bunge lako Tukufu likubali kupitisha Makadirio ya Matumizi ya Wizara ya Mifugo na Uvuvi ya jumla ya shilingi **66,817,518,000** Kati ya fedha hizo, shilingi 32,096,197,000 kwa ajili ya Sekta ya Mifugo na shilingi **34,721,321,000** kwa ajili ya Sekta ya

Uvuvi. Mchanganuo wa fedha zinazoombwa kwa kila Fungu ni kama ifuatavyo:

Fungu 99: Sekta ya Mifugo

271. *Mheshimiwa Spika*, Wizara inaomba kutumia jumla ya shilingi **32,096,197,000** kwa ajili ya kutekeleza majukumu ya Sekta ya Mifugo. Kati ya fedha hizo, Shilingi **27,034,826,000** ni kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida na Shilingi **5,061,371,000** ni kwa ajili ya kutekeleza Miradi ya Maendeleo. Mgawanyo wake ni kama ifuatavyo:-

(i) **Fedha za Matumizi ya Kawaida shilingi 27,034,826,000**

) Mishahara shilingi **17,130,715,000**

) Matumizi Mengine (OC) shilingi **9,904,111,000**

(ii) **Fedha za Matumizi ya Maendeleo shilingi 5,061,371,000**

) Fedha za Ndani, shilingi **5,061,371,000**; na

) Fedha za Nje shilingi - **Hakuna.**

Fungu 64: Sekta ya Uvuvi

272. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara inaomba jumla ya shilingi **34,721,321,000** kwa ajili ya kutekeleza majukumu ya Sekta ya Uvuvi. Kati ya fedha hizo, **shilingi 21,662,107,000** ni kwa ajili ya Matumizi ya

Kawaida na Shilingi **13,059,214,000** ni kwa ajili ya kutekeleza Miradi ya Maendeleo. Mgawanyiko wake ni kama ifuatavyo:-

(i) **Fedha za Matumizi ya Kawaida shilingi 21,662,107,000.00**

) Mishahara: Shilingi **12,031,696,000.00**; na

) Matumizi Mengine (OC): **Shilingi 9,630,411,000.00.**

(ii) **Fedha za Matumizi ya Maendeleo shilingi 13,059,214,000**

) Fedha za Ndani: Shilingi **5,976,856,000.00**, na

) Fedha za Nje : **Shilingi 7,082,358,000.00**

273. *Mheshimiwa Spika*, naomba nitoe shukrani zangu za dhati kwako na kwa Waheshimiwa Wabunge kwa kunisikiliza. Hotuba hii pia inapatikana katika Tovuti ya Wizara: www.mifugouvuvi.go.tz.

274. *Mheshimiwa Spika*, naomba kutoa hoja.

VIAMBATISHO

Kiambatisho Na. 1: Uzalishaji wa Mazao ya Mifugo kuanzia mwaka 2013/2014 hadi 2019/2020

Aina ya Zao	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/2020
Uzalishaji wa Nyama (Tani)							
Ng'ombe	309,353	319,112	323,775	394,604	471,692	479,071	486,736.1
Mbuzi/ Kondoo	120,199	124,745	129,292	144,597	92,999	94,453	95,964.3
Nguruwe	79,174	54,360	79,200	18,899	37,191	37,773	38,377.4
Kuku	54,360	99,540	104,292	63,597	78,110	79,332	80,601.3
Jumla	563,086	597,757	636,559	621,697	679,992	690,629	701,679.1
Uzalishaji wa Maziwa ('000'Lita)							
Ng'ombe wa Asili	1,339,613	1,381,451	1,423,288	1,460,900	1,608,099	1,874,923	2,101,789
Ng'ombe wa Kisasa	650,570	677,275	703,979	626,100	792,044	803,538	900,766
Jumla	1,990,183	2,058,726	2,127,267	2,087,000	2,400,134	2,678,461	3,002,555
Uzalishaji wa Mayai ('000')							
Mayai	3,899,569	4,153,800	4,353,182	2,758,000	3,156,692	3,575,621	4,051,179

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 2: Viwanda vya Kusindika Maziwa kwa mwaka 2019/2020

Na.	Mkoa	Jumla ya Viwanda katika Mkoa	Jina la Kiwanda	Uwezo wa Usindikaji kwa siku (Lita)	Usindikaji kwa siku (lita)	Hali ya usindikaji	Asilimia ya uwezo wa Usindikaji kwa siku	Eneo
1.	Arusha	18	Northern Creameries	30,000	0	Hakifanyi kazi	-	Arusha Mjini
			International Dairy Products	10,000	3,500	Kinafanya kazi	35	Arusha Mjini
			Mountain Green Dairy	1,500	400	Kinafanya kazi	26.67	Meru
			Agape Dairy Group	500	200	Kinafanya kazi	40	Meru
			Jitume Dairy Group	300	150	Kinafanya kazi	50	Arusha
			Inuka Dairy Group	500	0	Hakifanyi kazi	-	Arusha
			Kijimo Dairy Cooperative	1,000	500	Kinafanya kazi	50	Ilboru, Arusha
			Ayalabe Dairy Cooperative Society	1,500	400	Kinafanya kazi	26.7	Karatu
			Bayana Milk	100	50	Kinafanya kazi	50	Njiro Arusha
			Uvingo Dairy	1000	500	Kinafanya kazi	50	Meru
			Machame Dairy Products	400	100	Kinafanya kazi	25	Usa River Arusha
			Fahari Fresh	500	100	Kinafanya	20	Tengeru

Na.	Mkoa	Jumla ya Viwanda katika Mkoa	Jina la Kiwanda	Uwezo wa Usindikaji kwa siku (Lita)	Usindikaji kwa siku (lita)	Hali ya usindikaji	Asilimia ya uwezo wa Usindikaji kwa siku	Eneo
			General Supply			Kazi		
			Grand Demam	40,000	2,500	Kinafanya kazi	6.25	Usa River Arusha
			Yoba Tanzania (INNESOD LTD)	500	200	Kinafanya kazi	40	USA River
			Hillside Dairies	1,500	400	Kinafanya kazi	26.67	Arusha
			Meru Kwetu Dairy	500	150	Kinafanya kazi	30	Tengeru
			Galaxy Foods and Beverage	30,000	8,000	Kinafanya kazi	26.67	Unga Limited Arusha
			Asili Dairy Products	500	200	Kinafanya kazi	40	Njiro
2.	Dar es Salaam	11	Bakresa Food Products	10,000	8,000	Kinafanya kazi	80	Vingunguti Ilala
			Profate Dairy Investment	2,000	800	Kinafanya kazi	40	Tabata Segerea Ilala
			Manow Dairy	1,000	-	Kinafanya kazi	30	Kimara
			SADO Farm Dairy	1,000	500	Kinafanya kazi	50	Kimara
			Fabian and Family Co. Dairy	1,500	500	Kinafanya kazi	33.33	Mbezi Msakuzi

Na.	Mkoa	Jumla ya Viwanda katika Mkoa	Jina la Kiwanda	Uwezo wa Usindikaji kwa siku (Lita)	Usindikaji kwa siku (lita)	Hali ya usindikaji	Asilimia ya uwezo wa Usindikaji kwa siku	Eneo
								Ubungo
			TAMU Milk	500	250	Kinafanya kazi	50	Kigamboni
			Mink Milk	300	150	Kinafanya kazi	50	Dar es salaam
			Dar Zoo Farm Milk	5000	2000	Kinafanya kazi	40	Kigamboni
			Gonza Milk	700	300	Kinafanya kazi	42.86	Mwenge
			Dairy daily	500	300	Kinafanya kazi	60	Mbagala
			MilkCom	100,000	40,000	Kinafanya kazi	40	Kigamboni
3.	Dodoma	0	-	0	0	-	-	-
4.	Geita	1	Mzeituni Business	500	100	Kinafanya kazi	20	Geita
5.	Iringa	2	Mafinga Milk Group	600	100	Kinafanya kazi	16.67	Mafinga
			ASAS Dairy	100,000	32,000	Kinafanya kazi	32	Iringa
6.	Kagera	6	Kagera Milk	3,000	400	Kinafanya kazi	13.33	Kagera
			Kyaka Milk Plant (Mgando)	1,000	450	Kinafanya kazi	45	Kyaka
			Kihanga Milk	500	0	Hakifanyi	-	Kagera

Na.	Mkoa	Jumla ya Viwanda katika Mkoa	Jina la Kiwanda	Uwezo wa Usindikaji kwa siku (Lita)	Usindikaji kwa siku (lita)	Hali ya usindikaji	Asilimia ya uwezo wa Usindikaji kwa siku	Eneo
						kazi		
			Kagera Mgando	1,000	300	Kinafanya kazi	30	Kagera
			Kagoma Ranch	800	200	Kinafanya kazi	25	Kagera
			Delco Food ltd	1,000	300	Kinafanya kazi	30	Kyaka
7.	Katavi	1	Katavi Dairy Milk Supplier	400	50	Kinafanya kazi	12.5	Katavi
8.	Kigoma	1	Viemka Agri Enterprise	500	200	Kinafanya kazi	40	Kigoma
9.	Kilimanjaro	12	Nronga Women Dairy	2500	1500	Kinafanya kazi	60	Hai-BomaNg'ombe
			Nronga Creamaries Dairy	3,000	1,500	Kinafanya kazi	50	Hai - Machame Nronga
			West Kilimanjaro	2,000	800	Kinafanya kazi	40	Siha - Sanya juu
			Mboreni Women	1,000	300	Kinafanya kazi	30	Sanya Juu Siha
			Marukeni	1,000	450	Kinafanya kazi	45	Hai Machame-Marukeni
			Foo Dairy	1,000	200	Kinafanya	20	Hai

Na.	Mkoa	Jumla ya Viwanda katika Mkoa	Jina la Kiwanda	Uwezo wa Usindikaji kwa siku (Lita)	Usindikaji kwa siku (lita)	Hali ya usindikaji	Asilimia ya uwezo wa Usindikaji kwa siku	Eneo
						kazi		Machame-Foo
			Ng'uni Women	1,000	350	Kinafanya kazi	35	Hai-Machame Nguni
			Kalali Women	1,000	300	Kinafanya kazi	30	Hai-Machame Kalali
			Fukeni Mini Dairies	3,000	500	Kinafanya kazi	16.67	Moshi-Fukeni
			Kilimanjaro Creameries	10,000	0	Hakifanyi kazi	-	Hai-Machame
			Neema Dairies	500	300	Kinafanya kazi	60	Moshi - Mwika
			Kondiki Small Scale Dairy	5,000	3500	Kinafanya kazi	70	Moshi - Mwika
10.	Lindi	2	Lindi Dairy	500	200	Kinafanya kazi	40	Lindi-Kilwa
			Narunyu Sisters	500	300	Kinafanya kazi	60	Lindi
11.	Manyara	1	Nasinya Dairy Ltd	400	200	Kinafanya kazi	50	Sumanjiro
12.	Mara	9	Musoma Dairy	120,000	0	Hakifanyi kazi	-	Musoma
			Baraki Sisters	250	100	Kinafanya	40	Rorya,

Na.	Mkoa	Jumla ya Viwanda katika Mkoa	Jina la Kiwanda	Uwezo wa Usindikaji kwa siku (Lita)	Usindikaji kwa siku (lita)	Hali ya usindikaji	Asilimia ya uwezo wa Usindikaji kwa siku	Eneo
						kazi		Kitenisi
			Nyuki Dairy	3,500	1500	Kinafanya kazi	42.86	Musoma
			Mara Milk	16,000	0	Hakifanyi kazi	-	Musoma
			Kwetu milk	200	100	Kinafanya kazi	50	Bunda
			Bwai Milk	300	100	Kinafanya kazi	33.33	Musoma
			Mema Milk	500	150	Kinafanya kazi	30	Musoma
			Musoma Milk Group	1,200	700	Kinafanya kazi	58.33	Musoma
			AFRI Milk	400	100	Kinafanya kazi	25	Musoma
13.	Mbeya	4	Lwis Milk	300	0	Hakifanyi kazi		Mbeya
			Sebadon Milk	500	300	Kinafanya kazi	60	Mbeya
			Mbeya Maziwa	1,000	800	Kinafanya kazi	80	Mbeya
			MATI Uyole	1,000	200	Kinafanya kazi	20	Uyole Mbeya
14.	Morogoro	7	SUA	500	50	Kinafanya kazi	10	SUA Morogoro

Na.	Mkoa	Jumla ya Viwanda katika Mkoa	Jina la Kiwanda	Uwezo wa Usindikaji kwa siku (Lita)	Usindikaji kwa siku (lita)	Hali ya usindikaji	Asilimia ya uwezo wa Usindikaji kwa siku	Eneo
			Mazimbu Cheese	500	200	Kinafanya kazi	40	Mazimbu, Morogoro
			Bahkilana Dairy	500	300	Kinafanya kazi	60	Morogoro
			Morogoro Fresh	500	300	Kinafanya kazi	60	Morogoro
			Shamo Dairy	300	100	Kinafanya kazi	33.33	Morogoro
			Twawose	500	200	Kinafanya kazi	40	Mgeta Morogoro
			Shambani Graduates	8,000	1800	Kinafanya kazi	22.50	Morogoro
16.	Mwanza	2	Mother Dairy-Sengerema	1,600	400	Kinafanya kazi	25	Sengerema
			Tukwamuane Dairy	500	200	Kinafanya kazi	40	Mwanza
17.	Njombe	1	Njombe Milk Factory	20,000	6,000	Kinafanya kazi	30	Nazareti, Njombe
18.	Pwani	2	Chawakimu Cooperative	5,000	1,500	Kinafanya kazi	30	Kiluvya Madukani, Kisarawe
			Mother Dairy Ltd (Rufiji)	5,000	1,500	Kinafanya kazi	30	Ikwiriri
19	Rukwa	1	Motherland Dairy	5,000	800	Kinafanya kazi	16	Rukwa

Na.	Mkoa	Jumla ya Viwanda katika Mkoa	Jina la Kiwanda	Uwezo wa Usindikaji kwa siku (Lita)	Usindikaji kwa siku (lita)	Hali ya usindikaji	Asilimia ya uwezo wa Usindikaji kwa siku	Eneo
20	Ruvuma	3	Jema Milk	300	100	Kinafanya kazi	33.33	Songea
			Peramiho Dairy	150	100	Kinafanya kazi	66.67	Peramiho , Songea
			Ruvuma Dairies	500	300	Kinafanya kazi	60	Peramiho , Songea
21	Shinyanga	1	Saweke Cooperative	200	150	Kinafanya kazi	75	Shinyanga
22	Simiyu	2	Lamadi Milk	400	100	Kinafanya kazi	25	Lamadi, Busega
			Meatu Milk	1000	200	Kinafanya kazi	20	Meatu
23	Singida	3	Taishi Farm	1,000	350	Kinafanya kazi	35	Singida
			Singida Milk	500	200	Kinafanya kazi	40	Singida
			Singidani Dairy	500	300	Kinafanya kazi	60	Singida
24.	Songwe	1	Ushirika wa Maziwa wa Vwawa	5,000	700	Kinafanya kazi	14	Vwawa, Songwe
25.	Tabora	4	Baklaan Milk	500	200	Kinafanya kazi	40	Tabora
			Neema Brands	1,000	250		25	Tabora
			Wisjack Dairy	500	150	Kinafanya	30	

Na.	Mkoa	Jumla ya Viwanda katika Mkoa	Jina la Kiwanda	Uwezo wa Usindikaji kwa siku (Lita)	Usindikaji kwa siku (lita)	Hali ya usindikaji	Asilimia ya uwezo wa Usindikaji kwa siku	Eneo
						kazi		
			New /Tabora Dairies	5,000	1,000	Kinafanya kazi	20	Tabora
26.	Tanga	3	Tanga Fresh Ltd	120,000	47100	Kinafanya kazi	39.25	Tanga
			Bidernan Dairy	500	100	Kinafanya kazi	20	Pangani
			Irente Farm	1,000	250	Kinafanya kazi	25	Lushoto
27.	Unguja	1	Azam Dairy	150,000	20,000	Kinafanya kazi	13.3	Fumba Zanzibar
	Jumla	99		865,600	203,600		23.52	

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 3: Mauzo ya Ngozi na Bidhaa zake Nje ya Nchi kati ya Mwaka 2018/2019 na 2019/2020

Na.	Aina ya Bidhaa za Ngozi	2018/2019			2019/2020		
		Uzito (Kg)	Thamani ya Ngozi (Shilingi)	Maduhuli (Shilingi)	Uzito (Kg)	Thamani ya Ngozi (Shilingi)	Maduhuli (Shilingi)
1.	Ngozi zilizochakatwa (crust/leather)	16,594.00	40,185,479.50	0	25,500	14,441,889	0
2.	Bidhaa za Ngozi	20,985.54	146,177,818.00	0	0	0	0
3.	Ngozi ghafi za Ngombe	3,636,700.06	4,687,562,544.21	4,293,399,582	4,191,352.50	3,754,746,546	5,012,857,639
4.	Ngozi ghafi za Mbuzi/kondoo	274,234.69	535,852,749.70	320,445,920	0	0	0
5.	Wet blue za Ng'ombe	1,050,086.50	1,966,613,620.41	196,661,378	0	0	0
6.	Wet blue za Mbuzi/kondoo	386,135.00	788,964,283.46	78,896,435	114,500	184,329,300	18,377,000
7.	Wet blue Punda	114,800	114,800	0	0	0	0
8.	Ngozi ghafi punda	0	0	0	446,480	620,317,695	533,990,080
Jumla		5,384,735.79	8,165,356,495.28	4,889,403,315	4,777,833	4,573,835,430	5,565,224,719

Chanzo: Mamlaka ya Mapato Tanzania, 2020

Kiambatisho Na. 4: Kanuni Zilizotungwa, na Faida za Kutungwa Kanuni Hizo

Na.	Kanuni	Faida ya kanuni
1.	Kanuni ya Ukamataji Wanyama (Impounded animals)	(i) Kudhibiti ukiukwaji wa haki na ustawi wa wanyama wakati wa zoezi la ukamataji. (ii) Kupunguza hasara na athari kwa wafugaji kutokana na magonjwa, vifo na ubadilifu wa mifugo wakati wa zoezi la ukamataji wanyama. (iii) Kuweka miongozo ya hatua stahiki za kuzingatia katika ukamataji wa wanyama kwa malengo ya kulinda ustawi wa wanyama. (iv) Kuepusha migogoro kwa kuainisha wajibu wa kila mdau wakati wa kutekeleza zoezi la ukamataji wanyama. (v) Kuweka utaratibu wa upatikanaji wa taarifa za ukamataji wa wanyama kwa wadau wote wanaohusika.
2.	Kanuni ya Uchinjaji wa Mifugo. (Humane slaughter and Killing)	(i) Kuzuia mateso na unyanyasaji wa wanyama wakati wa utekelezaji wa hatua za uchinjaji wanyama kwenye machinjio. (ii) Kuzalisha nyama kwa vigezo na viwango vinavyokubalika nchini na kimataifa kwa madhumuni ya kukuza soko la nyama na mazao yake ndani na nje ya nchi. (iii) Kulinda na kuboresha upatikanaji wa haki za kimsingi za wanyama wanaosubiri kuchinjwa kwa kuwapatia malisho maji na mahali pa kupumzikia. (iv) Kuepusha na kuzuia uchinjaji wa wanyama wasio na sifa ya kuzalisha nyama safi na salama, kwa mfano wanyama wagonjwa, wadhaifu na wenye mimba. (v) Kuboresha viwango vya machinjio nchini kwa kuweka miongozo na taratibu stahiki ya zoezi la uchinjaji wanyama katika tasnia ya nyama.
3.	Kanuni ya Chanjo na Uchanjaji Animal Disease (Vaccine and Vaccination)	(i) Kudhibiti ubora wa chanjo za mifugo (ii) Kuhakikisha uchanjaji unafanyika kwa ufanisi (Coverage and completeness) (iii) Kudhibiti bei ya chanjo na uchanjaji

Na.	Kanuni	Faida ya kanuni
	Regulations, 2020 GN. No 180	(iv) Kusimamia upatikanaji wa chanjo muhimu kwa pamoja (v) Kuhakikisha mifugo yote inapewa chanjo kulingana na ratiba
4.	Kanuni ya uogeshaji ya mwaka 2020 Animal Diseases (Acaricide Application and Management) Regulations, 2019 GN. No. 955	(i) Kudhibiti magonjwa ya kupe na mbungó (ii) Kutoa mwongozo wa matumizi ya viuatilifu vya mifugo (iii) Kuwezesha usimamizi na uendeshaji wa majosho na uogeshaji (iv) Kudhibiti usugu wa viuatilifu (v) Kuhakikisha ushiriki wa wafugaji wote kwenye zoezi la uogeshaji

Kiambatisho Na. 5a: Usambazaji wa Mbegu za Madume Bora kutoka Kituo cha NAIC na Uhimilishaji Julai 2019 hadi Aprili, 2020

Na	Mkoa	Mbegu (Dozi) Zilizosambazwa 2019/2020	Mifugo Iliyohimilishwa 2019/2020
1	Arusha	19,596	25,475
2	Kilimanjaro	5,735	7,456
3	Tanga	6,213	8,077
4	Morogoro	956	1,243
5	Manyara	478	621
6	Mwanza	2,390	3,107
7	Dar es Salaam	1,912	2,486
8	Simiyu	3,434	4,464
9	Rukwa	502	653
10	Dodoma	3,390	4,407
11	Iringa	956	1,243
12	Mbeya	2,686	3,492

Na	Mkoa	Mbegu (Dozi) Zilizosambazwa 2019/2020	Mifugo Iliyohimilishwa 2019/2020
13	Katavi	1,569	2,041
14	Kigoma	29	38
15	Mara	505	657
16	Pwani	956	1,243
17	Geita	3,060	3,978
18	Shinyanga	21	27
19	Singida	143	186
20	Kagera	3,700	4,811
21	Njombe	698	907
	JUMLA	58,929	76,612

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 5b: Uhimilishaji katika Kambi za Uhimilishaji Kuanzia Mwezi Julai 2019 hadi Aprili, 2020

Na	Mkoa	Wilaya	Wahimilishaji waliojengewa uwezo	Ng'ombe waliotambuliwa	Ng'ombe waliochomwa sindano	Idadi ya Ng'ombe Waliohimilishwa		
						Kipindi cha Kambi	Baada ya Kambi	Jumla hadi Aprili, 2020
1	Dodoma	Kongwa	4	667	336	304	186	490
2	Katavi	Mpanda Mc & Tanganyika	3	304	264	126	86	212
3	Simiyu	Bariadi	13	163	158	112	1152	1264
4	Simiyu	Meatu	6	774	848	829	70	899
5	Geita	Chato	4	705	549	463	53	516
6	Geita	Bukombe	2	573	454	515	16	531
7	Kagera	Missenyi	4	659	315	243	76	319
8	Kagera	Kyerwa	1	954	517	434	3	437
Jumla			37	4,799	3,441	3,026	1,642	4,668

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 6: Uzalishaji wa Mitamba katika Mashamba ya Serikali kuanzia mwaka 2012/2013 hadi 2019/2020

Na.	Jina	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
1.	Sao Hill	198	194	187	144	158	120	130	212
2.	Mabuki	215	113	223	200	153	150	140	175
3.	Kitulo	104	61	66	62	72	110	110	150
4.	Ngerengere	47	67	70	80	70	20	50	93
5.	Nangaramo	47	67	70	80	70	20	50	8
6.	NARCO	60	40	30	80	88	120	129	1,287
7.	TALIRI	0	0	0	0	0	0	0	260
8.	LITA	0	0	0	0	0	0	0	164
	Jumla Kuu	671	542	646	646	611	540	609	2,349

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na.7a: Orodha ya Vitotoleshi na Uwezo wa Uzalishaji kwa Wiki

Na.	Mkoa	Jina la Kitotoleshi	Aina ya Vifaranga Vinavyozalishwa	Uzalishaji kwa Wiki
1.	Arusha	Tanzania Poultry farm	Nyama	180,000
2.	Dar es Salaam	Irvine's hatchery - Bagamoyo	Nyama	220,000
3.	Dar es Salaam	Interchick	Mayai	25,000
			Nyama	280,000
4.	Dar es Salaam	Twiga hatcheries	Nyama	120,000

Na.	Mkoa	Jina la Kitotoleshi	Aina ya Vifaranga Vinavyozalishwa	Uzalishaji kwa Wiki
5.	Dar es Salaam	Ideal chick	Nyama	120,000
6.	Pwani	Kibaha E.C	Nyama	20,000
7.	Pwani	Ruvu JKT	Nyama	30,000
8.	Pwani	Kiluvya Poultry products	Nyama	30,000
9.	Pwani	Mkuza	Nyama	60,000
10.	Kilimanjaro	Kilacha	Nyama	30,000
11.	Kilimanjaro	KiboHacheries	Nyama	60,000
12.	Pwani	CPF	Nyama	150,000
13.	Iringa	Silverland	Chotara/Sasso	300,000
14.	Dar es Salaam	Falcon Hatchery	Nyama	18,000
15.	Pwani - Mkuranga	XI Wang Breeder Farm	Mayai	5,000
16.	Pwani - Chalinze	Msigani Poultry Farm Hatchery	Chotara/Kuroila	5,000
17.	Pwani	AKM Glitters	Chotara	70,000
18.	Pwani - Mlandizi	Animal Care Poultry Farm-Breeder Flock	Nyama	40,000
19.	Pwani	Nzua Poultry Farms Hatchery	Kienyeji	15,000
20.	Pwani -Kibaha	Organia Hatchery	Nyama	40,000
21.	Dar es Salaam - Pugu	Kana Hacheries	Mayai	10,000
22.	Dar es Salaam	Z.K Poultry Farm Co. Ltd-Hatchery	Nyama	5,000

Na.	Mkoa	Jina la Kitotoleshi	Aina ya Vifaranga Vinavyozalishwa	Uzalishaji kwa Wiki
23.	Njombe	Matembwe	Mayai	5,000
24.	Mwanza	Kuku Poa	Nyama	17,000
25.	Mbeya	Songwe Hatchery	Mayai	18,200

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na.7b: Uzalishaji katika Mashamba ya Kuku mwaka 2019/2020

Na.	Mkoa	Jina la Shamba	Aina ya Kuku	Idadi
1.	Arusha	Tanzania Poultry farm	Wazazi	200,000
2.	Dar es Salaam	Irvine's hatchery - Bagamoyo	Wazazi	220,000
3.	Dar es Salaam	Interchick	Wazazi	100,000
4.	Dar es Salaam	Twiga hatcheries	Wazazi	120,000
5.	Dar es Salaam	Ideal chick	Wazazi	50,000
6.	Iringa	Mkuza Farm	Wazazi	30,000
7.	Kilimanjaro	Kilacha	Wazazi	18,000
8.	Kilimanjaro	KiboHacheries	Nyama	60,000
9..	Pwani	CPF	Nyama	70,000
10.	Iringa	Silverland	Wazazi Chotara/Sasso	100,000
11.	Pwani - Chalinze	Msigani Poultry Farm	Chotara/Kroila	5,000
12.	Pwani	AKM Glitters	Wazazi chotara	30,000
13.	Pwani - Mlandizi	Animal Care Poultry Farm- Breeder Flock	Wazazi	30,000
14.	Pwani	Nzua Poultry	Wazazi Kienyeji	5,000

15.	Dar es Salaam	Z.K Poultry Farm Co. Ltd- Breeder farm	Wazazi	1,000
16.	Kilimanjaro- Siha	Afro Farm Tanzania Ltd	Mayai	20,000
17.	Njombe	Matembwe	Mayai	3,000
18.	Arusha-Mbuguni	KiliAgro Farm	Nyama	200,000
19.	Dar es Salaam-Ubungo	Young Investment Co.Ltd	Nyama	40,000
20.	Mbeya	Songwe Farm	Wazazi	4,000

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

**Kiambatisho Na.8a: Idadi ya Vifaranga vya Kuku Vilivyosambazwa na Kampuni ya AKM
Glitters**

Na.	Wilaya	Idadi ya Vifaranga
1	Kongwa,	46,980
2	Dodoma Manispaa	17,820
3	Bagamoyo	540
4	Kinondoni	540
5	Mkuranga	1080
6	Sumbawanga (H/H)	4000
7	Bagamoyo (H/H)	4500
8	Mkurunga (Mtandao)	5700
	Jumla	81,160

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 8b: ikundi vilivyopatiwa vifaranga vya kuku na Kampuni ya AKM Glitters

Na.	Wilaya	Idadi ya Vikundi
1.	Kongwa,	87
2.	Dodoma Manispaa	33
3.	Kisarawe	27
4.	Bagamoyo	1
5.	Kinondoni	1
6.	Mkuranga	2
	Jumla	151

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 9: Wadau wa Uboreshaji Mbari za Mifugo

Na.	Mkoa	Mdau	Aina ya Mifugo
1.	Manyara	Constantine Silayo	Ng'ombe wa Maziwa
		Kilima Ango (Bibi. Anneth)	Mbuzi wa Nyama
		TOBRA Association	Mbuzi wa Maziwa Toggenburg na Small East Africa Goat
2.	Kilimanjaro	Bw. Arif Sikander	Kuku mchanganyiko wa Orpinton, Brahma, Light Sussesx na Sasso
		Pare White Association	Mbuzi wa Asili
3.	Mbeya	Higland Estate Farm	Ng'ombe wa nyama (Boran)
4.	Tanga	Mruazi Farm	Ng,ombe wa maziwa - mchanganyiko wa TSZ, Friesian, Sahwali na Giroland

		Steg Farm	Ng'ombe wa nyama (Boran)
5.	Morogoro	TWAWOSE Association	Mbuzi wa maziwa aina ya Norwegian
		Prof. Temu RPC	Sungura
		Bigwa Farm - Prof. Shemu	Ng'ombe wa Maziwa

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi 2020

Kiambatisho Na. 10: Idadi ya mifugo Iliyokaguliwa katika Maeneo ya Kimkakati mwaka 2019/2020

Kituo	Idadi ya mifugo iliyo kaguliwa		Idadi ya mifugo iliyosafirishwa nje		Vyakula vya mifugo vilivyosafirishwa Nje (Tani)	Faini kutokana na makosa (TSh.)	Ushuru wa kusafirisha Ng'ombe Nje (TSh.)	Ushuru wa kusafirisha Mbuzi/Kondoo Nje (TSh.)	Ushuru wa kusafirisha Ng'ombe Ndani (TSh.)	Ushuru wa kusafirisha Mbuzi/Kondoo Ndani (TSh.)	Ushuru wa kusafirisha Vyakula vya Mifugo Nje (TSh.)	Jumla ya makusanyo (TSh.)
	Ng'ombe	Mbuzi/Kondoo	Ng'ombe	Mbuzi/Kondoo								
Longido	22,514	250,387	2,157	92,698	14,052.53	99,678,400	64,710,000	695,235,000	49,089,000	114,654,500	281,050,600	1,304,417,500
Handeni	64,555	51,542	18,644	11,561	0.00	1,500,000	559,320,000	86,707,500	119,751,007	58,489,500	-	825,768,007
Lamadi	209,799	235,296	16,036	26,039	1.29	20,242,500	481,080,000	195,292,500	489,405,000	351,580,961	25,800	1,537,626,761
Babati	21,813	85,415	4,149	75,026	4,057.86	9,270,000	124,470,000	562,695,000	51,727,000	22,939,000	81,157,200	852,258,200
Nzega	73,980	54,075	3,805	14,709	26,143.38	10,945,000	114,150,000	110,317,500	177,293,000	60,924,500	522,867,660	996,497,660
Jumla	392,661	676,715	44,791	220,033	44,255.06	141,635,900	1,343,730,000	1,650,247,500	887,265,007	608,588,461	885,101,260	5,516,568,128

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

**Kiambatisho Na. 11: Orodha ya Kampuni Zilizopatiwa Leseni za Maghala ya Kuhifadhia
Ngozi mwaka 2019/2020**

Na.	Jina la Kampuni	Mkoa	Namba ya Leseni	Tarehe ya Kutolewa	Tarehe ya mwisho kutumika
1.	SAK International	Dar es Salaam	1311	08/10/2019	30/6/2020
2.	Justin Welema Kangala	Mwanza	1302	14/8/2019	30/6/2020
3.	Mahmood Tannery Ltd	Dar es Salaam	1310	08/10/2019	30/6/2020
4.	Kirobe Investment Co. Ltd	Shinyanga	1309	03/10/2019	30/6/2020
5.	A & M Traders Ltd	Mwanza	1303	14/8/2019	30/6/2020
6.	Phiss Tannery Limited	Pwani	1312	17/10/2019	30/6/2020
7.	PAK Shinestar Ltd	Mwanza	1301	24/7/2019	30/6/2020
8.	Salex Tannery Limited	Arusha	1307	26/8/2019	30/6/2020
9.	Sinta Kwame Investment	Dar es Salaam	1304	20/18/2019	30/6/2020
10.	Fang Hua Investment	Shinyanga	1317	17/2/2019	30/6/2020
11.	Almasia Almutahida Co.Ltd	Tanga	1305	20/8/2019	30/6/2020
12.	African Coast International Ltd	Dar-es-Salaam	1306	26/8/2019	30/6/2020
13.	Melmoh Hides & Skin Co.Ltd	Kilimanjaro	1308	17/9/2019	30/6/2020

Na.	Jina la Kampuni	Mkoa	Namba ya Leseni	Tarehe ya Kutolewa	Tarehe ya mwisho kutumika
14.	Quality Leather Tannery Ltd	Pwani	1313	17/10/2019	30/6/2020
15.	Seraphion Kalikawe Beichumila	Kagera	1314	21/10/2019	30/6/2020
16.	First Lab Inter Product (T) Ltd	Dar-es-Salaam	1315	06/11/2019	30/6/2020
17.	Dalsan Investment Limited	Dodoma	1316	19/11/2019	30/6/2020

Kiambatisho Na. 12: Uzalishaji wa Hei katika Mashamba ya Serikali na Mashamba ya Sekta Binafsi mwaka 2019/2020

Na.	Jina la Shamba	Mahali lilipo	Hei iliyozalishwa
A: Mashamba ya Serikali			
1.	Vikuge	Kibaha - Pwani	35,000
2.	Langwira	Mbarali - Mbeya	18,124
3.	Sao Hill	Mufindi - Iringa	27,400
4.	Mabuki	Misungwi - Mwanza	27,000
5.	NAIC -Usa River	Arumeru - Arusha	12,708
6.	TALIRI-Uyole	Uyole - Mbeya	11,189
7.	TALIRI- Mpwapwa	Mpwapwa - Dodoma	6,687
8.	TALIRI-Tanga	Tanga	890
9.	TALIRI-Kongwa	Kongwa - Dodoma	4,197

Na.	Jina la Shamba	Mahali lilipo	Hei iliyozalishwa
10.	TALIRI- West Kilimanjaro	Siha - Kilimanjaro	200
11.	LITA-Tengeru	Arumeru - Arusha	17,899
12.	LITA-Buhuri	Tanga	4,755
13.	LITA -Madaba	Madaba - Ruvuma	4,470
14.	NARCO- Kongwa	Kongwa - Dodoma	120,000
15.	NARCO - West Kilimanjaro	Siha - Kilimanjaro	36,136
	Jumla Ndogo		326,655
B: Mashamba Binafsi			
1.	Magome	Chalinze Pwani	37,500
2.	Chabua	Chalinze Pwani	500
3.	Yahya Mbilu	Chalinze Pwani	12,500
4.	Lushu Ranch	Kisarawe Pwani	2,500
5.	Tesha Farm	Kisarawe Pwani	960
6.	Malema Farm	Mkuranga Pwani	150
	Jumla Ndogo		54,110
JUMLA			380,765

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

**Kiambatisho Na. 13: Orodha ya Viwanda vya Kutengeneza Vyakula vya Mifugo
Vilivyosajiliwa hadi kufikia mwaka 2019/2020**

Na.	Jina la Kiwanda	Aina ya Ukubwa	Uwezo wa Kiwanda (Tani Kwa Siku)	Uwezo Halisi (Tani Kwa Siku)	Mahali Kilipo
1.	International Tan Feed Ltd	Kubwa	25.0	10.0	Morogoro
2.	Vet Feeds Co. Ltd	Kubwa	150.0	20.0	Dar es Salaam
3.	CPF Tanzania Ltd	Kati	-	-	Dar es Salaam (hakifanyi kazi)
4.	Silver Lands Tanzania Ltd	Kubwa	320.0	96.0	Iringa
5.	Organia Co. Ltd	Kati	30.0	10	Pwani
6.	Falcon Animal Feeds	Kubwa	1,000	83.0	Dar es Salaam
7.	Ben Feeds CO.	Kati	12.5	7.5	Dar es Salaam
8.	Shaloom Animal Feeds	Kati	10.0	5.0	Dar es Salaam
9.	Silved Poultry Co. /Interchick	Kubwa	300.0	40.0	Dar es Salaam
10.	Mkiu Poultry Farm	Kubwa	100.0	50.0	Pwani
11.	Brand Poultry Feed	Kubwa	150.0	50.0	Pwani
12.	Farm Access Co. Ltd	Kati	10.0	4.5	Arusha
13.	Pil Animal Feed Co	Kubwa	130.0	60.0	Dar es Salaam

Na.	Jina la Kiwanda	Aina ya Ukubwa	Uwezo wa Kiwanda (Tani Kwa Siku)	Uwezo Halisi (Tani Kwa Siku)	Mahali Kilipo
14.	Kigoma Posho Supplier Co. Ltd	Kati	10.0	5.0	Pwani
15.	Salibaba Pellet Co. Ltd	Kubwa	100.0	50.0	Pwani
16.	Nine Hills (T) Ltd	Kubwa	150.0	25.0	Dar es Salaam
17.	AKM Glitters Co. Ltd	Kubwa	90.0	45.0	Dar es Salaam
18.	Real World Ltd	Kubwa	120.0	60.0	Ruvuma
19.	Mkojera Animal Feed	Kati	10.0	5.0	Dar es Salaam
20.	Canan Animal Feeds	Kati	10.0	5.0	Dar es Salaam
21.	Seasalt Ltd	Kati	50.0	25.0	Pwani
22.	Harsho Milling	Kubwa	80.0	45.0	Kilimanjaro
23.	Magito Animal Feeds	Kubwa	75.0	35.0	Dar es Salaam
24.	Backbone Tz. Company Ltd.	Kati	40.0	25.0	Pwani
25.	Joshi Feed Meal Ltd	Kati	10.0	7.0	Kilimanjaro
26.	Kimvuli Animal Feeds	Kati	30.0	10.5	Pwani
27.	Marenga Millers's	Kati	50.0	13.0	Kilimanjaro
28.	Morning Fresh Farm Ltd	Kubwa	150.0	25.0	Dar es Salaam
29.	Farm Access Ltd	Kubwa	100.0	50.0	Arusha
30.	Xi Wang Group Co. Ltd	Kati	30.0	10.0	Pwani

Na.	Jina la Kiwanda	Aina ya Ukubwa	Uwezo wa Kiwanda (Tani Kwa Siku)	Uwezo Halisi (Tani Kwa Siku)	Mahali Kilipo
31.	Kiluvia Millers	Kati	10.0	5.0	Pwani
32.	Bioagro Trading Ltd	Kati	10.0	4.25	Arusha
33.	JM Animal Feeds	Kati	10.0	5.0	Dar es Salaam
34.	Abcon Chemical Area	Kati	10.5	5.25	Dar es Salaam
35.	Kerege General Trading Co.Ltd	Kati	30.0	10.0	Dar es Salaam
36.	Animal Care Company Ltd	Kati	15.0	5.0	Dar es Salaam
37.	Animal Care Company Ltd	Kubwa	75.0	25.0	Pwani
38.	Animal Care Company Ltd	Kubwa	75.0	-	Pwani (Hakijaanza Uzalishaji)
39.	Leng'esia Animal Feeds	Kati	10.0	5.0	Pwani
40.	Best Chicken Feeds	Kati	10.0	4.0	Dar es Salaam
41.	Nine Hills Tanzania Ltd	Kubwa	125.0	100.0	Dar es Salaam
42.	Biotech Laboratories	Kubwa	100.0	59.0	Dar es Salaam
43.	Mkiu Poultry Farm	Kati	50.0	25.5	Dar es Salaam
44.	Jenga Quality Animal Feeds	Kati	5.0	4.5	Dares Salaam

Na.	Jina la Kiwanda	Aina ya Ukubwa	Uwezo wa Kiwanda (Tani Kwa Siku)	Uwezo Halisi (Tani Kwa Siku)	Mahali Kilipo
45.	Shamba Kilimo Agrovvet	Kati	5.0	3.0	Arusha
46.	Neema Animal Feeds	Kati	8.0	4.0	Arusha
47.	Meak Farm Co. Ltd	Kati	8.0	5.0	Arusha
48.	Mateves Animal Feeds	Kubwa	90.0	45.5	Arusha
49.	Best Animal Feeds	Kati	45.5	22.5	Arusha
50.	Samali Feeds	Kati	2.5	1.0	Arusha
51.	Revi Animal Feeds	Kati	3.0	1.0	Arusha
52.	Pokea Investment Ltd	Kati	40.0	20.0	Arusha
53.	Tengeru Feeders	Kati	60.0	12.0	Arusha
54.	Zion Vet Care Animal Feeds	Kati	25.0	15.0	Arusha
55.	Dhariwal Trading Co.	Kubwa	150.0	30.0	Arusha
56.	Moshono Mill & Animal Feeds	Kati	4.0	3.0	Arusha
57.	Jora Animal Feeds	Kati	1.5	1.0	Arusha
58.	Chicken and Chicks Usariver	Kati	10.0	5.0	Arusha
59.	Kaneta Transport Co. Ltd	Kati	45.5	15.3	Arusha

Na.	Jina la Kiwanda	Aina ya Ukubwa	Uwezo wa Kiwanda (Tani Kwa Siku)	Uwezo Halisi (Tani Kwa Siku)	Mahali Kilipo
60.	Dk Danicrops Care	Kati	30.0	15.0	Arusha
61.	Moshi Animal Feeds	Kati	45.0	15.0	Kilimanjaro
62.	Biotec Laboratories Ltd	Kati	30	5.0	Pwani
63.	Isacha Feedrs Intretrade & Co.Ltd	Kubwa	75.0	25.0	Kilimanjaro
64.	Jenga Quality Animal Feeds	Kati	4.5	2.5	Dar es salaam
65.	Miserani Agri Services Ltd	Kati	10.0	5.0	Mwanza
66.	Themis Agrivet and General Supply	Kati	10.5	5.0	Dar es Salaam
67.	Mpete Agrovvet Centre	Kati	10.5	3.0	Njombe
68.	Nzua Enterprises	Kati	10.0	4.5	Dar es Salaam
69.	Keneta Transport Co. Ltd	Kati	15.0	5.0	Arusha
70.	Shosma Animal Feeds	Kati	14.0	5.5	Dar es Salaam
71.	Magelan Sakinoi Trading	Kati	10.0	5.0	Dar es Salaam
72.	Rich Super Feeds & Agrovvet Tanzania Ltd	Kati	5.0	2.0	Dar es Salaam

Na.	Jina la Kiwanda	Aina ya Ukubwa	Uwezo wa Kiwanda (Tani Kwa Siku)	Uwezo Halisi (Tani Kwa Siku)	Mahali Kilipo
73.	Makilo Mills	Kati	10.0	5.0	Dar es Salaam
74.	Ground Level Investment Ltd	Kubwa	150.0	50.0	Dar es Salaam
75.	Huatan Investment Group Co. Ltd	Kubwa	70.0	35.0	Dar es Salaam
76.	Ifura Godfrey Ukio	Kati	40.0	15.0	Arusha
77.	Samali Feeds	Kati	50.0	25.0	Arusha
78.	Multivet Farm Ltd	Kubwa	100.0	45.0	Pwani
79.	Mkuza Chicks Company	Kati	50.0	25.0	Pwani
80.	New Jitihada Agroveter Enterprises	Kubwa	150.0	25.0	Pwani
81.	Hussen Omary Ngondo	Kubwa	75.0	20.0	Dar es Salaam
82.	Tanbreed Poultry Ltd	Kubwa	100.0	25.0	Dar es Salaam
83.	Sianga Intertrade Co. Ltd	Kati	50.0	10.5	Arusha
84.	Star Animal Feed Company	Kati	50.0	15.0	Arusha
85.	Cosia Animal Feeds	Kati	45.0	20.0	Arusha
86.	Ken Feeders Ltd	Kubwa	75.0	25.0	Arusha

Na.	Jina la Kiwanda	Aina ya Ukubwa	Uwezo wa Kiwanda (Tani Kwa Siku)	Uwezo Halisi (Tani Kwa Siku)	Mahali Kilipo
87.	Delish Foods Ltd	Kubwa	100.0	45.0	Mwanza
88.	Smj Poultry Farm	Kubwa	75.0	25.0	Mwanza
89.	Prime Farm	Kati	50.0	10.5	Mwanza
90.	Vera Animal Feeds/Jaymo Feeds	Kati	50.0	15.0	Mwanza
91.	Kuku Poa Ltd	Kubwa	150.0	20.0	Mwanza
92.	Uledi Ally Kimbavala	Kubwa	75.0	25.0	Pwani
93.	Rowisa Animal Feeds	Kati	50.0	10.5	Dar es Salaam
94.	E & E Agrovvet Co. Ltd	Kati	50.0	15.0	Arusha
95.	Hamza Animal Feeds Company	Kati	10.0	4.5	Pwani
96.	Baraka Agribusiness Development Services Company Limited	Kati	15.0	5.0	Dar es Salaam
97.	Total Afrika Investment Group	Kati	14.0	5.5	Dar es Salaam
98.	Vonkavy Agro Company Limited	Kati	20.0	10.0	Morogoro
99.	Mafanikio Livestock Company	Kati	50.0	15.0	Kilimanjaro

Na.	Jina la Kiwanda	Aina ya Ukubwa	Uwezo wa Kiwanda (Tani Kwa Siku)	Uwezo Halisi (Tani Kwa Siku)	Mahali Kilipo
100.	Sai Energy and Logistic Services Limited	Kati	50.0	15.0	Iringa
101.	Zai Veterinary Center	Kubwa	75.0	25.0	Mbeya
102.	Kasemm Investment Company Limited	Kati	45.0	15.0	Iringa
103.	Mgina Animal Feed Industry	Kati	50.0	10.5	Iringa
104.	Makia Animal Feeds	Kati	45.0	15.0	Arusha
105.	Makimina Agricultural Products and General Mechandise	Kati	50.0	15.0	Dar es Salam

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 14: Takwimu za Mifugo Iliyokamatwa Kwenye Hifadhi za Wanyamapori, Misitu na Mapori Tengefu na ya Akiba Mwaka 2018/2019

Mkoa	Wilaya	Aina na idadi ya mifugo iliyokamatwa mwaka 2018/2019				Mifugo iliyokufa	Fedha iliyopatikana
		Ng'ombe	Mbuzi	Kondoo	Punda		
Tabora	Uyui	1,074	0	0	0	0	44,400,000
	Sikonge	16,715	0	0	0	0	1,137,175,000
	Urambo	1470	0	0	0	0	29,400,000
	Kaliua	25,961	50	0	0	0	1,935,892,966
Geita	Bukombe	14,584,191	0	0	0	1,113	2,249,725,173
Rukwa	Sumbawanga	16,845	0	216	0	0	564,835,000
Mbeya	Mbarali	14,254	519	0	0	0	952,842,000
Dodoma	Kondoa	5,552	149	32	182	0	118,355,500
Jumla		14,666,062	718	248	182	1,113	7,032,625,639

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho 15a: Maeneo ya Serikali yaliyomegwa na Kupewa Vijiji kwa ajili ya Kilimo, Makazi na Ufugaji

Na.	Shamba	Vijiji vilivyonufaika	Ukubwa wa eneo kijiji kilichopewa (Hekta)
1.	Hanga Ngadinda	Hanga Ngadinda, Gumbiro	1,800
2.	Ranchi ya Ruvu	Ruvu darajani	200
		Kidogozero	200
		Kitonga	480
		Magulumatali	200
		Vigwaza	8
		Mperamumbi	600
		Kidomole	40
		Fukayosi	40
		Mkenge	40
		Milo	400
3.	Kwala Karantini	Dutumi	1,600
		Madege	400
		Kwala	400
		Mwembengozi	400
		Visezi	160
		Mkuza Chicks	179.2
	Jumla		7,147.2

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kimbatisho Na. 15d-i: Mawaziri waliotembelea maeneo yenye migogoro kati ya wafugaji na watumiaji wengine wa ardhi

Na	Jina	Wizara
1.	Mhe. William Vangimembe Lukuvi	Wizara ya Ardhi, Nyumba na Maendeleo ya Makazi
2.	Mhe. Selemani Said Jafo	Ofisi ya Rais TAMISEMI,
3.	Mhe. Luhaga Joelson Mpina	Wizara ya Mifugo na Uvuvi
4.	Mhe. January Yusuf Makamba	Ofisi ya Makamu wa Rais - Mazingira
5.	Mhe. Josephat Hasunga	Wizara ya Kilimo
6.	Mhe. Agustino Mahiga	Wizara ya Katiba na Sheria
7.	Mhe. Prof, Edeladus Kilangi	Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali
8.	Mhe. Dr. Hamisi Kigwangala	Wizara ya Maliasili na Utalii

**Kiambatisho Na. 15b- ii: Maeneo Yaliyoainishwa kwa Ajili ya Kupangiwa Matumizi
Mengine Baada ya Kufutwa na Rais wa Jamhuri ya Muungano wa
Tanzania**

Na.	Jina	Halmashauri/Mkoa	Ukubwa wa Eneo (Ekari)
A:	MAPORI YALIYOFUTWA		
1.	Lake Manka	Lushoto (Tanga)	4,940
2.	Sanya Lalatema	Kilimanjaro/ Arusha	197,600
3.	Mwadui Diamond	Shinyanga	2,470
4.	Chabula Marsh	Mwanza	24,700
5.	Masasi River	Chato (Geita)	44,460
6.	Nchwa - Nkima	Chato (Geita)	12,350
7.	Kongwa	Kongwa (Dodoma)	370,500
8.	Lake Daramatai	Kondoa (Dodoma)	4.94
9.	Lake Kwela	Sumbawanga (Rukwa)	17,290
10.	Lihogosa	Wanging'ombe (Njombe)	7,410
11.	Ngeju Njiro	Arusha	7,410
12.	Meserani Dam	Monduli (Arusha)	18,525
	Jumla Ndogo		707,660
B:	MISITU YA HIFADHI ILIYOFUTWA		
1.	Buyagu	Sengerema (Mwanza)	13,846.33
2.	Malya Stock Farm	Kwimba (Mwanza)	269.971
3.	Ndangalu	Uyui (Tabora)	16,553.45
4.	Simbili	Tabora Manispaa (Tabora)	7,407.04
5.	Marenda	Mkuranga (Pwani)	454.98

Na.	Jina	Halmashauri/Mkoa	Ukubwa wa Eneo (Ekari)
6.	Puge North	Nzega (Tabora)	7,676.80
7.	Ziba	Igunga (Tabora)	39
	Jumla Ndogo		46,247.56
C	HIFADHI ZA MISITU ZINAZOPENDEKEZWA KUMEGWA		
1.	Eneo la Tunza Msitu	Sikonge DC/Tabora	712,500
2.	Usunga Chabutwana Igalula	Sikonge DC /Tabora	50,000
3.	Kigwalubuga/Kigwa	Uyui DC /Tabora	75,000
4.	Msitu wa Ulyankulu	Kaliua DC /Tabora	75,000
5.	Mdori	Babati DC /Manyara	28,643.725
6.	Emborley Murlangos	Kiteto DC /Manyara	187,500
7.	Msitu Makete	Kasulu DC /Kigoma	39,402.50
8.	Msitu wa Ruiga	Muleba DC /Kagera	37,500
9.	Hifadhi ya Biharamulo	Biharamulo DC /Kagera	Kilomita 1 kutoka mpaka wa Hifadhi
10.	Hifadhi ya Kimisi	Karagwe DC /Kagera	Kilomita 1 kutoka mpaka wa Hifadhi
11.	Hifadhi ya Rumanyika na Ibaruda	Kyerwa DC /Kagera	Kilomita 1 kutoka mpaka wa Hifadhi
12.	WMA Wami Mbiki	Morogoro,Bagamoyo/Morogoro/Pwani	25,000
13.	Msitu wa Ukwiva	Kilosa DC/Morogoro	50,000
14.	Hifadhi ya Taifa ya Serengeti	Bunda, Serengeti, Tarime, Bariadi/Mara/Simiyu	Kilomita 1 kutoka mpaka wa Hifadhi
15.	Grumeti Game Reserve	Bunda DC /Mara	Kilomita 2 kutoka mpaka

Na.	Jina	Halmashauri/Mkoa	Ukubwa wa Eneo (Ekari)
			wa Hifadhi
16.	Ikorongo Game Reserve	Serengeti DC /Mara	Kilomita 1 kutoka mpaka wa <i>Game Reserve</i>
17.	Misitu ya Mkerezange, Masanganya na Kongo	Mkuranga DC /Pwani	7,625
18.	Pori la Akiba Kigosi	Bukombe DC /Geita	Kilomita 2 kutoka mpaka wa Hifadhi
19.	Msitu wa Geita	Geita/Geita	Kilomita 2 kutoka mpaka wa Hifadhi
20.	Msitu wa Rwamugasa	Geita/Geita	Kilomita 2 kutoka mpaka wa Hifadhi
21.	Msitu wa Rwande	Geita/Geita	Kilomita 2 kutoka mpaka wa Hifadhi
22.	Msitu wa Runzewe	Bukombe/Geita	Kilomita 2 kutoka mpaka wa Hifadhi
23.	Maswa Game Reserve	Meatu, Itilima, Bariadi/Simiyu	Kilomita 2 kutoka mpaka wa Hifadhi
24.	Kijereshi Game Reserve	Busega/Simiyu	Kilomita 2 kutoka mpaka wa Hifadhi
25.	WMA Mbomipa	Iringa DC /Iringa	Eneo lote la WMA
26.	Mapori ya Akiba ya Rwanga, Kabale na Mpunga	Mlele/Katavi	Eneo lote
27.	Rukwa Likwati	Mlele/Katavi	Kilomita 2 kutoka mpaka wa Hifadhi

Na.	Jina	Halmashauri/Mkoa	Ukubwa wa Eneo (Ekari)
28.	Msitu wa Tongwe	Tanganyika/Katavi	Kilometa 1 kutoka mpaka wa Hifadhi
29.	Lowasi River	Nkasi/Rukwa	25,000
30.	Hifadhi ya Taifa ya Mkomazi	Same, Mwanga/Kilimanjaro	Kilomita 1 kutoka mpaka wa Hifadhi
31.	Hifadhi ya Taifa ya Mkomazi	Lushoto, Mkinga/Tanga	Kilomita 1 kutoka mpaka wa Hifadhi
32.	Pori Tengefu la Mto Uмба	Korogwe/Tanga	112,500
33.	Msitu wa Hifadhi wa Gendagenda	Handeni/Tanga	7,825
34.	Pori Tengefu la Handeni	Kilindi/Tanga	359,250
35.	Uwanda Game Reserve	Sumbawanga/Rukwa	Kilomita 1 kutoka mpaka wa Hifadhi
36.	Kigosi Game Reserve	Kahama/Shinyanga	Kilomita 1 kutoka mpaka wa Hifadhi
37.	Mkwani Hills	Kahama/Shinyanga	37,500
38.	Kahama na Biharamulo	Kahama, Biharamulo/Shinyanga	Kilomita 1 kutoka mpaka wa Hifadhi
39.	Bonde la Msasi River	Chato/Geita	44,535
40.	Hifadhi ya Biharamulo/Nchwankima	Chato/Geita	12,500
41.	Msitu wa Biharamulo	Chato/Geita	Kilomita za Mraba 234
42.	Msitu wa Muipa	Chunya/Mbeya	Kilomita 2 kutoka mpaka wa Hifadhi

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kimbatisho Na. 15c: Maeneo ya Malisho Yaliyotengwa kutoka katika Mashamba ya Wizara na Taasisi zake mwaka 2019/2020

Na.	Jina la Taasisi	Eneo Lililotengwa -Ha
1.	TALIRI - Mpwapwa	320
2.	TALIRI - Kongwa	1,231.03
3.	TALIRI - West Kilimanjaro	700
4.	TALIRI - Tanga	100
5.	TALIRI - Mabuki	150
6.	NARCO - Kongwa	13,591.70
7.	NARCO - Kalambo	10,000.00
8.	NARCO - West Kilimanjaro	8,000
9.	NARCO - Kikulula	6,955.52
10.	NARCO - Missenyi	7,257
11.	NARCO - Mabale	1,500
12.	NARCO - Kagoma	3,000
13.	NARCO - Mkata	8,985.78
14.	LMU - Mabuki	1,000.00
15.	LMU - Nangaramo	2,000.00
16.	Chibe - Holding Grounds	2,054
17.	Shishiyu- Holding Grounds	3,170
18.	Mkwese- Holding Grounds	5,036
19.	Kinyangiri- Holding Grounds	3,419.94
	Jumla	78,470.97

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na.16: Orodha ya Magonjwa ya Kipaumbele na Sababu ya Kuyadhibiti

Na.	Ugonjwa	Wanyama Wanaoambukizwa	Sababu ya Kuyadhibiti
1.	Homa ya Mapafu ya Ngómbe(CBPP)	Ngómbe	Kuzuia vifo
2.	Homa ya Mapafu ya Mbuzi (CCPP)	Mbuzi	Kuzuia vifo
3.	Sotoka ya Mbuzi na Kondoo (PPR)	Mbuzi na Kondoo	Kutokomeza ifikapo 2030 na kuwezesha biashara
4.	Kimeta	Ngómbe, Kondoo, Mbuzi, Nguruwe, Punda	Kukinga binadamu na kuzuia vifo
5.	Mdondo (ND)	Kuku	Kupunguza vifo
6.	Kichaa cha Mbwa	Mbwa na Paka	Kuking binadamu na kutokomeza
7.	Ndigana kali(ECF)	Ngómbe	Kuzuia vifo
8.	Homa ya bonde la Ufa (RVF)	Ngómbe, Kondoo, Mbuzi, na Nyati maji	Kuzuia binadamu na kupunguza vifo vya mifugo
9.	Kutupa mimba	Ngómbe, Kondoo, na Mbuzi,	Kuzuia binadamu
10.	Ugonjwa wa Miguu na Midomo (FMD)	Ngómbe, Kondoo, Mbuzi na nguruwe	Kuwezesha biashara ya nje na uzalishaji wa maziwa
11	Mapele ngozi (LSD)	Ngómbe	Kuzuia vifo na biashara ya ngozi
12.	Mareks	Kuku wa biasahra	Kuzuia vifo
13.	Gumboro -(IBD)	Kuku	Kuzuia vifo

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 17a: Majosho Yanayokarabatiwa na Wizara katika mwaka 2019/2020

Na.	Mkoa	Wilaya/ Halmashauri	Kata	Kijiji	Gharama (Tsh.)
1	Arusha	Longido	Kimokouwa	Kimokouwa	1,500,000
			Kamwanga	Kitendeni	1,850,000
			Engikaret	Engikaret	1,850,000
			Olmolog	Elerai	1,850,000
		Ngorongoro	Ololosokwan	Emanyata	1,850,000
			Maalon	Mao	1,850,000
			Ololonyasambu	Ololonyasambu	1,850,000
			Samunge	Samunge	1,850,000
		Simamnjiro	Endonyangip	Orkesumet	1,850,000
			Terrat	Terrat	1,850,000
Jumla ndogo					18,150,000
2	Dodoma	Chamwino	Segala	Segala	1,850,000
			Haneti	Haneti	1,700,000
			Membe	Membe	1,700,000
		Jumla ndogo			
3	Geita	Chato	Itale	Itale	1,900,000
			Nyambiti	Nyambiti	1,900,000
			Busaka	Busaka	1,850,000
		Geita DC	Nyakagomba	Luhuha-Magereza	1,265,000
			Magenge	Sobola -Magenge	1,675,000
			Nyamboge	Lukaya	1,700,000
			Isulwabutundwe	Nyakaduha	1,700,000

Na.	Mkoa	Wilaya/ Halmashauri	Kata	Kijiji	Gharama (Tsh.)
			Isulwabutundwe	Isulwabutundwe	1,700,000
			Rwenge	Rwenge	1,700,000
		Nyanhwale	Kafita	Kayenze	1,043,000
			Shabaka	Nyamgogwa	1,700,000
		Jumla ndogo			18,133,000
4	Iringa	Mufindi DC	Ugesa	Ugesa	1,767,000
			Nyololo	Kisanyo	1,140,000
			Idunda	Mkangwe	1,900,000
			Kitelewasi	Kitelewasi	1,900,000
		Kilolo DC	Ukumbi	Ukumbi	1,600,000
		Jumla ndogo			8,307,000
5	Kagera	Bukoba DC	Rubale	Kikomelo	1,700,000
			Rubale	Ibosa	1,700,000
		Muleba	Ruhanga	Makongora	1,000,000
			Ruhanga	Ruhanga	1,000,000
		Ngara	Nyakisasa	Kashinga	420,000
			Mugoma	Muruvyagira	704,000
			Keza	Keza	280,000
		Jumla ndogo			6,804,000
6	Katavi	Mpanda DC	Ikola	Ikola	1,650,000
			Kabungu	Kabungu	1,650,000
			Kamjela	Kamjela	1,600,000
		Nkasi DC	Kirando	Mtakuja	1,700,000

Na.	Mkoa	Wilaya/ Halmashauri	Kata	Kijiji	Gharama (Tsh.)
			Kipande	Kipande	1,650,000
			Mtenga	Mtenga	400,000
		Jumla ndogo			8,650,000
7	Kigoma	Buhigwe	Buhigwe	Nyankoronko- Nyakibingo	1,000,000
			Kajana	Kasumo-Mihesabu	500,000
		Kigoma DC	Simbo	Kaseke	1,200,000
		Kakonko	Nyamtukuza	Nyanzige	1,800,000
			Gwarama	Kabare	1,800,000
		Jumla ndogo			
8	Kilimanjaro	Mwanga	Lembeni Kisangara	Mbambua	1,800,000
			Mwanga	Kisangiro	1,800,000
		Same	Ruvu -Muungano	Ruvu -Muungano	1,800,000
		Jumla ndogo			
9	Manyara	Hanang'	Gitting	Gitting	1,750,000
			Mureru	Mureru	1,600,000
			Gendabi	Gendabi	1,950,000
			Dawar	Dawar	1,900,000
		Kiteto	Loolera	lembapuli	150,000
			Songambebe	Songambebe	1,700,000
			Loorela	Loorela	1,700,000
			Ngipa	Ngipa	1,800,000
			Makame	Makame	1,800,000

Na.	Mkoa	Wilaya/ Halmashauri	Kata	Kijiji	Gharama (Tsh.)
		Simanjiro	Naberera	Namalulu	1,700,000
			Naberera	Naberera	1,700,000
		Jumla ndogo			17,750,000
10	Mara	Bunda	Kasuguti	Kasuguti	1,800,000
			Mwitende	Mwitende	1,760,000
			Kasahunga	Kasahunga	1,500,000
			Namhula	Namhula	1,700,000
		Rorya	Kirogo	Kirogo	1,800,000
		Serengeti	Kenyamonta	Hekwe	1,310,000
			Manchira	Bwitengi	1,350,000
			Kisaka	Nyiboko	1,200,000
			Nyambureti	Monuna	1,400,000
			Majimoto	Majimoto	1,700,000
		Mbalibali	Kitunguruma	1,700,000	
		Jumla ndogo			17,220,000
11	Morogoro	Kilosa DC	Msowero	Godes	1,700,000
			Mikumi	Mfilisi (Ihombwe)	1,700,000
			Mtumbatu	Kitange	1,700,000
			Parakuyo	Twatwatwa	1,700,000
				Jumla ndogo	
12	Mwanza	Buchosa DC	Nyanzenda	Nyamabano- Nyanzenda	800,000
		Ilemela	Sangabuye	Igumamoyo	1,850,000

Na.	Mkoa	Wilaya/ Halmashauri	Kata	Kijiji	Gharama (Tsh.)
		Kwimba	Sumve	Sumve	1,950,000
			Mwandu	Mwandu	2,000,000
			Shilanona	Shilanona	1,900,000
		Misungwi	Mamaye	Magaka	1,409,200
		Sengerema DC	Nyampande	Nyampande	1,800,000
			Kasungamile	Kasungamile	1,800,000
Jumla ndogo					13,509,200
13	Pwani	Mkuranga	Mkuranga	Mkwalia Litumbo	1,900,000
			Nyamato	Mkiu	1,900,000
			Bupu	Mamdimpera	1,900,000
		Jumla ndogo			
14	Rukwa	Kalambo DC	Mkali	Kizombwe	1,700,000
			Ulumi	Kale	1,650,000
			Mwazyeye	Mwazyeye	500,000
			Manzi	Manzi	600,000
			Mkowe	Mkowe	1,500,000
		Sumbawanga DC	Ikozi	Ikozi	800,000
			Muze	Uzia	1,200,000
Jumla ndogo					7,950,000
15	Ruvuma	Songea DC	Mpandangindo	Mpandangindo	1,500,000
			Peramiho	Peramiho	1,500,000
			Ndongosi	Ndongosi	1,500,000
		Tunduru DC	Mchangani	Ngalinje	1,500,000

Na.	Mkoa	Wilaya/ Halmashauri	Kata	Kijiji	Gharama (Tsh.)
			Namasakata	Namasakata	1,800,000
			Marumba	Molandi	1,300,000
		Jumla ndogo			9,100,000
16	Shinyanga	Kishapu	Mwamalasa	Magalata	1,500,000
			Ngofila	Mwamanota	1,500,000
			Lagana	Mwamadulu	1,500,000
			Mwamalasa	Mwamalasa	1,500,000
			Seke Bugoro	Mipa	1,500,000
		Msalala	Mwanase	Mwanase-Kabondo	1,500,000
			Lunguya	Lunguya	1,800,000
			Mega	Mega-Masabi	1,400,000
			Chela	Chela	1,600,000
		Shinyanga DC	Imesela	Maskati	1,650,000
			Nyamalogo	Nyamalogo	1890000
			Mwenge	Ipango	1800000
			Iselamagazi	Iselamagazi	1800000
				Masengwa	Masengwa
		Jumla ndogo			22,740,000
17	Simiyu	Bariadi DC	Ihusi	Ihusi	300,000
			Dutwa	Majengo	500,000
			Sapiwi	Nyamikoma	1,500,000
		Busega	Lutubiga	Mwasamba	1,000,000
			Ngasamo	Ngasamo	1,000,000

Na.	Mkoa	Wilaya/ Halmashauri	Kata	Kijiji	Gharama (Tsh.)
		Maswa	Nguliguli	Mwabalogi	1,200,000
			Mwandete	Mwandete	1,200,000
		Meatu	Mwanjolo	Mwanjolo	1,800,000
			Mwamalole	Usiulize	1,800,000
			Bukumbi	Bukumbi	714,000
			Lubiga	Lubiga	1,800,000
			Itinje	Mwagai	1,800,000
			Tindabuligi	Longalohiga	1,800,000
		Ng'hoboko	Minyanda	1,500,000	
		Jumla ndogo			
18	Singida	Ikungi	Ikungi	Ighuka	1,800,000
			Kituntu	Kituntu	1,800,000
			Sepuka	Msungua	1,800,000
		Manyoni	Maweni	Ngaiti	500,000
			Chikola	Chikola	1,800,000
			Muhalala	Muhalala	500,000
			Makanda	Makanda	500,000
			Kintinku	Kintinku	500,000
		Singida DC	Ntonge	Igauri	1,800,000
			Msisi	Nkwae	1,800,000
			Kinyagigi	Kinyagigi	1,700,000
			Msange	Msange	1,700,000
		Singida MC	Uhamaka	Uhamaka	1,900,000

Na.	Mkoa	Wilaya/ Halmashauri	Kata	Kijiji	Gharama (Tsh.)
		Jumla ndogo			18,100,000
19	Songwe	Ileje	Kata	Mlale	1,700,000
			Mbebe	Mbebe	1,700,000
			Ikinga	Bwipa	250,000
			Itale	Itale	800,000
		Jumla ndogo			4,450,000
20	Tabora	Kaliua	Ichemba	Mgelela	1,800,000
			Milambo	Kaswa-Barabara ya 10	1,800,000
		Nzega DC	Nata	Mwamala	1,000,000
		Sikonge	Kisanga	Kisanga-Sogea B	1,500,000
			Misheni	Misheni	1,000,000
			Igigwa	Igigwa	1,000,000
		Urambo	Ugalla	Ugalla	1,500,000
			Kiyungi	Fundikira	1,500,000
			Uyumbu	Usoke Mlimani- Ichencha	1,000,000
		Uyui	Lutende	Mwisole	1,700,000
			Igoko	Igoko	1,600,000
Jumla ndogo			15,400,000		
21	Tanga	Korogwe DC	Kalalani	Mtoni bombo	250,000
			Mswaha	Kwaluma	300,000
			Mkalamo	Makayo	300,000

Na.	Mkoa	Wilaya/ Halmashauri	Kata	Kijiji	Gharama (Tsh.)
			Mswaha	Kwaluma	300,000
			Magamba Kwalukonge	Changalikwa	350,000
		Mkinga	Daluni	Ng'ombeni	700,000
		Jumla ndogo			2,200,000
JUMLA					235,827,200

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na.17b: Idadi ya Majosho Yaliyokarabatiwana na Mapya Yanayojengwa kwa Mwaka 2019/2020

Na	Mkoa	Halmashauri	Majosho yanayokarabatiwa hadi Juni 2020	Majosho yanayojengwa hadi Juni 2020
1	Arusha	Karatu	0	3
		Meru	0	1
		Longido	4	0
		Ngorongoro	5	0
		Jumla ndogo	9	4
2	Dodoma	Chamwino	36	0
		Bahi	26	0
		Mpwapwa	50	0
		Kongwa	22	0
		Kondoa TC	3	0

Na	Mkoa	Halmashauri	Majosho yanayokarabatiwa hadi Juni 2020	Majosho yanayojengwa hadi Juni 2020
		KondoaDC	22	0
		Chemba	40	0
		Dodoma	18	0
		Jumla ndogo	217	0
3	Geita	Chato	3	3
		Geita DC	5	2
		Nyan'ghwale	2	0
		Bukombe	1	0
		Jumla ndogo	11	5
4	Iringa	Iringa DC	2	4
		Kilolo	2	1
		Mufindi	2	3
		Jumla ndogo	6	8
5	Kagera	Biharamulo	1	0
		Ngara	3	0
		Karagwe	0	6
		Kyerwa	5	1
		Misenyi	3	0
		Muleba	2	0
		Bukoba DC	2	0
		Jumla ndogo	16	7
6	Katavi	Mpimbwe	1	0

Na	Mkoa	Halmashauri	Majosho yanayokarabatiwa hadi Juni 2020	Majosho yanayojengwa hadi Juni 2020
		Nsimbo	1	1
		Tanganyika	4	2
		Mpanda DC	3	0
		Jumla ndogo	9	3
7	Kigoma	Uvinza	2	0
		Kigoma DC	1	0
		Buhigwe	2	2
		Kakonko	2	1
		Jumla ndogo	7	3
8	Kilimanjaro	Siha	0	1
		Moshi DC	0	1
		Hai	1	5
		Same	1	0
		Mwanga	2	4
		Rombo	0	4
		Jumla ndogo	4	15
9	Lindi	Liwale DC	0	3
		Ruangwa DC	0	2
		Jumla ndogo	0	5
10	Manyara	Babati DC	2	0
		Hanang	5	0
		Kiteto	5	0

Na	Mkoa	Halmashauri	Majosho yanayokarabatiwa hadi Juni 2020	Majosho yanayojengwa hadi Juni 2020
		Simanjiro	5	0
		Mbulu DC	1	5
		Mbulu TC	1	6
		Jumla ndogo	19	11
11	Mara	Musoma DC	1	0
		Rorya DC	2	0
		Tarime DC	4	2
		Tarime TC	0	0
		Butiama DC	2	2
		Bunda DC	1	1
		Bunda TC	1	1
		Serengeti	6	0
		Jumla ndogo	21	6
12	Mbeya	Chunya	2	0
		Mbarali	2	0
		Mbeya DC	8	0
		Jumla ndogo	12	0
13	Morogoro	Mvomero	1	1
		Kilombero	5	2
		Kilosa	4	4
		Malinyi	0	1
		Jumla ndogo	10	8

Na	Mkoa	Halmashauri	Majosho yanayokarabatiwa hadi Juni 2020	Majosho yanayojengwa hadi Juni 2020
14	Mtwara	Masasi TC	2	0
		Nanyamba TC	1	0
		Masasi DC	1	2
		Jumla ndogo	4	2
15	Mwanza	Buchosa	1	0
		Ilemela	1	0
		Kwimba	3	0
		Magu	0	2
		Misungwi	3	2
		Sengerema	2	0
		Ukerewe	6	0
		Jumla ndogo	15	4
16	Njombe	Ludewa	2	0
		Makambako	3	0
		Wangingombe	3	0
		Jumla ndogo	8	0
17	Pwani	Chalinze	10	1
		Kisarawe	1	0
		Mkuranga	3	0
		Rufiji	2	0
		Kibiti	1	0
		Bagamoyo	11	0

Na	Mkoa	Halmashauri	Majosho yanayokarabatiwa hadi Juni 2020	Majosho yanayojengwa hadi Juni 2020
		Jumla ndogo	28	1
18	Rukwa	Sumbawanga DC	2	0
		Sumbawanga MC	2	0
		Nkasi	4	1
		Kalambo	7	0
		Jumla ndogo	15	1
19	Ruvuma	Madaba DC	1	0
		Mbinga DC	5	0
		Mbinga TC	0	0
		Namtumbo DC	1	0
		Nyasa DC	1	0
		Songea DC	4	0
		Songea MC	0	0
		Tunduru DC	5	0
		Jumla ndogo	17	0
20	Shinyanga	Shinyanga DC	6	0
		Shinyanga MC	1	0
		Kahama MC	3	0
		Msalala DC	4	0
		Ushetu DC	2	0
		Kishapu	4	0
		Jumla ndogo	20	0

Na	Mkoa	Halmashauri	Majosho yanayokarabatiwa hadi Juni 2020	Majosho yanayojengwa hadi Juni 2020
21	Simiyu	Meatu DC	8	1
		Maswa DC	2	0
		Busega DC	2	0
		Bariadi DC	3	0
		Bariadi TC	0	1
		Jumla ndogo	15	2
22	Singida	Singida MC	4	0
		Singida R	5	0
		Manyoni	6	0
		Ikungi	3	0
		Jumla ndogo	18	0
23	Songwe	Ileje	2	0
		Songwe	0	0
		Momba	2	0
		Mbozi	7	0
		Jumla ndogo	11	0
24	Tabora	Tabora	2	0
		Uyui	2	0
		Nzega DC	3	0
		Igunga	1	0
		Sikonge	4	0
		Urambo	6	0

Na	Mkoa	Halmashauri	Majosho yanayokarabatiwa hadi Juni 2020	Majosho yanayojengwa hadi Juni 2020
		Kaliua	2	0
		Jumla ndogo	20	0
25	Tanga	Korogwe	4	0
		Mkinga	3	0
		Muheza	1	0
		Lushoto	2	0
		Korogwe TC	1	0
		Pangani	2	0
		Kilindi	6	0
		Handeni	5	0
		Bumbuli	2	0
		Handeni TC	1	0
		Jumla ndogo	27	0
Jumla kuu			542	85

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 18: Idadi ya Majosho yenye Akaunti Benki na Yasiyo na Akaunti mwaka 2019/2020

Na.	Mkoa	Majosho Yaliyopewa Dawa ya Ruzuku	Majosho yenye Kamati		Majosho yenye Akaunti	
			Idadi	%	Idadi	%
1.	Arusha	32	27	84	15	47
2.	Dodoma	57	55	96	37	65
3.	Geita	27	17	63	1	4
4.	Iringa	154	119	77	4	3
5.	Kagera	58	54	93	9	16
6.	Katavi	17	15	88	4	24
7.	Kigoma	58	52	90	2	3
8.	Kilimanjaro	21	21	100	8	38
9.	Lindi	3	3	100	0	0
10.	Manyara	70	64	91	16	23
11.	Mara	62	52	84	14	23
12.	Mbeya	43	39	91	8	19
13.	Morogoro	24	24	100	4	17
14.	Mtwara	2	2	100	0	0
15.	Mwanza	77	65	84	26	34
16.	Njombe	95	81	85	0	0
17.	Pwani	21	21	100	7	33
18.	Rukwa	45	32	71	4	9
19.	Ruvuma	42	22	52	16	38
20.	Shinyanga	20	10	50	2	10

Na.	Mkoa	Majosho Yaliyopewa Dawa ya Ruzuku	Majosho yenye Kamati		Majosho yenye Akaunti	
			Idadi	%	Idadi	%
21.	Simiyu	46	30	65	7	15
22.	Singida	64	62	97	25	39
23.	Songwe	14	12	86	0	0
24.	Tabora	66	66	100	7	11
25.	Tanga	54	54	100	44	81
Jumla		1,172	1,036	88	260	25

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 19: Idadi ya Michovyo na Aina ya Mifugo Iliyoogeshwa katika mwaka 2019/20

Na.	Mkoa	Ngómbe	Mbuzi	Kondoo	Jumla
1.	Arusha	1,334,498	1,316,464	174,715	2,825,676
2.	Dodoma	2,763,338	731,399	195,804	3,690,540
3.	Geita	6,228,416	2,219,963	747,621	9,196,000
4.	Iringa	14,712,233	3,992,861	1,436,558	20,141,651
5.	Kagera	1,888,898	147,310	93,130	2,129,337
6.	Katavi	1,484,642	159,233	36,036	1,679,911
7.	Kigoma	1,463,537	421,754	254,174	2,139,464
8.	Kilimanjaro	1,407,704	935,597	304,337	2,647,638
9.	Lindi	325,159	217,429	89,460	632,048
10.	Manyara	26,748,430	6,653,241	2,123,021	35,524,692

Na.	Mkoa	Ngómbe	Mbuzi	Kondoo	Jumla
11.	Mara	13,066,436	5,610,197	2,766,094	21,442,727
12.	Mbeya	7,038,203	613,935	102,611	7,754,749
13.	Morogoro	6,998,639	785,059	261,576	8,045,273
14.	Mtwara	177,188	65,363	6,221	248,771
15.	Mwanza	9,629,597	2,136,566	1,230,595	12,996,758
16.	Njombe	3,235,050	730,643	353,430	4,319,123
17.	Pwani	3,247,414	1,688,479	343,901	5,279,794
18.	Rukwa	3,732,671	441,362	41,627	4,215,661
19.	Ruvuma	1,094,704	30,949	3,938	1,129,590
20.	Shinyanga	8,225,249	3,456,621	972,956	12,654,826
21.	Simiyu	6,764,153	4,189,500	2,277,104	13,230,756
22.	Singida	2,653,292	1,095,302	239,400	3,987,995
23.	Songwe	1,586,025	88,247	12,175	1,686,447
24.	Tabora	15,370,740	1,355,996	447,741	17,174,477
25.	Tanga	8,777,869	6,394,311	1,091,207	16,263,387
Jumla		149,954,080	45,477,778	15,605,431	211,037,290

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

**Kiambatisho Na. 20: Bei Elekezi kwa Chanjo za Magonjwa ya Mifugo ya Kipaumbele
Zinazozalishwa Nchini na TVLA (Bei katika Shilingi)**

Na.	Aina ya Chanjo	Aina ya Mifugo	Idadi ya Dozi kwa Kifungashio	Bei ya Chupa Moja Kiwandani	Bei ya Chupa Moja Dukani	Bei ya Kuchanja kwa Mfugaji kwa Mfugo
1.	Mdondo	Kuku	100	3,500	4,300	50
		Kuku	200	4,500	5,500	50
2.	Kimeta	Ng'ombe na Mbuzi	100	20,000	25,000	600
3.	Chambavu	Ng'ombe	50	20,000	25,000	800
4.	TECOBLAX	Ng'ombe	50	23,000	28,000	800
		Mbuzi & Kondoo	100	23,000	28,000	500
5.	Homa ya Mapafu ya Ng'ombe	Ng'ombe	100	25,000	30,000	600
6.	Kutupa Mimba	Ng'ombe	25	20,000	25,000	1,500

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 21: Bei Elekezi kwa Chanjo za Magonjwa ya Mifugo ya Kipaumbele zinazoagizwa Nje ya Nchi (Bei katika Shilingi)

Na	Aina ya chanjo	Idadi ya Dozi kwa Kifungashio	Bei ya Muagizaji Kwa Dozi	Bei ya kuchanja kwa Dozi Moja
1.	Mapele Ngozi	100	300	600
2.	Sotoka ya Mbuzi na Kondoo (PPR)	100	150	350
3.	Homa ya Mapafu ya Mbuzi (CCPP)	100	150	350
4.	Ugonjwa wa Miguu na Midomo (FMD)	100	2,500	3,000
5.	Kichaa cha Mbwa	10	700	1,500
6.	Ndigana Kali (ECF)	40	10,000	17,000
7.	Homa ya bonde la Ufa (RVF)	100	400	700

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 22: Vituo vya Afya ya Wanyama Vilivyopo na Vilivyo Kaguliwa mwaka 2019/2020

Na.	Mkoa	Vilivyopo	Vilivyokaguliwa	Vilivyofungwa/ kuacha kutoa huduma
1.	Arusha	154	0	4
2.	Dar es Salaam	338	298	4
3.	Dodoma	68	40	5
4.	Geita	36	31	4
5.	Iringa	46	70	2
6.	Kagera	30	0	0
7.	Katavi	34	23	0
8.	Kigoma	26	0	0
9.	Kilimanjaro	93	0	2
10.	Lindi	36	0	0
11.	Manyara	76	0	0
12.	Mara	37	24	0
13.	Mbeya	77	73	0
14.	Morogoro	138	67	1
15.	Mtwara	9	0	0
16.	Mwanza	71	71	1
17.	Njombe	48	20	1
18.	Pwani	69	51	0
19.	Rukwa	23	18	1
20.	Ruvuma	24	9	2
21.	Shinyanga	66	69	11

Na.	Mkoa	Vilivyopo	Vilivyokaguliwa	Vilivyofungwa/ kuacha kutoa huduma
22	Simiyu	25	21	0
23	Singida	26	28	2
24.	Songwe	20	15	0
25.	Tabora	106	0	0
26.	Tanga	63	0	0
	Jumla	1,730	928	40

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 23: Orodha ya Vituo Vilivyofungwa Kutoa Huduma Kwa Mwaka 2019/2020

Na .	Namba ya Kituo	Jina	Mmiliki na Anwani	Aina ya Kituo	Taarehe ya Usajili	Eneo
1	TZ-23	Kimara Vet Consult Centre	Dr Thomas K. Walwa P.O.Box 10268 DSM	Vet Centre	10/11/2005	Kimara Matangini
2	TZ -37	ISM Agrosience (T) Limited	ISM Agro -science (T) Limited P. O. Box 2698, D'Sala	Vet Centre	6/2/2006	Plot No 19-20 Kijitonyama (Makumbusho)
3	TZ -47	External Farmers Point	Alfred Moshi ,P.O.Box 60098 D'Salaam	Vet Centre	10/5/2006	Ubungo External
4	TZ -52	El-Shaddai Veterinary	Dr Siha Mdemu, P.O.Box 13109	Vet Centre	9/26/2006	Ukongu Madafu

Na .	Namba ya Kituo	Jina	Mmiliki na Anwani	Aina ya Kituo	Taarehe ya Usajili	Eneo
		Centre	D'Salaam. 0713 749636			
5	TZ -69	TRUST PEJO ANIMAL CARE	Dr Petro Yakob Nagagi, P.O. Box 7054 Arusha	Vet Centre	3/22/2007	CCM Umoja wa Vijana Building
6	TZ -70	Tengeru Agriservice Centre	Dr Ishengoma J. Bahemu, P.O. Box 176	Vet Centre	5/9/2007	Usa River Leganga
7	TZ -82	Lockerbie Veterinary Centre	Box 888 Iringa	Vet Centre	9/29/2007	Miyomboni Area
8	TZ -113	Schola Veterinary Centre	Dr S. Onditi , Box 14702 Arusha	Vet Centre	1/28/2010	Leveolosi, Arusha Municipality
9	TZ -122	Ndaleda Veterinary Clinic	Box 873 Songea	Vet clinic	1/3/2011	Songea Town
10	TZ -144	DON MEDICS AMBULATORY SERVICES	Box 212, Songea	Vet Ambulator y Service	3/18/2013	Bombambili
11	TZ -217	Rubuye AgroBusiness Supplies	Box 264, Bagamoyo	Vet Centre	6/24/2013	Ubena
12	TZ -239	NYARASHA	BOX 480, Kondo	Vet	12/14/201	KONDOA

Na .	Namba ya Kituo	Jina	Mmiliki na Anwani	Aina ya Kituo	Taarehe ya Usajili	Eneo
		MOBILE VETERINARY SERVICES		Ambulatory Service	3	
13	TZ -292	IKUWO VETERINARY CENTRE	Sadrick E. Malila, Box 522, Sumbawanga	Vet Centre	2/25/2012	Mazwi
14	TZ -312	NG`WANA IBENGWE VETERINARY CENTRE	Yahaya Ramadhani, Box 342, Kahama	Vet Centre	9/23/2014	Clinic Road
15	TZ -317	MABAO VETERINARY CENTRE	Abel J Mabao, Box Kahama	Vet Centre	9/23/2014	Clinic Road
16	TZ -374	Mcharo Veterianry Centre	Ester Mcharo, Box Misungwi	Vet Centre	3/10/2015	Nyanholongo
17	TZ -407	ADEMS Veterinary Centre	Alphonse Msigwa, Box 211, Iringa	Vet Centre	4/20/2015	Itungamalenga
18	TZ -438	BAJWA Veterinary Centre	Mohamed A. Bajwa & Adnan, Box 493, Moshi	Vet Centre	6/16/2015	Plot No 283 Block D, O/Bay- Babati
19	TZ -458	BAMATO	Rose Willbroad	Vet Centre	6/18/2015	Makuyuni-

Na .	Namba ya Kituo	Jina	Mmiliki na Anwani	Aina ya Kituo	Taarehe ya Usajili	Eneo
		(HIMO) VETERINARY CENTRE	Mamuya, Box 6637, Moshi			Holili
20	TZ -706	K.V AGROTECH VETERINARY CENTRE	Goodluck Ndaweka, Box 380, Dodoma	Vet Centre	5/6/2016	Uhuru Street
21	TZ -776	MAMBA VETERINARY CENTRE (NKASI)	Regina Ndeege, Box 2 , Nkasi	Vet Centre	8/30/2016	Sokoni – Namanyele
22	TZ -824	AL- BA Solutions Veterinary Centre	Samwel Ndanya, Box 646, Dodoma	Vet Centre	10/19/201 6	Barabara No. 12
23	TZ -935	MJI MWEMA VETERINARY CENTRE (Njombe)	Frida Mlowe, Box 577, Njombe	Vet Centre	2/21/2017	Mji Mwema
24	TZ -963	BETSAIDA CO.LTD, VETERINARY CENTRE	Meshack Simon, Box 235, Kasulu	Vet Centre	3/28/2017	Kigoma Road- Omary Street
25	TZ -967	RUJE VETERINARY	Benedicto Ruje, Box 436, Kasulu	Vet Centre	3/28/2017	Kigoma Road

Na .	Namba ya Kituo	Jina	Mmiliki na Anwani	Aina ya Kituo	Taarehe ya Usajili	Eneo
		CENTRE(Kigoma Road)				
26	TZ -1156	SUPER Agro VETERINARY & Vuna Mifugo Centre(Viwanda	Samwel Kalenzo , Box 111, Shinyanga	Vet Centre	2/9/2018	Viwandani
27	TZ-1029	Majengo Veterinary Centre	Dr Dalius Mujni Leonard, Box Dodoma	Vet Centre	7/12/2017	Majengo
28	TZ -1206	PATRICIA VETERINARY CENTRE	Patricia A. Tengalakwi, Box Dodoma	Vet Centre	3/23/2018	Makole NHC
29	TZ -1464	J.A.R Veterinary Centre	Adam Mbonde, Box Dodoma	Vet Centre	12/19/2018	Chang`ombe-Dodoma
30	TZ -1513	DABALO VETERINARY CENTRE	Ayubu Mkangala, Box 1249, Dodoma	Vet Centre	4/4/2019	Dabalo-Chamwino
31	TZ-315	Somi Veterinary Centre	Ebenezer J. Somi, Box 2, Kahama	Vet Centre	23-09-2014	Soko la Wakulima
32	TZ-314	Bethel veterinary Centre	Genoviva J. Mihayo, Box 472, Kahama	Vet Centre	23-09-2014	Soko la Wakulima
33	TZ-857	Iponya	Yusuph E.	Vet Centre	14-12-2016	Kagongwa

Na .	Namba ya Kituo	Jina	Mmiliki na Anwani	Aina ya Kituo	Taarehe ya Usajili	Eneo
		Veterinary Centre	Chabba, Box 796, Kahama			
34	TZ-315	Useko veterinary Centre	Zamadi Khalfan Mohamed, box 2, Kahama	Vet Centre	23-09-2014	Clinic Road
35	TZ-321	Lusako Veterinary Centre	Lucy Anania Kolowa, Box 1144, Shinyanga	Vet Centre	21-09-2014	New Stand
36	TZ-115	A.K Veterinary Centre	Anthony Nyarubamba Box 113 Shinyanga	Vet Centre	6/10/2011	Shinyanga Municipal
37	TZ-324	Kila Veterinary Centre	Dr N Kilangwile, Box 16, Kahama	Vet Centre	22-09-2014	Isaka Road
38	TZ-308	Isaya Veterinary Centre	Isaya Simon, Box 2, Kahama	Vet Centre	23-09-2014	Tabora Road
39	TZ-996	Tumaini Veterinary Centre	Soko la Wakulima - Kahama Town	Vet Centre	16-05-2017	Soko la Wakulima - Kahama Town
40	TZ-352	Mtasima Veterinary Centre	Judith P. Mtasima, Box 118, Kahama	Vet Centre	10/11/2014	Zongomera Road

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

**Kiambatisha Na. 24: Orodha ya wachunaji na wataalam wa ngozi waliojengewa uwezo
katika Mikoa ya Kanda Mashariki, Kaskazini na Ziwa katika mwaka 2019/2020**

Na.	Mkoa	Wachunaji	Wataalam	Jumla
1	Kilimanjaro	86	14	100
2	Arusha	90	15	105
3	Manyara	82	25	107
4	Morogoro	176	8	184
5	Shinyanga	53	9	62
6	Mwanza	162	12	174
7	Simiyu	45	6	51
8	Kagera	41	5	46
	Jumla	735	94	829

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi 2020

Kiambatisha Na.25: Wadau wa Tasnia ya Nyama Waliokaguliwa katika mwaka 2019/2020

Mkoa	Wafanya biashara ya Mifugo	Maduka ya Nyama	Machinjio	Wauzaji wa nyama nje na ndani ya Nchi	Mashamba ya Mifugo	Wasambazaji Nyama	Wachakataji Nyama	Jumla
Mbeya	26	0	0	0	0	0	1	27
Dar es Salaam	12	0	0	28	0	6	2	48
Arusha	8	0	1	2	0	0	1	12
Mwanza	73	0	0	2	0	0	2	77
Pwani	6	0	1	1	18	0	1	27
Mara	51	0	0	0	0	0	0	51
Simiyu	58	0	0	0	2	0	0	60
Tanga	3	0	0	0	0	0	0	3
Kigoma	0	0	0	0	0	0	0	0
Njombe	0	0	0	0	3	0	0	3
Mtwara	0	0	0	0	0	0	0	0
Lindi	0	0	0	0	0	0	0	0
Singida	0	32	0	0	0	0	1	33
Ruvuma	13	0	0	0	0	0	0	13
Shinyanga	67	62	1	0	4	0	2	136
Katavi	0	0	0	0	0	0	0	0
Rukwa	0	0	0	0	4	0	0	4
Songwe	0	0	0	0	3	0	0	3
Dodoma	53	75	1	0	0	0	2	131

Mkoa	Wafanya biashara ya Mifugo	Maduka ya Nyama	Machinjio	Wauzaji wa nyama nje na ndani ya Nchi	Mashamba ya Mifugo	Wasambazaji Nyama	Wachakataji Nyama	Jumla
Kilimanjaro	4	5	0	0	0	0	0	9
Tabora	75	45	0	0	0	0	0	120
Jumla	449	219	4	33	34	6	12	757

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi 2020

Kiambatisha Na. 26: Idadi za Machinjio Zilizokaguliwa na Kufungwa katika mwaka 2019/2020

Na.	Mkoa	Idadi ya Machinjio zilizokaguliwa
1	Dodoma	8
2	Rukwa	3
3	Arusha	8
4	Manyara	2
5	Singida	1
6	Mbeya	3
7	Ruvuma	3
8	Iringa	2
9	Kagera	1
	Jumla	31

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi 2020

Kiambatisho Na. 27: Idadi ya Dozi za Chanjo Zilizotengenezwa na Kusambazwa

Na.	Halmashauri Mnunuzi	Mdondo	Kimeta	Chambavu	Homa Ya Mapafu Ya Ng'ombe (Cbpp)	Chanjo Mchanganyiko Wa Kimeta Na Chambavu (TECOBLAX)	Ugonjwa Wa Kutupa Mimba	Jumla
1	Morogoro Vijijini	0	200,000	0	0	0	0	200,000
2	Kinondoni	2,100	7,800	0	1,800	0	0	11,700
3	Mbozi	0	0	4,750	0	0	0	4,750
4	Rombo	0	5,000	0	0	0	0	5,000
5	Ludewa	0	0	6,250	600	0	0	6,850
6	Wanging'ombe	0	0	12,000		1,500	0	13,500
7	Kilolo	0	0	0	8,000	0	0	8,000
8	Tunduru	0	0	0	8,000	0	0	8,000
9	Mbarali	0	0	0	1,500	400	0	1,900
10	Iringa DC	0	0	0	2,600	200	0	2,800
11	Morogoro Manispaa	0	0	0	2,200	0	0	2,200
12	Mbeya DC	0	0	0	400	0	0	400
13	Mafinga TC	0	0	0	0	2,250	0	2,250
14	Njombe TC	0	0	0	0	4,800	0	4,800
15	Mbinga	0	0	0	500	0	0	500
16	Makete	0	0	3,000	0	0	0	3,000

Na.	Halmashauri Mnunuzi	Mdondo	Kimeta	Chambavu	Homa Ya Mapafu Ya Ng'ombe (Cbpp)	Chanjo Mchanganyiko Wa Kimeta Na Chambavu (TECOBLAX)	Ugonjwa Wa Kutupa Mimba	Jumla
17	Makambako	0	0	2,100	0	0	0	2,100
18	Mufindi	0	0	18,750	0	0	0	18,750
19	Mkalama	10,000	4,500	0	0	0	0	14,500
20	Chemba	0	0	0	69,500	0	0	69,500
21	Iramba	0	30,000	0	0	0	0	30,000
22	Kongwa	0	11,000	3,500	62,000	0	0	76,500
23	Manyoni	0	0	0	56,000	0	0	56,000
24	Mpwapwa	0	0	250	8,000	0	0	8,250
25	Sumbawang a	3,000	0	500	16,100	0	0	19,600
26	Dodoma Jiji	0	0	0	400,000	0	0	300,000
27	Msalala	0	20,000	0	10,000	0	0	30,000
28	Misenyi	0	0	0	19,800	0	0	19,800
29	Ngara	0	0	0	30,000	0	0	30,000
30	Muleba	0	0	0	36,000	0	0	36,000
31	Nyanghw'al e	0	0	0	30,000	0	0	30,000
32	Kakonko	0	0	0	3,200	0	0	3,200
33	Mbulu	0	20,000		16,400	0	0	36,400
34	Lushoto	0	0	500	0	0	0	500

Na.	Halmashauri Mnunuzi	Mdondo	Kimeta	Chambavu	Homa Ya Mapafu Ya Ng'ombe (Cbpp)	Chanjo Mchanganyiko Wa Kimeta Na Chambavu (TECOBLAX)	Ugonjwa Wa Kutupa Mimba	Jumla
35	Kondoa Mji	0	5,000	2,500	0	0	0	7,500
36	Bahi	0	0	0	30,000	0	0	30,000
37	Ileje	0	0	0	0	1,500	0	1,500
38	Bhusokelo	30,000	0	0	0	1,250	0	31,250
39	Shinyanga	0	0	0	5,000	0	0	5,000
40	Karagwe	0	0	0	0	45,000	0	45,000
41	Wauzaji wa Pembejeo za Mifugo na Wachanjaji Binafsi	47,302,600	322,700	58,900	39,000	88,850	19,275	47,831,325
JUMLA		47,347,700	626,000	113,000	756,600	145,750	19,275	49,008,325

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 28: Nguvu ya Uvuvi na Uvunaji wa Samaki Mwaka 2019/2020

Maji	Idadi		Makisio ya Mavuvi na Thamani	
	Wavuvi	Vyombo	Uzito (Tani)	Thamani (TZS)
Ziwa Victoria	109,397.00	31,773.00	249,524.75	1,172,766,325.00
Ziwa Tanganyika	26,612.00	11,506.00	58,781.40	276,272,580.00
Ziwa Nyasa	5,550.00	2,632.00	9,938.00	46,708,615.67
Ziwa Rukwa	3,428.00	1,786.00	4,273.32	20,084,615.75
Bwawa la Mtera	2,369.00	1,238.00	7,832.12	36,810,972.63
Bwawa la Nyumba ya Mungu	783.00	432.00	6,003.03	28,214,241.00
Maji madogo (minor waters)	879.00	321.00	308.09	1,448,045.14
Maji ya Kitaifa/Bahari ya Hindi	53,035.00	9,242.00	56,272.09	264,478,844.19
JUMLA	202,053	58,930	392,932.82	1,846,784,239

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 29: Uzalishaji wa Vifaranga vya Samaki Mwaka 2019/2020

NA	KITUO	IDADI YA VIFARANGA
A. VITUO VYA WIZARA		
1	KINGOLWIRA	544,566
2	RUHILA	341,840
3	MWAMAPULI	173,034
	JUMLA NDOGO	1,059,440
B. VITUO VYA TAASISI ZA SERIKALI		
1	FISHERIES EDUCATION AND TRAINING AGENCY (FETA)	2,767,400
2	TANZANIA FISHERIES RESEARCH INSTITUTE (TAFIRI)	50,000
3	JKT BULAMBA	270,000
	JUMLA NDOGO	3,087,400
JUMLA		4,146,840
B. VITUO VYA BINAFSI		
1.	RUVU FISH FARM	1,370,000
2.	EDEN AGRI AQUA	760,000
3.	SAFINA BIG FISH	795,000
4.	JANS AQUA	285,000
5.	JUDASA FISH FARM	376,170
6.	SHAZAIN FISH FARM	920,000

NA	KITUO	IDADI YA VIFARANGA
7.	GADDAFI FISH FARM	942,000
8.	ROFACOL COMPANY LTD	798,000
9.	SOULPEACE AQUA FISH	190,000
10.	INDIAN OCEAN FISH FARM	505,000
11.	BUZIRAYOMBO	165,000
12	MECKSADICK FISH FARM	581,205
13	MPANJU FISH FARM	957,242
14	DR.RWEGASIRA FISH FARM	68,030
15	RIFTVALLEY AQUACULTURE CENTRE	55,000
16	GREENFISH INVESTMENT	90,000
17	KIPOLOPOLO FISH FARM	1,440,000
18	ABEID FISH FARM	50,000
19	KILUVYA FISH FARM	37,000
17	PRAWNTO	2,700,000
18	ALPHAKRUST	4,444,700
Jumla ndogo		17,529,347
JUMLA KUU		21,676,187

Kiambatisho Na 30: Uwingi wa Samaki Nchini Mwaka 2019/2020

Maji	Ukubwa wa Eeo (Km²)	Eneo la Tanzania (Km²)	Umiliki (%)	Kiasi cha Samaki kwenye Maji	Mwaka wa Utafiti
Ziwa Victoria	68,000	35,088	51	2,681,165	2019
Ziwa Tanganyika	32,900	13,489	41	295,000	1998
Ziwa Nyasa	30,800	5,760	20	168,000	1994
Maji Madogo (Maziwa ya kati na	5,000	5,000	100	30,000	1970
Maji ya Kitaifa ya Bahari ya Hindi	64,000		100	100,000	1970
Ukanda wa Uchumi wa Bahari (EEZ)	223,000		100	Hakijulikani	
Jumla				3,274,165	

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 31: Changamoto Zinazoikabili Sekta na Mikakati ya Kukabiliana nazo

NA.	CHANGAMOTO	MIKAKATI YA KUKABILIANA NA CHANGAMOTO
1.	Kutokuwepo kwa Bandari ya Uvuvi na hivyo kupoteza mapato ambayo yangepatikana kutokana leseni na tozo kwa meli zinazovua katika Ukanda wa Uchumi wa Bahari.	Kukamilisha upembuzi yakinifu wa ujenzi wa Bandari ya Uvuvi
2.	Kutokuwa na meli za kutosha za kitaifa kwa ajili ya uvuvi katika Ukanda wa Uchumi wa Bahari.	Kukamilisha taratibu za kufufua Shirika la Uvuvi Tanzania (TAFICO 2018) na kununua meli za uvuvi katika maji ya kitaifa, pamoja na kutoa leseni kwa meli kubwa zinazomilikiwa na Sekta Binafsi
3.	Kuendelea kuwepo kwa uvuvi na biashara haramu ya samaki na mazao ya uvuvi.	Kuongeza kasi ya utekelezaji wa Mkakati wa Usimamizi na Udhibiti wa Rasilimali za Uvuvi Nchini
4.	Upotevu wa mazao ya uvuvi baada ya kuvunwa unaokadiriwa kufikia asilimia 40.	Kuendelea kuimarisha ushirikiano na Mamlaka za Serikali za Mitaa na Sekta Binafsi katika kujenga na kuboresha masoko, mialo na kuwekeza katika ujenzi wa viwanda vya kuongeza thamani ya mazao ya uvuvi na kutengeneza zana za uvuvi
5.	Uhaba wa vifaranga na vyakula vya samaki vyenye ubora.	Serikali pamoja na Sekta Binafsi zitaendelea kuimarisha vituo vya kuzalisha vifaranga, kuongeza

NA.	CHANGAMOTO	MIKAKATI YA KUKABILIANA NA CHANGAMOTO
		upatikanaji wa samaki wazazi na kuboresha vitotoleshi na kuhamasisha kuanzisha viwanda vya kuzalisha vyakula bora vya samaki
6.	Uhaba wa Maafisa Ugani wa Uvuvi ikilinganishwa na mahitaji.	Kuongeza upatikanaji wa Maafisa Ugani wa Uvuvi kwa kuimarisha Wakala wa Elimu na Mafunzo ya Uvuvi na kuhamasisha Mamlaka za Serikali za Mitaa na Sekta Binafsi kuajiri Wagani wa Uvuvi ili kukidhi mahitaji
7.	Uhaba wa huduma za kifedha kwa ajili ya kuwawezesha wavuvi kukua na kutumia teknolojia za kisasa	Kuimarisha Dawati la Sekta Binafsi la Wizara ili kuwaunganisha wavuvi na Taasisi za fedha kwa ajili ya kupata mikopo yenye masharti nafuu na kuwahamasisha wavuvi kuanzisha vyama vya ushirika ili waweze kukopesheka.

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 32: REVENUE REPORT 2019/2020 - FROM JULY 2019 TO 27TH APRIL, 2020

Na.	MWEZI	FISHING & EXPORT LICENCE (11510110)	EXPORT ROYALTY (11510111)	EXCLUSIVE ECONOMIC ZONE FISHING LICENSES	IMPORT ROYALTY	COMPOUND FEES (14220168)	MISCELLANEOUS RECEIPT (14220161)	PRAWN FISHING LICENCES (14220213)	AQUICULTURE	NYEGEZI LAB	TOTAL
1	JULAI	41,006,340	1,750,661,967		2,085,350	147,275,409	19,807,200	1,932,412	3,632,500	67,380,000	2,033,781,177
2	AGOSTI	2,063,815	1,571,068,383		5,336,969	36,025,000	5,430,000	-	4,185,000	67,609,200	1,691,718,367
3	SEPTEMBA	16,321,884	1,903,503,787		5,640,083	147,810,000	8,010,000	-	4,168,750	41,759,000	2,127,213,504
4	OKTOBA	23,658,561	2,153,207,511		9,829,315	403,065,500	637,000	-	4,640,850	69,210,085	2,664,248,821
5	NOVEMBA	19,053,020	2,330,334,323		8,107,538	404,147,300	2,374,537	-	8,194,000	77,135,164	2,849,345,882
6	DISEMBA	69,113,975	2,523,414,530		6,011,487	192,877,000	50,000	-	6,707,500	94,784,997	2,892,959,489
7	JANUARI	539,641,125	2,181,544,253		6,626,285	132,468,000	6,211,100		5,763,950	120,055,000	2,992,309,713
8	FEBRUARI	85,162,277	2,298,374,987		1,260,200	147,364,000	24,780,000		5,000,700	75,325,000	2,637,267,164
9	MARCHI	60,658,459	2,398,123,696		1,298,000	67,467,600	24,042,270		4,024,500	79,411,100	2,635,025,625
10	APRIL	40,244,465	1,513,406,847		115,000	346,342,799	3,632,697		2,985,000	54,210,000	1,960,936,808
	TOTAL	896,923,921	20,623,640,283		46,310,227	2,024,842,607	94,974,804	1,932,412	49,302,750	746,879,546	24,484,806,550

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 33: Mauzo ya Samaki na Mazao ya Uvuvi nje ya Nchi kwa kipindi cha Julai 2019 hadi Machi, 2020

Zao	Uzito (Tani)	Samaki wa Mapambo	Thamani		Mrahaba
			FOB (\$)	FOB (TSHS)	
Aquarium Fish/L. Nyasa		39,389.00	117,046.80	269,957,577.88	53,109,832.65
Aquarium Fish/L.Tang		63,069	706,239.54	1,624,350,936.64	133,848,458.65
Dried chest	58.85		3,656.35	8,409,614.45	6,786,600.00
Dried chips	6.00		1,200.33	2,760,764.00	1,437,627.08
Dried Dagaa L.Vict	6,762.77		11,761,342.99	27,051,088,883.55	3,000,858,959.35
Dried Dagaa/L. Nyasa	2.97		7,218.00	16,601,400.00	1,860,000.00
Dried Dagaa/L.Tang	78.97		506,668.04	1,165,398,780.81	190,835,623.89
Dried Dagaa/ Marine	441.00		892,659.64	2,052,947,372.73	303,575,249.95
Dried fins	0.02		24.00	55,200.00	30,000.00
Dried Fish (Mgebuka)/L.Tang.	31.98		111,361.05	266,323,218.30	40,183,945.92
Dried fish Chest	333.26		43,080.88	99,086,031.44	39,483,210.00
Dried Fish Heads	2,800.72		151,606.34	348,694,590.62	240,624,942.39
Dried Fish Meal/ L. Manyara	38		8,802.44	20,200,000	1,739,000
Dried Fish Meal/L.Vict	149.50		4,385.16	10,085,865.60	6,879,200.00
Dried Fish/L.Rukwa	116.29		359,367.90	828,166,315.74	104,578,214.00
Dried Furu / L. Manyara	10.60		31,500.00	72,450,000.00	4,842,400.00
Dried Furu/L.Vict	231.43		96,871.64	222,807,531.90	85,210,732.88
Dried Heads	550.28		287,102.61	660,336,000.00	50,450,181.36

Zao	Uzito (Tani)	Samaki wa Mapambo	Thamani		Mrahaba
			FOB (\$)	FOB (TSHS)	
Dried Maws	432.69		44,685,910.98	102,461,256,884.85	3,251,470,463.60
Dried Offcuts	261.74		72,330.60	166,360,369.39	56,866,750.00
Dried Sangara/Kayabo	1,184.40		3,394,695.58	7,242,059,838.59	812,958,594.75
Dried shark	0.42		504.00	1,159,200.00	1,005,100.00
Dried Skin	0.00		0.10	230.08	950.00
Dried Uduvi/L.Vict	303.83		177,810.60	408,965,299.56	19,053,109.91
Farmed Prawns	26.48		228,225.60	524,918,880.00	1,523,142.96
Fish frames	60.87		12,174.00	28,007,937.00	2,800,793.71
Fish heads	31.13		6,226.00	14,323,739.00	2,864,747.79
Fish Meal/L. Manyara	47.00		12,648.36	29,091,220.00	2,142,400.00
Dried Fish Meal/L.Vict	1,175.67		47,069.91	108,265,139.80	62,085,281.00
Fish Steaks	0.01		0.00	0.00	8,100.00
Fresh Fish (Mgebuka)/L.Tang	0.19		735.00	1,692,000.00	216,294.00
Fresh Fillets	5,319.09		32,931,460.59	70,609,893,649.44	2,924,323,761.85
Fresh Fish /L.Tang	0.31		939.12	2,159,976.00	360,000.00
Fresh Fish Frames	505.30		76,177.46	175,208,162.77	23,259,518.02
Fresh Fish heads	133.07		26,825.58	61,698,838.00	9,904,086.70
Fresh H&G	718.63		2,896,290.74	6,660,731,637.28	426,955,451.06
Fresh maws	2.11		27,179.72	62,513,344.76	9,448,406.59
Fresh Steak	0.90		4,725.00	10,873,028.25	497,052.72

Zao	Uzito (Tani)	Samaki wa Mapambo	Thamani		Mrahaba
			FOB (\$)	FOB (TSHS)	
Frozen Fillets	6,726.15		36,437,784.45	83,494,546,865.44	3,724,429,353.84
Frozen Fish Chests	938.97		343,466.85	789,817,227.77	115,017,594.76
Frozen Fish Heads	271.75		85,189.27	195,801,139.15	27,572,986.48
Frozen H&G	489.94		1,819,055.08	4,183,991,177.88	312,415,108.61
Frozen Lobster	3.02		113,004.71	259,910,842.73	9,709,615.19
Frozen Maws	134.63		11,967,681.39	27,525,560,063.16	672,474,461.58
Frozen Octopus	766.80		12,964,365.37	29,509,013,897.41	1,406,982,396.11
Frozen Offcuts	428.74		259,330.96	596,303,925.71	98,494,136.12
Frozen Prawns	47.93		1,774,828.43	4,082,105,395.80	31,688,364.07
Frozen Squids	6.23		7,373,686.58	16,959,371,995.78	8,550,322.60
Live Crabs	236.63		18,263,633.43	41,712,339,522.98	567,609,220.73
Live-Lobsters	38.53		1,570,639.60	3,612,471,089.57	170,460,431.26
Sea Shells	482.61		319,086.86	733,899,766.50	82,493,645.13
Smoked Nile Perch	0.48		6,467.14	14,874,421.45	332,200.00
JUMLA	32,388.8 8	102,458.	192,990,282.78	436,958,906,789.75	19,102,308,019.26

NB: Mauzo ya mazao ya uvuvi nje ya nchi yalifikia shilingi bilioni 691 kuishia Juni, 2019.

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho na. 34a: Mauzo ya Samaki na Mazao ya Uvuvi nje ya Nchi (Ziwa Victoria) kwa kipindi cha Julai 2019 hadi Machi, 2020

Zao	Uzito (Tani)	Thamani		Mrahaba
		FOB (\$)	FOB (TSHS)	
Dried chest	58.85	3,656.35	8,409,614.45	6,786,600.00
Dried chips	6.00	1,200.33	2,760,764.00	1,437,627.08
Dried Daga L.Vict	6,762.77	11,761,342.99	27,051,088,883.55	3,000,858,959.35
Dried fish Chest	333.26	43,080.88	99,086,031.44	39,483,210.00
Dried Fish Heads	2,800.72	151,606.34	348,694,590.62	240,624,942.39
Dried Fish Meal/L.Vict	149.50	4,385.16	10,085,865.60	6,879,200.00
Dried Furu/L.Vict	231.43	96,871.64	222,807,531.90	85,210,732.88
Dried Heads	550.28	287,102.61	660,336,000.00	50,450,181.36
Dried Maws	432.69	44,685,910.98	102,461,256,884.85	3,251,470,463.60
Dried Offcuts	261.74	72,330.60	166,360,369.39	56,866,750.00
Dried Sangara/Kayabo	1,184.40	3,394,695.58	7,242,059,838.59	812,958,594.75
Dried Skin	0.00	0.10	230.08	950.00
Dried Uduvi/L.Vict	303.83	177,810.60	408,965,299.56	19,053,109.91
Fish frames	60.87	12,174.00	28,007,937.00	2,800,793.71

Zao	Uzito (Tani)	Thamani		Mrahaba
		FOB (\$)	FOB (TSHS)	
Fish heads	31.13	6,226.00	14,323,739.00	2,864,747.79
Dried Fish Meal/L.Vict	1,175.67	47,069.91	108,265,139.80	62,085,281.00
Fish Steaks	0.01	0.00	0.00	8,100.00
Fresh Fillets	5,319.09	32,931,460.59	70,609,893,649.44	2,924,323,761.85
Fresh Fish Frames	505.30	76,177.46	175,208,162.77	23,259,518.02
Fresh Fish heads	133.07	26,825.58	61,698,838.00	9,904,086.70
Fresh H&G	718.63	2,896,290.74	6,660,731,637.28	426,955,451.06
Fresh maws	2.11	27,179.72	62,513,344.76	9,448,406.59
Fresh Steak	0.90	4,725.00	10,873,028.25	497,052.72
Frozen Fillets	6,726.15	36,437,784.45	83,494,546,865.44	3,724,429,353.84
Frozen Fish Chests	938.97	343,466.85	789,817,227.77	115,017,594.76
Frozen Fish Heads	271.75	85,189.27	195,801,139.15	27,572,986.48
Frozen H&G	489.94	1,819,055.08	4,183,991,177.88	312,415,108.61
Frozen Maws	134.63	11,967,681.39	27,525,560,063.16	672,474,461.58
Frozen Offcuts	428.74	259,330.96	596,303,925.71	98,494,136.12
Smoked Nile Perch	0.48	6,467.14	14,874,421.45	332,200.00
JUMLA	30,012.90	147,627,098.31	333,214,322,200.89	15,984,964,362.15

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

**Kiambatisho Na. 34b: Mauzo ya Sangara na Mazao yake nje ya Nchi kwa kipindi cha Julai
2019 hadi Machi, 2020**

Zao	Uzito (Tani)	Thamani		Mrahaba
		FOB (\$)	FOB (TSHS)	
Dried chest	58.85	3,656.35	8,409,614.45	6,786,600.00
Dried chips	6.00	1,200.33	2,760,764.00	1,437,627.08
Dried fish Chest	333.26	43,080.88	99,086,031.44	39,483,210.00
Dried Fish Heads	2,800.72	151,606.34	348,694,590.62	240,624,942.39
Dried Heads	550.28	287,102.61	660,336,000.00	50,450,181.36
Dried Maws	432.69	44,685,910.98	102,461,256,884.85	3,251,470,463.60
Dried Offcuts	261.74	72,330.60	166,360,369.39	56,866,750.00
Dried Sangara/Kayabo	1,184.40	3,394,695.58	7,242,059,838.59	812,958,594.75
Dried Skin	0.00	0.10	230.08	950.00
Fish frames	60.87	12,174.00	28,007,937.00	2,800,793.71
Fish heads	31.13	6,226.00	14,323,739.00	2,864,747.79
Dried Fish Meal/L.Vict	1,325.17	51,455.06	118,351,005.40	68,964,481.00
Fish Steaks	0.01	0.00	0.00	8,100.00
Fresh Fillets	5,319.09	32,931,460.59	70,609,893,649.44	2,924,323,761.85
Fresh Fish Frames	505.30	76,177.46	175,208,162.77	23,259,518.02
Fresh Fish heads	133.07	26,825.58	61,698,838.00	9,904,086.70

Zao	Uzito (Tani)	Thamani		Mrahaba
		FOB (\$)	FOB (TSHS)	
Fresh H&G	718.63	2,896,290.74	6,660,731,637.28	426,955,451.06
Fresh maws	2.11	27,179.72	62,513,344.76	9,448,406.59
Fresh Steak	0.90	4,725.00	10,873,028.25	497,052.72
Frozen Fillets	6,726.15	36,437,784.45	83,494,546,865.44	3,724,429,353.84
Frozen Fish Chests	938.97	343,466.85	789,817,227.77	115,017,594.76
Frozen Fish Heads	271.75	85,189.27	195,801,139.15	27,572,986.48
Frozen H&G	489.94	1,819,055.08	4,183,991,177.88	312,415,108.61
Frozen Maws	134.63	11,967,681.39	27,525,560,063.16	672,474,461.58
Frozen Octopus	766.80	12,964,365.37	29,509,013,897.41	1,406,982,396.11
Frozen Offcuts	428.74	259,330.96	596,303,925.71	98,494,136.12
Smoked Nile Perch	0.48	6,467.14	14,874,421.45	332,200.00
JUMLA	23,481.67	148,555,438.44	335,040,474,383.28	14,286,823,956.12

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 35: Mauzo ya Mabondo nje ya Nchi kwa kipindi cha Julai 2019 hadi Machi, 2020

Zao	Uzito (Tani)	Thamani		Mrahaba
		FOB (\$)	FOB (TSHS)	
Dried Maws	432.69	44,685,910.98	102,461,256,884.85	3,251,470,463.60
Fresh maws	2.11	27,179.72	62,513,344.76	9,448,406.59
Frozen Maws	134.63	11,967,681.39	27,525,560,063.16	672,474,461.58
JUMLA	569.43	56,680,772.09	130,049,330,292.76	3,933,393,331.77

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 36: Ulinganifu wa Mwenendo wa Uingizaji Samaki Nchini mwaka 2018/2019 na 2019/2020 katika kipindi cha Mwezi Julai hadi Machi.

Mwezi	Julai 2018 hadi Machi 2019		Julai 2019 hadi Machi 2020	
	Uzito (Tani)	Thamani (Tsh-Bilioni)	Uzito (Tani)	Thamani (Tsh-milioni)
Julai	3,439.41	6,786,845,018.42	0	0
Agosti	2,362.51	4,661,833,790.98	0.58	2,369,538.20
Septemba	1,553.66	3,065,779,481.28	0.73	3,451,200.00
Oktoba	386.75	763,149,812.79	1.43	38,532,781.00
Novemba	7.87	15,524,794.54	0.90	39,201,735.00
Desemba	8.5	16,780,180.46	1.59	33,020,028.31

Mwezi	Julai 2018 hadi Machi 2019		Julai 2019 hadi Machi 2020	
	Uzito (Tani)	Thamani (Tsh-Bilioni)	Uzito (Tani)	Thamani (Tsh-milioni)
Januari	0.70926	1,399,552.06	1.36	23,086,595.00
Februari	0.3163	624,141.10	0.46	1,787,975.00
Machi	0.39025	770,063.43	1.14	19,563,972.09
Jumla	7,760.12	15,312,706,835.06	8.18	161,013,824.60

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 37: Matokeo ya Doria na Operesheni katika mwaka 2017/2018, 2018/2019 na 2019/2020

Na.	Matokeo	Julai 2017 - Machi 2018	OPERATIO N SANGARA 2018	Julai 2018 - Machi 2019	Julai 2019- Machi 2020	NMATT 2017/2018	NMATT 2018/2019	NMATT 2019/2020	JUMLA
1	Nyavu za Makila	159,195	639,608	168,708	166,177	20,265	157	8,445	1,162,555
2	Makokoro	871	11,998	3,715	808	173	254	105	17,924
3	Nyavu za Timba	9,887	11,072	15,915	31,671	13	48	201	68,807
4	Nyavu za Dagua	215	3,137	9,068	547	-	257	-	13,224

Na.	Matokeo	Julai 2017 - Machi 2018	OPERATIO N SANGARA 2018	Julai 2018 - Machi 2019	Julai 2019- Machi 2020	NMATT 2017/2018	NMATT 2018/2019	NMATT 2019/2020	JUMLA
5	Kamba za Kokoro (m)	21,980	1,175,557	525,784	149,071	-	-	20,705	1,893,097
6	Ndoano	1,956,744	2,114,995	568,958	12,000	-	-	-	4,652,697
7	Mitumbwi/B oti	875	2,612	2,291	736	-	-	30	6,544
8	Nyavu za ring net	-	313	803	204	-	-	55	1,375
	Driftnet (Nyavu za tembea)		6,953						
9	Katuli	17	21	54	10	-	-	-	102
10	Injini za Boti	265	1,276	578	275	-	10	-	2,404
11	Magari	13	2,725	4,489	8	-		5	7,240
12	Pikipiki	23	271	374	36	-		-	704
13	Samaki wachanga(Kg)	62,662	222,589	110,181	28,450	-	-	-	423,882
14	Pweza	-	5,520	-	-	-	-	-	5,520
15	Kaa hai wachanga (Kg)	1,045	1,485	1,094	30	928	1,094	-	5,676
16	Kamba koche hai	2,311	278	-	-	140		-	2,729

Na.	Matokeo	Julai 2017 - Machi 2018	OPERATIO N SANGARA 2018	Julai 2018 - Machi 2019	Julai 2019- Machi 2020	NMATT 2017/2018	NMATT 2018/2019	NMATT 2019/2020	JUMLA
17	Majongoo bahari	10		-	-	9	26	-	45
18	Mitungi ya gesi	105		-	-	263	236	20	624
19	Mabomu	-		-	-	4,583	-	-	4,583
20	Detonator	-		-	-	2,534	-	-	2,534
21	Mbolea - Urea	-		-	-	626	-	-	626
22	Watuhumiwa	1,115	5,916	4,713	2,040	241	258	101	14,384
	JUMLA	2,217,333	4,206,326	1,416,725	392,063	29,775	2,340	29,667	8,287,276

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 38: Mgawanyo wa samaki wachanga waliokamatwa kwenye operesheni mbalimbali

Kituo	Aina ya Samaki Sangara (Kgs)	Mahali Walipogawiwa	Kiasi (Kgs)
1. Geita	1,231	i. Wananchi wa Kasenda	25
		ii. Shule ya Sekondari Zakia Meghji	1,206
		Jumla Ndogo	1,231
2. Simiyu/Magu	4,435	i. Kabita Sekondari	230
		ii. Bulima Sekondari	447
		iii. Kituo cha Watoto Yatima Maega-Busega	575
		iv. The Bethany Project	660
		v. Bariadi Sekondari	700
		vi. KKKT Centre	200
		vii. Kusekwa Sekondari	589
		viii. Wananchi wa Lukungu	100
		ix. Simba wa Yuda	200
		x. Magu Sekondari	105
		xi. Wananchi wa Nyamikoma	536
		xii. West Serengeti Sekondari	58
		xiii. Wananchi wa Nyamikoma	52
		xiv. Magereza Magu	205
		xv. BCDSA-Maega	35
	Jumla Ndogo	4,435	

Kituo	Aina ya Samaki Sangara (Kgs)	Mahali Walipogawiwa	Kiasi (Kgs)
3. Mara	5,591	i. St. Anthony Centre	439
		ii. Taasisi ya Watoto Yatima (Malkia)	100
		iii. Victoria Theatre Group	722
		iv. Mwisenge B' Primary	431
		v. Musoma Tech High School	547
		vi. Wananchi wa Nyakato	335
		vii. Magereza	1,372
		iii. Chawata	194
		ix. Jipe Moyo Centre	559
		x. St. Justin Centre Children with Disability	460
		xi. Songe Girls Secondary School	432
			Jumla Ndogo
4. Ukerewe	420	i. Magereza Ukerewe	270
		ii. Bukongo High School	150
		Jumla Ndogo	420
5. Sengerema	800	i. Chuo cha Maendeleo ya Jamii	350
		ii. Shule ya Sekondari ya Sengerema	200
		iii. Wananchi wa Nyakaliro	250
		Jumla Ndogo	800
6. Kagera	2,603	i. Shule ya Sekondari Ihungo	1,411

Kituo	Aina ya Samaki Sangara (Kgs)	Mahali Walipogawiwa	Kiasi (Kgs)
		ii. Shule ya Mugeza	665
		iii. Kituo cha Watoto Yatima-YACHO	132
		iv. Geraldina Orhanage	147
		v. Wananchi wa Kijiji cha Iluyo	100
		vi. Ziliharibika na Kufukiwa Chini ya Ardhi	148
		Jumla Ndogo	2,603
7. Mwanza	5,190	i. Cheka Sana	471
		ii. Foundation Karibu Tanzania	1,842
		iii. Nitete Foundation	1,180
		iv. Wote Sawa	1,653
		v. Amani Girls	51
		Jumla Ndogo	5,190
JUMLA KANDA YA ZIWA VICTORIA			20,270
SAMAKI WALIOKAMATWA BWAWA LA NYUMBA YA MUNGU			
Kituo	Aina ya Samaki Perege (Kgs)	Mahali Walipogawiwa	Kiasi (Kgs)
8. Nyumba ya mungu	3,400	i. Gereza la Watoto-Moshi	312
		ii. Gereza la Karanga-Moshi	275
		iii. Kituo cha Kulelea Watoto wa Kike Waliokimbia Mila Kandamizi-Simanjiro	305

Kituo	Aina ya Samaki Sangara (Kgs)	Mahali Walipogawiwa	Kiasi (Kgs)
		iv. Shule ya Watoto Viziwi-Mwanga	475
		v. Shule ya Watoto wenye Mahitaji Maalum-Mwanga	664
		vi. Same Sekondari	725
		vii. Magereza ya Same	451
		viii. Kituo cha Watoto Yatima-Same	193
		Jumla ndogo	3,400
JUMLA NYUMBA YA MUNGU			3,400
SAMAKI WACHANGA WALIOKAMATWA KANDA YA ZIWA TANGANYIKA			
Kituo	Aina ya Samaki migebuka (Kgs)	Mahali Walipogawiwa	Kiasi (Kgs)
9. Kigoma	2,887	i. Magereza ya Kigoma	1,912
		ii. Mwochachi Children Centre	390
		iii. Sanganigwa Children Centre	390
		iv. Ziliteketezwa	195
		Jumla Ndogo	2,887
10. Kipili	90	Shule ya Sekondari Kirando	90
		Jumla Ndogo	90
11. Buhingu		i. Mwochachi Children Centre	70
		ii. Wananchi Mgambo	350
		iii. Ziliteketezwa	68
		Jumla Ndogo	488

Kituo	Aina ya Samaki Sangara (Kgs)	Mahali Walipogawiwa	Kiasi (Kgs)
12. Ikola	665	Wananchi Ikola	665
		Jumla Ndogo	665
13. Kasanga	650	Wananchi Kasanga	650
		Jumla Ndogo	650
JUMLA KANDA YA TANGANYIKA			4,780
JUMLA SAMAKI WALIOGAWIWA KUTOKA KANDA ZOTE			28,450

Kiambatisho Na. 39: Orodha ya meli za China zilizokiuka masharti ya leseni za uvuvi wa Bahari Kuu na faini

NA	JINA LA MELI	JINA NA ANUANI YA MMILIKI	JUMLA YA FAINI (US\$)
1	TAI HONG NO. 1	SHANDONG ZHONGLU HAIYAN OCEAN FISHERIES COMPANY LTD, 105 YAN'AN 3 RD, QINGDAO, CHINA	5,909,085
2	TAI HONG NO. 2		
3	TAI HONG NO. 6		
4	TAI HONG NO. 7		
5	TAI HONG NO. 8		
6	TAI XIANG NO. 1		
7	TAI XIANG NO. 2		
8	TAI XIANG NO. 5		
9	TAI XIANG NO. 6		
10	TAI XIANG NO. 7		

11	TAI XIANG NO. 8		
12	TAI XIANG NO. 9		
13	TAI XIANG NO. 10		
14	JIN SHENG No. 1	ZHONGYU GLOBAL SEAFOOD CORP., 1888WEST ROAD, SOUTH 4 TH RING ROAD, FENGTAI DISTRICT, BEIJING CHINA	454, 545
15	XIN SHIJI NO. 72	ZHEJIANG OCEAN FAMILY CO. LTD 1-6 SHANGHUI ROAD, GANIAN, DINGHAI DISTICT, ZHOUSHAN, ZHEJIANG- CHINA	2,727,270
16	XIN SHIJI NO. 76		
17	XIN SHIJI NO. 81		
18	XIN SHIJI NO. 82		
19	XIN SHIJI NO. 83		
20	XIN SHIJI NO. 86		
	JUMLA		9,090,900

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 40: Mchanganuo wa miradi 10 itakayotekelezwa na TAFICO

Na	Eneo	Mradi	Kiasi (Tsh.)
1.	Ununuzi wa Meli	Mradi wa meli ya Uvuvi wa Mishipi (Long liner Fishing Project)	22,200,866,800.00
		Mradi wa meli ya Uvuvi wa wavu wa kuzungusha (Purse Seiner Fishing Project)	23,800,310,000.00
		Mradi wa uvuvi wa Maji ya ndani (Fishing in Territorial Waters Project)	6,136,300,000.00
2	Miundombinu ya Uvuvi	Kiwanda cha Kuchakata Samaki (Fish Processing Factory Project)	5,398,793,692.00
		Kiwanda cha Kugandisha Barafu (Ice Making Project)	1,195,007,051.00
		Jokofu la Kuhifadhia Samaki (Cold Storage Project)	981,787,000.00
3	Ukuzaji Viumbe Maji	Ufugaji wa Vizimba (Cage Fish Farming Project)	14,250,000,000.00
		Ufugaji wa Mabwawa (Pond Fish Farming Project)	6,041,100,427.00
		Vitotoleshi vya Samaki (Hatchery Project)	1,598,692,308.00
		Kiwanda cha Vyakula vya Samaki (Fish Feeds Production Project)	7,679,200,000.00
		Jumla Kuu	89,282,057,278

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 41 Programu ya Maandalizi na Utekelezaji wa Mradi wa IFAD

Shughuli	Mhusika	Muda
Official Seed Certification -OSC	IFAD	20 th March 2020
Programme Design	GoT & IFAD	24 th March-7 th April 2020
Programme Negotiations	GoT & IFAD	30 th July 2020
Executive Board Presentation	IFAD	Sept 2020
Loan Agreement Signed	GoT	November 2020
Implementation Commences	GoT & IFAD	Jan 2021

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 42: Orodha ya Viwanda Vikubwa na vya Kati vya Uchakataji wa Mazao ya Uvuvi

SN	NAME	ADDRESS	LOCATION	PRODUCTS
1	Supreme Perch Ltd	P.O. Box 1654 Bukoba. Kagera Tel: +255-28-255 2306/2550589 Fax: +25 5-28 -255 0597 vicmwz@vicfish.org	Bukoba, Kagera Tanzania	Nile Perch Fillets
2	Nile Perch Fisheries Ltd	P.O. Box 1753 Ilemela Mwanza Tel: +255-28 -2570329 Fax: +255-28-2570430 kakajnpf@gmail.com	Mwanza/ Tanzania	Nile Perch Fillets
3	Tanzania Fish Processors	P.O. Box 3001 Nyamagana. Mwanza Tel: +255 -28 -255 0105 Fax: +255 -28-255 0870	Nyamagana - Mwanza	Nile Perch Fillets

SN	NAME	ADDRESS	LOCATION	PRODUCTS
	Ltd	tfp@mwanza.com		
4	Victoria Perch Ltd	PLOT 11, BLOCK C P.O. Box 348 Ilemela. Mwanza Tel: +255 -28 -2560 868 Fax: +255-28-2561 184 Email: victoriaperch@gmail.com Phone: +255 786497949	Ilemela - Mwanza	Nile Perch Filletts
5	Omega Fish Ltd	P.O. Box 94 Ilemela - Mwanza Tel: +255-28 -2560 601 Fax: +255-28-2560 661 Email:	Ilemela - Mwanza	Nile Perch Filletts
6	Musoma Fish Processors Ltd	P.O. Box 1149 Musoma, Mara Region Mobile: +255 684 319 373 Email:	Musoma Urban, Mara	Nile Perch Filletts
7	Kagera Fish Company Ltd	P.O. Box 180 Kemongo. Kagera Tel: +255 744 000 888 Email:	Bukoba Rural, Tanzania	Nile Perch Filletts
8	Nature's Fish Ltd	P.O. Box 2589, Ilemela Industrial Area, Mwanza Mobile: +255 684 500 327 Email: peterjohn@nauresfish.com	Ilemela, Mwanza	Nile Perch Filletts
9	Bahari	P. 0 Box 3978	Mwenge -	Octopus

SN	NAME	ADDRESS	LOCATION	PRODUCTS
	Foods Ltd	Mwenge, Dar es Salaam Tel: 255 22 2602 504/5 Fax: 255 22 2602 490 Mobile: +255 784 78 0633 Bhagat@vicfish.com , Bahari@naturesbounty.tz.com	Kinondoni, Dar es Salaam	Prawns Squids Crabs Lobsters
10	Tanpesca Mafia Plant Ltd	P.O Box 8316 Mafia, Tel: +255 22 21 28 854 +255 22 2128 828 Mobile: + 255 784 900 885 Fax: +255 5111 1069 ganeshan.vedagiri@tz.alphaafrica.com	Mafia - Pwani	Octopus, Prawns Squids, Crabs Lobsters
11	Alphakrust Ltd	P.O. Box 8316 Ilala, Dar es Salaam Tel: +255 22 2128 854 +255 22 212 8828 Fax: +255 5111 1069 Mobile: +255 784 900885 ganeshan.vedagiri@tz.alphaafrica.com	Kipawa- Bala, Dar es Salaam	Octopus, Prawns Cuttle fish, Squids Crabs Rock Lobsters Sand Lobsters
12	Tanpesca Ltd Tanga	c/o P.O. Box 8316 Ilala, Dar es Salaam Tel: +255 22 2128854 +255 22 2128828 Fax: +255 5111 1069	Tanga, Tanzania	Octopus, Prawns Cuttle fish, Squids, Crabs Lobsters

SN	NAME	ADDRESS	LOCATION	PRODUCTS
		Mobile: +255 784 900 885 ganeshan.vedagiri@tz.alphaafrica.com		
13	Kawther Sea Food Co.	P.O. Box 12591 Keko. Dar es Salaam Tel: +255 773 000 011 Dar Es Salaam	Keko Mwanga - Temeke	Octopus, Prawns Squids, Crabs Lobsters
14	Abajuko Enterprises Ltd	P. O. BOX 421229 Plot no. B. 21 Madafu- Vikindu Mkuranga Dar Es Salaam Email: abajukoseafoods1@gmail.com	Madafu- Vikindu Mkuranga	Finfish, Octopus, Prawns, Squids, Crabs, Lobsters
15	INSTDAR Limited	P. O. Box 12836 Plot no. 326 Chwaku Street, Mikocheni Area Dar Es Salaam Tel.+ 255 738 564 590	Chwaku Street, Mikocheni Area	Finfish, Octopus, Prawns, Squids, Crabs Lobsters
16	Biagat Seafoods Co. Ltd (Hired by Serengeti Turkey)	P.O. BOX 12011 Plot no. 540, L.O NO. 66098 Tabata- Ilala Dar Es Salaam + 255 655 061 515, 757 061 515 Email: maporo@dlshippingtz.com	Tabata- Ilala	Octopus, Prawns Squids, Crabs Lobsters

Kiambatisho Na. 43: Idadi ya wadau waliopata mafunzo rejea

NA.	HALMASHAURI	IDADI YA WADAU
1.	Moshi vijijini	360
2.	Mwanga	408
3.	Simanjiro	340
4.	Songwe	331
5.	Mbarali	171
6.	Kyela	492
7.	Chunya	69
8.	Njombe mji	219
9.	Liwale	43
10.	Mkuranga	120
11.	Makete	105
12.	Tunduru	120
13.	Nyasa	526
14.	Songea mji	256
15.	Lindi mji	164
16.	Lindi vijijini	286
17.	Kilwa	365
18.	Mtwara mji	104
19.	Mtwara vijijini	276
20.	Kigoma Ujiji	50
21.	Musoma vijijini	67
22.	Ifakara	85
23.	Uvinza	51
Jumla		5008

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 44: Matokeo ya tathmini ya kufahamu waliko wahitimu wa FETA kuanzia mwaka 2010 hadi mwaka 2019

Na	MATOKEO	IDADI	ASILIMIA
1	Wanafunzi waliohitimu kwa kipindi husika	2205	100
2	Wahitimu waliofuatiliwa	465	21.1
3	Wahitimu walioajiriwa na serikari	108	23
4	Wahitimu walioajiriwa na Sekta binafsi	122	26
5	Wahitimu walioajiri	28	6
6	Wahitimu walioendelea na Elimu ya juu	77	17
7	Wahitimu wasiokuwa kwenye Sekta binafsi ya ajira	130	28

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 45: Tafiti zilizofanyika katika maeneo mbalimbali yakiwemo Maziwa Makuu, Bahari, Mabwawa na ufugaji wa samaki kwa Wizara kupitia Taasisi ya Utafiti wa Uvuvi Tanzania (TAFIRI)

Na.	Aina ya utafiti	Eneo la utafiti	Matokeo	Faida
	Utafiti Bahari ya Hindi			
1.	Utafiti wa uvuvi wa Pweza na mazingira	Mtwara (mialo ya Msangamkuu na Mgao),	Uvuvi wapweza unafanywa na wavuvi wanaume na wanawake na kwa wastani wanatumia masaa matatu (3)	Matokeo ya utafiti yatasaidia Wizara kuendelea kuhamasisha uvuvi

Na.	Aina ya utafiti	Eneo la utafiti	Matokeo	Faida
	yake	Tanga (Mialo ya Kwale na Mtambwe), Pwani (Mialo ya Jojo, Jibondo na Bwejuu), na Lindi (Songosongo)	na manne (4) kwa uvuvihuo)Maeneo yanayovunwa pweza kwa msimu (yaanikufunga na kufunguamiamba ya pweza) na pia yenye nguvu ndogo ya uvuvi (idadi ya wavuvi) mfano Songosongo, Bwejuu na Jojo yameonyeshakuwa na pweza wakubwa pia mavuno makubwa ukilinganisha na maeneo mengine yaliofanyiwa utafiti.)Hali ya jotola maji ya bahari limeonekana kuchangia mavuno ya pweza. Aidha, misimu ya baridi imeonekana	wa msimu ili kuwa na uvuvi endelevu na uhifadhi wa rasilimali ya pweza.)Utasaidia pia katika mchakato wa kulipatia zao la Pweza Nembo ya Kiikolojia (<i>Eco-labeling</i>) inayotolewa na Taasisi ya Marine Stewardship Council.)Aidha, Nembo ya kiikologia itasaidia kuongeza thamani ya pweza wa Tanzania katika soko la Dunia. Zoezi la kupata Nembo ya Kiikolojialimefikia

Na.	Aina ya utafiti	Eneo la utafiti	Matokeo	Faida
			kuwa na mavuno makubwa ya pweza kulinganisha na misimu ya joto.)] Miakahii ya sasa pweza anapevuka akiwa na uzito mkubwa wa gramu 1,100 (2019) kuliko ilivokuwa kwa miaka ya nyuma ya 2003 ambapo pweza alikuwa anapevuka akiwa na gramu 900. Hii ni kiashiria chema kuwa mazingira ya pweza yameboreka.	asilimia 79.)] Taasisi kwa kushirikiana na wadau wengine inaendelea kuandaa mkakati wa uvunaji wa Pweza ambao utawezesha kuongezakiwango na kufikia angalau asilimia 81 ili kuendelea na hatua nyingine za kupata Nembo ya Kiikolojia.
2	Utafiti wa kuangalia hali ya uvuvi wa Kambamiti kwa wavuvi wadogo	Bagamoyo (Zoni Namba Moja); Nyamisati (Zoni Namba Mbili); na	)] Kuna aina tano (5) za kambamiti wanaovuliwa na wavuvi wadogo wadogo)] Aina mbili za kambamiti ndo zinazopatikana kwa ambazo ni <i>Metapenaeus monoceros</i> na	Matokeo haya yatasaidia kutoa mapendekezo ya kuimarishwa kwa usimamizi kwenye Delta ili kuwa na

Na.	Aina ya utafiti	Eneo la utafiti	Matokeo	Faida
	(artisanal fishers) na wakubwa (Fishers using Trawl)	Kilwa (Zoni Namba Tatu)	<i>Fenneropenaeus indicus.</i> J)Eneo la Nyamisati (Zoni Namba Mbili) lililopo katika Delta ya Rufiji limeonyesha kuwa na mavuno makubwa kiasi cha kilo 13.55 kwa boti ukilinganisha na Bagamoyo (Zoni Namba Moja) ambayo mavuno yake ni kilo 1.09 kwa boti. J)Matokeo ya utafiti huupia yameonesha uwepo wa Kambamiti wengi wachanga kwa eneo la Nyamisati ikilinganishwa na Bagamoyo. Aidha, hali hii imesababishwa na wavuvi wengi katika eneo la hili kuvua katika Delta ambayo ni eneo mahsusi kwa mazalia na makuzi ya	uvuvi uendelevu wa rasilimali za Kambamiti.

Na.	Aina ya utafiti	Eneo la utafiti	Matokeo	Faida
			Kambamiti.)Utafiti kwa kutumia mbinu ya kukokora (<i>Trawl fishing method</i>) umeonyesha pia kuwa eneo la Nyamisati lina mavuno makubwa kiasi cha kilo 106.9 kwa saa, ikifuatiwa na Bagamoyo lenye mavuno ya kilo 62.1 kwa saa na eneo la Kilwalikiwa na mavuno ya kilo 38.6 kwa saa	
3	Utafiti wa kuangalia hali ya uvuvi wa samaki wadogo wanaopatikana katika tabaka la juu la maji kwenye Bahari	Tanga (Sahare), Bagamoyo na Kilwa Kivinje	)Matokeo yameonyesha kuwa kuna aina 90 za samaki wanaopatikana katika tabaka la juu ambapo samaki wadogo ni asilimia 90 ya mavuno yote (aina 31).)Asilimia 10 (aina 59) ni samaki wasiolengwa (<i>bycatch</i>).)Matokeo pia yameonesha	Matokeo ya utafiti huu yatasaidia Wizara kuendelea kuhamasisha uvuvi wa msimu ili kuwa na uvuvi endelevu. Aidha, yatasaidia kutafuta namna bora ya kuhifadhi aina hizi za

Na.	Aina ya utafiti	Eneo la utafiti	Matokeo	Faida
			kuwepo kwa samaki wa tabaka la juu wa jamii za Daga na Kibua ambao wanazaa mara nyingi lakini huzaa kwa wingi miezi ya Septemba mpaka Desemba	samaki
Utafitikatika Maziwa Makuu (Ziwa Victoria na Ziwa Tanganyika)				
4	Utafiti wa kuangalia wingi na mtawanyiko wa samaki katika Ziwa Victoria	Ziwa Victoria (Kenya, Uganda na Tanzania)	Matokeo yanaonyesha kuwa samaki aina ya Sangara wameongezeka kutoka tani 553,770 mwaka 2018 hadi tani 816,694 mwaka 2019 kwa ziwa lote ikiwa ni ongezeko la asilimia 47.5. Upande wa Tanzania, ongezeko lilikuwa kutoka tani 301,460 mwaka 2018 hadi tani 422,076 mwaka 2019. Samaki aina ya daga waliongezeka na kufikia tani	Kuongezeka kwa samaki hao kunatokana na juhudi za Serikali katika kupiga vita zana na njia haramu za uvuvi katika Ziwa Victoria. Aidha,, matokeo haya yatasaidia Wizara kuendelea na mapambano dhidi ua uvuvi haramu katika

Na.	Aina ya utafiti	Eneo la utafiti	Matokeo	Faida
			936,247 kwa ziwa lote mwaka 2019 ikilinganishwa na tani 660,333 mwaka 2018. ↳Kwa upande wa Tanzania dagaa waliongezeka na kufikia tani 512,840 mwaka 2019 ikilinganishwa na tani 340,422 zilizokuwepo mwaka 2018.	Ziwa Victoria ili kuwa na uvuvi endelevu na uhifadhi wa samaki katika Ziwa Victoria
5.	Utafiti wa ufugaji samaki katika vizimba kwa samaki jamii ya Sato; <i>Oreochromis tanganyicae</i> wa Ziwa Tanganyika	Kijiji cha Kagongo, Ziwa Tanganyika	Utafiti huu unafanyika kwa kushirikiana na mwekezaji wa kampuni ya QP Group. Mwekezaji anatarajia kuzalisha tani500 za samaki kwa mwaka. Utafiti unaendelea kwa kuwalisha samaki hao vyakula bora na kufuatilia ukuaji wake	Matokeo ya utafiti huu yatawezesha kutoa namna nzuri ya kufuga samaki kwa kutumia vizimba na kutoa mwongozo wa aina na namna ya kuwalisha samaki hao kwa uzalisha bora
6.	Utafiti kuhusu mabadiliko ya tabia nchi	Ziwa Tanganyika	↳Joto la maji katika tabaka la maji ya juu (mita 0-5) limeongeza kwa nyuzi joto 0.8	Wizara itaendelea kusimamia uvuvi endelevu katika Ziwa

Na.	Aina ya utafiti	Eneo la utafiti	Matokeo	Faida
	katika Ziwa Tanganyika ili kuchunguza athari za ongezeko la joto la maji, hewa ya oksijeni majini, chakula cha samaki, wingi na ukuaji wa samaki.		(0.8°C) kutoka nyuzi joto 26.3 (26.3°C) mwaka 2003 mpaka nyuzi joto 27.1 (27.1°C) mwaka 2019.)Kina cha maji yenye oksijeni kimepungua kutoka mita 200 (200 m) mwaka 2003 mpaka mita 120 (120 m) mwaka 2019. Kupungua kwa tabaka la maji yenye oksijeni kunapunguza mazingira yanayotumiwa na samaki kuzaliana na kuongezeka.)Ongezeko la joto la maji linazuia kuchanganyikana kwa matabaka ya maji (water layers) na hivyo kupunguza chakula cha samaki, na kuchangia kupungua kwa mavuno ya samaki katika Ziwa	Tanganyika ili athari za mabadiliko ya tabia nchi zisiweze kuathiri zaidi upatikanaji wa samaki na hivyo kuathiri upatikanaji wa protein (samaki wa kitoweo) na uchumi wa wavuvi

Na.	Aina ya utafiti	Eneo la utafiti	Matokeo	Faida
			Tanganyika.	
7.	Utafiti wa kubaini madhara ya uvuvi wa Ringnet katika Ziwa Tanganyika.	Ziwa Tanganyika	Matokeo ya utafiti huu yanaonyesha kuwa ringnet inaweza kutumika kuvua samaki katika Ziwa Tanganyika lakini ufanyike kuanzia umbali wa mita1000 kutoka ufukweni na kwenye peninsula. Ruhusa hii inahusu uvuvi wa usiku tu.	Matokeo haya yataisaidia Wizara kuendelea kusimamia uvuvi endelevu katika Ziwa Tanganyika kwa kutumia zana na njia halali za uvunaji samaki
Utafiti katika Bwawa la Mtera				
8.	Utafiti kuhusu aina za samaki katika Bwawa la Mtera.	Wilaya ya Iringa vijijini, Chamwino na Mpwawa	Matokeo ya utafiti huu yanaonyesha uwepo wa aina 13 za samaki huku asilimia 86 ya mavuno yote yakichangiwa na samaki aina ya Sato; <i>Oreochromis rukwaensis</i> Kuwepo kwa zana na njia haramu za uvuvi katika Bwawa la Mtera	Matokeo ya utafiti huu yatasaidia katika kusimamia uvuvi endelevu hasa kuondoa zana na njia haramu zinazotumika kuvuna samaki na hivyo kuboresha upatikanaji wa samaki

Na.	Aina ya utafiti	Eneo la utafiti	Matokeo	Faida
			)Kuwepo kwa nguvu kubwa ya uvuvi (idadi kubwa ya wavuvi kwa baadhi ya maeneo))Nyavu za ukubwa wa macho inchi 3 zimeonekana kuvua samaki aina ya Sato waliokomaa kuliko nyavu za macho chini ya inchi 3 ambazo zimeonyesha kuvua samaki (sato) wachanga	katika bwawa hilo la Mtera
Utafiti wa ufugaji wa samaki				
9	Utafiti wa kuzalisha mbegu bora ya samaki inayofaa kufugwa	Wilaya ya Liwale, Lindi	)Utafiti huu unahusu mbegu za aina mbili za Sato (<i>Oreochromis niloticus</i>) ambazo ni "TAFIRI I strain" ambayo ni Sato waliotoka Ziwa Victoria upande wa Tanzania na "TAFIRI II strain" ni Sato waliotoka Ziwa Victoria upande wa Uganda.	)Utafiti huu utasaidia kwenye kutatua changamoto ya kupata mbegu bora kwa ajili ya ufugaji samaki Tanzania.)Aidha, kupatikana kwa mbegu bora ya samaki wa kufugwa

Na.	Aina ya utafiti	Eneo la utafiti	Matokeo	Faida
			)Matokea ya tafiti hizi yameonesha kuwa mbegu za "TAFIRI I Strain" zimeonesha kuwa bora zaidi kuliko mbegu za "TAFIRI II Strain".)Wastani wa ukuaji kwa kipindi cha miezi sita (6) umeonesha kuwa "TAFIRI I Strain" wanafikia wastani wa gramu 241.53 wakati " TAFIRI II Strain " wanafikia gramu 141.41.	utaleta hamasa kubwa ya kwa wadau mbalimbali na wawekezaji kwenye ufugaji wa samaki na hatimaye kuwa na usalama wa chakula nchini na wakulima kupata kipato)Hii pia itapunguza nguvu kubwa ya uvuvi iliyopo kwenye maji ya asili

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 46 Mafunzo ya muda mfupi yaliyotolewa na FETA mwaka 2019/2020

NA	AINA YA MAFUNZO	IDADI
1	Ukuzaji viumbe maji	1035
2	Mbinu bora za uvuvi na usalama (kwa kushirikiana na TASAC)	542
3	Uongezaji thamani wa mazao ya samaki	145
4	Uongezaji thamani wa zao la Mwani	68
5	Uongozaji wa vyombo baharini na usalama	42
6	Zana na vyombo vya uvuvi	35
7	Mawasiliano na kuongoza meli	22
8	Udhibiti wa vyombo vya uvuvi kutumia bandari	36
9	Doria na Udhibiti wa uvuvi	136
10	Usalama na kujiokoa kwenye maji	115
JUMLA		2176

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

**Kiambatisho Na. 47: Machinjio za Kisasa na Viwanda vya Kusindika Nyama vilivyopo
Mwaka 2019/2020**

Na.	Jina la Machinjio	Mahali Ilipo		Uwezo Wa Machinjio kwa Siku	Uzalishaji kwa sasa %	Hali ya Uzalishaji
		Mkoa	Wilaya/ Mji			
1.	Machinjio ya Dodoma	Dodoma	Kizota	Ng'ombe 1,500 na mbuzi/kondoo 3,000	46	Kinafanya kazi
2.	Kampuni ya nyama Arusha	Arusha	Sakina	Ng'ombe 500, Mbuzi/Kondoo 1000	21	Kinafanya kazi
3.	SAAFI Ltd	Rukwa	Sumbawang a	Ng'ombe 300	8.3	Kinafanya kazi
4.	Maasai Export Butcher	Arusha	Arusha DC	Ng'ombe 10 na mbuzi/ kondoo 50	50	Kinafanya kazi
5.	Delish Foods	Mwanza	Magu	Kuku 9,000		Kinafanya kazi
6.	Kiliagro	Arusha	Meru/Mbug uni	Kuku 5,000		Kinafanya kazi
7.	Kijenge Farms	Arusha	Arusha	Kuku 4,000		Kinafanya kazi
8.	Mitoboto Farm	Pwani	Kibaha DC	Kuku 3,000		Kinafanya kazi
9.	One Mile	Pwani	Kibaha	Nguruwe 10		Kinafanya kazi
10.	Bwedo Fatuma Chillo	Pwani	Mkuranga	Nguruwe 10		Kinafanya kazi
11.	Makuyuni Modern abattoir	Arusha	Monduli	Ng'ombe 70 - 100	27.1	Kinafanya kazi

Na.	Jina la Machinjio	Mahali Ilipo		Uwezo Wa Machinjio kwa Siku	Uzalishaji kwa sasa %	Hali ya Uzalishaji
		Mkoa	Wilaya/ Mji			
12.	Alpha Choice LTD	Mwanza	Magu	Ng'ombe 100, mbuzi/kondoo 500		Kinafanya kazi
13.	Mtanga Farms	Iringa	Kilolo	Ng'ombe 50	60	Kinafanya kazi
14.	Chobo Investment Ltd	Mwanza	Misungwi	Ng'ombe 600 Mbuzi 1,000		Kinafanya kazi
15.	Kuku Poa	Mwanza	Mwanza	Kuku 5,000	100	Kinafanya kazi
16.	Interchick	Dar es Salaam	Kinondoni	Kuku 3,000		Kinafanya kazi
17.	Hebo Group	Dar es Salaam	Kinondoni	Kuku 7,500		Kinafanya kazi
18	Kilitan	Arusha	Arusha	Kuku 4,000		Kinafanya kazi
19	Happy Sausages	Arusha	Arusha	Nguruwe 350	28.6	Kinafanya kazi
20	Birch Company Ltd	Dar es Salaam	Ubungo	Nguruwe 20		Kinafanya kazi
21	Fan Hua Investment Co. Ltd	Shinyanga	Shinyanga MC	Punda 100	15	Kinafanya kazi

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 48: Viwanda vya Kusindika Nyama Vinavyofanya kazi Mwaka 2019/2020

Na.	Jina a Kiwanda	Mahali Kilipo		Uwezo wa Kiwanda	Uzalishaji kwa sasa	Hali ya Uzalishaji
1.	Meat King Distributor Ltd (KIWANDA)	Arusha	Moshono	Tani 25 za nyama ng'ombe, mbuzi /kondoo		Kinafanya kazi
2.	Happy Sausage	Arusha	Sakina	Tani 20 za nyama ya ng'ombe, mbuzi /kondoo na nguruwe		Kinafanya kazi
3.	Swedtan	Arusha	SIDO	Tani 10 za nyama ya ng'ombe, mbuzi /kondoo na nguruwe	Kimefungwa tarehe 23/03/2020 sababu ya Corona	Hakifanyi kazi.
4.	Maasai Export Butcher	Arusha	Arusha DC	Tani 10 za nyama ya ng'ombe, mbuzi /kondoo		Kinafanya kazi
5.	Frostan	Mikoche ni	Dar es Salaam	Tani 200 za nyama ya ng'ombe, mbuzi /kondoo, kuku na nguruwe		Kinafanya kazi
6.	GES Group	Dar es Salaam	Kinondoni/Bunju	Tani 10 za nyama ya ng'ombe, mbuzi/kondoo, kuku		Kinafanya kazi

Na.	Jina a Kiwanda	Mahali Kilipo		Uwezo wa Kiwanda	Uzalishaji kwa sasa	Hali ya Uzalishaji
				na nguruwe		
7.	Ori Meat	Dar es Salaam	Msasani	Tani 9 za nyama ya kuku		Kinafanya kazi
8.	Next Level Supply	Arusha	Arusha	Tani 10 za nyama ya ng'ombe, mbuzi /kondoo na guruwe		Kinafanya kazi
9.	Rulenge Agricultural Products Co. Ltd	Pwani	Kibaha TC	Tani 500 za nyama ya nguruwe		Kinafanya kazi

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi 2020

Kiambatisho Na.49: Viwanda na Machinjio za Kisasa vinavyoendelea Kujengwa Mwaka 2019/2020

Na	Jina la Machinjio	Mahali kilivyopo	Uwezo/siku	Hatua iliyofikiwa
1.	Manispaa ya Iringa	Iringa	Ng'ombe 100, Mbuzi 200	Machinjio imekamilika kwa 70% bado kukamilisha uzio, mazizi
2.	BIMJIANG Company Ltd	Shinyanga	Ng'ombe 500 Mbuzi 1,000	Ujenzi wa machinjio umekamilika kwa 98%
3.	Halmashauri ya Mbeya	Mbeya	Ng'ombe 100, Mbuzi 200	Machinjio imekamilika kwa 70% bado kukamilisha uzio, mazizi
4.	TanChoice Limited	Kibaha	Ng'ombe 1,000, mbuzi 4,500	Ujenzi wa machinjio umekamilika kwa 99%
5.	Elia Foods Overseas Ltd	Longido, Arusha	Ng'ombe 1000 mbuzi/kondoo 1500	Ujenzi wa machinjio umekamilika kwa 99%
6.	Machinjio ya kisasa Vingunguti	Dar es Salaam	Ng'ombe 1000 mbuzi/kondoo 500	Ujenzi wa machinjio umekamilika kwa 75%
7.	Kituo cha biashara ya kuku Mbande	Kongwa	Kuku 3000	Ujenzi wa machinjio umekamilika kwa 80%
8.	Machinjio ya Manispaa ya Shinyanga	Shinyanga	Ng'ombe 600 mbuzi/kondoo 1500	Ujenzi wa machinjio umekamilika kwa 90%
9.	Timberland	Dar es Salaam	100 Cattle 500 Goats +	Ujenzi wa machinjio

Na	Jina la Machinjio	Mahali kilivyopo	Uwezo/siku	Hatua iliyofikiwa
	Company Limited		Sheep	umekamilika kwa 70%
10.	Machinjio ya Manispaa ya Geita	Geita	Ng'ombe 100, Mbuzi 60	Ujenzi wa machinjio umekamilika kwa 70%
11.	Machinjio ya Manispaa ya Mwanza	Mwanza	Ng'ombe 500	Ujenzi wa machinjio umekamilika kwa 75%
12.	Machinjio ya Manispaa ya Songea	Songea	Ng'ombe 800	Ujenzi wa machinjio umekamilika kwa 80%
13.	Machinjio ya Manispaa ya Lindi	Lindi	Ng'ombe 100, Mbuzi 700	Ujenzi wa machinjio umekamilika kwa 80%

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi 2020

Kiambatisho Na. 50: Machinjio/Viwanda vya Nyama Visivyofanyakazi Mwaka 2019/2020

Na.	Jina	Mahali ilipo		Uwezo wa Machinjio Kwa Siku	Sababu ya Kutofanya Kazi
		Mkoa	Wilaya		
1.	Ranchi ya Nguru Hills	Morogoro	Mvomero	Ng'ombe 400 na mbuzi/kondoo 1,000.	Changamoto za menejimenti ya kiwanda.
2.	Tandan Farms	Pwani	Mkuranga	Nguruwe 6,000	Mmiliki amebadilisha biashara ambapo

Na.	Jina	Mahali Ilipo		Uwezo wa Machinjio Kwa Siku	Sababu ya Kutofanya Kazi
		Mkoa	Wilaya		
					mashine na vifaa vimeuzwa kwa wadau wengine wa viwanda vya nyama.
3.	Orpul Ltd	Arusha	Simanjiro	Ng'ombe 600; mbuzi/kondoo 1,500	Gharama kubwa za umeme.
4.	Tanganyika Packers	Shinyanga	Shinyanga	Ng'ombe 1000; na mbuzi/kondoo 1500	Ofisi ya Msajili wa Hazina inatafuta mwekezaji mpya.
5.	Tanganyika Packers	Mbeya	Mbeya	Ng'ombe 1000; mbuzi/kondoo 1500	Ofisi ya Msajili wa Hazina inatafuta mwekezaji mpya.
6.	Tanzania Meat Processors 2002.	Dar es Salaam	Kinondoni	Tani 10	Gharama kubwa za uendeshaji.
7.	Zheng Hua International (T) Ltd	Dar es Salaam	Chang'ombe - Temeke	Tani 4	Kimebadilisha biashara.
8.	Mkuza Chicks	Pwani	Kibaha	Tani 5,000	Kimesimama sababu ya kukosa mtaji.
9.	S and Y Group	Dodoma	Zuzu	Ng'ombe 1500;	Changamoto za

Na.	Jina	Mahali Ilipo		Uwezo wa Machinjio Kwa Siku	Sababu ya Kutofanya Kazi
		Mkoa	Wilaya		
	Meat Gourmet Co. Ltd			mbuzi/kondoo 3000	menejimenti ya kiwanda na kukosa mtaji
10.	Huacheng International Ltd (Punda)	Dodoma	Kizota	Punda 200	Mwekezaji amehamia Kenya.

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi 2020

Kiambatisho Na. 51: Utoaji wa Gawio kwa Serikali na Uchangiaji wa Huduma za Jamii kutoka Taasisi, Wakala na Bodi za Serikali mwaka 2019/2020

Na.	Taasisi	Gawio	Huduma kwa Jamii (CSR)
	Sekta ya Mifugo		
1.	TALIRI	68,000,000	12,170,000
2.	NARCO	700,000,000	95,000,000
3.	LITA	350,000,000	20,000,000
4.	TVLA	187,500,000	40,000,000
5.	Bodi ya Maziwa Tanzania	87,000,000	30,000,000
6.	Bodi ya Nyama Tanzania	20,000,000	20,000,000
	Jumla ndogo - Mifugo	1,412,500,000	217,170,000
	Sekta ya Uvuvi		

7.	TAFIRI	10,000,000	0
8.	FETA	20,000,000	110,833,000
9.	MPRU	50,000,000	232,968,726
	Jumla ndogo - Uvuvi	80,000,000	343,801,726
	Jumla Kuu	1,492,500,000	560,971,726

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi 2020

Waziri wa Mifugo na Uvuvi Mhe. Luhaga Joelson Mpina akikagua ng'ombe wa maziwa aina ya "fresian" katika Shamba la Kitulo Makete

Waziri wa Mifugo na Uvuvi Mhe. Luhaga Joelson Mpina akiteketeza nyavu haramu zilizokamatwa wakati wa doria dhidi ya uvuvi haramu katika Mwalo wa Moa- Mkinga

Katibu wa CCM Mkoa wa Simiyu Bi Haula Kachwamba amebeba samaki aina ya Sangara mwenye uzito wa kilo 15 katika mwalo wa Nyamikoma Busega- Simiyu

Kuongezeka kwa wingi na ukubwa wa samaki aina ya Sangara kutokana na juhudi za serikali za kudhibiti uvuvi na biashara haramu ya Rasimali za Uvuvi

Naibu Waziri wa Mifugo na Uvuvi Mhe. Abdallah Hamisi Ulega (Mb) akizindua akaunti ya wavuvi kupitia Benki ya Posta Tanzania (TPB) tarehe 23 Septemba, 2019, katika Wilaya ya Ilemela Mkoani Mwanza, baada ya Chama Kikuu cha Ushirika wa Wavuvi Tanzania (CHAKUWATA) kuingia mkataba na benki hiyo ili kuwapa fursa wadau wa sekta ya uvuvi kupata mikopo na huduma nyingine za kibenki.

Katibu Mkuu wa Uvuvi Dkt. Rashid Adam Tamatamah akiangalia uhifadhi bora wa samaki katika moja ya maduka yaliyopo Mkoani Rukwa, baada ya wananchi kuelimishwa kuhusu uhifadhi bora wa samaki

Timu maalum ya Mawaziri nane (8) kwa ajili ya kutatua migogoro ardhi kutoka Wizara za kisekta ikiwemo Ofisi ya Rais TAMISEMI, Ofisi ya Makamu wa Rais - Mazingira, Wizara ya Mifugo na Uvuvi, Wizara ya Ardhi, Nyumba na Maendeleo ya Makazi, Wizara ya Maliasili na Utalii, Wizara ya Maji, Wizara ya Kilimo, Wizara ya Katiba na Sheria (Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali)

Ukaguzi wa ubora wa nyavu katika kiwanda Star Fish kilichopo Vingunguti - Dar es Salaam

Ng'ombe dume aina ya Sahiwah (Nzagamba)